

SUTHIPARITHAT JOURNAL

วารสารสุทธิปริทัศน์

ปีที่ 30 ฉบับที่ 96 ตุลาคม - ธันวาคม 2559

[THAI - JOURNAL CITATION INDEX CENTRE: TCI 1]

ISSN 0857-2690

VOL 30. NO.96 October - December 2016

dpujournal@dpu.ac.th

[/suthiparithat](https://www.facebook.com/suthiparithat)

www.dpu.ac.th/dpurc/journal

เจ้าของ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทร. 02-954-7300 (อัตโนมัติ 30 หมายเลข) ต่อ 361 Dhurakij Pundit University 110/1-4 Prachachuen Road Laksi, Bangkok 10210 Telephone 02-954-7300 (Automatic 30 Number) # 361	
คณะที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วิสกุล ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ รองศาสตราจารย์ ดร.เรณู สุขารมณ์ คณบดีทุกคณะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลิลิา เตียงสูงเนิน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก	ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริวัศม์ ศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปริยา วิบูลย์เศรษฐ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตร์ระจิก รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญา ลินทร์นศิริกุล รองศาสตราจารย์ ศิริชัย พงษ์วิชัย รองศาสตราจารย์ ยุทธนา ธรรมเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ แสงสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ จงวิไลเกษม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คภะสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิตินันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง ดร.สินาด ตริวรรณไชย ดร.พูนวิทย์ บุณนาค ดร.สุนทรี เหล่าพันธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กองบรรณาธิการบุคคลภายใน	รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ เพ็ชรรักษ์ รองศาสตราจารย์ พิณิจ ทิพย์มณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันนร จະนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิลา ฟงคีย์หล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คม คัมภีรานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญรัช วิภักดิ์ภูมิประเทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิวัชรินทร์ ทิพรส ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
กองการจัดการ (การเงินและสมาชิก) ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า กำหนดออก จัดจำหน่าย พิมพ์ที่	กรรมกร วัชรภรณ์ มนลืษา กรตนวนม ราย 3 เดือน ฉบับละ 550 บาท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต E-mail : dpujournal@dpu.ac.th โทร. 02-954-7300 ต่อ 445, 528, 128 โทร. 02-954-7300 ต่อ 277

ทัศนะข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารสุทธิปริทัศน์ เป็นทัศนะวิจารณ์อิสระทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับทัศนะข้อคิดเห็นเหล่านั้นแต่ประการใด ลิขสิทธิ์บทความเป็นผู้เขียนและวารสารสุทธิปริทัศน์ และได้รับการสงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
The View Expressed in each Article are Solely those of Author(s).

บทความวิจัย :

- การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี 1
 THE DEVELOPMENT OF THE SELF-STUDY PACKAGE ON PSYCHOLOGY
 FOR TEACHERS FOR COLLEGE STUDENTS
 จิตตินันท์ บุญสถิรกุล, กรกฏา นักคิม, มนัสนันท์ หัตถศักดิ์,
 มฤษฎี แก้วจินดา, วรางคณา โสมะนันท์, ปวีณา ยอดสิน
 Jittinun Boonsathirakul, Karakada Nugkim, Manasanan Hatthasak,
 Marid Kaewchinda, Varangkana Somanandana, Paweena Yodsin
- การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุข 14
 ประจำหมู่บ้านโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์
 THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PACKAGE TO ENHANCE TEAMWORK
 AMONG VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS USING EXPERIENTIAL LEARNING CYCLE
 พัทรี ศิริมาก, วนีย์ โรจน์สัมฤทธิ์, ไพบุญย์ อ่อนมั่ง
 Patcharee Sirimark, Wutani Rojsomrith, Paiboon Onmung
- การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริม 27
 การเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 THE DEVELOPMENT OF THAI LANGUAGE INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON
 AALC FOR ENHANCING MEANINGFUL LEARNING AND HAPPINESS LEARNING
 OF PRIMARY 6 STUDENTS
 ธนภัทร จันทร์เจริญ
 Tanapat Chancharoen
- การรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ 41
 หลังเรียนจบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 THE PERCEPTIONS OF UNDERGRADUATE STUDENTS TOWARDS ENGLISH NEEDS
 AND THEIR FUTURE CAREER GOALS AFTER GRADUATION: A CASE STUDY OF
 BANGKOK UNIVERSITY
 อัสมา ดำรงค์ผล, วิไลพร คงเกิด
 Asma Damrongphol, Wilaiporn Kongkerd
- การเลือกประเภทสินค้าเพื่อผลิตและจำหน่าย กับ การแข่งขันทางธุรกิจของ SMEs 56
 อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
 PRODUCT TYPE CHOOSING AND THE COMPETITIVENESS OF CHICKEN HALAL
 FOOD SMES IN SONGKHLA, THAILAND AND KEDAH, MALAYSIA
 คมวิทย์ ศิริธร
 Komwit Siritorn
- คุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม 71
 การท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี
 DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LABOUR FOR ENTREPRENEURSHIP IN
 TOURISM AND HOSPITALITY INDUSTRY, UBON RATCHATHANI PROVINCE
 วิกานดา เกษตรเอี่ยม
 Vikanda Kasetiam

<p>ความต้องการรูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช THE NEEDS IN ACTIVITY PATTERN AND CONTENT FOR COMMUNICATION TO CREATE ASEAN COMMUNITY KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY STUDENTS เมธาวี แก้วสนิท <i>Methawee Kaeosanit</i></p>	82
<p>ความสัมพันธ์ระหว่าง ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคม กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์ RELATIONSHIPS BETWEEN THE PERFORMANCE EXPECTANCY, EFFORT EXPECTANCY, SOCIAL INFLUENCE AND BEHAVIORAL INTENTION TO USE INFORMATION SYSTEMS OF OFFICERS IN CENTRAL AGENCIES OF COOPERATIVES PROMOTION DEPARTMENT ธนาภักย์ ไยทา, ศิริเดช คำสุพรหม, รพล สวรรค์พิทักษ์, วริศรา แหลมทอง <i>Thanaphak Yaita, Siridech Kumsuprom, Werapol Swanpitak, Warisara Laemthong</i></p>	94
<p>ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง FACTORS RELATED TO THE SUCCESSFUL OF SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE นิสรา ใจซื่อ <i>Nissara Jaisue</i></p>	108
<p>โมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโครงการพลังคิดสะกิดโลก ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดชลบุรี THE CAUSAL MODEL OF ENERGY CONSERVATION PARTICIPATION TOWARDS PALUNG KIDS SAKID LOK PROJECT OF HIGH SCHOOL OR EQUIVALENT IN CHONBURI PROVINCE ปิยะ นาควัชร <i>Piya Narkwatchara</i></p>	121
<p>รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ THE DEVELOPMENT MODEL IN MANAGING COMPETENCY FOR SCHOOL ADMINISTRATORS IN ROYAL THAI AIR FORCE วชิระ เรืองฤทธิ์ <i>Wachira Roengrit</i></p>	134
<p>วัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงาม ของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร KOREAN POPULAR CULTURE AND PURCHASE DECISION ABOUT DIET AND BEAUTY SUPPLEMENT PRODUCTS FOR FEMALE CONSUMERS IN BANGKOK ศศิประภา พันธนาเสวี <i>Sasiprapa Phanthanasaeewee</i></p>	146

สารบัญ Contents

อิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการ จัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการโรงพยาบาลเอกชน THE IMPACT OF INDIVIDUAL, ORGANIZATIONAL, INFORMATION TECHNOLOGY, KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS AND KNOWLEDGE MANAGEMENT OPERATIONS CONTEXTS TOWARD STAFF PERFORMANCE OF PRIVATE HOSPITALS อรรรณพ เรืองกัลปวงศ์, สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, บัณฑิต พังนรินทร์, เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์ Annop Ruangkalapongse, Somdech Rungsrisawat, Bundit Pungnirund, Kasemson Pipatsirisak	158
อิทธิพลของแรงจูงใจปัจจัยหลักที่มีต่อแรงจูงใจปัจจัยดึงของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย THE INFLUENCES OF THE PUSH FACTOR MOTIVATIONS ON THE PULL FACTOR MOTIVATIONS OF THE CHINESE TOURISTIS VISITING THAILAND เลิศพร ภาระสกุล Lertporn Parasakul	172
บทความวิชาการ :	
กฎหมายเครื่องหมายการค้ากับการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ TRADEMARK LAW AND THE PROTECTION OF TRADE DRESS ชวจารี เรียวแรงกุล Chavajaree Rieoraengkuson	185
ข้อควรพิจารณาในการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขการเขียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษาต่างประเทศ WRITTEN CORRECTIVE FEEDBACK IN THE EFL WRITING CLASS: WHAT SHOULD BE CONSIDERED? ศิริลักษณ์ เวชสุ่มังคะโล Siriluck Wechsumangkalo	199
งบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ: การจัดทำและการพิจารณาปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ CAPITAL BUDGETING FOR MUTINATIONAL CORPORATION: HOW TO DO AND CONSIDER MAJOR RISK FACTORS ธนิดา จิตรนอมรัตน์ Thanida Chitnomrath	210
บริการสารสนเทศเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ INFORMATION SERVICES FOR EMPOWERING THE ELDERLY พรชิตา อุปถัมภ์ Pornchita Upatum	223
แนวทางปฏิบัติและการส่งเสริมการประชุมสีเขียวในประเทศไทย AVAILABLE GUIDELINES AND APPROACHES TO PROMOTE GREEN MEETINGS IN THAILAND นงคัมพูช ศิริธนาอนันต์ Nongnuj Sritanaanant	233
หนังสือแนะนำอ่าน :	
ชื่อหนังสือแนะนำอ่าน : "โลกของโซฟี" กัลยา สว่างคง Kanlaya Swangkong	246

บทบรรณาธิการ

ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาส ดำรงตำแหน่งบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ตั้งแต่มกราคม-ธันวาคม 2559 ต่อเนื่องจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ กัญจนพงศ์ ซึ่งได้สิ้นวาระการดำรงตำแหน่ง ณ สิ้นเดือนกันยายน ที่ผ่านมา ดิฉันรู้สึกประทับใจและภาคภูมิใจกับการดำรงไว้ซึ่งมาตรฐาน ในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพเพื่อลงตีพิมพ์ในกลุ่ม TCI 1 และจะสานต่อแนวปฏิบัตินี้อย่างเคร่งครัดเพื่อรักษาชื่อเสียงของวารสารฯ ซึ่งตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544

ในวารสารสุทธิปริทัศน์ฉบับนี้ ได้ตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวนทั้งสิ้น 19 บทความ โดยเป็นบทความภาษาอังกฤษจำนวน 2 บทความ แบ่งประเภทได้เป็นบทความวิจัย 14 บทความ และบทความวิชาการ 5 บทความจากหลากหลายสาขาวิชา เช่น บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม การจัดการศึกษา กฎหมายธุรกิจ และภาษาอังกฤษธุรกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ยังคงสอดคล้องกับจุดยืนของความเป็นวารสารวิชาการในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่นำเสนอบทความจากหลากหลายศาสตร์และมุมมองเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้อ่านอย่างต่อเนื่อง

หนังสืออ่านในฉบับนี้ได้แก่ “โลกของโซฟี” แปลโดย สายพิณ ศุภทรมงคล ซึ่งผู้แนะนำหนังสือเล่มนี้ คือ อาจารย์กัลยา สว่างคง อาจารย์ประจำคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต “โลกของโซฟี” เป็นหนังสือแปลที่เป็นที่นิยมอ่านกันทั่วโลกโดยมีการแปลเป็นภาษาต่างๆ มากกว่า 30 ภาษา เป็นหนังสือปรัชญาที่เขียนในลักษณะนิยายการผจญภัยทางความคิดและจินตนาการของเด็กสาวอายุ 14 ปีที่ชื่อ โซฟีและครูสอนปรัชญาผู้ลึกลับนาม “อัลแบร์โต” จุดเด่นของหนังสือคือการใช้ภาษาต่างๆ มีการยกตัวอย่างในชีวิตประจำวันมาประกอบการอธิบายหลักปรัชญาในยุคต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกปรัชญาทางตะวันออกเข้าไปได้อย่างสอดคล้องเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความเป็นสากลของปรัชญา สำระสำคัญอีกอย่างหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือ ความฝันของผู้เขียนที่จะยุติความรุนแรงและยุติสงคราม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของผู้อ่านให้ช่วยกันลดและยุติความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทุกสังคม ทุกประเทศชาติ และหมู่วมวลมนุษยชาติต่อไป

ท้ายสุดนี้ ดิฉันขอขอบพระคุณ อธิการบดี ดร. ดาริกา ลัทธพิพัฒน์ รองอธิการบดีสายงานวิจัย รศ.ดร.เรณู สุขารมณ และ ดร. พัทธนันท์ เพชรเชิดชู คณบดีวิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรม และการบัญชี (CIBA) ที่กรุณาสับสนุนให้โอกาสดิฉันในการดูแลวารสารสุทธิปริทัศน์ อันทรงเกียรตินี้ และขอขอบพระคุณท่านผู้มีอุปการคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลีลา เตีย่งสูงเนิน
Email: leela.tin@dpu.ac.th
บรรณาธิการ

การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

THE DEVELOPMENT OF THE SELF-STUDY PACKAGE ON PSYCHOLOGY FOR TEACHERS FOR COLLEGE STUDENTS

จิตตินันท์ บุญสถิรกุล*

Jittinun Boonsathirakul*

กรรภา นักร้อง**

Karakada Nugkim**

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์***

Manasanan Hatthasak***

มฤษฎี แก้วจินดา****

Marid Kaewchinda****

วรางคณา โสมะนันท์*****

Varangkana Somanandana*****

ปวีณา ยอดสิน*****

Paweena Yodsinn*****

-
- * รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
* Associate Professor, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
* Email: fedujnb@ku.ac.th
- ** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
** Assistant Professor, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
** Email: satkkd@ku.ac.th
- *** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
*** Assistant Professor, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
*** Email: fedumnh@ku.ac.th
- **** อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
**** Lecturer, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
**** Email: fedumrk@ku.ac.th
- ***** อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
***** Lecturer, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
***** Email: feduvns@ku.ac.th
- ***** อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
***** Lecturer, Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kasetsart University
***** Email: fedupny@ku.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู และ 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู กลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ คือ นิสิตที่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู แต่ไม่ใช่ในลิตคณะศึกษาศาสตร์ และไม่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาสำหรับครู และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 12 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู 2) แบบสอบถาม ความคิดเห็นที่มีต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1) ชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ได้เนื้อหาจากการวิเคราะห์มาตรฐานครูสภา หลักสูตร 4 จิตวิทยาสำหรับครู ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วย ได้แก่ จิตวิทยาพัฒนาการ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา การตั้งเป้าหมายและแรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และการบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งแต่ละหน่วยมี องค์ประกอบ คือ กรอบแนวคิด จุดประสงค์การเรียนรู้ สำระสำคัญ คำชี้แจง แบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื้อหาและคำถามท้ายบท แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เฉลยแบบทดสอบ เฉลยคำถามท้ายบท หนังสืออ่านประกอบ และบรรณานุกรม

2) ผลการศึกษาผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู พบว่า ชุดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 85.83/87.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 และกลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เท่ากับ 41.66

นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นต่อการใช้ชุดเรียนรู้ด้านเนื้อหาและด้านการประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ไม่เพียงแต่มีประโยชน์ในแง่ของการเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องจิตวิทยาสำหรับครู เท่านั้น แต่มีประโยชน์สำหรับการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในหน่วยที่ 3 ซึ่งเป็นเนื้อหาในแง่ของการตั้งเป้าหมายและแรงจูงใจด้วย ซึ่งช่วยให้ นิสิตสามารถตั้งเป้าหมายและแรงจูงใจทางการเรียนได้ และยังช่วยให้ นิสิตสามารถบริหารจัดการเวลาในการเรียนรู้ของตนเองได้ เนื่องจาก นิสิตสามารถใช้เวลาออกเหนือจากเวลาเรียนและภาระงานต่างๆ ของตนเองในการศึกษาชุดการเรียนรู้ และเลือกสถานที่ในการศึกษาที่ นิสิตพอใจที่ช่วยกระตุ้นให้นิสิตเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ชุดการเรียนรู้ และไม่เกิดความกดดันขณะเรียน

คำสำคัญ: ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จิตวิทยาสำหรับครู นิสิตระดับปริญญาตรี

Abstract

The Development of the Self-Study Package on Psychology for Teachers for College Students was a Research and Development study. The purposes of this research were 1) to develop a Self-study Package on Psychology for Teachers and 2) to investigate the results of using the package. The participants were 12 college students who intended to work as teachers, but did not enroll in any educational programs and did not register in any courses of psychology for teachers. The purposive sampling was used. The instruments included 1) a package of self-study on psychology for teachers 2) the students' opinions questionnaire towards the Self-Study Package on Psychology for Teacher, and 3) information from a focus group.

The Self-Study Package was developed from analyzing the Teaching Professional Standards of Thailand, Curriculum 4th: Psychology for Teachers which consisted of 5 units; 1. Developmental Psychology, 2. Psychology Learning Theories, 3. Goal Setting and Motivation, 4. Individual Differences, and 5. Classroom Management. Each unit included a conceptual framework, Learning objectives, Importance Elements, Directions, Pre-test questionnaire, Content and questions, Post-test questionnaire, Keys for the pre and post-test, Keys for questions at the end of each content section, Recommended reading, and References.

The research resulted of the Self-Study Package on Psychology for Teachers for College Students found that the values of efficiency of the self-study package (E_1/E_2) were higher (85.83/87.33) than the expected values (80/80). The Percentage of progression after studying the Self-Study Package was 41.66.

Participants reported high satisfaction level towards using the package in learning content and self-evaluation. Furthermore, the participants reported that the Self-Study Package for Psychology for Teachers was not only useful in gaining more knowledge about psychology for teachers, but also it was important at helping the students to have self-improvement as well, especially in the unit 3. This unit discussed about goal setting and motivation that could help them to set their goals and increase their learning motivation, and help them manage their learning time effectively. Students could spend their free time to study outside the classroom time and they would choose their favorite places to study in order to motivated them to study the Self-Study Package and reduce their tension while studying the package.

Keywords: Self-study Package, Psychology for Teacher, College Student

บทนำ

จิตวิทยาสำหรับครูเป็นวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำจิตวิทยามาใช้ในการเรียน การสอน การเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อค้นคิดทฤษฎีและหลักการที่จะนำมาใช้ช่วยแก้ไขปัญหา และส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) จึงมีความจำเป็นที่ครูทุกคน ควรมีความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนของตนและการควบคุมชั้นเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ซึ่งสอดคล้อง กับมาตรฐานความรู้ของคุรุสภา ได้ระบุให้ครูมีความรู้เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู โดยมีสาระการเรียนรู้ให้ครู เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน สามารถ ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนสามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจ ของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามพบว่า มีครูบางคนไม่ได้จบการศึกษามาจากสถาบันที่ผลิตครูอาจารย์และไม่ได้ เรียนเกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู และมีนิสิตนักศึกษาบางคนที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพครูแต่ ไม่ได้เรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข

การเรียนรู้ผ่านชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นวิธีการเรียนอีกวิธีการหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตที่ ลงทะเบียนเรียนในสาขาวิชาชีพของตนเองอย่างเต็มเวลา ได้มีโอกาสเรียนรู้ภายหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจ ทางด้านการเรียนของตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด และสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ตลอดจนทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยตนเองยังทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใน การเรียน เรียนอย่างตั้งใจ เพราะเป็นสิ่งที่ ผู้เรียนอยากทำอย่างแท้จริง (Knowles, 1975; สมคิด อิศระวัฒน์, 2541) ดังนั้นการเรียนเนื้อหาจิตวิทยา สำหรับครูด้วยตนเอง จึงทำให้นิสิตที่ไม่ได้เรียนในวิชาชีพครูสามารถที่จะศึกษาและเข้าใจเนื้อหาจิตวิทยา สำหรับครู เพื่อเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นคณาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว จึงเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยา สำหรับครู เพื่อให้ นิสิตที่ไม่ได้เรียนในคณะศึกษาศาสตร์ แต่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู ได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาที่จำเป็นต่อการสอนหรือการใช้ในวิชาชีพครู อันจะส่งผลให้นิสิต กลุ่มนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอนเมื่อเป็นครูในอนาคต โดยการวิจัยครั้งนี้ มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning Package) คือ การรวบรวมสื่อการสอนสำเร็จรูปให้ ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ ด้วยความสะดวกสบาย เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลัดดา ศุขปริติ, 2522) โดยจะมีลักษณะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามอัตราความสามารถของตน เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความรู้ แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสามารถและความก้าวหน้าของตน (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

จิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น มีความเหมาะสมกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ดังนี้

1. **ทฤษฎีของธอร์นไดค์** ได้กล่าวถึงกฎการเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งเป็นกฎที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; อัชรา เอิบสุขสิริ, 2556)

1.1 กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎนี้ได้กล่าวถึง การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งสองสิ่งนี้จะเชื่อมโยงกันได้ ถ้าสามารถสร้างสภาพอันพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งอาจจะได้จากการเสริมแรง เช่น การรู้ว่าตนเองตอบคำถามได้ถูกต้อง หรือการให้รางวัล เป็นต้น

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การที่ผู้เรียนได้กระทำซ้ำหรือทำบ่อยครั้ง จะเป็นการช่วย เสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยจะขึ้นอยู่กับ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกหัดในเรื่องที่เรียนนั้นตามความเหมาะสมด้วย

1.3 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เมื่อร่างกายพร้อมที่จะกระทำ และมีโอกาสที่จะกระทำย่อมเป็นที่พึงพอใจ แต่ถ้าไม่มีโอกาสที่จะกระทำย่อมไม่พอใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าร่างกายไม่พร้อมที่จะกระทำ แต่ถูกบังคับให้ต้องกระทำ ก็เกิดความไม่พอใจเช่นกัน

2. **ทฤษฎีของสกินเนอร์** เป็นหลักการที่เชื่อมต่อกับหลักการของธอร์นไดค์ ซึ่งส่วนสำคัญที่นำมาใช้เป็นหลักของบทเรียนโปรแกรมคือ หลักการเสริมแรง ผู้เรียนจะเกิดกำลังใจต้องการเรียนต่อเมื่อได้รับการเสริมแรงในขั้นตอนที่เหมาะสม การเสริมแรงของบทเรียนโปรแกรมนี้ใช้การเฉลยคำตอบให้ทราบทันทีและพยายามหาวิธีการ เพื่อไม่ให้เกิดการตอบสนองที่ผิดพลาด โดยการจัดเสนอความรู้ให้ต่อเนื่องที่ละขั้นอย่างละเอียด (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

ขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสร้างชุดเรียนรู้ด้วยตนเองมีขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

1. การวางแผน โดยควรจะคำนึงถึงหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ซึ่งผู้สร้างควรเลือกบทเรียนที่ต้นถนัดและมีความสนใจ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; บุญชม ศรีสะอาด, 2541)

2. การสร้างชุดการเรียนรู้ โดยศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร โสดทัศน์อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมากำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆพิจารณาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2552)

3. การทดสอบต้นแบบ เป็นการนำเอาชุดการเรียนรู้ที่สำเร็จเรียบร้อยแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

4. ประเมินผลบทเรียน เป็นการนำเอาข้อมูลที่รวบรวมได้จากการทดสอบต้นแบบ มาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในโมดูล สำรวจคุณภาพกิจกรรมหลังเรียนของผู้เรียนว่าเกิดขึ้นตรงกับที่คาดหวังไว้หรือไม่ รวมทั้งเวลาที่ใช้การจัดการกับบทเรียน และปฏิกิริยาของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนด้วย เพื่อนำเอาข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543)

ความสำคัญของจิตวิทยาต่อวิชาชีพรู

ด้านความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งคุรุสภา (2556) ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่จะต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยาสำหรับครู โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ดังนี้

1. จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
2. จิตวิทยาการศึกษา
3. จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

นอกจากนี้คุรุสภายังได้กำหนดสมรรถนะของครูในด้านจิตวิทยาสำหรับครูไว้ดังนี้

1. เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
2. สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน
3. สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
4. สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู ใช้สูตร E_1/ E_2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ดังนี้ (เผธิชัย กิจระการ, 2544, น. 49)

$E_1 = \frac{\sum X}{n} \times 100$		$E_2 = \frac{\sum X}{B} \times 100$	
เมื่อ E_1 แทน	ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ	เมื่อ E_2 แทน	ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์
$\sum x$ แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัด	$\sum x$ แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
n แทน	จำนวนผู้เรียน	n แทน	จำนวนผู้เรียนทั้งหมด
A แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด	B แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

เกณฑ์การหาร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนก่อนเรียน-หลังเรียน

การหาร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนเรียน-หลังเรียน ใช้สูตรดังนี้ (พิชิต ฤทธิจักรุญ, 2544, น. 78) ซึ่งเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจคือตั้งแต่ร้อยละ 25 ขึ้นไป

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า} = \frac{\overline{X_2} - \overline{X_1}}{\text{คะแนน}} \times 100$$

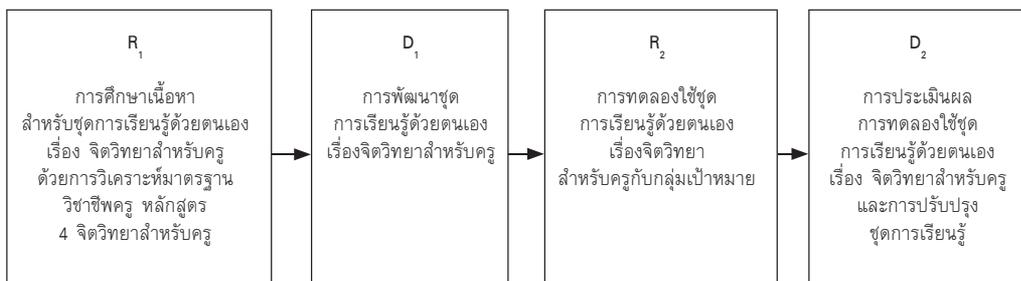
เมื่อ $\overline{X_1}$ แทน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน
 $\overline{X_2}$ แทน คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นนิสิตที่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครูแต่ไม่ใช่ในลิตคณะศึกษาศาสตร์ ไม่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาในหมวดจิตวิทยาสำหรับครู และมีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 12 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การออกแบบการวิจัย แสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการออกแบบการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) วิเคราะห์หาความตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู โดย การแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence) 2) วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามจากแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นรายข้อ (Item discrimination) 3) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบชุดก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 5) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู และ 6) ผู้วิจัยนำบทสนทนาที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาถอดเทป วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัย จึงแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ดังนี้

1.1) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาและจัดระดับความรู้ เพื่อพิจารณาเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ได้แก่ (1) จิตวิทยาพัฒนาการ (2) ทฤษฎีการเรียนรู้ (3) การตั้งเป้าหมายและแรงจูงใจ (4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล และ (5) การบริหารจัดการชั้นเรียน

1.2) ผู้วิจัยเขียนเนื้อหาการเรียนรู้ตามรูปแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสร้างข้อคำถามที่วัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 150 ข้อ ผู้วิจัยนำเนื้อหาการเรียนรู้ทั้ง 5 หน่วย และข้อคำถามที่วัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วย มาสร้างเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3) ผู้วิจัยนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

1.4) ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาแต่ละหน่วยมาปรับปรุง ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.5) ผู้วิจัยหาค่า IOC จากข้อคำถามในชุดการเรียนรู้ พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

1.6) ผู้วิจัยนำข้อคำถามของแบบทดสอบในชุดการเรียนรู้ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู ชุดก่อนเรียนและหลังเรียน ไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่า ข้อคำถามของแบบทดสอบชุดก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .23-.55 และข้อคำถามของแบบทดสอบชุดหลังเรียน (Post-test) มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .27-.43 ผู้วิจัยหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (Item Difficulty) พบว่า ข้อคำถามของแบบทดสอบชุดก่อนเรียน (Pre-test) มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20-.74 และข้อคำถามของแบบทดสอบชุดหลังเรียน (Post-test) มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .36-.67

1.7) ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient α) ผลจากการหาค่าความเชื่อมั่น พบว่า ข้อคำถามของแบบทดสอบชุดก่อนเรียน (Pre-test) มีค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .80 ซึ่งแปลว่าข้อคำถามของแบบทดสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมาก และข้อคำถามของแบบทดสอบชุดหลังเรียน (Post-test) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ในระดับ .71 ซึ่งแปลว่าข้อคำถามของแบบทดสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

1.8) ผู้วิจัยนำเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย มาจัดเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ชุด การเรียนรู้ด้วยตนเอง ฉบับร่าง

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

ผู้วิจัยทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยออกแบบการทดลองแบบมีกลุ่มทดลอง (One Groups Designs) โดยมีการวัดผลทั้งหมด 2 ครั้ง ได้แก่ การวัดผลก่อนการทดลอง และการวัดผลภายหลังการทดลอง ซึ่งแสดงแบบแผนการทดลองแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Design) รวมทั้งมีการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถาม ความพึงพอใจ และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วย ซึ่งผ่านการประเมินประสิทธิภาพ โดยการทดสอบรายกลุ่มแล้ว ประกอบด้วย

- 1.1) กรอบแนวคิด มีเนื้อหาสาระไปถึงเนื้อหาโดยภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้
- 1.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการอธิบายให้ผู้ศึกษาได้ทราบว่า จะได้รับอะไรหลังจากศึกษาจบ
- 1.3) สาระสำคัญ เป็นการชี้แจงให้ผู้ศึกษาทราบถึงประเด็นหลักของเนื้อหาที่จะเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้
- 1.4) คำชี้แจง เป็นการอธิบายถึงวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.5) แบบทดสอบก่อนการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในเนื้อหาหน่วยนั้นๆ ก่อนการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละหน่วย เพื่อตรวจสอบว่า ผู้ศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาหน่วยนั้นๆ มากน้อยเพียงใด
- 1.6) เนื้อหาและคำถามท้ายบท เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ของหน่วยการเรียนรู้ และคำถามท้ายบท เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทบทวนความรู้ และความเข้าใจจากการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในหน่วยนั้นๆ
- 1.7) แบบทดสอบหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ความเข้าใจของผู้ศึกษา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนด้วยตนเอง ภายหลังจากการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจบแล้ว
- 1.8) เฉลยแบบทดสอบ เป็นการเฉลยคำตอบจากแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อให้ผู้ศึกษาคำตอบ และประเมินความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.9) เฉลยคำถามท้ายบท เป็นการเสนอแนวตอบคำถามท้ายบท เพื่อให้ผู้เรียนประเมินความรู้ ความเข้าใจของตนเองที่มีต่อเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ตนได้ศึกษา ซึ่งตั้งเกณฑ์ไว้ที่ ร้อยละ 80 ดังนั้นหากผู้เรียนยังตอบคำถามได้ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์ดังกล่าว ผู้เรียนจะต้องกลับไปศึกษาเนื้อหาส่วนนั้นๆ อีกครั้ง เพื่อให้เกิด ความเข้าใจที่มากขึ้น
- 1.10) หนังสืออ่านประกอบ หนังสือที่มีเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้เขียนได้แนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น
- 1.11) บรรณานุกรม เป็นรายการเอกสารอ้างอิงที่ผู้เขียนหน่วยการเรียนรู้ได้นำมาใช้ในการเขียนเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

ตอนที่ 2 การศึกษาผลของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู
 ผลการศึกษาผลของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู มีรายละเอียด
 ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองจากแบบทดสอบก่อนและหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน

	ก่อน	หลัง	ความแตกต่าง
$\bar{X}$	34.25	65.50	31.25
ร้อยละของค่าเฉลี่ย	45.67	87.33	41.66

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 34.25 จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.67 แต่ภายหลังจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มเป้าหมาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.50 จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 87.33 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูเพิ่มขึ้น ภายหลังจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู

ก่อน	SD	หลัง	SD	ร้อยละความก้าวหน้า
34.25	7.02	65.50	3.84	41.66

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เท่ากับ 41.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ ตามที่คือ ร้อยละ 25 (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2544) แสดงให้เห็นว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูเพิ่มขึ้น

2. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู

	คะแนนจากคำถามท้ายบท					คะแนนรวม (50)	คะแนนจากแบบทดสอบชุดหลัง
	หน่วยที่ 1 (10)	หน่วยที่ 2 (10)	หน่วยที่ 3 (10)	หน่วยที่ 4 (10)	หน่วยที่ 5 (10)		
$\bar{X}$	8.33	8.50	9.25	8.33	8.50	42.91	65.50
SD	.77	.52	.45	.98	.52	1.67	3.84
ร้อยละ	83.33	85.00	92.50	83.33	85.50	85.83	87.33
$\text{รวม } E_1 / E_2 = 85.83/87.33$						$\sum X = 515$	$\sum F = 786$
						$E_1 = 85.83$	$E_2 = 87.33$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู ได้ค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เท่ากับ 85.83/87.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

3. ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู แยกเป็นประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองด้านเนื้อหา

ข้อที่	ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา	4.25	.06	มาก
2.	ความพอเพียงของเนื้อหาที่จะช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้จิตวิทยาในการสอน	4.19	.15	มาก
3.	ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	3.87	.32	มาก
4.	ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	3.99	.31	มาก
รวม		4.07	.21	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07)

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองด้านการประเมินผลการเรียนรู้

ข้อที่	ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
5.	ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์	4.23	.13	มาก
6.	ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา	4.11	.17	มาก
7.	แบบทดสอบครอบคลุมเนื้อหา	4.06	.15	มาก
8.	คำถามท้ายบทมีความเหมาะสมในการวัดความรู้	3.84	.11	มาก
รวม		4.06	0.14	มาก

จากตารางที่ 5 กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการเรียนรู้ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องจิตวิทยาสำหรับครู อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครูของนิสิตระดับปริญญาตรี ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู เพิ่มขึ้น โดยมีร้อยละความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่ากับ 41.66 สอดคล้องกับงานวิจัยของเรา อินทรกำแหง (2551) และสมใจ กงเดิม (2551) ที่พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อาจเนื่องมาจากชุดการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยส่วนสำคัญได้แก่ เนื้อหา แบบฝึกหัด และเฉลย เมื่อนิสิตเรียนรู้อุเนื้อหาแล้ว สามารถตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาด้วยตนเองได้ทันที ทำให้นิสิตสามารถประเมินความเข้าใจของตนเอง และแก้ไขความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง จากการกลับมาทบทวนเนื้อหาอีกครั้ง สอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ซึ่งการได้ทราบผลการเรียนทันที ทำให้เป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงขึ้น และมีเสริมแรงที่ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ หากผู้เรียนทำแบบฝึกหัดได้อย่างถูกต้อง (เพ็ญศรี สร้อยเพชร,

2542; เอมอร บริบูรณ์, 2553) รวมทั้งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้นิสิตสามารถบริหารจัดการเวลาในการศึกษาด้วยตนเอง ทำให้นิสิตมีอิสระในการเรียนรู้ เนื่องจากนิสิตสามารถใช้เวลานอกเหนือจากเวลาเรียนและภาระงานต่างๆ ของตนเอง และเลือกสถานที่กระตุ้นให้นิสิตเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ลึกซึ้งและไม่เกิดความกดดันขณะเรียน เมื่อเรียนไม่ทันผู้เรียนคนอื่น และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ยึดติดกับสถานที่ เวลา และบุคคล ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (ยีน ภู่วรรณ, 2544)

นอกจากนี้นิสิตรายงานว่านิสิตได้เรียนรู้หลายอย่างเกี่ยวกับจิตวิทยาในการสอนนักเรียนมากขึ้น เช่น นิสิตได้ทราบว่า ลักษณะและความถนัดของนักเรียนเพศหญิงและเพศชายส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งถ้าครูสอนให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เนื้อหาในชุดการเรียนรู้ เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูนั้น ช่วยให้นิสิตสามารถวางแผนการสอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิตเห็นคุณค่าของความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูมากขึ้น นิสิตมั่นใจว่าความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูที่นิสิตได้รับ จะช่วยให้นิสิตเข้าใจนักเรียนและมีแนวทางในการสอนนักเรียนมากขึ้นและเป็นครูที่ดีขึ้นในอนาคต นอกจากนี้นิสิตยังได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเข้าใจตนเองและพัฒนาตนเอง เช่น ชุดการเรียนรู้เรื่องการตั้งเป้าหมายชีวิต เป็นต้น ตลอดจนการเข้าร่วมในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู นั้นช่วยให้นิสิตพัฒนาความรู้และลักษณะบุคลิกภาพของครูหลายด้าน นอกจากนี้นิสิตได้เพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครูแล้ว นิสิตยังรายงานว่า นิสิตได้เรียนรู้หลายอย่างเกี่ยวกับการสอนนักเรียนมากขึ้น เช่น นิสิตได้ทราบว่า ลักษณะและความถนัดของนักเรียนเพศหญิงและเพศชายส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งถ้าครูสอนให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ดังนั้นนิสิตรายงานว่า ถ้านิสิตต้องไปสอน นิสิตจะพิจารณาเรื่องการสอนให้สอดคล้องกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เนื้อหาในชุดการเรียนรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูนั้น ช่วยให้นิสิตสามารถวางแผนการสอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสิตเห็นคุณค่าของความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูมากขึ้น นิสิตรายงานว่า นิสิตรู้สึกมั่นใจว่าความรู้เรื่องจิตวิทยาสำหรับครูที่นิสิตได้รับจะช่วยให้นิสิตเข้าใจนักเรียนและมีแนวทางในการสอนนักเรียนมากขึ้นและเป็นครูที่ดีขึ้นในอนาคต นอกจากนี้นิสิตยังได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเข้าใจตนเองและพัฒนาตนเอง เช่น ชุดการเรียนรู้เรื่อง การตั้งเป้าหมายชีวิต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู พบว่า สามารถพัฒนานิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ไม่ใช่นิสิตคณะศึกษาศาสตร์แต่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู ให้มีความรู้ที่จำเป็นทางจิตวิทยาสำหรับครูได้ ซึ่งการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้อาจปรับเปลี่ยนช่วงเวลาให้เหมาะสมกับอายุและประสบการณ์ของผู้เรียน อีกทั้งควรคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียนโดยอาจเพิ่มตัวอย่างและรูปภาพที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ที่นำไปใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครูไปใช้ ผู้นำไปใช้ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม และอ่านเอกสารเป็นลำดับไปจากหน่วยที่ 1 ถึง หน่วยที่ 5 และตอบคำถามท้ายบทให้ผ่าน 80% ก่อนที่จะศึกษาในหน่วยต่อไป

3. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่จะจัดกิจกรรม หรือการใช้ชุดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ในด้านจิตวิทยาสำหรับครู สำหรับนิสิต/นักศึกษาที่ไม่ได้เป็นครู และไม่ได้อ่านในรายวิชาชีพครู เพื่อเสริมทักษะและความรู้ เพื่อให้ นิสิต/นักศึกษา สามารถถ่ายทอดและสอนในเนื้อหาวิชาชีพที่ตนเองเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพื่อติดตามผลหลังเข้าร่วมการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู ของนิสิต/นักศึกษาที่ผ่านการเข้าร่วมชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อดูความคงทนของความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครูของกลุ่มเป้าหมาย และควรบันทึกปัญหาและข้อสงสัยที่นิสิต/นักศึกษาประสบ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง จิตวิทยาสำหรับครู กับนิสิต/นักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่มีความประสงค์จะเป็นครูแต่ไม่ได้เรียนในคณะที่ผลิตครู เพื่อดูพัฒนาการ ความรู้และทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันออกไปหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะต่างๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ (Website) และ/หรือ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบต่างๆ เช่น e book e learning รวมทั้งสื่อด้านเทคโนโลยี ที่เป็นสื่อร่วมสมัย

บรรณานุกรม

- คุรุสภา, สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2558). *มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2559. จาก <http://site.ksp.or.th/>
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). *นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: หจก.เอส อาร์ พรินติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- เผชิญ กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E_1/E_2). *วารสารการวัดผล การศึกษา*, 7(4), 44-51.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2544). *ระเบียบวิธีการศึกษาทางสังคมศาสตร์*. คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). *บทเรียนสำเร็จรูป*. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ยีน ภู่วรรณ. (2544). *การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้*. สืบค้น 20 สิงหาคม 2558, จาก http://www.thaicai.com/articles/learning_network.html.
- เรขา อินทรกำแหง. (2553). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชา 150203 สุนทรียภาพของชีวิตทาง ด้านนาฏศิลป์*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ลัดดา คู่ขปริดี. (2522). *เทคโนโลยีการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เณศ.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง. *วารสารการศึกษานอกระบบ*, 4(2), 73-80.
- _____. (2538). *ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย*. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมใจ กงเต็ม. (2551). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม 8 ประการ สำหรับ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*. คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). *วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม การเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อัครา เอ็บสุขสิริ. (2556). *จิตวิทยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมอร บริบูรณ์. 2553. *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างการจัดการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. (ปริญาญาคณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ การเรียนรู้). ออยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Knowles, M.S. (1975). *Self-Direct Learning: A Guide for Learners and Teachers*. Chicago: Follet Publishing Company.

การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PACKAGE TO ENHANCE TEAMWORK AMONG VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS USING EXPERIENTIAL LEARNING CYCLE

พัชรี ศิริมาก*

Patcharee Sirimark*

วัฒน์ย์ โรจน์สัมฤทธิ์**

Wutani Rojsomrith**

ไพบุณย์ อ่อนมั่ง***

Paiboon Onmung***

---

* นิสิตปริญญาเอก สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Ed.D. Candidate in Adult Education, Department of Adult Education, Faculty of Education Srinakharinwirot University.

* Email: angelpatcharee@gmail.com

** อาจารย์ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** Ph.D. Lecturer of Department of Adult Education, Faculty of Education Srinakharinwirot University.

** Email: rajnapong@yahoo.com, rojsomrith@yahoo.com

*** อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

*** Ed.D. Lecturer of Graduate School Srinakharinwirot University.

*** Email: onmung@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ กลุ่มที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 30 คน ทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent

ผลการวิจัย พบว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 หน่วยฝึกอบรม คือ ภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ การสื่อสาร การตัดสินใจ และการจัดการความขัดแย้ง แต่ละหน่วยฝึกอบรมใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ ลงมือทำ นำมาสะท้อนกลับ ปรับความคิดใหม่ และประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ ผลการตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในระดั้มากที่สุด มีประสิทธิภาพ 92.25/91.00 และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดั้มากที่สุด หลังการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานเป็นทีม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรม การทำงานเป็นทีม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การเรียนรู้จากประสบการณ์

Abstract

The purposes of this research and development type of study were to develop and to study the results of a training package by using an experiential learning cycle to enhance teamwork among Village Health Volunteers. The group consisted of thirty Village Health Volunteers in Amphoe Sattahip in the Chonburi Province obtained by simple random sampling. This study applied an One Group Pretest-Posttest Design. The tool for research was the training package; interview; questionnaire and test. Results were analyzed using mean, standard deviation and t-test dependent.

The results of this study found that a knowledge of teamwork and skills for Village Health Volunteers covered five items: 1) Leadership 2) Relationships 3) Communication 4) Decision-making and 5) Conflict Management Training Course. This was achieved through the use of a four phase experiential learning cycle, consisting of 1) Action 2) Action Review 3) Adapt and 4) Apply. The suitability of the training package was at the highest rating. The efficiency of the training package was 92.25/91.00. The rate of satisfaction among Village Health Volunteers was highest with regard to the training. The results of Village Health Volunteers who used the training package were as follows: the Village Health Volunteers had more knowledge of teamwork and teamwork skills after training at a statistical significance of .05.

Keyword: Training package Teamwork Village Health Volunteers Experiential Learning

บทนำ

สุขภาพเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ และมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในโลก องค์การอนามัยโลกจึงได้กำหนดเป้าหมายว่า ประชาชนควรได้รับการพัฒนาให้มีสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข รัฐบาลของทุกประเทศพยายามส่งเสริมแนวความคิดสากลของการสาธารณสุขมูลฐานนี้ โดยตระหนักว่า การสาธารณสุขคือการจัดการกับเรื่องสุขภาพทั้งปวงของประชาชนในชุมชน จะครอบคลุมได้ต้องใช้รูปแบบการพัฒนาที่ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการและจัดการด้วยตนเอง ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสาธารณสุข จึงใช้กลวิธี การสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ในการบริหารราชการแผ่นดินได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศว่าด้วยความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ ยึดความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของที่ด้านการสาธารณสุขภาคประชาชน เน้นการป้องกันปัญหาสุขภาพมากกว่ารอให้เจ็บป่วยแล้วจึงรักษา เน้นการพัฒนามากกว่าการบริการ และจัดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา (เมธี จันทร์จารุภรณ์, 2552, น.13)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นบุคคลวัยผู้ใหญ่ ที่มีประสบการณ์หลากหลายเป็นที่คาดหวังจากสังคมว่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีด้านบทบาทในการร่วมเป็นทีมสุขภาพ ทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 คน ดูแลชุมชนมากกว่า 10 หลังคาเรือน ดำเนินงานต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 30 ปี แต่ยังคงพบว่าคนไทยป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นที่น่าศึกษาถึงการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ว่าเคยได้รับการอบรมความรู้เรื่องสุขภาพจากกระทรวงสาธารณสุขมาแล้ว และมีการประชุมรับทราบนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง แต่รูปแบบการประชุมอาจยังไม่รองรับความแตกต่างในรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเพียงพอ และอาจเกิดจากการทำงานเป็นทีมที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะผลเสียของการทำงานเป็นทีมที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจขัดขวางความสำเร็จของทีม จึงควรได้มีการทบทวนบทบาทหน้าที่และเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานจากทำงานเดี่ยวๆ เป็นทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย คือการสร้างเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากรทุกคนในภูมิภาค ตั้งอยู่บนฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เรียกว่า “การทำงานเป็นทีม” เพราะการทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่ทำ (Varney, 1977, pp.154-155)

ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี พบว่า ไม่มีรูปแบบของการทำงานเป็นทีมที่ชัดเจน พฤติกรรมการทำงานเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มและประชุมแจ้งข่าวสารถึงกัน ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการทำงานร่วมกันตามองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต้องการเรียนรู้หลักการการทำงานเป็นทีมอยากทำงานแทนกันได้เพื่อลดข้อจำกัดด้านเวลาการทำงาน ต้องการให้แต่ละคนรู้บทบาทหน้าที่ในทีม มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างชัดเจนเข้าใจง่าย มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมกันตัดสินใจ และจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ต้องการให้มีหลักสูตรระยะสั้นๆ สำหรับเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยเฉพาะ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วนิดา วิระกุล (2545, น.140) เห็นว่า ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ด้านการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เอื้อต่อการพัฒนาชาติ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่พัฒนาคนแบบองค์รวม เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะกลายเป็นจริงขึ้นมาได้นั้นควรมีชุดฝึกอบรมที่เป็นหลักสูตรสั้นๆ บริการแก่ประชาชนที่พ้น วัยเรียนไปแล้วด้วย โดยเน้นการฝึกอบรมแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือเรียนจากประสบการณ์และการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้การฝึกปฏิบัติและแลกเปลี่ยนตลอดเวลา ไม่ใช้การบรรยายมากเกินไป กับควรมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วย (เมธี จันทร์จารุภรณ์, 2552, น.23)

โดยมีกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ จากการบูรณาการประสบการณ์ สามารถเสริมสร้างความรู้และทัศนคติต่อการทำงานเป็นทีมสูง มากขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดพฤติกรรมตามลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพได้ (เมษยา ชื่นอาภรณ์, 2550, น.208)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการทำงาน เป็นทีมที่ไม่ชัดเจน ต้องการความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ปัญหาที่สามารถแก้ไข ได้ด้วยวิธีการฝึกอบรม โดยชุดฝึกอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมี กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนา ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้กระบวนการ เรียนรู้จากประสบการณ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ และทักษะการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสัตหีบ จังหวัด ชลบุรี จำนวน 808 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบล เขตอุดมศักดิ์ ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน

เนื้อหา

เนื้อหาเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ใช้ในการฝึกอบรมในครั้งนี้ มุ่งเน้นคุณลักษณะการทำงานเป็นทีม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จำเป็นต้องพบปะทบทวนหน้าที่นั้กจัดการสุขภาพ แก้วข้าวร้าย กระจาย ข้าวดี ขี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี ตามองค์ประกอบ ของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การตัดสินใจ และการจัดการความขัดแย้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีม และทักษะการทำงานเป็นทีม

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 3 คำ ได้แก่ อ คือ อาสาสมัคร ส คือ สาธารณสุข ม คือหมู่บ้าน ใช้ชื่อย่อว่า อสม. เป็นบุคคลวัยผู้ใหญ่ที่สมัครใจและได้รับการคัดเลือกจากกลุ่ม บ้านในชุมชนให้มีบทบาทหน้าที่เป็นนั้กจัดการสุขภาพ แก้วข้าวร้าย กระจายข้าวดี ขี้บริการ ประสานงาน สาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี งานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หนึ่งคนไม่ได้จบสิ้นภายในตนเองเนื่องจากในหนึ่งหมู่บ้านมีประชากรจำนวนมาก ลักษณะการทำงานเป็น แบบรวมกลุ่มเฉพาะครั้ง แต่ปัญหาสุขภาพเป็นเรื่องระยะยาว จึงมีความจำเป็นต้องทำงานร่วมกันเป็น ทีม โดยเน้นการป้องกันมากกว่ารอให้เจ็บป่วยแล้วจึงรักษา เน้นการพัฒนามากกว่าบริการ (เทศบาล

ตำบลเขตรอดมศักดิ์, 2555, น.9-10) จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนามากกว่าเพียงแค่การร่วมประชุมหารือหรือรับฟังการชี้แจง แต่ต้องมีการฝึกอบรมเพิ่มองค์ความรู้ด้านการทำงานเป็นทีมด้วย (วนิดา วิระกุล, 2545, น.140)

2. แนวคิดการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีม หมายถึง พฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่ทำกิจกรรมงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เป้าหมายเดียวกัน (Robbins, 2005, p.273; George & Jones, 2005, p.313) เป็นสมรรถนะหลักขององค์การอย่างหนึ่ง องค์ประกอบการทำงานเป็นทีม ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก และวิธีการทำงานหรือสถานการณ์ ประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมอาจประกอบด้วย ภาวะผู้นำ เป้าหมาย มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การตัดสินใจ และการจัดการความขัดแย้ง การทำงานเป็นทีมสามารถเสริมสร้างได้ด้วยการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา ความขัดแย้งภายในทีม ความหลากหลายและแรงจูงใจภายในทีม (Chang, 1995, pp.6-8)

3. แนวคิดการพัฒนาชุดฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ดี มีประโยชน์แก่ทุกฝ่าย พัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ชุดฝึกอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น เป็นสื่อประสมที่สำเร็จรูป การพัฒนาชุดฝึกอบรม เป็นการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Taba, 1962, p.454) อาจประกอบด้วย คู่มือการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม กิจกรรมในชุดฝึกอบรม และการประเมินผล การพัฒนาชุดฝึกอบรม อาจประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างชุดฝึกอบรม การตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม และการประเมินผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2527, น.38-40) ในส่วนของการตรวจสอบคุณภาพชุดฝึกอบรมนั้น นอกเหนือจากการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมแล้ว ต้องทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดี และความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมด้วย (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, น.7-19)

4. แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

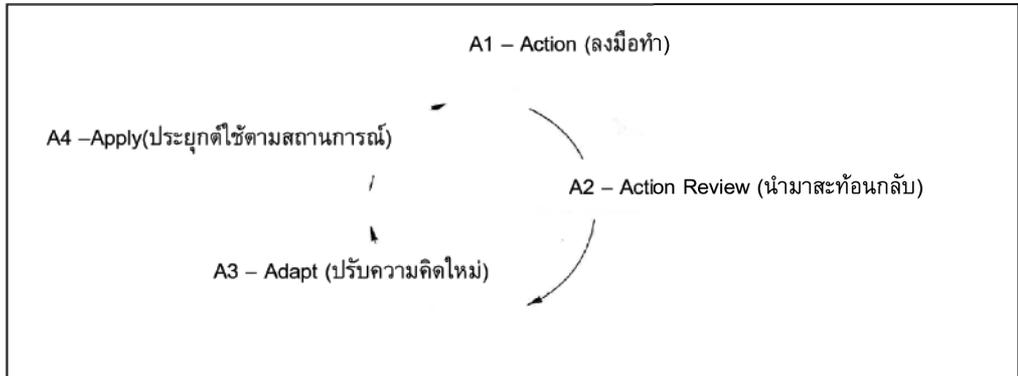
การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ จากการบูรณาการประสบการณ์ ลงมือทำ สังเกตและสะท้อนการกระทำนั้น เกิดเป็นความรู้ใหม่ แล้วทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ (ราวณี รัชพงษ์, 2547, น.42-49) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตามแนวคิดของ Kolb (1984, p.21) ประกอบด้วยวงจร 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรม ขั้นสังเกตและการตอบสนอง ขั้นการสร้างกรอบแนวคิดเชิงนามธรรม ขั้นทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kirk (Dennison & Kirk, 1990, p.4) เป็นกระบวนการแบบวงจร 4 ขั้นตอน คือ การลงมือกระทำ การสะท้อนการกระทำ การเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคลบ์ และเคิร์ค สังเคราะห์เป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ 4 ขั้นตอน เมื่อนำอักษรตัวแรกของชื่อขั้นตอนมาเรียงกันเรียกได้ว่า รูปแบบ 4A ดังนี้

A1: Action (ลงมือทำ) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ในเรื่องที่เรียนรู้
A2: Action Review (นำมาสะท้อนกลับ) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ย้อนหลังเกิดคิดถึงกิจกรรมจากการลงมือทำ ใคร่ครวญว่าเกิดอะไรขึ้นและมีอะไรเป็นผลจากสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น

A3: Adapt (ปรับความคิดใหม่) วิทยากรจะบรรยายนำเสนอแนวคิด หลักวิธีการที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่ ทำการฝึกอบรม ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเกิดผลดีต่อทีมมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนจะได้มีส่วนแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ และปรับความคิดใหม่ พร้อมทั้งกำหนดกรอบแนวคิดที่จะนำไปปฏิบัติเมื่อเจอสถานการณ์ใหม่

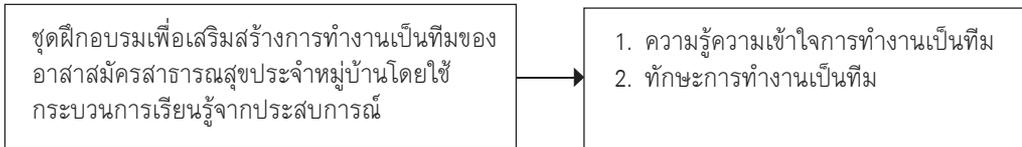
A4: Apply (ประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ทดลองปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ๆ โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดใหม่ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ภาพที่ 1 รูปแบบกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์แบบ 4A

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการ 5 ตอน ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
กลุ่มทดลอง	Pretest	X	Posttest

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาชุดฝึกอบรม และกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์

1.2 การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 20 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่ด้านการสาธารณสุข จำนวน 10 คน กลุ่มประชาชน จำนวน 15 คน และกลุ่มสื่อมวลชนท้องถิ่น จำนวน 5 คน รวมจำนวน 50 คน ใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการบอกต่อ (Snowball Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่พึงประสงค์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างปลายเปิดให้ตอบแบบอิสระ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8-1

1.3 การสอบถามความต้องการฝึกอบรมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 808 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จของ Taro Yamane แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการประมาณค่า (N) 1,000 คน จำแนกตามระดับความคลาดเคลื่อน $5\%^{+}$ ความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาหัวข้อเนื้อหาการฝึกอบรม และคุณลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความต้องการฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.7-1

ตอนที่ 2 การสร้างชุดฝึกอบรม

2.1 จัดสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรม เพื่อหาแนวทางนำไปสร้างชุดฝึกอบรม

2.2 สร้างชุดฝึกอบรมตามแนวทางที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรม พร้อมสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีมแบบเลือกตอบ จำนวน 50 ข้อ แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม จำนวน 60 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม รวมทั้งสร้างเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมเป็นแบบประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม ลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท

2.3 เสนอผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม จากนั้นนำคะแนนไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือทุกชิ้น ไม่น้อยกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้

2.4 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและแบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมไปทดลองใช้ (Tryout) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 90 คน ได้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีม จำนวน 4.0 ข้อ เลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.2 ขึ้นไป แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น 0.81 แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม จำนวน 40 ข้อ เลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.2 ขึ้นไป และแบบประเมินทักษะมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

ตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม

3.1 นำชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม

3.2 นำชุดฝึกอบรมไปทดสอบประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 90/90

3.3 สอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

ตอนที่ 4 การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม เป็นการนำชุดฝึกอบรมที่มีคุณภาพไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีจับสลากพื้นที่รับผิดชอบการฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้เทศบาลตำบลเขตรอุดมศักดิ์ ตำบลลัดทึบ อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี เลือกผู้ที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมครบ 3 วันต่อเนื่อง จำนวน 30 คน

ตอนที่ 5 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานเป็นทีม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ t-test รวมทั้งการติดตามผลการฝึกอบรม โดยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของผู้ผ่านการฝึกอบรมในงานเลี้ยงสังสรรค์หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมทันที จัดการ

สนทนากลุ่มผู้ผ่านการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมทันทีและหลังการฝึกอบรมระยะ 2 สัปดาห์ จัดสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมทันที จัดสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ ระยะ 1 เดือน และนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงชุดฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดฝึกอบรม

1.1 การสร้างชุดฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมี 5 หน่วยฝึกอบรม ได้แก่ ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร การตัดสินใจ และการจัดการความขัดแย้ง แต่ละหน่วยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ ลงมือทำ นำมาสะท้อนกลับ ปรับความคิดใหม่ และประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ ประกอบด้วยคู่มือการฝึกอบรมสำหรับวิทยากรแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ เป็นแนวทางการใช้ชุดฝึกอบรม ส่วนที่ 2 เป็นแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 5 หน่วย เอกสารความรู้สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรม ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการทำงานเป็นทีม แบบประเมินทักษะการทำงานเป็นทีม แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม

1.2.1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม พบว่า ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72

1.2.2 ชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 92.25/91.00

ตาราง 2 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ในการทดลองภาคสนาม จำนวน 30 คน

การหาประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ
E1 คะแนนระหว่างฝึกอบรม	100	92.25	92.25
E2 คะแนนหลังการฝึกอบรม	40	36.40	91.00

1.2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.89

2. การศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรม พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีมก่อนและหลังการฝึกอบรม

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ก่อนการฝึกอบรม	30	18.07	3.59	550	10,398	30.48*	0.00
หลังการฝึกอบรม	30	36.40	0.85				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการทำงานเป็นทีมก่อนและหลังการฝึกอบรม

การประเมิน	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ก่อนการฝึกอบรม	30	96.57	15.54	571	15,845	7.95*	0.00
หลังการฝึกอบรม	30	115.60	7.28				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดฝึกอบรม

1.1 ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกอบรมได้สร้างบนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาชุดฝึกอบรมที่มีการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การจัดกิจกรรมฝึกอบรม การวัดและประเมินผล จากการหาข้อมูลพื้นฐานโดยการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องของการสัมภาษณ์ให้ได้ข้อมูลสภาพการทำงานเป็นทีมที่พึงประสงค์และการสอบถามความต้องการฝึกอบรมจากกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีการจัดสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรม ก่อนที่จะนำมาสร้างชุดฝึกอบรม (Taba, 1962, p.454) สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2555, น.119-126) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ พบว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเนื่องมาจาก

1.1.1 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ส่วนชัดเจน จัดทำเป็นเอกสารคู่มือการฝึกอบรมสำหรับวิทยากร เอกสารความรู้สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเนื้อหาเป็นระบบและชัดเจนต่อเนื่อง เข้าใจง่าย สื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือประเมินผล สะดวกต่อการนำไปใช้ มีความเบ็ดเสร็จ กะทัดรัด ตรงตามข้อมูลความจำเป็นในการฝึกอบรมเหมาะสมอย่างยิ่งกับบริบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เป็นผู้ใหญ่ที่พื้นวัยเรียนไปแล้ว

1.1.2 กิจกรรมต่างๆ สะท้อนให้เห็นหลักการและลักษณะสำคัญของชุดฝึกอบรมการทำงานเป็นทีม โดยแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรม ได้แบ่งแยกวิธีปฏิบัติของวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมไว้อย่างชัดเจนว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร เทคนิควิธีที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน มีความหลากหลายส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจในการร่วมกิจกรรม เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ติดตัวมาแล้ว

1.1.3 องค์ความรู้ เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมครอบคลุมการทำงานเป็นทีม เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารการทำงานเป็นทีม และตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สอดคล้องกับบริบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.1.4 จุดประสงค์ของการฝึกอบรมมุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมให้เกิดเป็นทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการตั้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสาระ

1.1.5 แนวทางการประเมินผลชัดเจน มีความเป็นปรนัย และเครื่องมือการประเมินผลผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้วว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ได้มีการนำไปทดลองใช้ และปรับปรุงถึงเกณฑ์คุณภาพตามหลักการวัดและประเมินผล

1.2 ชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ 92.25/91.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 90/90 สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2555, น.119-126) พบว่า เมื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมตามขั้นตอนอย่างมีระบบแบบแผนทำการทดสอบประสิทธิภาพและปรับปรุงตามผลการทดลองจากการทดลองใช้แบบเดี่ยวแบบกลุ่ม และแบบภาคสนามแล้วจะได้ชุดฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.2.1 อาจเป็นเพราะชุดฝึกอบรมได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2527, น.38-40) ที่ระบุขั้นตอนการพัฒนาชุดฝึกอบรมว่า จะต้องดำเนินการหาประสิทธิภาพ ของชุดฝึกอบรมด้วยโดยการพัฒนาชุดฝึกอบรมครั้งนี้ เริ่มจากการหาข้อมูลพื้นฐานครบถ้วนทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสอบถามความต้องการฝึกอบรม ได้มีการจัดสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรม ด้านโครงสร้างของชุดฝึกอบรม โครงสร้างเนื้อหา กำหนดตารางฝึ กอบรม วัตถุประสงค์การเรียนรู้และแนวทางการวัดและประเมินผลของแต่ละหน่วยฝึกอบรม เทคนิคการ ฝึกอบรมในแต่ละขั้นตอนของแต่ละหน่วยฝึกอบรม รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ บนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องทั้งบริบทของอาชีวศึกษาอาชีวศึกษาสุขประจำหมู่บ้าน โครงการฝึกอบรม หัวข้อเนื้อหาการทำงาน เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพที่ได้จากการสอบถามความต้องการฝึกอบรม รวมถึงขั้นตอนและเทคนิควิธีการใน กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ และได้ดำเนินการบนพื้นฐานแนวคิดการตรวจสอบคุณภาพของชุด ฝึกอบรม ทำการปรับปรุงชุดฝึกอบรมตามลำดับการทดสอบประสิทธิภาพ แบบเดี่ยว 1:1 จำนวน 3 คน แบบกลุ่ม 1:10 จำนวน 10 คน และแบบภาคสนาม 1:100 กับตัวอย่าง 30 คน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, น.7-19)

1.2.2 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ทุกขั้นตอน คือขั้นลงมือทำ ชื่อนำมาสะท้อนกลับ ขั้นปรับความคิดใหม่ และขั้นประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์มาจากแนวคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์ของ โคลบ และ เคิร์ค แล้วดำเนินการออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดทฤษฎี ร่วมกับการนำผลการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมมาใช้ในการสร้างชุดฝึกอบรมให้เหมาะสมตาม เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละขั้นตอนของแต่ละหน่วยฝึกอบรม ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วเกิดความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนความคิดนำไปสู่ความสามารถ ในการเรียนรู้ได้ดีทั้งด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ (Dennison & Kirk, 1990, p.4; Kolb, 1984, p.21)

1.2.3 ชุดฝึกอบรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด อาจเนื่องจากเทคนิคและสื่ออุปกรณ์ ที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีความเหมาะสมในการส่งเสริมให้อาสา สโมสรสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเรียนรู้ได้ดี โดยส่วนใหญ่เป็นสื่อที่เป็นรูปธรรมสอดคล้องกับบริบทของ อาชีวศึกษาอาชีวศึกษาสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก แต่มีจิตใจที่เสียสละและเป็นนักปฏิบัติ นอกจากนี้การจัดลำดับของการใช้สื่อได้เรียงจากแบบที่เป็นรูปธรรมไปหาสื่อที่เป็นนามธรรม สื่อกิจกรรม ที่สัมผัสได้ทุกส่วนของร่างกาย ไปสู่สื่อที่สัมผัสด้วยสายตา และในทุกลี้อจะมีการส่งเสริมให้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์ต่อกัน เป็นครูซึ่งกันและกัน ทำให้ได้ใช้ความรู้ความเข้าใจในทันทีที่เรียนรู้อย่างซ้ำๆ เป็นการเสริมสร้างการจดจำ ทำให้เกิดความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เรียนรู้ โดยจะให้ทราบ ผลการเรียนรู้แบบทันทีทันใด เสริมสร้างแรงจูงใจให้ตั้งใจเรียนอย่างต่อเนื่อง (สุวิวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547, น.7-8)

1.3 อาชีวศึกษาอาชีวศึกษาสุขประจำหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด อาจเนื่องจาก

1.3.1 เนื้อหาการฝึกอบรมตรงกับความต้องการของอาชีวศึกษาอาชีวศึกษาสุขประจำหมู่บ้าน ด้านเนื้อหา ระยะเวลา สถานที่ ซึ่งได้จากการหาข้อมูลพื้นฐานความต้องการฝึกอบรม กระบวนการฝึ กอบรมสอดคล้องธรรมชาติของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ กิจกรรมฝึกอบรมหลากหลายช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึ กอบรมเกิดความสนุกสนาน ตื่นตัว มีแรงจูงใจจากการทราบผลทันที มีวิทยากรเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยให้ความสำคัญกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการฝึกอบรมทุกขั้นตอนจัด ให้อาชีวศึกษาอาชีวศึกษาสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ แสดงความเป็นตัวเองสูง ส่งเสริมให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในลักษณะที่สมาชิกทุกคนมีคุณค่าต่อทีมสามารถเป็นครูของกัน และกันได้ สอดคล้องกับคุณสมบัติผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์ติดตัวมาแล้ว (สุวิวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547, น.7-8)

1.3.2 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมอาจเกิดจากการมีแรงจูงใจในการรวมทีม เนื่องจาก ในการฝึกอบรมครั้งนี้ ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกันว่ามีการเก็บคะแนนการทำงานเป็นทีมทุกกิจกรรม

เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อม สามัคคี การมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายของทีม โดยสมาชิกทุกคนในทีมตระหนักถึงความสำคัญของแต่ละคนที่ควรต่อการเป็นผู้ร่วมสร้างผลงานของทีมตลอดกิจกรรมการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละทีมแสดงความมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของหน่วยฝึกอบรมทุกหน่วย สอดคล้องกับ Chang (1995, pp.6-8) ที่เห็นว่า เทคนิคสำคัญเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมประการหนึ่งคือแรงจูงใจของทีมงาน และอาจเนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเห็นประโยชน์ของการทำงานเป็นทีมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่ทำ (Varney, 1977, pp.154-155)

2. การศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรม พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจาก

2.1 เนื้อหาการฝึกอบรม สอดคล้องกับความต้องการ และบริบทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ช่วยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้และมุ่งมั่นในการนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ในการดูแลสุขภาพประชาชนด้วยจิตใจเสียสละ ร่วมกับการสร้างแรงจูงใจโดยทำข้อตกลงแนวทางปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าสมาชิกทุกคนในทีมมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ ของทีม จึงส่งเสริมให้เต็มใจและสนใจร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างครบถ้วน ทำให้การฝึกอบรมสัมฤทธิ์ผล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานเป็นทีมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

2.2 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ทุกขั้นตอนส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีมได้ (ราณี รัชพงษ์, 2547, น.42-49) เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละคนในทีม ลดความอคติต่อผู้เรียนรู้ที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยสมาชิกทีมที่มีประสบการณ์สูงกว่าจะมีแนวคิดการทำงานเป็นทีมที่รัดกุม เป็นนามธรรมมากกว่า และแสดงออกได้สอดคล้องกับความเข้าใจด้านการทำงานเป็นทีมมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจึงช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการทำงานเป็นทีมสูงขึ้น (Rentsch, Heffner, & Duffy, 1994, pp.450-474) สอดคล้องกับ นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2555, น.123) พัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการเสริมสร้างจิตสำนึกสำหรับอาสาสุขภาพชาติ พบว่า อาสาสุขภาพชาติ มีจิตสำนึกหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Bossche, Gijsselaers, Segers, & Kirschner (2006, pp.490-521) ศึกษาพบว่า พฤติกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะส่งเสริมให้เกิดคุณภาวะร่วมด้านความรู้ความเข้าใจการทำงานเป็นทีมและเพิ่มประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีม ให้สูงขึ้น

2.3 กระบวนการที่ต่อเนื่องกัน กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมซ้ำๆ เมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตามกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จะทำให้เกิดความตระหนักและความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เรียนรู้เกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เมษยา ชื่นอารมณ์ (2555, น.208) พบว่า กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดพฤติกรรมตามลักษณะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพได้ และ Juriza et al. (2011, pp.622-625) ศึกษาพบว่า การจัดค่ายฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า ชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ จึงเห็นควรเผยแพร่ให้หน่วยงานต่างๆ ได้พิจารณาใช้ฝึกอบรมเสริมสร้างศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.2 การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อให้มีปริมาณที่สามารถคำนวณค่าทางสถิติแบบโค้งปกติได้ สำหรับการนำไปใช้จริงสามารถกำหนดจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตามความเหมาะสมแบบไม่จำกัดจำนวน

1.3 การทำข้อตกลงด้านเวลาและความสำคัญเพื่อร่วมสร้างผลงานให้บรรลุเป้าหมายของทีม ช่วยสร้างแรงจูงใจให้เต็มใจในการเรียนตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ส่งเสริมให้กระบวนการฝึกอบรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องราบรื่น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ครบเต็มเวลาทุกชั้นตอนทุกหน่วยฝึกอบรม จึงควรทำข้อตกลงแนวทางการปฏิบัติตนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 อาจทดลองทำการฝึกอบรมแบบเว้นระยะห่างของวันเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีเวลาจำกัด ไม่สามารถอยู่เต็มเวลาการฝึกอบรมแบบ 3 วันต่อเนื่องได้

2.2 ทดลองใช้การฝึกอบรมในชั้น A1 และ A4 โดยการปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์จำลอง เช่น การให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแบ่งกลุ่มลงพื้นที่พบประชาชนจริง เพื่อให้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาอย่างทันที

2.3 กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ รูปแบบ 4A สามารถเสริมสร้างศักยภาพที่พึงประสงค์ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ จึงเห็นควรนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- เขตรอดมศักดิ์, เทศบาลตำบล. (2555). *หลักสูตรการอบรมฟื้นฟูความรู้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ปีพุทธศักราช 2555*. ชลบุรี: เทศบาลตำบลเขตรอดมศักดิ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์. (2555). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมษยา ชื่นอาภรณ์. (2550). *ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในองค์กรธุรกิจขนาดกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธี จันทร์จรรย์. (2552). *อสม.อาสาสมัครของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: โปว์แดง.
- ราณี รัชพงษ์. (2547). การเรียนรู้จากประสบการณ์. ใน, *สารานุกรมศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ* (น. 42-49). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา วิระกุล. (2545). *การศึกษาวิวัฒนาการความสำเร็จและทิศทางการพัฒนางานสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านานาวิทยา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวรรณ วัฒนวงศ์. (2547). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dennison, B., & Kirk, R. (1990). *Do, Review, Learn, Apply: A Simple Guide to Experiential Learning*. Oxford: Basil Blackwell.
- Bossche, P.V., Gijssels, W.H., Segers, M. & Kirschner, P.A. (2006). Social and Cognitive Factors Driving Teamwork in Collaborative Learning Environments Team Learning Beliefs and Behaviors. *Small Group Research*, 37(5), 490–521. Retrieved April 22, 2016, from <http://sgr.sagepub.com>
- Chang, Y.R. (1995). *Success Through Teamwork: A Practical Guide to Interpersonal team Dynamics*. London: Kogan Page Ltd.
- George, J.M. & Jones, G.R. (2005). *Organizational and Behavior, International*. 4th ed. New Jersey: Pearson Education International.
- Juriza, I. et al. (2011). Outdoor Camp Experiential Learning Activities for Teamwork and Leadership among Medical Students. *Procedia Social and Behavioral Sciences* (18), 622-625. Retrieved June 11, 2015, from <http://www.sciencedirect.com>
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rentsch, J.R., Heffner, T.S., & Duffy, L.T. (1994). What You Know is What You Get form Experience Team Experience Related to Teamwork Schemas. *Journal of Group & Organization Management*, 19(4), 450-474.
- Robbins, S.P. (2005). *Organizational Behavior*. 11th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt.
- Varney, G.H. (1977). *Organization Development for managers*. Boston: Addison-Wesley.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทย ตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความหมายและการเรียนรู้อย่างมี ความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF THAI LANGUAGE INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON AALC FOR ENHANCING MEANINGFUL LEARNING AND HAPPINESS LEARNING OF PRIMARY 6 STUDENTS

ธนภัทร จันท์เจริญ*

Tanapat Chancharoen

---

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Ed.D. Candidate, Doctor of Education (Curriculum and Instruction), College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

* Email: tanapat1090@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา การจัดการ การเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความหมายและการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาไทยในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครจำนวน 260 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามครูภาษาไทย รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัตมนวัตกรรมพื้นฐาน แบบวัดการเชื่อมโยงมโนทัศน์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบสอบถามความสุขและแบบสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการหาสหสัมพันธ์แบบ Pearson (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสอบถามครูผู้สอนภาษาไทย ในภาพรวม พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ครูปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ครูพบปัญหาในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.01 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 25 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 28.13 เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 31.25 และใช้เกณฑ์ การประเมินที่สอดคล้องกับสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 34.38

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอนซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับมโนทัศน์ ขั้นที่ 2 จัดโครงสร้างความคิด ขั้นที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นที่ 4 ประยุกต์กลวิธีการเรียนรู้ภาษาไทย ขั้นที่ 5 พัฒนาการคิดเชื่อมโยง และ 4) การวัดและประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสม ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) กลุ่มทดลองมีความสามารถการเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 6) กลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นการเรียนรู้อย่างมีความสุขสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 7) การเรียนรู้อย่างมีความหมายกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.81 และการเรียนรู้อย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับเรียนรู้อย่างมีความหมาย คิดเป็นร้อยละ 66

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน ภาษาไทย การเรียนรู้อย่างมีความหมาย การเรียนรู้อย่างมีความสุข ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to survey the state, problems, suggestions and the solutions of learning management of Thai language in Primary 6, 2) to develop a Thai language instructional model based on AALC for enhancing meaningful learning and happiness learning of Primary 6, and 3) to study the effectiveness of instructional model of Thai language.

The samples were 260 Thai language teachers from Bangkok Educational Service Area and two classrooms of primary 6 students of Saint Gabriel College in the second semester of academic year 2015. One classroom was assign to be an experimental group and the other was a controlled group. The sampling method was simple random sampling. The instruments used in this research were questionnaire for Thai language teacher, Instructional Model, Basic Concept Test, Concepts Map, Learning Outcome Assessment, Behavior Observation and Happiness Questionnaire. Statistical data analyses were frequency, percent, mean, standard deviation, t-test and Pearson product moment correlation.

The results of this research were as follows:

1. The state of learning management of Thai language teachers was in the medium-level with the mean of 3.26, with standard deviation of 0.05. The problems of learning management were in the low level as the mean of 2.22, with standard deviation of 0.01. For suggestions and solutions, teachers needed a design of learning management to be simple accounted for 25 percent, different learning activities 28.13 percent, modern learning media 31.25 percent, and using authentic work assessment 34.38 percent.

2. The development of AALC based on instructional model consisted of 4 components; 1) principle of model; 2) objective of model; 3) learning and teaching phase that have 5 steps were step 1 ensuring concept, step 2 preparation of thinking, step 3 active learning, step 4 language learning strategies, and step 5 association of idea; and 4) measurement and assessment. The level of appropriateness of the AALC based on instructional model was 3.70, with standard deviation of 0.18.

3. The effectiveness of instructional model applications were 1) the experimental group has the learning achievement in Thai language meaningful learning gained after learning was found significantly higher than before learning at the level of 0.01. 2) the experimental group has the learning achievement in Thai language meaningful learning gained after learning was found significantly higher than the controlled group at the level of 0.05. 3) the experimental group has the learning achievement in Thai language meaningful learning gained after learning was found significantly higher than standard 50 percentages at the level of 0.01. 4) the experimental group has the concepts map gained after learning was found significantly higher than standard 50 percentages at the level of 0.01. 5) the experimental group had the behavior for happiness in the good-level was the average of 2.68, the standard deviation of 0.02. 6) the experimental group has the level of opinions in happiness learning gained significantly higher than the controlled group at the level of 0.01. 7) the meaningful learning with the happiness learning has the relation (r) of 0.81, and the happiness learning depended on the meaningful learning of 66 percent.

Keywords: Instructional Model, Thai Language, The Meaningful Learning, The Happiness Learning, Primary

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ ถ้านักเรียนมีความสามารถทางภาษาไทยอ่อนก็จะมีผลต่อการเรียนรู้ในทุกวิชา (บุญช่วย มีจิต, 2554) ในการเรียนการสอน การอธิบายด้วยภาษาไทยที่ดี ที่ถูกต้อง จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลได้ดี (ประยอม ชองทอง, 2556) การเรียนการสอนภาษาไทยมีเนื้อหาที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำมาซ้ำไปหลายปี เช่น หลักภาษาไทย แต่พบว่านักเรียนก็ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้ก็เพราะนักเรียนไม่ได้เรียนจนถึงขั้นการเรียนรู้ หากครูมีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้วนักเรียนก็จะมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างคงทนถาวร (ชัยรัชย์ อธิเกียรติ, 2557, น. 170)

หลักในการเรียนรู้ที่สำคัญก็คือ การนำเอาความรู้เดิมมาจับความรู้ใหม่ แล้วต่อยอดความรู้ของตนขึ้นไป หากนักเรียนมีความรู้เดิมแน่นยำถูกต้อง ก็จะสามารถนำเอาความรู้เดิมมาจับความรู้ใหม่และต่อยอดความรู้ของตนได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปิติสุขในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2557, น. 27) ทั้งนี้ก็เพราะว่าสมองของมนุษย์มีการจัดความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบระเบียบในลักษณะที่เป็นโครงสร้าง ซึ่งเรียกว่าโครงสร้างทางพุทธิปัญญา (Cognitive Structure) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนความรู้ใหม่ให้แก่ นักเรียนควรจะต้องจัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย กล่าวคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้อย่างสมเหตุสมผล หรือสามารถเชื่อมโยง การเรียนรู้นั้นเข้ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อนได้ (Ausubel, 1969) ขณะเดียวกันการเรียนรู้ก็ต้องเป็นการพัฒนาความสุขไปด้วยในตัว และถ้าเด็กพัฒนาได้จริง เขาจะเรียนรู้และแสวงหาความรู้ที่มีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2557, น. 33-34)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ พบว่า มีแนวคิดที่สำคัญ 4 แนวคิดที่สามารถนำมาผสมผสานกันในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และเรียนรู้ที่มีความสุขได้ ดังนี้

1. การนำเสนอแนวคิดล่วงหน้า (Advance Organizer) เป็นการช่วยจัดโครงสร้างและสร้างความกระจำในการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน เป็นกระบวนการชี้แนะซึ่งมีลักษณะเป็นบทสรุปย่อที่มีความกว้างขวางและครอบคลุมเนื้อหา (Hartley and Davies, 1976, p. 153) มีประโยชน์สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถสูง และเป็นผลดีต่อนักเรียนที่มีความสามารถต่ำด้วย เพราะจะช่วยจัดระบบความคิดก่อนเรียนทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนจัดมโนทัศน์ที่ได้รับอย่างเป็นระบบ เกิดการรับข้อมูลและแนวคิดอย่างมีความหมาย ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการสืบเสาะหาความรู้ และสร้างนิสัยการคิดอย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง (Joyce and Weil, 1996, p. 217)

2. การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ผลคือนักเรียนจะเรียนรู้แบบเข้าใจ มีเจตคติทางบวกต่อการเรียน เกิดแรงจูงใจต่อการเรียน สามารถพูดและเขียนได้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในอดีต สามารถนำความรู้มาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน เพิ่มความสนใจและมีความตั้งใจในการเรียนมากขึ้น ที่สำคัญนักเรียนจะรู้สึกเป็นสุขสนุกสนานกับการเรียน มีความเข้าใจในมโนทัศน์ที่สอนอย่างลึกซึ้ง ถูกต้อง และคงทน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเรียนรู้ร่วมกัน ได้รับประโยชน์จากการสอนที่หลากหลาย มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง (McKeachie., Pintrich, Lin, and Smith, D.1987)

3. กลวิธีการเรียนรู้ภาษา (Language Learning Strategies) เป็นพฤติกรรมหรือวิธีการที่นักเรียนใช้เพื่อช่วยขยายขอบข่ายในการเรียนรู้ กลวิธีจะช่วยให้นักเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ช่วยในการเก็บข้อมูล และสามารถนำมาใช้ได้ก็เมื่อต้องการ เป็นเทคนิค วิธีการ ที่นักเรียนใช้เพื่อทำความเข้าใจความหมายของภาษา จัดจำข้อมูลใหม่ นับเป็นสิ่งที่นักเรียนคิดและกระทำเพื่อที่จะเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนเรียนภาษาได้ดี เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ มีความมั่นใจในตนเอง มีพัฒนาการทางภาษา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเลือกใช้กลวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม อีกทั้งยังช่วยเพิ่มขยายการแสดงออกถึงความสามารถทางภาษาด้วย (Chamot and Kupper, 1989, p. 13; Oxford and Crookall, 1989, p. 29)

4. การจัดการอบมโนทัศน์ (Concept Map) เป็นการจัดแสดงให้เห็นความแตกต่างของมโนทัศน์อย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งก่อนจัดการเรียนรู้อาจต้องสำรวจความรู้พื้นฐานที่มีมาก่อนของนักเรียน เพื่อนำมาใช้ในการเตรียมการสอนให้เหมาะสม การจัดการอบมโนทัศน์จะใช้แสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่างๆ ที่อยู่ในความคิดของนักเรียน ใช้สรุปความหมายจากตำรา ซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลาและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการอ่าน เป็นแนวทางให้แก่แก่นักเรียนว่าควรจะทำอะไร สังเกตสิ่งใด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทำให้นักเรียนจับใจความสำคัญและจดจำข้อความได้ง่ายขึ้น (Gardner, 1977, pp. 9-24; Novak, 1984, p. 12)

จากความสำเร็จและปัญหาของการเรียนรู้ภาษาไทย กอปรกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้นำเสนอ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัด การเรียนรู้ภาษาไทยให้บรรลุความมุ่งหมายของหลักสูตรที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ ดี เก่ง และมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้าน การเรียนรู้ที่มีความหมาย และการเรียนรู้ที่มีความสุข

นิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเอเอแอลซี หมายถึง แนวคิดที่เกิดจากการผสมผสานแนวคิดสำคัญ 4 แนวคิด คือ การนำเสนอแนวคิดล่วงหน้า (Advance Organizer) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กลวิธีการเรียนรู้ภาษา (Language Learning Strategies) และการจัดการอบมโนทัศน์ (Concept Map)

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและ การเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง แบบแผนของการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีการจัดลำดับขั้นของ การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการและมีระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับมโนทัศน์ ขั้นที่ 2 จัดโครงสร้างความคิด ขั้นที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นที่ 4 ประยุกต์กลวิธีการเรียนรู้ภาษา และขั้นที่ 5 พัฒนาการคิดเชื่อมโยง

การเรียนรู้ที่มีความหมาย หมายถึง การเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือคิดอย่างสร้างสรรค์ เห็นความสัมพันธ์ และสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ใหม่เข้ากับมโนทัศน์เดิมที่เคยเรียนรู้มาแล้วอย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน ชิมซับและจดจำความรู้ที่ได้รับอย่างแม่นยำ สามารถระลึกได้ และนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ๆ ในอนาคตได้ วัดได้โดยใช้แบบวัดการเชื่อมโยงมโนทัศน์ การเรียนรู้ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยที่มีความหมายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง ความคิดเห็นและพฤติกรรมด้านบวกของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนและการทำกิจกรรมในการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนแสดงความสนใจที่จะเรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ใช้ความสามารถในการคิดและทำ ในสิ่งที่ตนสนใจ ต้องการที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู รวมทั้งมีความรู้สึกที่ดีเมื่อได้อยู่กับเพื่อนและครูผู้สอน วัดได้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุข และแบบสอบถามการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความหมาย
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความสุข
5. ความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ที่มีความหมายกับการเรียนรู้ที่มีความสุข
6. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี ประกอบด้วย
  - 6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอแนวคิดล่วงหน้า
  - 6.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก
  - 6.3 แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการเรียนรู้ภาษา
  - 6.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกรอบมโนทัศน์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 สํารวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (R 1)

ประชากร คือ ครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 813 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 260 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967, p. 886) และสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามครูผู้สอนภาษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน และจัดส่งผ่านระบบไปรษณีย์แบบตอบกลับ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดเอเอแอลซี (D 1)

ผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนและแผนจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) แบบประเมินอันดับคุณภาพซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 2) แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการจัดส่งระบบไปรษณีย์แบบตอบกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินที่หาค่าอันดับคุณภาพ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินที่หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้ค่าเฉลี่ย

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น (R 2)

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน คือ กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 50 คน จัดนักเรียนแบบคละความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการสุ่มอย่างง่ายแบบใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสม และผ่าน การตรวจสอบความเป็นไปได้จากการนำไปทดลองใช้มาใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน เช่นต์คาเบรียล จำนวน 32 คาบ คาบเรียนละ 50 นาที ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบการทดลองกึ่งทดลอง กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ได้มาจากการสุ่มและมีการวัดก่อนและหลังให้สิ่งทดลอง (Nonrandomized control group pretest-posttest design)

ขั้นที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน (D 2)

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แบบวัดมโนทัศน์พื้นฐานการเรียนรู้ 2) แบบวัดการเชื่อมโยงมโนทัศน์ การเรียนรู้ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมาย 4) แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้อย่างมีความสุข และ 5) แบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุข

การวิเคราะห์ข้อมูล โดย 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดมโนทัศน์พื้นฐานการเรียนรู้โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดการเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมาย โดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) วิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้อย่างมีความสุข และแบบสอบถามการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่าง มีความหมายก่อนเรียนกับหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองโดยใช้ค่าที (t-test dependent samples) 5) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมาย และระดับ ความคิดเห็นการเรียนรู้ที่มีความสุขหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองและผู้เรียนกลุ่มควบคุมโดยใช้ค่าที (t-test independent samples) 6) เปรียบเทียบความสามารถการเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่าง มีความหมายหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองกับเกณฑ์ร้อยละ 50 โดยใช้ค่าที (t-test one-sample) และ 7) หาค่าความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ที่มีความหมายกับการเรียนรู้ที่มีความสุขโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ อย่างง่าย (Pearson product moment correlation)

ผลการวิจัย

1. จากการสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสอบถามครูผู้สอนภาษาไทย พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนำสื่อมาประกอบการจัดการ เรียนรู้ และการใช้วิธีวัดและประเมินผล ในภาพรวมครูปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 ปัญหาการจัด การเรียนรู้ครูพบปัญหาในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.01 ข้อเสนอแนะและ แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ซับซ้อน คิดเป็นร้อยละ 25 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 28.13 เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 31.25 และใช้ เกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 34.38

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอนซึ่งมี 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับมโนทัศน์ (Ensuring Concept) ขั้นที่ 2 จัดโครงสร้างความคิด (Preparation of Thinking) ขั้นที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ขั้นที่ 4 ประยุกต์กลวิธีการเรียนรู้ภาษา (Language Learning Strategies) ขั้นที่ 5 พัฒนาการ คิดเชื่อมโยง (Association of Idea) และ 4) การวัดและประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมของ รูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 1) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) กลุ่มทดลองมีความสามารถในการเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 6) กลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นการเรียนรู้ที่มีความสุขสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 7) การเรียนรู้ที่มีความหมายกับการเรียนรู้ที่มีความสุขมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.81 และการเรียนรู้ที่มีความสุขขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่มีความหมาย คิดเป็นร้อยละ 66 ส่วนอีกร้อยละ 34 ขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ๆ

อภิปรายผล

1. การสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีดังนี้

1.1 สภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมครูปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยครูออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองล่วงหน้า 1 ภาคเรียน จัดสาระหลักการใช้ภาษาไทยบูรณาการกับสาระการฟัง ดู และพูด เตรียมพร้อมนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานของนักเรียนจากแบบทดสอบก่อนเรียน เลือกใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และใช้เทคนิคการยกตัวอย่างประกอบ เลือกล้อ การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของบทเรียน ใช้สื่อการเรียนรู้ชั้นจัดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยเลือกใช้ประเภทสื่อวัสดุ เช่น บัตรคำ แดบประโยค เกม เพลง รูปภาพ ฯลฯ ผลิตและจัดหาสื่อใน การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้แหล่งการเรียนรู้จากเว็บไซต์ ชี้แจงเกณฑ์และวิธีการประเมินผลในคาบเรียนแรกของ แต่ละภาคเรียน ใช้ช่วงเวลาหลังการจัดการเรียนรู้ในการประเมินผลการเรียนรู้โดยการตรวจแบบฝึกหัดหรือไปงาน กำหนดตัวครูผู้สอนประจำวิชาเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริคส์ที่ครูผู้สอนกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันร่วมกันสร้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ (2525, น. 50-53) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยครูต้องทำความเข้าใจหลักสูตร พยายามศึกษาเลือกหาวิธีการสอนแบบต่างๆ ที่เหมาะสม สร้างสรรค์แผนการสอน ดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ และ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรีย์ (2522, น. 222-223) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยต้องสอดคล้องกับเรื่องที่เรียน สอดคล้องกับความสนใจ ประสบการณ์ และสติปัญญาของผู้เรียน และสุจริต เพียรชอบ (2526, น. 13-20) ที่กล่าวว่า การจัด การเรียนการสอนภาษาไทยครูต้องทดสอบความรู้เดิมของนักเรียนก่อนจะลงมือสอน ใช้วิธีการสอนที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมมาก ๆ และเลือกสรรวิธีการประเมินที่เหมาะสม และ สุวรรณี ยะทกร (2554, น. 13) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผล การเรียนการสอนภาษาไทยต้องประเมินทั้งกระบวนการและผลงานของนักเรียน โดยการกำหนดคุณภาพ การปฏิบัติงานในแต่ละเรื่อง ซึ่งคุณภาพต้องมีหลายระดับ ระดับคุณภาพงานจะสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ การให้คะแนนในการประเมินตามสภาพจริงได้เรียกว่า รูบริคส์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลุบล เกตุแก้ว (2555) ที่พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและเทคนิคการยกตัวอย่าง ด้าน การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ คือ ครูใช้สื่อประเภทวัสดุ เช่น บัตรคำ แดบประโยค และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ คือ ครูประเมินหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้

1.2 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมครูพบปัญหาในระดับน้อย และปัญหาที่พบ คือ ครูมีภาระงานมากเกินไปไม่มีเวลาในการเตรียมการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรมีมากเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนคาบเรียนที่กำหนดให้ ไม่มีเวลาในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ให้

เหมาะสมและทันสมัย ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะพัฒนารูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและความต้องการของนักเรียน นักเรียนไม่สามารถซึมซับและจดจำความรู้ที่ได้รับอย่างแม่นยำได้ มีภาระงานสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำสื่อ มีภาระการสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการเลือกแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน และขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุวงศ์ รุ่งแจ้ง (2553) ที่กล่าวว่า ปัญหาการเรียนการสอนและการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันมีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับนโยบาย คือ ผู้บริหารในทุกระดับชั้นมิได้ให้ความสำคัญกับภาษาไทย ทั้งด้านอัตรากำลังและงบประมาณสนับสนุน ปัญหาที่ตัวผู้สอน คือ ครูผู้สอนมิได้จบการศึกษามาโดยตรงทางภาษาไทย ยิ่งกว่านั้นยังมีเสียงสะท้อนว่า ครูผู้สอนบางท่านมิได้แม่นยำทางภาษาไทยอีกด้วย ปัญหาที่ตัวนักเรียน คือ นักเรียนส่วนใหญ่เขียนหนังสือไม่ถูกต้อง อ่านหนังสือไม่ออก และปัญหาเรื่องสื่อและนวัตกรรม คือ จัดหา จัดทำ หรือจัดเตรียมไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลบล เกตุแก้ว (2555) ที่พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ คือ ครูไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สาธารณการเรียนรู้นี้ในหลักสูตรมีมากเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนคาบเรียนที่กำหนด ทำให้ไม่สามารถจัดเวลาสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ได้ และขาดแคลนสื่อการเรียนรู้

1.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาจัดการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ซับซ้อน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหา วิชา และความต้องการของนักเรียน และควรใช้เกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ศักยภาพของนักเรียน และสอดคล้องกับสภาพจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ คณาจารย์ สมาคมมิตร (2547, น. 13-14) ที่กล่าวว่า การสอนภาษาในยุคปัจจุบันควรประกอบไปด้วยการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมไปถึงการคิด และความเข้าใจในการแสดงออกต่างๆ นอกจากนี้ยังต้องสอนให้รู้จริง (แจ่มแจ้ง ถูกต้อง) และทำจริง (ปฏิบัติได้ ใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ) และ สุวรรณิ ยะทะกร (2554, น. 13) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นการกำหนดคุณภาพการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งต้องประเมินทั้งกระบวนการการทำงาน และผลงานของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินตามสภาพจริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลบล เกตุแก้ว (2555) ที่พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการจัดการเรียนรู้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และมีครูที่สำเร็จการศึกษาวชิชาภาษาไทยโดยตรง

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนให้ครอบคลุมความต้องการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนการสอนที่ดี จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนจากแนวคิดพื้นฐานที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนร่วมกับผลการสำรวจสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสังเคราะห์วัตถุประสงค์ ชั้นการเรียนรู้ การสอน และการวัดและประเมินผล องค์ประกอบต่างๆ ข้างต้นนี้ผู้วิจัยได้จัดเรียงไว้อย่างเหมาะสม มีความสอดคล้อง สัมพันธ์ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน จากนั้นผู้วิจัยได้นำสาระต่างๆ มาเรียบเรียงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนฉบับร่าง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดตรวจสอบความเหมาะสม ผลการตรวจสอบพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมระดับมาก และมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ชั้นการเรียนการสอนซึ่งมี 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ตรวจสอบและปรับโมโนทัศน์ (Ensuring Concept) ชั้นที่ 2 จัดโครงสร้างความคิด (Preparation of Thinking) ชั้นที่ 3 กิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ชั้นที่ 4 ประยุกต์กลวิธีการเรียนรู้ภาษา (Language Learning Strategies) ชั้นที่ 5 พัฒนาการคิดเชื่อมโยง (Association of Idea) และ 4) การวัดและประเมินผล จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้นก่อน

นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง ผลจากการทดลอง พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จริง

3. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซี

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวคิดเอเอแอลซีนี้ พัฒนาขึ้นจากการผสมผสานแนวคิดสำคัญ 4 แนวคิด คือ การนำเสนอแนวคิดล่วงหน้า การเรียนรู้เชิงรุก กลวิธีการเรียนรู้ภาษา และการจัดกรอบมโนทัศน์ และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้วสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวรรณ เล็กวิไล (2539) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนรู้ภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2 กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bodolus (1987) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความหมายสำหรับนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์โดยการใช้แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติได้คะแนน การทดสอบหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ จันท์แรม สุวรรณไตรย์ (2532) ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนโดยการนำเสนอโครงสร้างความคิดล่วงหน้ากับการสอนแบบปกติในวิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอโครงสร้างความคิดล่วงหน้าช่วยให้กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และวิภา เกียรติจิระบารุง (2537) ที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3.3 กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีความหมายหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว พักขาว (2536, น. 31) ที่พัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายในวิชาเคมี และมีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่มีความหมายว่า ผู้เรียนที่ถือว่าเกิด การเรียนรู้ที่มีความหมายจะต้องได้คะแนนอย่างน้อยร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 กลุ่มทดลองมีความสามารถการเชื่อมโยงมโนทัศน์การเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Ausubel, Novak, & Hanesian (1978) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายนั้น นักเรียนจะสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับมโนทัศน์และหลักการที่ผู้เรียนมีอยู่ในโครงสร้างความรู้เดิม ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ สามารถระลึกได้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ และงานวิจัยของ Lavie and Zion (1988) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายในโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษาตามหลักการของ Novak and Gowin ผลการวิจัยพบว่า การใช้กรอบมโนทัศน์ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และกรอบมโนทัศน์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลได้ดีกว่าการใช้แบบทดสอบ

3.5 กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุขในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547) ที่พัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะ และทักษะที่พึงประสงค์ขึ้น ปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้น

3.6 กลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นการเรียนรู้อย่างมีความสุขสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว พักขาว (2536) ที่พัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายในวิชาเคมี ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ วิภา เกียรติธนะบำรุง (2537) ที่ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์มีเจตคติต่อวิชาชีววิทยาทางบวก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พรรณิภา กิจเอก (2550) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นมีเจตคติต่อวิชาเคมีดีกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.7 การเรียนรู้ที่มีความหมายกับการเรียนรู้ที่มีความสุขมีความสัมพันธ์กันเท่ากับ 0.81 และการเรียนรู้ที่มีความสุขขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่มีความหมายคิดเป็นร้อยละ 66 สอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas (2007, p. 12) ที่กล่าวว่า เด็กเล็กส่วนใหญ่จะแสวงหาความสุขได้จากการเรียนรู้ ซึ่งถ้าได้รับการตอบสนองเด็กก็จะเป็นคนที่มีความสุขและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต แต่ถ้าการเรียนรู้ก่อให้เกิดความทุกข์ ร่างกายก็จะผลิตคอร์ติซอลที่สามารถทำลายสมอง ทำให้สมองทำงานลดลง การเรียนรู้ก็จะลดลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2557, น. 33-34) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการของการศึกษาการพัฒนาด้านต่างๆ จะต้องเป็นการพัฒนาความสุขไปด้วยในตัว ซึ่งจะเป็นตัวพิสูจน์ว่า เด็กมีพัฒนาการที่ถูกต้องหรือไม่ เริ่มตั้งแต่แรกเรียนรู้ ถ้าเขาไม่มีความสุขในการเรียนรู้ ก็แสดงว่าการศึกษายังไม่เดินหน้า เด็กยังไม่มีการพัฒนาที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ความสุขกับการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุขการศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเรียนรู้ที่มีความหมายและการเรียนรู้ที่มีความสุข เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการท่องจำ ยึดตำราเป็นตัวตั้ง ใช้การสอนแบบบรรยาย และเน้นการแข่งขัน ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ในการเรียนรู้ได้ ไม่สามารถจดจำเนื้อหาที่เรียนได้อย่างแม่นยำ เกิดความเบื่อหน่าย เครียด และไม่มีความสุขกับการเรียน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้มี การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและเรียนรู้ที่มีความสุข แทนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ที่เน้นการท่องจำ เน้นการแข่งขัน และใช้ผลการเรียนเป็นเครื่องตัดสินนักเรียนมากกว่าการคำนึงถึงคุณค่าและความสุขของการเรียนรู้ที่นักเรียนพึงได้รับ

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.2.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การสอนทางภาษาอื่นๆ ที่มีความประสงค์จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ ควรศึกษาถึงความเหมาะสมของขั้นตอนและแนวทางในการเลือกกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถกำหนดขั้นตอนและเลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ในแต่ละภาษา

1.2.2 รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อใช้กับการเรียนการสอนภาษาเป็นหลัก ดังนั้นหากครูผู้สอนในกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเรียนการสอนทางภาษามีความประสงค์จะนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนชั้นการเรียนการสอนในชั้นที่ 4 ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะหรือธรรมชาติของแต่ละวิชา

1.2.3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กรอบมโนทัศน์ให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจน เนื่องจากการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์มีแนวทางการสอนที่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนแต่ละระดับ ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปรับแนวทางการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้จัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ชั้นอื่นๆ ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.2 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้กับการจัดการเรียนรู้ภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ฯลฯ เพื่อเป็นการศึกษาและตรวจสอบซ้ำให้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ชัณฑ์ชัย อธิเกียรติ. (2557). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณาจารย์สภามิตร. (2547). *หลักการสอนภาษาไทยสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- จันทร์แรม สุวรรณไตรย์. (2532). *การเปรียบเทียบวิธีสอนโดยการนำเสนอโครงสร้างความคิดล่วงหน้ากับการสอนตามปกติในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลบล เกตุแก้ว. (2555). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญช่วย มีจิต. (2554). *ภาษาไทยคือหัวใจของทุกวิชา*. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2558, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/470949>.
- ประยอม ช่องทอง. (2556). *ภาษาไทยเป็นหัวใจของชาติ*. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2558, จาก http://www.autoinfo.co.th/page/th/article_event/detail.php?id=32298.
- พรรณีภา กิจเอก. (2550). *ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). *การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทยและพุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินท์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิภา เกียรติธนะบำรุง. (2537). *ผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร มโนพิชิตวัฒนา. (2547). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่องร่างกายมนุษย์*. (ปริญญาโทปริญญาตรีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2539). *การพัฒนา รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (ปริญญาโทปริญญาตรีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจริต เพียรชอบ. (2525). *การจัดการศึกษาภาษาไทย. เอกสารการสอนภาษาไทย หน่วยที่ 1-8* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- _____. (2526). *การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย. เอกสารการสอนภาษาไทย หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์. (2522). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ ียะกร. (2554). *การวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา เรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยที่ 15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไสว พักขาว. (2536). *การพัฒนา ระบบการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายในวิชาเคมี*. (ปริญญาโทปริญญาตรีมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อนงค์ รุ่งแจ้ง. (2553). *ปัญหาการเรียน การสอน และการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน*. สืบค้น 22 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.huso.kku.ac.th/upload_news/pdf/Mon40916fgzk3Er.อนงค์.pdf.
- Ausubel, D. P. (1969). *School Learning: An Introduction to Educational Psychology*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Ausubel, D. P., Novak, J. D. & Hanesian, H. (1978). *Educational Psychology: A Cognitive View* (2nd edition). New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Bodulus, J. E. (1987, May). The Use of Concept Mapping Strategy to Facilitate Meaning of Ninth Grade Students in Science. *Dissertation Abstract International*, 47(5), 3387-A
- Chamot, A. U. & Kupper, L. (1989). Learning Strategies in Foreign Language Instruction. *Foreign Language Annals*, 22(1), 13-21.
- Gardner, P. L. (1977). Logical Connection in Science. A Summary of the Finding Research Education. *Research in Science Education*, 7(1), 9-24.
- Hartley, J. & Davies, I. K. (1976). Preinstructional Strategies: the Role of Pretests, Behavioral Objectives, Overviews and Advance Organizers. *Review of Education Research*, 46(2), 239-265.
- Joyce, B. R., & Weil, M. (1996). *Models of Teaching*. (5th ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Lavie, B. & Zion, B. (1988). Enhancing Meaningful Learning in an Environmental Education Program: A Case Study of a Class Empowered Through the Use of Novak's and Gowin's Principles of Learning How to Learn, Concept Mapping, Interviewing and Educating. *Dissertation Abstract International*, 48(4), 2590-A.
- McKeachie, W. J., Pintrich, P. R., Lin, Y. G., & Smith, D. A. F. (1987). *Teaching and Learning in the College Classroom: A Review of the Literature*. Ann Arbor, MI: National Center for Research to Improve Postsecondary Teaching and Learning.
- Novak, J. D. (1984, January). Applying Learning Psychology and Philosophy of Science to Biology Teaching. *The American Biology Teacher*, 43(1), 12-22.
- Oxford, L. & Crookall, D. (1989). Language Learning Strategies, the Communicative Approach, and Their Classroom Implication. *Foreign Language Annals*, 22(1), 29-39.
- Thomas. (2007). *Through the Lens of Experience*. Texas: The University of Texas at Austin.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd Edition). New York: Harper and Row.

**การรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ
กับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบ
อาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ**

**THE PERCEPTIONS OF
UNDERGRADUATE STUDENTS
TOWARDS ENGLISH NEEDS AND
THEIR FUTURE CAREER GOALS
AFTER GRADUATION: A CASE STUDY
OF BANGKOK UNIVERSITY**

อาจารย์อัสมา ดำรงค์ผล*

Asma Damrongphol*

อาจารย์วิไลพร คงเกิด**

Wilaiporn Kongkerd**

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* Full-time Lecturer, English Department, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

* Email: asma.d@bu.ac.th

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

** Full-time Lecturer, English Department, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

** Email: wilaiporn.k@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญสามประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี 2) เพื่อจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 220 คนด้วยแบบวัดเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบและการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษในภาพรวมระดับสูง และมีเป้าหมายที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและชาวต่างชาติในระดับสูง โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาต่อหรือฝึกอบรมและการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะคนไทยในระดับปานกลาง และยังสามารถจัดกลุ่มการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษได้ 3 กลุ่มทักษะ ได้แก่ ทักษะอ่านและการฟัง ทักษะการพูดและการเขียนอย่างเป็นทางการ และทักษะการอ่าน การฟัง การพูดอย่างไม่เป็นทางการ โดยนักศึกษารับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่มทักษะ อยู่ในระดับสูง และการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนักศึกษามีเป้าหมายจะศึกษาต่อหรืออบรมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่มทักษะ นักศึกษาที่มีเป้าหมายจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษใน 2 กลุ่มทักษะ คือ ทักษะการอ่านและการฟัง ทักษะการพูดและการเขียนอย่างเป็นทางการ ส่วนนักศึกษาที่มีเป้าหมายจะทำงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับคนไทยไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษทั้ง 3 ด้าน

คำสำคัญ: การรับรู้ ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ นักศึกษาระดับปริญญาตรี เป้าหมายการประกอบอาชีพในอนาคต

Abstract

The study aims 1) to study the levels of perceptions towards English needs and educational and career goals after graduation of Bangkok University students 2) to classify the perceptions towards English needs and 3) to investigate the relationship between the perceptions towards English needs and educational and career goals after graduation. 220 undergraduate students of Bangkok University were randomly selected to complete the questionnaire used as the research instrument to measure students' educational and career goals as well as their perceptions of English needs. The mean, the standard deviation, an exploratory factor analysis and Pearson Correlation were used to analyze the data.

The result of the study revealed that the overall student perceptions of English needs were in a high level. Additionally, students' purposes for further educational and career goals, as well as working with Thais were at a moderate level. The finding can be classified into three groups: 1) reading and listening 2) formal speaking and academic writing 3) informal reading, listening, and speaking skills. These three groups, English skills, of student perceptions towards English needs were at a high level. In addition, the perceptions of English needs and education and career goals were positively related. The students having a goal of further study or attending workshops perceived these three groups of English skills at a significance level. Moreover, the students aiming at working with Thais and foreigners recognized these two groups of English skills significant: reading and listening skills and formal speaking and academic writing. However, there was no positive relationship between the perceptions of students preferring to work with Thais and English needs.

Keywords: English Needs, Future Career Goals, Perceptions, Undergraduate Students

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษมีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะภาษาที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารของคนทั่วโลก Crystal (2008) ระบุว่าจำนวนประชากรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในการสื่อสารระหว่างกัน อาจมีจำนวนมากถึง 200 ล้านคน ในอนาคตอันใกล้ นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังถูกใช้เป็นภาษาสำหรับการบันทึกข้อมูลความรู้ต่างๆมากมาย ทั้งนี้บทความต่างๆจากทั่วโลกเกิน 90% ได้รับการบันทึกด้วยภาษาอังกฤษ (Oxford Royale Academy, 2014) ดังนั้นคนที่มีทักษะภาษาอังกฤษที่ดี จึงมีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับคนมากมายหลายเชื้อชาติ มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งมีโอกาสในการทำงานที่ดีกว่าคนที่ขาดทักษะภาษาอังกฤษ ยิ่งในประเทศไทยด้วยแล้วภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2558 (Fredrickson, 2016) ประชาคมอาเซียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสมาชิกของประชาคมอาเซียนเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการสำหรับการสื่อสารและทำงานร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ดังนั้นถ้าคนไทยซึ่งเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์มากมายจากการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังมีบทบาทต่อประเทศไทยในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ และด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมหาศาล จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558) ระบุว่าในปี 2556 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1.20 ล้านล้านบาท และคาดการณ์ว่าปี 2558 รายได้จากการท่องเที่ยวน่าจะมีประมาณ 1.40 ล้านล้านบาท ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวขับเคลื่อนหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมและบริการนี้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ด้วยบทบาทของภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้น ทำให้หลายภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของคนไทย ทั้งนี้อาจมีผลมาจากระดับความสามารถภาษาอังกฤษของคนไทย ที่อยู่ในระดับ ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเดียวกันหรือกับประเทศอื่นทั่วโลก (EF EPI, 2015; Fredrickson, 2016; Hayes, 2010; Khamkhien, 2010; Punthumasen, 2007) รัฐบาลปัจจุบันจึงพยายามส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับวัยรุ่นไทย โดยมีโครงการ I SPEAK ENGLISH เพื่อชีวิตที่ BETTER ทั้งนี้มีนักแสดงและนักร้องที่มีชื่อเสียงมาเข้าร่วมการณรงค์โครงการดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เพื่อกระตุ้นให้วัยรุ่นสนใจพัฒนาภาษาอังกฤษมากขึ้น (รัฐบาลไทย, 2559) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับมูลนิธิยุวสถิรคุณพัฒนาแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า Echo English เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยในทุกกระดับความสามารถได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาได้ฟรี ผ่านทางมือถือและแท็บเล็ต (กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์, 2559) ดูเหมือนว่าหลายฝ่ายได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาษาอังกฤษของเด็กไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ปัจจัยด้านการแข่งขันในตลาดแรงงานในฐานะการเป็นประชาคมอาเซียนถือเป็นปัจจัยหลัก ที่ทำให้หลายภาคส่วนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาภาษาอังกฤษของคนไทย แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษาระดับปริญญาตรีผู้ที่จะก้าวไปสู่ตลาดแรงงานสำคัญในอนาคต ได้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษหรือไม่ เห็นความสำคัญมากน้อยเพียงใด และการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายหลังเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งที่สำคัญที่ผลักดันให้นักศึกษาเห็นความสำคัญในการพัฒนาภาษาอังกฤษ (Lightbown & Spada, 1999) มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี

2. เพื่อจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของภาษาอังกฤษต่อทั่วโลก

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก ในบางประเทศใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และ อีกหลายประเทศก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่มาจากประเทศอื่น (Crystal, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kirkpatrick (2010) ที่ว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนในประเทศ เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ ให้เติบโตขึ้นได้ด้วยการใช้ภาษาอังกฤษเป็นตัวกลางในการสื่อสาร นอกจากนี้ มีผู้ให้แนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับภาษาอังกฤษไว้มากมาย ทั้งมีแนวคิดที่เหมือนและต่างกัน เช่น แนวคิดของ Modiano (1999) ได้กล่าวถึงภาษาอังกฤษว่าเป็นภาษานานาชาติ (English as an International Language) เพื่อใช้ติดต่อสื่อสาร ซึ่งผู้ที่ใช้ภาษานี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของภาษา

ความสามารถและทักษะภาษาอังกฤษของคนไทย

ภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทความสำคัญตั้งแต่ในอดีตและเพิ่มความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปัจจุบันภาษาอังกฤษกลายเป็นหนึ่งในวิชาบังคับของการเรียนการสอนในประเทศไทย ถึงแม้ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในประเทศไทยในปัจจุบัน แต่คนไทยจำนวนมากมีปัญหาด้านการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ โดย Mackenzie (2002) กล่าวว่าคนไทยไม่สามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษได้ดี โดยเฉพาะทักษะการพูดและทักษะการฟัง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคำศัพท์และไวยากรณ์เป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษของคนไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและอาจมีส่วนสำคัญที่ทำให้ระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยไม่เป็นที่น่าพอใจ แต่หากจัดกิจกรรมการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจะทำให้ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (อูพร ดันตระกูล, 2557) จากการสำรวจของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ระบุว่าความสามารถภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในลำดับที่ 8 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นอีก 9 ประเทศในประชาคมอาเซียน ส่วนคะแนนสอบวัดระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษเช่น โทเฟล (TOEFL) ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 6 ในประชาคมอาเซียน (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2556) ปัญหาความล้มเหลวของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ส่งผลเสียอย่างเห็นได้ชัดในการแข่งขันในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในสาขาอุตสาหกรรมโรงแรมท่องเที่ยวและบริการซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนมาก ทั้งนี้ประเทศชาติคนที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่ดีมาทำงานในอุตสาหกรรมและบริการนี้ Chaiyapantoh (2008) ระบุว่า พนักงานต้อนรับส่วนหน้าไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดี ก่อให้เกิดปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้ประเทศเพื่อนบ้านที่มีทักษะภาษาอังกฤษดี เช่น ประเทศฟิลิปปินส์มีแนวโน้มที่จะมาแย่งตลาดแรงงานในประเทศไทย (The Nation Online, 2015) ดังนั้นการกระตุ้นให้คนไทย โดยเฉพาะนักศึกษาที่จะต้องเข้าไปตลาดแรงงานได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

แรงจูงใจ

บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำสิ่งใดๆ มักจะมีแรงผลักดันที่จะทำให้กระทำในสิ่งนั้นๆ จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ Lovell (1980) กล่าวถึง แรงจูงใจคือกระบวนการโน้มน้าวให้แต่ละบุคคลเกิดความพยายาม เพื่อที่จะ ตอบสนองความต้องการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นแรงจูงใจถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สอง (Gardner, 1985) นอกจากนี้ Lightbown และ Spada (1999) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจกับการศึกษาภาษาที่สองนั้น มีความเกี่ยวข้องกันด้วย 2 เรื่อง คือ ความจำเป็นในการสื่อสารของผู้เรียน และ ทศนคติของผู้เรียนที่มีต่อ

ภาษาที่สอง ซึ่งแรงจูงใจมี 2 ลักษณะ คือ 1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motives) ซึ่งเป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวของแต่ละบุคคล อาจจะเป็นได้ทั้งทัศนคติ ความคิด ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเองโดยไม่มีสิ่งเร้าจากปัจจัยภายนอกมาเป็นแรงกระตุ้น เช่น เมื่อบุคคลนั้นต้องการทำงานกับบริษัทต่างชาติ หลังจากศึกษาจบระดับปริญญาตรีหรือเมื่อบุคคลนั้นต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ณ ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน บุคคลนั้นๆย่อมจะเกิดแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดความขยัน ตั้งใจศึกษาหาความรู้ และหมั่นฝึกฝนทักษะต่างๆ ของภาษาอังกฤษอย่างจริงจังและทุ่มเทเพื่อที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ตรงกับงานวิจัยของดีเคิน เบ็ญฮาวัน (2555) ที่พบว่านักศึกษาที่มีทัศนคติด้านบวกเพื่อใช้ประโยชน์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะประโยชน์ที่เอื้อต่อการทำงานและการศึกษา 2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motives) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและเป็นตัวผลักดันให้เกิดการกระทำที่จะนำไปสู่ความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งสิ่งตอบแทนจะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลทำสิ่งต่างๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ปริญญา ตำแหน่งงาน เงินเดือน จึงกล่าวได้ว่าแรงจูงใจภายในถือได้ว่าเป็นแรงจูงใจในลักษณะที่คงทนถาวร มีระยะเวลาที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นๆเป็นเวลายาวนานเมื่อเปรียบเทียบกับแรงจูงใจภายนอกที่มักจะเกิดขึ้นในเวลาอันสั้นเนื่องจากแรงจูงใจลักษณะนี้เกิดขึ้นมาจากความต้องการของสิ่งตอบแทนเท่านั้น ไม่ได้มาจากความต้องการจากความต้องการของแต่ละบุคคล

Krashen (1988) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจทางการเรียนรู้ภาษาที่สองว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แรงจูงใจเชิงบูรณาการ (Integrative Motivation) ได้แก่ ความสนใจในการเรียนรู้ภาษาที่สอง เนื่องจากความต้องการที่จะใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารกับบุคคลอื่น 2) แรงจูงใจเชิงเครื่องมือ (Instrumental Motivation) คือความสนใจในการเรียนรู้ภาษาที่สอง เพื่อที่เพิ่มรายได้ เพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ หรือธุรกิจของบุคคลนั้นๆ สำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้นถือได้ว่าเป็นผลมาจากแรงจูงใจประเภทเชิงเครื่องมือ (Instrumental Motivation) เป็นหลัก (Tamimi & Shuib, 2009)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง การวิจัยนี้ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ขนาดตัวอย่างควรมีน้อย 220 ตัวอย่าง ได้จากการคำนวณด้วยโปรแกรม G*power ที่การทดสอบความสัมพันธ์อย่างง่าย ระดับความสัมพันธ์เท่ากับ 0.22 ระดับนัยสำคัญ 0.05 อำนาจการทดสอบ 0.95

2. เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 2 เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดของ Linan, Rodriguez-Cohard and Rueda-Cantuche (2011) จำนวน 12 ข้อ และส่วนที่ 3 แบบวัดการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษส่วนเป้าหมายการใช้ภาษาอังกฤษในอนาคตของ Balint (2004) มีข้อคำถามทั้งหมด 18 ข้อ ซึ่งรายละเอียดข้อคำถามแต่ส่วนมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค อาชีพของบิดา มารดา คณะและสาขาวิชา ชั้นปี และเหตุผลที่เลือกสาขาวิชาที่เรียนได้มาจากการตอบแบบข้อคำถามแบบเลือกรายการ (check list) ซึ่งมีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความสนใจในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา จำนวน 12 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า 7 ระดับ คือ 1 = อยากทำน้อยที่สุด ถึง 7 = อยากทำมากที่สุด ตัวอย่างข้อคำถามเช่น “อยากประกอบอาชีพเกี่ยวกับสาขาที่เรียน” ซึ่งคำถามในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย

ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะคนไทย ซึ่งมีข้อความจำนวน 4 ข้อ ข้อคำถามกลุ่มที่ 2 มีจำนวน 4 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการทำงานกับทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ และกลุ่มสุดท้ายคือข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรม ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อเช่นเดียวกัน

ส่วนที่ 3 แบบวัดการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ จำนวน 18 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า 7 ระดับ คือ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 7 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนรวมตั้งแต่ 5 ถึง 35 คะแนน ตัวอย่างเช่น “การเป็นเจ้าของกิจการมีข้อดีกับฉันมากกว่าข้อเสีย”

ผลการตรวจสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของคอนบราค (Conbrach's Alpha: CA) ควรมีค่ามากกว่า 0.7 (Barclay, Higgins & Thomson, 1995) ผลการตรวจสอบพบว่าแบบวัดทั้ง 2 มีความเที่ยงเนื่องจากมีค่า CA เท่ากับ 0.821 และ 0.965 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เลือกกรณีศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จากหลากหลายคณะ ดังนั้นการเก็บข้อมูลจึงมี 2 ลักษณะ กรณีแรกผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถามให้แก่นักศึกษาในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสอน โดยให้เวลานักศึกษาตอบแบบสอบถามประมาณ 5-7 นาทีหลังจากนั้นผู้ตอบแบบสอบถามเก็บแบบสอบถามคืนพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง กรณีที่สอง ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากคณาจารย์จากคณะต่างๆ ช่วยเก็บข้อมูลจากชั้นเรียน และคืนแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัยในภายหลัง ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้แจกในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 300 ชุด และจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีทั้งหมด 250 ชุด หลังจากสำรวจความถูกต้องของแบบสอบถามที่รับคืนทั้งหมด พบว่ามีแบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์และสามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 220 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.3 และผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีอายุระหว่าง 19-26 ปี ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.7 ที่เหลือเป็นเพศชาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและการบรรยายลักษณะของตัวแปร รายละเอียดดังนี้

4.1 การบรรยายลักษณะของตัวแปร สถิติที่ใช้คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ช่วง (ระดับต่ำ คือ คะแนนเฉลี่ย 1-3 คะแนน ระดับปานกลาง คือ คะแนนเฉลี่ย มากกว่า 3 ถึง 5 คะแนน และระดับสูง คือ คะแนนเฉลี่ย มากกว่า 5 ถึง 7 คะแนน)

4.2 ผลการจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรี สถิติวิเคราะห์หลักที่ใช้คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

4.3 ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ 2) ผลการจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ และ 3) ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ รายละเอียดมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ

ผลการศึกษาระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบมีดังนี้

1.1 ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษพบว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.51 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.387 คะแนน โดยข้อที่นักศึกษารับรู้ว่ามีค่าสำคัญมากที่สุดมี 3 ข้อเท่ากัน คือ การฟังเพลงภาษาอังกฤษ การดูหนังหรือรายการโทรทัศน์เป็นภาษาอังกฤษ และการฟังในที่ประชุมหรือการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับสมาชิกที่พูดภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.65 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.262 ถึง 1.361 คะแนน และใกล้เคียงกับการอ่านบทความภาษาอังกฤษบนอินเทอร์เน็ต และการอ่านเอกสารและจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.64 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.328 ถึง 1.368 คะแนน ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่รับรู้ความจำเป็นน้อยที่สุด คือ การอ่านนวนิยายภาษาอังกฤษเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.24 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.466 คะแนน ใกล้เคียงกับการฟังสุนทรพจน์หรือการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในการประชุม และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.33 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.377 คะแนน ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ

การรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ	Mean.	S.D.	ระดับ
11) การฟังเพลงภาษาอังกฤษ	5.65	1.262	สูง
10) การดูหนังหรือรายการโทรทัศน์เป็นภาษาอังกฤษ	5.65	1.327	สูง
7) การฟังในที่ประชุมหรือการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับสมาชิกที่พูดภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ	5.65	1.361	สูง
2) การอ่านบทความภาษาอังกฤษบนอินเทอร์เน็ต	5.64	1.328	สูง
1) การอ่านเอกสารและจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ	5.64	1.368	สูง
12) การพูดภาษาอังกฤษแบบไม่เป็นทางการกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ	5.60	1.302	สูง
5) การอ่านอีเมลจากเพื่อนชาวต่างชาติที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ	5.58	1.382	สูง
17) การเขียนรายงานในการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ	5.57	1.409	สูง
18) การจดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ	5.52	1.399	สูง
8) การฟังเพื่อจดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ	5.50	1.344	สูง
6) การอ่านตำราภาษาอังกฤษ	5.48	1.432	สูง
16) การเขียนเอกสารหรือจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ	5.46	1.440	สูง
14) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ	5.44	1.422	สูง
15) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในห้องเรียน	5.41	1.417	สูง
13) การกล่าวสุนทรพจน์แบบเป็นทางการ การนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการประชุมระดับนานาชาติ	5.40	1.414	สูง
4) การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ	5.40	1.454	สูง
9) การฟังสุนทรพจน์หรือการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในการประชุม	5.33	1.377	สูง
3) การอ่านนวนิยายภาษาอังกฤษเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน	5.24	1.466	สูง
รวม	5.51	1.387	สูง

1.2 เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ คือ ทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติสูงที่สุดค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.06 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ

1.28 คะแนน รองลงมาคือ ศึกษาต่อหรือฝึกอบรม และทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 และ 4.58 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 และ 1.26 คะแนนตามลำดับตามลำดับ สำหรับนักศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติ ต้องการทำงานอิสระสูงใกล้เคียงกันกับการสร้างกิจการ รองลงมาคือ ทำงานเป็นพนักงานของบริษัทเอกชน และต่ำที่สุดคือ ทำงานเป็นพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ นักศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะศึกษาต่อหรือฝึกอบรม ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมในต่างประเทศใกล้เคียงกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.31 และ 5.12 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.638 และ 1.572 คะแนน ส่วนกลุ่มที่มีเป้าหมายที่จะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทยต้องการทำงานอิสระสูงใกล้เคียงกันกับการสร้างกิจการ รองลงมาคือ ทำงานเป็นพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และต่ำที่สุดคือ ทำงานเป็นพนักงานของบริษัทเอกชน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ

เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ	Mean.	S.D.	ระดับ
ทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติ			
ทำงานอิสระที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติ	5.25	1.510	สูง
สร้างกิจการของตนเองที่มีลูกค้าทั้งคนไทยและต่างชาติ	5.22	1.508	สูง
ทำงานเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนที่ติดต่อกับทั้งคนไทยและต่างชาติ	5.04	1.609	สูง
ทำงานเป็นพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่ติดต่อกับทั้งคนไทยและต่างชาติ	4.72	1.697	ปานกลาง
รวม	5.06	1.28	สูง
ศึกษาต่อหรือฝึกอบรม			
ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในต่างประเทศ	5.31	1.638	สูง
ฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมในต่างประเทศ	5.12	1.571	สูง
ฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมภายในประเทศ	4.81	1.444	ปานกลาง
ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นภายในประเทศ	4.60	1.674	ปานกลาง
รวม	4.96	1.16	ปานกลาง
ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทย			
ทำงานอิสระที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะคนไทย	5.00	1.625	สูง
สร้างกิจการของตนเองที่มีลูกค้าเฉพาะคนไทย	4.66	1.667	ปานกลาง
ทำงานเป็นพนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่ติดต่อเฉพาะคนไทย	4.36	1.728	ปานกลาง
ทำงานเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนที่ติดต่อเฉพาะคนไทย	4.30	1.658	ปานกลาง
รวม	4.58	1.26	ปานกลาง

ส่วนที่ 2 ผลการจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรี

เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์กันหรือเกี่ยวข้องกันของความจำเป็นของภาษาอังกฤษที่นักศึกษาได้รับรู้ได้ ผู้วิจัยจึงทำการจัดกลุ่มความจำเป็นของภาษาอังกฤษ ผลการจัดกลุ่มพบว่า สามารถจัดกลุ่มความจำเป็นของภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกันสูงได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย 9 ข้อ 1) การอ่านเอกสารและจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ 2) การอ่านบทความภาษาอังกฤษบนอินเทอร์เน็ต 3) การอ่านนวนิยายภาษาอังกฤษเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน 4) การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ 5) การอ่านอีเมลจากเพื่อนชาวต่างชาติที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ 6) การอ่านตำราภาษาอังกฤษ 7) การฟังในที่ประชุมหรือการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับสมาชิกที่พูดภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ 8) การฟังเพื่อ

จัดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ และ 9) การฟังสุนทรพจน์หรือการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในการประชุม ซึ่งจะเรียกว่า “ใช้ทักษะการอ่านและฟัง” และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย 6 ข้อ 13) การกล่าวสุนทรพจน์แบบเป็นทางการ การนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการประชุมระดับนานาชาติ 14) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ 15) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในห้องเรียน 16) การเขียนเอกสารหรือจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ 17) การเขียนรายงานในการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ และ 18) การจัดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเรียกว่า “ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ” และกลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย 3 ข้อ 10) การดูหนังหรือรายการโทรทัศน์เป็นภาษาอังกฤษ 11) การฟังเพลงภาษาอังกฤษ และ 12) การพูดภาษาอังกฤษแบบไม่เป็นทางการกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งจะเรียกว่า “กลุ่มทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการ” ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษจำแนกตามกลุ่ม

การรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ	กลุ่มที่ 1 ทักษะ การอ่านและ ฟัง	กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูด และเขียน อย่างเป็นทางการ	กลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และ พูดไม่เป็น ทางการ
1) การอ่านเอกสารและจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ	.720		
2) การอ่านบทความภาษาอังกฤษบนอินเทอร์เน็ต	.800		
3) การอ่านนวนิยายภาษาอังกฤษเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน	.688		
4) การอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ	.782		
5) การอ่านอีเมลจากเพื่อนชาวต่างชาติที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ	.750		
6) การอ่านตำราภาษาอังกฤษ	.600		
7) การฟังในที่ประชุมหรือการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับสมาชิกที่พูดภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ	.630		
8) การฟังเพื่อจัดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ	.632		
9) การฟังสุนทรพจน์หรือการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในการประชุม	.533		
13) การกล่าวสุนทรพจน์แบบเป็นทางการ การนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการประชุมระดับนานาชาติ		.686	
14) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ		.754	
15) การกล่าวสุนทรพจน์ย่อย หรือการนำเสนองานเป็นภาษาอังกฤษในห้องเรียน		.756	
16) การเขียนเอกสารหรือจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ		.752	
17) การเขียนรายงานในการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ		.768	
18) การจัดบันทึกการบรรยายในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ		.713	
10) การดูหนังหรือรายการโทรทัศน์เป็นภาษาอังกฤษ			.742
11) การฟังเพลงภาษาอังกฤษ			.809
12) การพูดภาษาอังกฤษแบบไม่เป็นทางการกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ			.687

เมื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษในแต่ละกลุ่ม พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษในกลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.63 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 คะแนน รองลงมาคือ กลุ่มที่ 1 ทักษะการอ่านและฟัง และกลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.49 และ 5.47 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.15 และ 1.23 คะแนนตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษจำแนกตามกลุ่ม

ตัวแปร	Mean.	S.D.	ระดับ
กลุ่มที่ 3 ทักษะอ่านฟัง และพูดไม่เป็นทางการ	5.63	1.14	สูง
กลุ่มที่ 1 ทักษะการอ่านและฟัง	5.49	1.15	สูง
กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ	5.47	1.23	สูง

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการศึกษาพบว่า เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ ดังนี้ นักศึกษาที่มีเป้าหมายศึกษาหรืออบรมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้ง 3 ด้าน คือ กลุ่มที่ 1 ทักษะระดับปานกลาง กลุ่มที่ 2 ทักษะระดับขั้นสูง และ กลุ่มที่ 3 ทักษะระดับเบื้องต้น และนักศึกษาที่มีเป้าหมายทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษใน 2 ด้าน คือ กลุ่มที่ 1 ทักษะระดับปานกลาง กลุ่มที่ 2 ทักษะระดับขั้นสูง ส่วนนักศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทยไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ ด้านใดเลย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี

เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ	กลุ่มที่ 1 ใช้ทักษะการอ่านและฟัง	กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ	กลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการ
ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทย	.102	.123	.073
ทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติ	.222**	.162*	.100
ศึกษาหรืออบรมต่อ	.350**	.335**	.259**

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ส่วนที่ 1 ระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษและเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบ

1.1 ผลการวิจัยระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษพบว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยข้อที่นักศึกษารับรู้ว่ามีค่าสำคัญมากที่สุดมี 3 ข้อเท่ากัน คือ การฟังเพลงภาษาอังกฤษ การดูหนังหรือรายการโทรทัศน์เป็นภาษาอังกฤษ และการฟังในที่ประชุมหรือการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับสมาชิกที่พูดภาษาอังกฤษในการทำงานหรือติดต่อธุรกิจ และ

ใกล้เคียงกับการอ่านบทความภาษาอังกฤษบนอินเทอร์เน็ต และการอ่านเอกสารและจดหมายทางธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนเรื่องที่ได้รับรู้ความจำเป็นน้อยที่สุด คือ การอ่านนวนิยายภาษาอังกฤษเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ใกล้เคียงกับการฟังสุนทรพจน์หรือการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษในการประชุม สอดคล้องกับ Crystal (2003) และ Kirkpatrick (2010) ที่กล่าวว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก และบางประเทศใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ส่วนอีกหลายประเทศก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่มาจากประเทศอื่น ซึ่งความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนในประเทศเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ ให้เติบโตขึ้นได้

1.2 ผลการวิจัยเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบพบว่า นักศึกษามีเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบเรียงลำดับจากระดับสูงสุดไปหาระดับต่ำ คือ ทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติ ศึกษาต่อหรือฝึกอบรม และทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทย ตามลำดับ ตรงกับแนวคิดของ Lovell (1980) และ Gardner (1985) ที่กล่าวถึง แรงจูงใจเป็นกระบวนการโน้มน้าวให้แต่ละบุคคลเกิดความพยายาม เพื่อที่ทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่สอง สอดคล้องกับ Lightbown และ Spada (1999) ที่กล่าวถึง แรงจูงใจกับการศึกษาภาษาที่สองนั้นเกิดจากความจำเป็นในการสื่อสารของผู้เรียนและทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อภาษาที่สอง

2. ส่วนที่ 2 ผลการจัดกลุ่มการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ กลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการ กลุ่มที่ 1 ทักษะการอ่านและฟัง และกลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ ผลการจัดกลุ่มแสดงให้เห็นว่านักศึกษาเห็นว่ากรอ่านเอกสารหรือบทความที่เป็นภาษาอังกฤษกับการฟังในที่ประชุมต่างเกี่ยวข้องกัน อาจเนื่องจากนักศึกษาเห็นว่าทักษะที่ใช้ในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จะผ่านการอ่านและการฟัง ส่วนการกล่าวสุนทรพจน์หรือนำเสนอในที่ประชุมกับการเขียนเอกสารมีความเกี่ยวข้องกันเนื่องจากเป็นทักษะที่ใช้ในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อสารซึ่งอยู่ในลักษณะที่เป็นทางการต้องเน้นความถูกต้องในการใช้ภาษาในระดับหนึ่ง ส่วนการฟังเพลง การดูหนัง และการคุยกับเพื่อนเป็นการสื่อสารที่ไม่เน้นความถูกต้องมากนัก ซึ่งการที่นักศึกษารับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกลุ่มทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการในระดับสูงกว่ากลุ่มอื่นอาจเนื่องจากทักษะกลุ่มนี้จะใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งนักศึกษจะต้องพบเจอบ่อยๆ มากกว่าทักษะอื่นๆ ซึ่งบางทักษะอาจใช้น้อยถ้าไม่ได้มีโอกาสศึกษาต่อตรงกับงานวิจัยของธวัชร ดันตระกูล(2557) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจะทำให้ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษกับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการวิจัยพบว่า เป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ แสดงว่านักศึกษาที่มีเป้าหมายศึกษาหรืออบรมสูงจะรับรู้ว่าจะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นกับตนเองในทุกกลุ่มทักษะ ส่วนมีเป้าหมายทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติจะรับรู้ว่าจะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นกับตนเองในกลุ่มทักษะระดับปานกลางและขั้นสูง ส่วนนักศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทยสูงหรือต่ำไม่เกี่ยวข้องกับรับรู้ว่าจะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นกับตนเอง ตรงกับงานวิจัยของดิเตน เบ็ญฮวาน (2555) ที่พบว่านักศึกษามีทัศนคติด้านบวกเพื่อใช้ประโยชน์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะประโยชน์ที่เอื้อต่อการทำงานและการศึกษา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสามารถจัดกลุ่มการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษได้ 3 กลุ่มทักษะ กลุ่มที่ 1 ใช้ทักษะการอ่านและฟัง กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ กลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดอย่างไม่เป็นทางการ โดยนักศึกษารับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่ม อยู่ในระดับสูง และการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพหลังเรียนจบของนักศึกษาปริญญาตรี โดยนักศึกษามีเป้าหมายจะศึกษาหรืออบรมต่อมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่มทักษะ กลุ่มที่ 1 ใช้ทักษะการอ่านและฟัง กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ และกลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการ นักศึกษาที่มีเป้าหมายจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งคนไทยและต่างชาติมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษใน 2 ด้าน คือ กลุ่มที่ 1 ใช้ทักษะการอ่านและฟัง กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ ส่วนนักศึกษามีเป้าหมายจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะกับคนไทยไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความจำเป็นของภาษาอังกฤษทั้ง 3 ด้าน ผลการศึกษาสามารถเสนอเป็นข้อเสนอแนะใน 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 คณาจารย์และผู้บริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษของนักศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยคำนึงถึงกลุ่มทักษะที่ต้องการส่งเสริม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ใช้ทักษะการ อ่านและฟัง กลุ่มที่ 2 ทักษะการพูดและเขียนอย่างเป็นทางการ และกลุ่มที่ 3 ทักษะอ่าน ฟัง และพูดไม่เป็นทางการ

1.2 คณาจารย์และผู้บริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับรู้ความสำคัญของภาษาอังกฤษของนักศึกษา จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะให้สอดคล้องกับเป้าหมายของนักศึกษาเมื่อจบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อและฝึกอบรม จำเป็นที่ต้องให้นักศึกษาทราบเป้าหมาย เพื่อจะได้วางแผนในการพัฒนาภาษาอังกฤษของตนเองต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากกรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ การนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้ประโยชน์สูงสุด กลุ่มที่กล่าวอ้างควรมีลักษณะหรือบริบทที่ใกล้เคียงกับบริบทมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ดังนั้น เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดนี้การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในกลุ่มที่มีลักษณะที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นต้น

2.2 การศึกษาคครั้งนี้ศึกษาเพียงแรงจูงใจที่เป็นเป้าหมายในการประกอบอาชีพในอนาคต อาจมีการศึกษาแรงจูงใจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560*.
 สืบค้น 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114
- กลุ่มยุทธศาสตร์และแผนการประชาสัมพันธ์. (2559). *ร มว.ศธ.และคณะเข้าพบ นรม. เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษของคนไทยทุกคน*. สืบค้น 30 มีนาคม 2559, จาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/government-th1/item/100904-id100904>
- ดีเด่น เบญจฮวัน. (2555). *ทัศนคติและพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ*. สืบค้น 1 เมษายน 2559, จาก www.clibin.psu.ac.th/pub/jaruwan.p/thesis%20121156/372617.pdf.
- ธวัชพร ต้นตระกูล. (2557). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ*. สืบค้น 1 เมษายน 2559, จาก www.spu.ac.th/tlc/files/2014/05/Tuwaporn-Tantrakul_55.pdf.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2556). *ภาษาอังกฤษคนไทยโคมา กูรูแนะเด็กไทยพัฒนาอังกฤษเตรียมพร้อมสู่ AEC* สืบค้น 1 เมษายน 2559, จาก <http://goo.gl/RHwMYL>.
- รัฐบาลไทย. (2559). *I SPEAK ENGLISH เพื่อชีวิตที่ BETTER*. สืบค้น 12 มีนาคม 2559, จาก <http://goo.gl/sBbnCn>
- Balint, M. (2004). *Assessing students' perceived language needs in a needs analysis*. In 9th Conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics, Tokyo.
- Barclay, D., Higgins, C. & Thompson, R. (1995). The partial least squares (PLS) approach to causal modeling: Personal computer adoption and use as an illustration. *Technology Studies*, 2(2), 285-309.
- Chaiyapantoh, P. (2008). *The needs and problems in using English with foreigners of hotel front desk staff in Mueang District, Ubon Ratchathani Province*, Retrieved 5 April, 2016, from: <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- Crystal, D. (2003). *English as an international language*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, D. (2008). *Two thousand million? English Today*, 24(1), 3 – 6.
- EF EPI. (2015). *The world's largest ranking countries by English skills*. Retrieved February 15, 2016, from: <http://www.ef.co.uk/epi/>
- Fredrickson, T. (2016). *Asean Community challenges Thai English skills*. Retrieved 10 April, 2016, from: <http://www.bangkokpost.com/learning/learning-from-news/813852/asean-community-challenges-thai-english-skills>
- Gardner, R.C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning: The role of attitudes and motivation*. London: Edward Arnold Publishers.
- Hayes, D. (2010). Language learning, teaching and educational reform in rural Thailand: an English teacher's perspective. *Asia Pacific Journal of Education*, 30(3), 305-319.
- Khamkhen, A. (2010). Thai learners' English pronunciation competence: Lesson learned from word stress assignment. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(6), 757- 764.
- Krashen, S. (1988). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. London: Prentice Hall International (UK).
- Kirkpatrick, A. (2010). *English as a lingua franca in ASEAN: A multilingual model*. Hong Kong: Hong Kong University Press.

- Lightbown, P.M., & Sapada, N. (1999). *How languages are learned*. Oxford: Oxford University.
- Liñán, F., Rodríguez-Cohard, J. C., & Rueda-Cantucho, J. M. (2011). Factors affecting entrepreneurial intention levels: a role for education. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 7(2), 195-218.
- Lovell, R.B. (1980). *Adult learning*. New York: Halsted Press Wiley & Son.
- Mackenzie, S. A. (2002). *EFL curriculum reform in Thailand*. Retrieved 22 March, 2016, from: <http://jalt.org/pansig/2002/HTML/Mackenzie1.htm>
- Modiano, M. (1999). International English in the global village. *English Today*. 15(2), 22-28.
- Oxford Royale Academy, (2014). *Why should I learn English?" – 10 compelling reasons for EFL learners*. Retrieved 8 January, 2016, from: <https://www.oxford-royale.co.uk/articles/reasons-learn-english.html>
- Punthumasen, P. (2007). *International program for teacher education: An approach to tackling problems of English education in Thailand*. Retrieved 11 March, 2016, from www.worldedreform.com/pub/paperie13dec07.pdf
- Tamimi, A.A., & Shuib, M. (2009). Motivation and attitudes towards learning English: A study of petroleum engineering undergraduates at Hadhramout University of sciences and technology. *GEMA Online Journal of Language Studies*, 9(2), 29-55.
- The NationOnline. (2015). *Thais' poor English could dim job prospects in Asean common market*. Retrieved 18 April, 2016, from: <http://www.nationmultimedia.com/national/Thais-poor-English-could-dim-job-prospects-in-Asea-30256167.html>

**การเลือกประเภทสินค้าเพื่อผลิตและจำหน่าย
กับ การแข่งขันทางธุรกิจของ SMEs
อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา
ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย**

**PRODUCT TYPE CHOOSING AND THE
COMPETITIVENESS OF CHICKEN
HALAL FOOD SMES IN SONGKHLA,
THAILAND AND KEDAH, MALAYSIA**

คมวิทย์ ศิริธร*
Komwit Siritorn*

---

* อาจารย์ โปรแกรมวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Lecturer, Program of Economics, Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University

* Email: komwit.siritorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจเลือกประเภทสินค้าระหว่างสินค้าชั้นกลางและขั้นสุดท้ายเพื่อจำหน่ายของธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ โดยเปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย รวมจำนวน 240 ตัวอย่าง ซึ่งสุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญตามจำนวนโควตาที่กำหนดในพื้นที่ทั้งสองตลอดจนวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Binomial logistic regression เนื่องจากความสามารถในการวิเคราะห์ปัจจัยตามที่เป็นลักษณะข้อมูลแบบทวินาม และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้วยเทคนิค t-test ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ถึงกว่าสามเท่าตัว เนื่องจากผู้ประกอบการในสงขลาเน้นการผลิตเพียงสินค้าชั้นกลางเป็นหลัก ในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์เน้นการผลิตทั้งสินค้าชั้นกลางและขั้นสุดท้าย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมีผลให้ SMEs ในจังหวัดสงขลาเลือกผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายลดลงเพราะนำไปขยายการผลิตสินค้าชั้นกลางแทน แต่ปัจจัยด้านราคาของสินค้าขั้นสุดท้ายมีผลต่อการเลือกผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายในทิศทางเดียวกัน สำหรับผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ตัดสินใจเลือกสินค้าขั้นสุดท้ายเพื่อจำหน่ายจากปัจจัยด้านราคาเท่านั้น ดังนั้นภาครัฐจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการสนับสนุนเงินทุนแก่ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา โดยเน้นสนับสนุนทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ต้องการพัฒนาสินค้าเป็นแบบขั้นสุดท้ายเป็นหลัก พร้อมผลักดันราคาสินค้าขั้นสุดท้ายในประเทศให้สูงกว่าราคาสินค้าชั้นกลางอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: อาหารฮาลาล สินค้าชั้นกลาง สินค้าขั้นสุดท้าย ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The paper aimed to study factors influencing halal food SMEs to produce between intermediate chicken products and finished chicken products, and compare those between halal food SMEs in Songkhla, Thailand and Kedah, Malaysia. 240 samples were collected with accidental and quota sampling. The data were analyzed with technics of binomial logistic regression and t-test due to its ability to analyze binary data and compare factor differences, respectively. The findings indicated that Songkhla entrepreneurs have less average income per month three times more than Kedah entrepreneurs because Songkhla SMEs focus on producing intermediate goods only while Kedah SMEs produce both intermediate and finished goods. In addition, the funding accessibility factor has a negative correlation on Songkhla SMEs as they would invest on expanding intermediate goods rather than finished goods. The finished good price factor could lead Songkhla SMEs to increase finished goods production. In contrast, Kedah SMEs would produce goods which have higher price. For this reason, Thai government should support Songkhla entrepreneurs by funding SMEs which intent to produce finished goods as a main priority and also improve local halal finished good price. As a result, Thai halal food SMEs could move their product type from intermediate to finished goods and gain benefits from a higher price of their products.

Keywords: Halal Food, Intermediate Goods, Finished Goods, Entrepreneur, SMEs

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือเรียกว่า Small and Medium Enterprises (SMEs) ที่มีกิจกรรมการผลิตและจำหน่ายสินค้ามีความหมายตามนิยามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 แยกตามขนาดและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรดังนี้ กรณีวิสาหกิจขนาดย่อม หมายถึงหน่วยธุรกิจซึ่งมีกิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินห้าสิบล้านบาท แต่ถ้าเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง หมายถึงหน่วยธุรกิจซึ่งมีกิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท ทั้งนี้ในปัจจุบันถือได้ว่าธุรกิจ SMEs มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะประเทศในอาเซียนเป็นอย่างมาก สำหรับประเทศไทยเองมีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs มากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2554) ดังนั้นจึงนับได้ว่าธุรกิจ SMEs มีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เนื่องจากมีการกระจายตัวตามภาคส่วนต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่เท่านั้น

อย่างไรก็ดีจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ยิ่งทำให้การค้าและการขนส่งเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนต่างทำข้อตกลงเปิดการค้าเสรีระหว่างกัน โดยการกำจัดการกีดกันทางการค้าทั้งในรูปแบบของภาษีการค้าและที่ไม่อยู่ในรูปแบบภาษีการค้าให้หมดไป เพื่อมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันในอาเซียน (The ASEAN Secretariat, 2015) ทั้งนี้จากข้อได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ติดกันระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียซึ่งมีชายแดนติดกันรวมระยะทางยาว 647 กิโลเมตร ครอบคลุม 4 จังหวัดในภาคใต้ ได้แก่ สงขลา นราธิวาส ยะลา และสตูล โดยมีจุดผ่านแดนถาวรรวมทั้งสิ้น 9 จุด ทำให้มูลค่าการค้าตั้งแต่ปี 2550 ถึง 2555 ณ ผ่านผ่านเข้าออกระหว่างสองประเทศ ผ่านทางด่านตรวจในจังหวัดสงขลาสองแห่งคือ จุดผ่านแดนด่านศุลกากรสะเดา และจุดผ่านแดนด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ พบว่า ประเทศไทยส่งออกไปมาเลเซียมีมูลค่า 1,100,000 ล้านบาท โดยประมาณ ในขณะที่เดียวกันไทยนำเข้าสินค้าจากมาเลเซียประมาณ 600,000 ล้านบาท แสดงว่า ประเทศไทยมีดุลการค้าแบบเกินดุลโดยเปรียบเทียบ (นัสยา ขุนทอง, 2556) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย โดยเฉพาะบริเวณชายแดนที่ติดกับจังหวัดสงขลา

นอกจากนี้การที่ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีอาณาเขตที่ติดกัน ยังส่งผลให้การค้าบริเวณชายแดนระหว่าง 2 ประเทศมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การค้าชายสินค้าที่เกิดจากความต้องการนำสินค้าที่ซื้อขายกันเพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตสำหรับทำการผลิตสินค้าชนิดอื่นต่อไป ซึ่งสามารถเรียกสินค้าประเภทนี้ว่าสินค้าชั้นกลาง เช่น อ้อยซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นน้ำตาลต่อไป ข้าวซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นแป้งต่อไป และไก่สดซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นไก่ปรุงรสพร้อมรับประทานได้ หรือการซื้อขายสินค้าเพื่อนำไปอุปโภคบริโภคโดยไม่จำเป็นต้องนำไปผ่านกระบวนการผลิตอื่นอีก เรียกสินค้าประเภทนี้ว่า สินค้าขั้นสุดท้าย เช่น น้ำตาล แป้ง และไก่ปรุงรสสำเร็จ เป็นต้น ทั้งนี้ในทางการตลาดแล้วการที่ผู้ผลิตยังพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่าเพิ่มจากเดิมมากเท่าใดย่อมหมายถึงความสามารถในการเพิ่มรายได้จากการขายสินค้าด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้บริโภคย่อมมีความยินดีจ่ายเพื่อซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นจากการซื้อเพียงสินค้าที่ยังไม่ผ่านการเพิ่มคุณค่า

ดังนั้นหากประเทศใดมีการค้าขายสินค้าในลักษณะที่เป็นสินค้าขั้นสุดท้าย ย่อมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้สูงกว่าสินค้าชั้นกลาง ซึ่งมีผลต่อกำไรของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในบริบททางการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย พบว่าธุรกิจอาหารฮาลาลเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงโดยเฉพาะการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ ในพื้นที่ชายแดนระหว่างจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้จากข้อมูลสถิติการค้าของไทย (กระทรวงพาณิชย์, 2559) พบว่าในปี 2556 ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าไก่สดไปประเทศมาเลเซียได้ถึง 788.83 ล้านบาท แต่ในปี 2557 ประเทศไทยส่งออกไก่สดไปประเทศมาเลเซียได้ลดลงเหลือ 287.55 ล้านบาท ขณะเดียวกันประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าไก่แปรรูปไป

ประเทศมาเลเซียได้น้อยมาก เนื่องจากประเทศไทยมุ่งเน้นส่งออกไก่แปรรูปไปประเทศนอกกลุ่มอาเซียน เช่น สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น เป็นหลัก ทั้งที่ประเทศมาเลเซียเองเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดกันอีกทั้งเป็นประเทศที่มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันมาเลเซียมีประชากรประมาณ 30 ล้านคน แต่ประชากรส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลาม (กรมการค้าต่างประเทศ, 2556) ทำให้มาเลเซียเป็นตลาดอาหารฮาลาลขนาดใหญ่และมีมาตรฐานสินค้าอาหารฮาลาลที่กลุ่มประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมืออิสลามซึ่งมีสมาชิกจำนวน 57 ประเทศให้การยอมรับ จึงนับเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยที่จะเข้าไปขยายตลาดอาหารฮาลาลในมาเลเซีย โดยใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และต่อยอดโดยการส่งออกนำเข้าสินค้าอาหารฮาลาล เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดฮาลาลขนาดใหญ่อื่นๆต่อไป แต่ในทางกลับกัน หากผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลไม่ทำการปรับปรุงสินค้า โดยเน้นขายเพียงสินค้าที่เป็นเพียงสินค้าชั้นกลาง ก็ย่อมทำให้โอกาสของการทำกำไรจากการขายสินค้าลดลงเช่นกัน ดังนั้นหากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ของไทย มีการขายสินค้าในลักษณะที่เป็นสินค้าชั้นสุดท้ายมากกว่าสินค้าชั้นกลางโดยเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ของมาเลเซีย ย่อมสะท้อนว่าประเทศไทยมีศักยภาพด้านการผลิตสินค้าประเภทอาหารฮาลาล มากกว่าผู้ประกอบการในประเทศมาเลเซีย ดังนั้นแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงควรเป็นไปในแนวทางที่ส่งเสริมการค้าให้ผู้ประกอบการ SMEs อาหารฮาลาลของไทยพัฒนาปรับปรุงสินค้าของตนให้เป็นสินค้าชั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้นเพื่อนำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขันทั้งในตลาดมาเลเซียและในตลาดอาเซียนต่อไป

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษานี้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ ในการเลือกผลิตและจำหน่ายสินค้าระหว่างสินค้าชั้นกลาง เช่น ไก่สด ไก่ถอนขน และสินค้าชั้นสุดท้าย เช่น ไก่แช่แข็ง ไก่ปรุงรส เป็นต้น โดยเปรียบเทียบปัจจัยดังกล่าวระหว่างผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาประเทศไทย และในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการวางแผนทางการพัฒนาธุรกิจอาหารฮาลาล โดยเฉพาะอาหารฮาลาลประเภทไก่ ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทสินค้าที่มีการผลิต และ รายได้จากการจำหน่ายสินค้าประเภทที่ผลิต โดยผู้ประกอบการ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกระหว่างผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ที่เป็นสินค้าชั้นกลางเช่น ไก่สด ไก่ถอนขน และที่เป็นสินค้าชั้นสุดท้าย เช่น ไก่แช่แข็ง ไก่ปรุงรสสำเร็จ ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

สมมติฐานการวิจัย

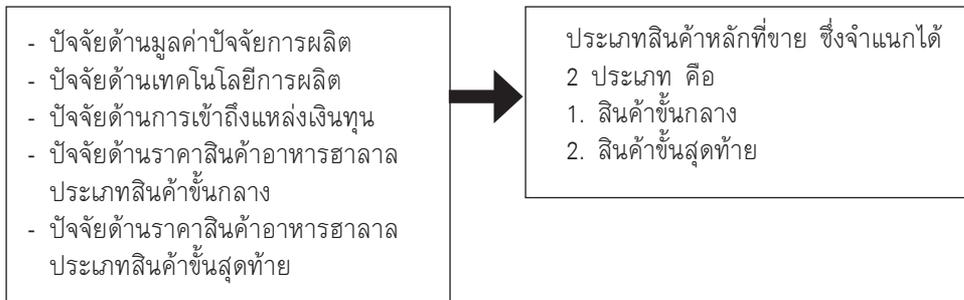
1. สัดส่วนการผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ที่เป็นสินค้าชั้นสุดท้ายต่อสินค้าที่เป็นชั้นกลางของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย ต่ำกว่าของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs ไทยส่วนใหญ่นิยมผลิตและจำหน่ายสินค้าชั้นต้นและชั้นกลาง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2554) ดังนั้นหากเปรียบเทียบสัดส่วนของสินค้าทั้งสองประเภท ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลาจึงอาจมีสัดส่วนการผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทไก่ที่เป็นสินค้าชั้นสุดท้ายต่อสินค้าที่เป็นชั้นกลาง ต่ำกว่าผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในรัฐเคดาห์

2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย ต่ำกว่าของธุรกิจ SMEs ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

3. บัณฑิตด้านมูลค่าของปัจจัยการผลิต (Expenditure of input factors) และบัณฑิตด้านราคาอาหารฮาลาล ประเภทสินค้าขั้นกลาง (Intermediate halal product price) มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ทั้งในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ในการเลือกผลิต และจำหน่ายประเภทสินค้าอาหารฮาลาลเป็นแบบสินค้าขั้นสุดท้ายในทิศทางตรงข้าม

4. บัณฑิตด้านเทคโนโลยีการผลิต (Expenditure of production technology) บัณฑิตด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Funding accessibility) และบัณฑิตด้านราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished halal product price) มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ SMEs ทั้งในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ในการเลือกผลิตและจำหน่ายประเภทสินค้าอาหารฮาลาลเป็นแบบสินค้าขั้นสุดท้ายในทิศทางเดียวกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลักๆ ในการศึกษาครั้งนี้คือ ทฤษฎีการผลิต (Production theory) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการผลิต หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิต (Input) ให้เป็นผลผลิต (Output) ทั้งนี้ ปัจจัยการผลิตที่กล่าวถึงนี้ หมายถึง ที่ดิน ทน แรงงาน และผู้ประกอบการ ตลอดจนวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Product) ทุกชนิดที่ใส่เข้าไปในกระบวนการของการผลิต ส่วนผลผลิต (Output) หมายถึงผลผลิตขั้นสุดท้าย (Final Product) ที่ไม่จำเป็นต้องนำไปผ่านกระบวนการผลิตใดๆ อีกต่อไป สามารถนำไปจำหน่ายได้เลย (ชยันต์ ต้นดีวิสต์การ, 2552) สำหรับในเรื่องของระยะเวลาการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์นั้นแบ่งได้ 2 ช่วงเวลาคือ

การผลิตในระยะสั้น หมายถึง ช่วงเวลาของการผลิตที่ผู้ผลิตไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตบางอย่างได้ โดยที่ปัจจัยการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้นี้เรียกว่า ปัจจัยคงที่ (Fixed Factors) เช่น ที่ดิน อาคารโรงงาน เครื่องจักรขนาดใหญ่ เป็นต้น ส่วนปัจจัยการผลิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงจำนวนได้เมื่อต้องการ เช่น วัตถุดิบหรือแรงงาน เรียกว่าปัจจัยเหล่านี้ว่า ปัจจัยแปรผัน (Variable Factors) การผลิตในระยะสั้น จึงหมายถึงช่วงเวลาที่มีการใช้ปัจจัยการผลิต ทั้งสองชนิดด้วยกัน

การผลิตในระยะยาว หมายถึง ช่วงเวลาการผลิตที่ผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตทุกชนิด ให้มีปริมาณตามต้องการได้ กล่าวอีกในหนึ่งก็คือ ปัจจัยการผลิตเดิมที่เคยเป็นปัจจัยคงที่ ในการผลิตระยะสั้นเมื่อเข้าสู่การผลิตในระยะยาวก็สามารถเปลี่ยนแปลงขนาดการใช้ได้ จนเรียกได้ว่าทุกปัจจัยเป็นปัจจัยผันแปร และไม่มีปัจจัยใดเป็นปัจจัยที่คงที่ใดในระยะยาวแม้กระทั่งขนาดของโรงงาน ซึ่งเมื่อมีการผลิตในระยะยาวเพียงพอผู้ผลิตก็สามารถปรับขนาดของโรงงานตามความต้องการที่จะผลิตสินค้าได้

แนวคิดด้านปัจจัยที่กีดกันการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้ถูกเสนอในงานวิจัยของ Iriyanti และ Azis (2012) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอินโดนีเซีย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่สาเหตุที่ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการในต่างประเทศโดยเฉพาะเมื่อประเทศมีการค้ากับประเทศที่มีความเจริญกว่า ผู้ประกอบการในอินโดนีเซียกลับไม่สามารถแข่งขันในตลาดสากลได้ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหรือปัจจัยที่กีดกันศักยภาพทางการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดสากล ได้แก่ ปัจจัยการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี ข้อจำกัดในการเสนอขายสินค้า เป็นต้น ดังนั้นการจะพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการ SMEs ผ่านทางนโยบายภาครัฐได้นั้น จำเป็นต้องกำจัดข้อกีดกันที่เกิดขึ้นในประเทศเสียก่อน จึงจะสามารถส่งเสริมให้ผู้ประกอบการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นจากประเทศคู่แข่งทางการค้าได้

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากธุรกิจ SMEs ได้รับการสนับสนุนในเชิงของนโยบายที่ถูกต้องย่อมเป็นการส่งเสริมความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยเช่นกัน เนื่องจากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาธุรกิจ SMEs เริ่มมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศในอาเซียนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผลผลิตของธุรกิจ SMEs ต่อ GDP ประเทศไทยในปี 2556 มีมูลค่าสูงถึง 4,454,939.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2554) ทั้งนี้ประเภทของธุรกิจ SMEs ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ธุรกิจอาหาร เครื่องจักรกล ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม บรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์พลาสติก และอัญมณีและเครื่องประดับ ดังนั้นหากธุรกิจ SMEs ในระดับท้องถิ่นได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องย่อมส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นเองและระดับชาติด้วยเช่นกัน ในการศึกษาวิจัยมุ่งเน้นพัฒนา SMEs ในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพราะมีการค้าขายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เช่น ค่าขายกับรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

ทั้งนี้พบว่าในปี 2555 มูลค่าการค้าระหว่างไทยและมาเลเซีย สูงถึง 793,328 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2554 ร้อยละ 5.8 โดยแบ่งเป็นการส่งออก 383,709.31 ล้านบาท และการนำเข้า 409,618.69 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงการขาดดุลการค้าของประเทศไทยต่อมาเลเซีย แต่หากพิจารณาเฉพาะดุลการค้าระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ณ ด้านตรวจสินค้า ระหว่างจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ในปี 2555 พบว่า มีดุลการค้าเป็นแบบเกินดุลเป็นจำนวน 87,804.71 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2556) แสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบทางการค้าของผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดสงขลาต่อคู่ค้าในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ประเภทอาหารฮาลาล ซึ่งได้เปรียบในเรื่องของการผลิตวัตถุดิบของอาหารฮาลาล เช่น ไก่สด เป็นต้น ในขณะที่มาเลเซียเองเน้นการผลิตและส่งออกสินค้าฮาลาล แบบแปรรูปมากกว่าไทย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2557)

จากความแตกต่างด้านปัจจัยการผลิตและจุดมุ่งเน้นของผลิตภัณฑ์ที่ต่างกันของทั้งสองประเทศย่อมมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในการเลือกประเภทสินค้าอาหารฮาลาลเพื่อผลิตและจำหน่ายเช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยและมาเลเซียต่างอยู่ในประชาคมอาเซียนด้วยแล้ว ย่อมทำให้ได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรี ตลอดจนแรงงานมีฝีมือที่ได้รับการอนุญาตให้เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศอย่างเสรีด้วยเช่นกัน แต่หากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs สินค้าอาหารฮาลาล ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการแล้วย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาในธุรกิจได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ Garcia (2009, pp. 372-398) ซึ่งศึกษาผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศต่อธุรกิจ SMEs ในประเทศด้อยพัฒนาอย่างประเทศเม็กซิโกกับประเทศคู่ค้าที่พัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศยุโรป พบว่า โอกาสที่ธุรกิจ SMEs ในประเทศเม็กซิโก จะได้เปรียบจากการค้ากับกลุ่มประเทศยุโรปนั้น เป็นอิสระจากระดับของการเจริญเติบโตและการพัฒนาของ

ประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แม้ว่าธุรกิจ SMEs ในประเทศแม็กซิโกจะมีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าประเทศคู่ค้าอย่างยุโรป แต่ก็ยังสามารถได้เปรียบทางการค้ากับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วได้ แต่การที่ยังไม่สามารถได้เปรียบทางการค้าในปัจจุบัน ก็เพราะขาดการสนับสนุนและส่งเสริมโดยเฉพาะจากภาครัฐ ทำให้ธุรกิจ SMEs ในประเทศแม็กซิโก ไม่มีความพร้อมต่อการทำการค้ากับต่างประเทศ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการขนส่งสินค้า (Logistics) ขาดเงินทุนหรือเครดิตทางการค้า ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น นอกจากนี้คุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs เองก็มีผลต่อความพร้อมต่อการแข่งขันในตลาดโลกด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ขนาดของธุรกิจ อายุของธุรกิจ จำนวนแรงงานฝีมือในธุรกิจ การแสดงความเป็นเจ้าของของธุรกิจ และตำแหน่งที่ตั้งของธุรกิจ เป็นต้น (Charoenrat, Havie, and Amornkitvikai, 2013, pp. 42–56) ซึ่งแตกต่างจากงานศึกษาของ Rachmania, Rakhmania และ Setyanningsih (2012, pp. 234–243) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศอินโดนีเซีย โดยพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ แรงจูงใจในการทำธุรกิจ เช่น รายได้ การมีความยืดหยุ่นในการทำงาน การที่สามารถควบคุมเวลาทำงานได้เอง ความมั่นคงของครอบครัว และการมีส่วนร่วมของครอบครัว

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเมื่อคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยด้วยวิธีคำนวณของทาร์โย ยามาเน่ จากจำนวนประชากรผู้ประกอบการ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในพื้นที่ทั้งสองซึ่งมีอยู่โดยประมาณ 500 ราย ได้จำนวนตัวอย่างที่ศึกษาทั้งสิ้น 240 ราย และดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการกำหนดโควตาาร่วมกับการสุ่มแบบบังเอิญ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้กำหนดให้จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลประเภทไก่ ที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้ที่อยู่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และผู้ที่อยู่ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 50 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการจัดเก็บ เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มข้อมูลให้ครอบคลุมทั้งสองพื้นที่ ดังนั้นจำนวนตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาล ประเภทไก่ในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย จึงเป็น 120 ราย และจำนวนตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย 120 ราย ต่อมาผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ในแต่ละพื้นที่ตามจำนวนโควตาที่ได้กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เป็นลักษณะของการวิจัยภาคสนามจึงเลือกใช้เครื่องมือวิจัยหลักเป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยประกอบด้วยส่วนสำคัญหลัก 2 ส่วนคือ (1) ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ (2) ข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทสินค้าอาหารฮาลาล ระหว่างแบบสินค้าชั้นกลางและชั้นสุดท้ายเพื่อผลิตและจำหน่าย ทั้งนี้ในส่วนของการวัดคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริงนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของแบบสอบถาม (Content validity) โดยการส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามที่ใช้มีค่า IOC เท่ากับ 0.94 สะท้อนความถูกต้องในระดับสูง อีกทั้งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งพบว่าค่าความน่าเชื่อถืออยู่ที่ 0.831 สะท้อนความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีจัดทำทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้น (Pilot test) โดยการนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากผู้ประกอบการ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสตูล ประเทศไทย และ

รัฐเปอร์ริส ประเทศมาเลเซีย เนื่องจากมีสภาพทางภูมิศาสตร์และการค้าใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาจริง หลังจากการทดสอบแบบสอบถามที่ออกแบบไว้แล้วจึงนำผลการทดสอบมาปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้งานจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกประเภทสินค้าอาหารฮาลาลที่ผลิตและจำหน่ายโดยผู้ประกอบการ SMEs ที่อยู่ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์นั้น ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือทางสถิติอนุมาน ได้แก่ Binomial Logistic Regression Analysis เนื่องจากความสามารถในการวิเคราะห์หาลัมพันธ์ของข้อมูลประเภททวินาม ซึ่งในที่นี้เป็นการสะท้อนโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ประกอบการจะเลือกจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นสุดท้ายเป็นหลัก หรือ $Pr(y=1)$ เทียบกับโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ประกอบการจะเลือกจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นกลางเป็นหลัก หรือ $Pr(y=0)$ ดังแสดงในสมการ 1

$$\frac{Pr(y=1)}{Pr(y=0)} = \frac{1}{\frac{1+e^{-x'\beta}}{e^{-x'\beta}}} = \frac{1}{e^{-x'\beta}} = e^{x'\beta} \quad (1)$$

เมื่อทำการปรับสมการด้วยการ Take ln เข้าไปในสมการ 1 และ แทนค่าตัวแปรก็จะได้ว่ารูปแบบของสมการมีลักษณะเป็นสมการเส้นตรง ดังแสดงในสมการที่ 2 ซึ่งทำให้สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ b ได้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares: OLS) ต่อไปนี้

$$\ln \left(\frac{P(y=1)}{P(y=0)} \right) = Y_i^* = c + \beta_{1i}VCTV_i + \beta_{2i}EPMV_i + \beta_{3i}INV_i + \beta_{4i}PR3V_i + \beta_{5i}PR2V_i \quad (2)$$

โดยที่

- Y_i^* คือ ค่าลอการิทึมของโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ผู้ประกอบการในพื้นที่ i จะเลือกสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นสุดท้ายเป็นหลักในการทำธุรกิจ เทียบกับโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ผู้ประกอบการจะเลือกสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นกลางเป็นหลักในการทำธุรกิจ
- $VCTV_i$ คือ ปัจจัยด้านมูลค่าปัจจัยการผลิต ของผู้ประกอบการในพื้นที่ i
- $EPMV_i$ คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิต ของผู้ประกอบการในพื้นที่ i
- INV_i คือ ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ของผู้ประกอบการในพื้นที่ i
- $PR3V_i$ คือ ปัจจัยด้านราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทชั้นกลางของผู้ประกอบการในพื้นที่ i
- $PR2V_i$ คือ ปัจจัยด้านราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทชั้นสุดท้ายของผู้ประกอบการในพื้นที่ i
- $\beta_{1i}, \beta_{2i}, \beta_{3i}, \beta_{4i}$ และ β_{5i} คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย $VCTV_i, EPMV_i, INV_i, PR3V_i$ และ $PR2V_i$ ตามลำดับ
- c คือ ค่าคงที่
- i คือ ประเภทกลุ่มข้อมูลโดย i=1 คือ ผู้ประกอบการในสงขลา, i=2 คือ ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์

ในส่วนของการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลระหว่างประเภทสินค้าชั้นกลางและชั้นสุดท้ายนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบ t-test เพื่อสะท้อนความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกประเภทสินค้าของ

ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา และผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลในรัฐเคดาห์ ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้าระหว่างกันต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs และ รูปแบบการค้าอาหารฮาลาล

ข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ทั้งที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสงขลา ประเทศไทย และ รัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย จำนวน 240 ราย พบว่ามีอายุเฉลี่ย ประมาณ 44 ปี โดยผู้ประกอบการไทย ในจังหวัดสงขลา มีอายุเฉลี่ย ประมาณ 43 ปี ในขณะที่ผู้ประกอบการมาเลเซียในรัฐเคดาห์ อายุเฉลี่ย ประมาณ 45 ปี ทั้งนี้ในส่วนของรายได้ต่อเดือนพบว่า ผู้ประกอบการโดยรวมมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 158,148 บาท/เดือน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเฉพาะจังหวัดสงขลา พบว่า มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 71,323 บาท/เดือน ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ที่มีรายได้เฉลี่ยโดยประมาณ 244,972 บาท/เดือน และเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับรายได้ต่อเดือนของผู้ประกอบการทั้งสอง พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ประกอบการในสงขลาต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ทั้งนี้ในส่วนของประสบการณ์การทำงานของผู้ประกอบการ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้ประกอบการทั้งในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์มีประสบการณ์การทำงานใกล้เคียงกันคือ 13 ปี โดยประมาณ สำหรับข้อมูลทางประชากรศาสตร์อื่นๆ เช่น เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรูปแบบองค์กรธุรกิจ นั้น ได้จัดแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีสัดส่วนถึง ประมาณร้อยละ 73 ในขณะที่ในรัฐเคดาห์ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66 โดยประมาณ สำหรับด้านระดับการศึกษา ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา แตกต่างจากผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา ผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ส่วนใหญ่ต่างมีสถานภาพสมรสแล้วหรือยังอยู่ด้วยกัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มดำเนินกิจการแบบธุรกิจครอบครัวมากกว่าแบบธุรกิจเจ้าของคนเดียว

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์

ข้อมูล	ประเภท	สงขลา		รัฐเคดาห์		รวม	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	32	26.67	79	65.83	111	46.25
	หญิง	88	73.33	41	34.17	129	53.75
	รวม	120	100	120	100	240	100
ระดับการศึกษา	น้อยกว่าประถมศึกษา	6	5	5	4.17	11	4.58
	ประถมศึกษา	55	45.83	39	32.5	94	39.17
	มัธยมศึกษา	35	29.17	54	45	89	37.08
	ปวช./ปวส./อนุปริญญา	12	10	20	16.67	32	13.33
	ปริญญาตรี	12	10	2	1.67	14	5.83
	รวม	120	100	120	100	240	100
สถานภาพสมรส	โสด	16	13.33	20	16.67	36	15
	สมรส/อยู่ด้วยกัน	93	77.5	93	77.5	186	77.5
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	11	9.17	7	5.83	18	7.5
	รวม	120	100	120	100	240	100
รูปแบบองค์กรธุรกิจ	ธุรกิจเจ้าของคนเดียว	50	41.67	38	31.67	88	36.67
	ธุรกิจครอบครัว	70	58.33	82	68.33	152	63.33
	รวม	120	100	120	100	240	100

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา และผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในรัฐเคดาห์ จำแนกตามประเภทสินค้าหลักที่จำหน่าย ได้แก่ สินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นกลาง เช่น ไก่สด ไก่ถอนขน เป็นต้น และสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นสุดท้าย เช่น ไก่ปรุงรส ไก่ชิ้นแช่แข็ง เป็นต้น พบว่า ทั้งผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ส่วนใหญ่เลือกผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสัดส่วนจำนวนผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าชั้นสุดท้ายต่อสินค้าชั้นกลางพบว่าผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์มีสัดส่วนของการขายสินค้าประเภทชั้นสุดท้ายต่อชั้นกลางสูงกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2 ทั้งนี้ สัดส่วนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าทิศทางของการค้าของผู้ประกอบการ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่ในรัฐเคดาห์ที่มีการมุ่งไปที่ประเภทสินค้าที่เป็นระดับของสินค้าชั้นสุดท้ายมากกว่าไทย ซึ่งอาจทำให้ได้เปรียบไทยในแง่ของมูลค่าการค้าที่ขายได้สูงกว่ามูลค่าการค้าของผู้ประกอบการในสงขลาที่มุ่งจำหน่ายสินค้าชั้นกลางเป็นหลัก

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ จำแนกตามประเภทสินค้า

ประเภทสินค้า	สงขลา	รัฐเคดาห์	รวม
สินค้าชั้นกลาง	102	93	195
สินค้าชั้นสุดท้าย	18	27	45
รวม	120	120	240
สัดส่วน (ชั้นสุดท้าย/ชั้นกลาง)	0.18	0.29	0.23

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหารฮาลาล เพื่อการค้าของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา

ปัจจัยที่วิเคราะห์ ได้แก่ มูลค่าปัจจัยการผลิตที่ใช้ (VCTV) มูลค่าเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีที่ใช้ผลิต (EMPV) ระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (INV) ราคาสินค้าประเภทชั้นกลาง (PR3V) ราคาสินค้าประเภทชั้นสุดท้าย (PR2V) โดยศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าว กับ ค่าลอการิทึมของโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ผู้ประกอบการจะเลือกสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นสุดท้าย ($\ln\left(\frac{p(y=1)}{p(y=0)}\right) = Y'$) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหาร ฮาลาลเพื่อการค้าของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คือ ระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (INV) ราคาสินค้าประเภทชั้นกลาง (PR3V) ราคาสินค้าประเภทชั้นสุดท้าย (PR2V) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประเภทอาหารฮาลาลเพื่อจำหน่ายของ SMEs ในจังหวัดสงขลา

Var	Coef.	Std.Err.	z	P> z
VCTV	-0.000010	0.000006	-1.75	0.08
EMPV	0.000142	0.000539	0.26	0.79
INV	-1.302557	0.614122	-2.12	0.03*
PR3V	-0.089040	0.021782	-4.09	0.00*
PR2V	0.020722	0.009481	2.19	0.03*
_cons	7.882823	2.866657	2.75	0.01*

หมายเหตุ* หมายถึง มีความสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (INV) และ ปัจจัยด้านราคาของสินค้าชั้นกลาง (PR3V) มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาในการเลือกสินค้าชั้นสุดท้ายเพื่อผลิตและจำหน่ายในทิศทางตรงข้าม ขณะที่ปัจจัยด้านราคาของสินค้าชั้นสุดท้าย (PR2V) มีทิศทางของความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าหากผู้ประกอบการ SMEs ฮาลาลประเภทไก่ในจังหวัดสงขลาเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เพิ่มขึ้น ก็มักจะนำเงินทุนที่ได้ไปขยายการผลิตในเชิงของปริมาณการผลิตสินค้าชั้นกลางมากกว่านำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสินค้าให้เป็นรูปแบบของสินค้าชั้นสุดท้าย จึงนับเป็นปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจ SMEs ดังนั้นการสนับสนุนเพียงด้านเงินทุนเพียงอย่างเดียวโดยปราศจากการสนับสนุนในเชิงของความรู้และแนวทางการพัฒนาธุรกิจ ก็จะไม่เกิดผลดีต่อการพัฒนาธุรกิจในระยะยาว

สำหรับปัจจัยด้านราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทชั้นกลางและชั้นสุดท้ายนั้น พบว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลายังคงให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคา ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาหันมาพัฒนาธุรกิจโดยการผลิตและจำหน่ายสินค้าประเภทชั้นสุดท้ายมากขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญด้านราคาด้วยเช่นกัน โดยต้องพยายามผลักดันให้ราคาสินค้าชั้นสุดท้ายในประเทศมีระดับราคาที่สูงกว่าราคาสินค้าชั้นกลางอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการลดการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นสินค้าชั้นกลางลง และหันมาผลิตและจำหน่ายสินค้าชั้นสุดท้ายมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาดสากลต่อไป

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหารฮาลาล เพื่อการค้าของธุรกิจ SMEs ในรัฐเคดาห์
จากการที่ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนซึ่งเคยมีอิทธิพลต่อการเลือกประเภทสินค้าชั้นสุดท้ายเพื่อจำหน่าย ในกรณีศึกษาเฉพาะในจังหวัดสงขลา กลับไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกจำหน่ายอาหารฮาลาลประเภทสินค้าชั้นสุดท้ายของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ในเรื่องของเงินทุน ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์อยู่ในระดับสูงกว่าประเทศไทย ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 ดังนั้นจึงอาจเป็นเหตุให้ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทสินค้าเพื่อจำหน่ายของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประเภทอาหารฮาลาลเพื่อจำหน่ายของ SMEs ในรัฐเคดาห์

Var	Coef.	Std.Err.	z	P> z
VCTV	0.000001	0.000002	0.54	0.59
EPMV	-0.002928	0.002094	-1.40	0.16
INV	-0.507784	0.611632	-0.83	0.41
PR3V	-0.061309	0.012234	-5.01	0.00*
PR2V	0.012230	0.006566	1.86	0.06**
_cons	3.559772	2.563312	1.39	0.17

หมายเหตุ *, ** หมายถึง มีความสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

ผลการทดสอบในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ ให้ความสำคัญของปัจจัยด้านราคาของสินค้าต่อการตัดสินใจเลือกประเภทสินค้าอาหารฮาลาลเพื่อจำหน่าย โดยพบว่า หากราคาของสินค้าชั้นกลางเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เลือกจำหน่ายอาหารฮาลาลประเภทชั้นสุดท้ายลดลง ในขณะที่หากราคาของสินค้าอาหารฮาลาลชั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลชั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีอุปทานในเศรษฐศาสตร์ (ชยันต์ ดันดีวิสตาการ, 2552)

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหารฮาลาลประเภทสินค้าขั้นสุดท้ายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับต้นๆ รองลงมาคือปัจจัยด้านราคาสินค้าทั้งสองประเภท ในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการเลือกประเภทสินค้าเพื่อจำหน่าย แต่กลับให้ความสำคัญกับปัจจัยราคาของสินค้าทั้งที่เป็นราคาสินค้าขั้นกลางและขั้นสุดท้าย ดังนั้นเพื่อเป็นการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจต่อทั้งผู้ประกอบการธุรกิจอาหารฮาลาลในสงขลาและรัฐเคดาห์ ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยดังกล่าวเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่ผู้ประกอบการทั้งสองกำลังเผชิญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหารฮาลาล เพื่อการค้าของธุรกิจ SMEs ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ปัจจัยด้านราคาสินค้าขั้นกลางและขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทอาหารฮาลาลขั้นสุดท้ายเพื่อการค้าของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนค่าเฉลี่ยของราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าขั้นกลางไม่มีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ ในขณะที่ราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทสินค้าขั้นสุดท้ายในรัฐเคดาห์สูงกว่าจังหวัดสงขลาอย่างมีระดับนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าหากผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์เลือกผลิตและจำหน่ายสินค้าขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น ก็จะสามารถทำรายได้จากการขายสินค้าประเภทสินค้าขั้นสุดท้ายได้มากกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา เพราะระดับราคาของสินค้าขั้นสุดท้ายในประเทศมาเลเซียสูงกว่าในประเทศไทย ในขณะที่ระดับราคาสินค้าขั้นกลางไม่แตกต่างกันระหว่างสองประเทศ จึงส่งผลให้รายได้เฉลี่ยของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลในรัฐเคดาห์สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของผู้ประกอบการไทย สอดคล้องกับข้อมูลรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ประกอบการทั้งสอง จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา มีความเสียเปรียบผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ในจุดนี้ หากยังคงมุ่งผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นกลางเป็นหลักเพียงอย่างเดียว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุปการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของไทยมีความสำคัญต่อการเลือกประเภทอาหารฮาลาลขั้นสุดท้ายเพื่อจำหน่ายของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสงขลา ในขณะที่ปัจจัยดังกล่าวไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทสินค้าของผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาเรื่องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของไทยยังคงเป็นปัญหาสำคัญ สอดคล้องกับกรณีปัญหาและอุปสรรคในพัฒนาศักยภาพธุรกิจ SMEs ในประเทศแม็กซิโก ซึ่งพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือการขาดการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนจากภาครัฐ (Garcia, 2009, pp. 372-398) นอกจากนี้ปัญหาที่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถเข้าแหล่งเงินทุนได้อย่างทั่วถึงแล้ว การให้การสนับสนุนด้านเงินทุนของภาครัฐเองยังขาดการวางเป้าประสงค์ของการนำเงินลงทุนไปใช้ที่ชัดเจน ทำให้ผู้ประกอบการที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนต่างนำไปใช้ในการขยายธุรกิจในแนวกว้าง คือขยายกำลังผลิตสินค้าเดิมซึ่งเป็นประเภทสินค้าขั้นกลางโดยส่วนใหญ่ แต่ไม่ได้นำไปลงทุนเพื่อขยายธุรกิจในแนวตั้งหรือปรับปรุงสินค้าให้มีความเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายที่มีมูลค่าสูงกว่า ทำให้การส่งเสริมด้านเงินลงทุนของภาครัฐไม่เกิดผลต่อการพัฒนาธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลเท่าที่ควร

นอกจากนี้การที่ราคาของสินค้าขั้นสุดท้ายในจังหวัดสงขลา มีระดับต่ำกว่าในรัฐเคดาห์ ย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบในจังหวัดสงขลาไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาธุรกิจไปสู่การขายสินค้าที่เป็นสินค้า

ขั้นสุดท้าย เนื่องจากผลตอบแทนจากการขายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้ายในพื้นที่ ไม่แตกต่างจากการขายประเภทชั้นกลางอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ผู้ประกอบการในรัฐเคดาห์มีแรงจูงใจจากราคาของสินค้าขั้นสุดท้ายที่สูงกว่าชั้นกลาง ดังนั้นผู้ประกอบการจึงหันมาผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้นเพราะทำให้ได้รับรายได้จากการขายมากกว่าการขายสินค้าชั้นกลาง

ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนและพัฒนาธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลในจังหวัดสงขลา ภาครัฐ จึงควรให้ความสำคัญกับดำเนินนโยบายด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนกับธุรกิจ SMEs โดยมุ่งเน้นสนับสนุนเงินทุนให้กับผู้ประกอบการที่มีความต้องการนำเงินไปลงทุนพัฒนาธุรกิจจากแบบที่ผลิตและจำหน่ายเพียงสินค้าอาหารฮาลาลประเภทชั้นกลาง เป็นธุรกิจที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้ายเป็นหลัก ในส่วนนี้จึงนับว่าเป็นผลการศึกษาที่สำคัญเนื่องจากหากพิจารณาผลการศึกษาของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2557) ซึ่งพบว่า ธุรกิจ SMEs ของประเทศไทย ยังขาดการสนับสนุนจากทางภาครัฐโดยเฉพาะในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นภาครัฐจึงควรดำเนินนโยบายให้การสนับสนุนเงินทุนแก่ธุรกิจ SMEs แต่จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า หากมีการสนับสนุนเงินทุนให้กับธุรกิจ SMEs อาหารฮาลาลประเภทไก่โดยไม่กำหนดเงื่อนไขของการนำเงินไปใช้แล้วก็จะยิ่งทำให้ธุรกิจ SMEs ดังกล่าวนำไปขยายขนาดการผลิตสินค้าประเภทชั้นกลางแทนที่จะนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อปรับปรุงให้เป็นสินค้าขั้นสุดท้าย ดังนั้นรูปแบบของเงินทุนที่ภาครัฐควรสนับสนุนจึงจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำเงินลงทุนไปใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าขั้นสุดท้ายที่ชัดเจนเสียก่อน จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจอย่างแท้จริง และนอกจากการสนับสนุนด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของภาครัฐ SMEs ประเภทอาหารฮาลาลแล้ว การดูแลด้านราคาของสินค้าอาหารฮาลาลก็มีความสำคัญ โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญกับราคาอาหารฮาลาลประเภทสินค้าขั้นสุดท้าย ให้เพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับสินค้าในต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการเกิดแรงจูงใจในการปรับปรุงแบบธุรกิจให้มีการผลิตและจำหน่ายสินค้าประเภทขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น ซึ่งในระยะยาวแล้วเมื่อผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลา หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการในไทยก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น นำไปสู่การพัฒนาธุรกิจเพื่อทำการแข่งขันในตลาดสากลได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกประเภทสินค้าอาหารฮาลาลระหว่างสินค้าชั้นกลางและขั้นสุดท้ายของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs พบว่า ปัจจัยด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญในลำดับต้นๆ รองลงมาคือปัจจัยด้านของราคาสินค้าอาหารฮาลาล ทั้งนี้หากภาครัฐต้องการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs พัฒนาธุรกิจของตนโดยการเพิ่มสัดส่วนสินค้าประเภทอาหารฮาลาลขั้นสุดท้ายมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ของธุรกิจ ภาครัฐจำเป็นต้องสนับสนุนเงินลงทุนที่เน้นการลงทุนเพื่อการพัฒนาสินค้าขั้นสุดท้าย ทดแทนการสนับสนุนเงินทุนแบบเดิมที่ไม่ได้กำหนดกรอบการใช้เงินที่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มวงเงินกู้ให้กับผู้ประกอบการที่ประสงค์ลงทุนขยายธุรกิจที่เป็นอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้าย เช่น ไก่ปรุงรสสำเร็จรูป ไก่ตัดแต่งแช่แข็ง เป็นต้น

สำหรับในด้านของราคาสินค้าอาหารฮาลาลนั้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการในการพัฒนาสินค้าให้เป็นแบบขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น ภาครัฐจำเป็นต้องผลักดันให้กลไกราคาสินค้าอาหารฮาลาลแบบขั้นสุดท้ายขยับสูงขึ้น เช่นการขยายตลาดส่งออกสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้าย ในประเทศกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะ อินโดนีเซียและมาเลเซียที่มีความต้องการสินค้าดังกล่าวมาก และเนื่องจากการที่ราคาสินค้าอาหารฮาลาลประเภทขั้นสุดท้ายของไทยยังต่ำกว่าประเทศคู่แข่งอย่างมาเลเซีย ทำให้สินค้าไทยย่อมได้เปรียบสินค้าของประเทศมาเลเซียในการแข่งขันในตลาดอาเซียน ดังนั้นในระยะยาวแล้วผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ไทยก็จะเริ่มปรับเปลี่ยนทิศทางการผลิตและจำหน่ายสินค้าเพียงชั้นกลางอย่างเดียว เป็นการผลิตและจำหน่ายสินค้าขั้นสุดท้ายมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่รายได้ที่เพิ่มขึ้นตามมา ผู้ประกอบการก็จะสามารถแข่งขันในเวทีสากลได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ตรงกับช่วงของเศรษฐกิจทั้งของประเทศไทยและเศรษฐกิจโลกชะลอตัว มีผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ประเภทอาหารฮาลาล ทั้งในประเทศไทยและประเทศมาเลเซียเอง ประสบภาวะปัญหาขาดทุนและปิดกิจการลงเป็นจำนวนมาก ทำให้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทำได้ลำบากเนื่องจำนวนของผู้ประกอบการมีน้อยและกระจายในหลายพื้นที่ ตลอดจนข้อจำกัดด้านประเภทของสินค้าฮาลาลที่มีความหลากหลายนอกจากสินค้าที่เป็นอาหาร ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจต่อยอดงานวิจัยชิ้นนี้โดยการขยายขอบเขตประเภทสินค้าฮาลาลที่ต้องการศึกษาให้ครอบคลุมประเภทสินค้าที่เป็นอาหาร และที่ไม่ใช่อาหารในช่วงที่เศรษฐกิจอยู่ในภาวะปกติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขยายขอบเขตองค์ความรู้ ด้านการพัฒนาศักยภาพธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันในเวทีสากล เช่น การแข่งขันในตลาดอาเซียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดการ และ กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สำหรับการสนับสนุนทั้งด้านสถานที่ อุปกรณ์ และ เงินทุน ในการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กระทรวงพาณิชย์. (2559). *สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย*. สืบค้น 10 กันยายน 2559, จาก <http://www2.ops3.moc.go.th/>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2556). *สถานการณ์การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ปี 2556 (มกราคม-เมษายน)*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://bts.dft.go.th/btsc/index.php/situationelse/situationmalaysia>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *ข้อมูลอุตสาหกรรมฮาลาล*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://ditp.go.th/contents_attach/86032/86032.doc
- ชยันต์ ต้นติวีสดาการ. (2552). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัสยา ชุนทอง. (2556). *การศึกษาการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย ผ่านด้านศุลกากรสะเดา อาเภอสะเดา และด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2554). *รายงานการศึกษาระดับสุดท้ายบวิเคราะห์ผลกระทบของประชคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อผู้ประกอบการ SMEs ในสาขาที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Charoenrat, T., Harvie, C., & Amornkitvikai Y. (2013). Thai manufacturing small and medium sized enterprise technical efficiency: Evidence from firm-level industrial census data. *Journal of Asian Economics*, 27, 42–56.
- Garcia., L. R. (2009). European Markets as Challenges or Opportunities for Mexican SMEs' Internationalization: A Critical Analysis of Globalization. *Perspectives on Global Development and Technology*, 8, 372-398.
- Rachmania, Ilma N., Rakhmania, M., & Setyaningsih S. (2012). Influencing Factors of Entrepreneurial Development in Indonesia. *Procedia Economics and Finance*, 4, 234–243.
- The ASEAN Secretariat. (2015). *ASEAN Economic Community Blueprint 2025*. Jakarta, Indonesia: Public Outreach and Civil Society Division.

คุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และบริการ จังหวัดอุบลราชธานี

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LABOUR FOR ENTREPRENEURSHIP IN TOURISM AND HOSPITALITY INDUSTRY, UBON RATCHATHANI PROVINCE

วิกานดา เกษตรเอี่ยม*
Vikanda Kasetiam*

---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ (การบริหารทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
* Assistant Professor, Faculty of Business Administration and Management (Human Resource Management),
Ubon Ratchathani Rajabhat University,
* Email: vikanda.k@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างชั้นภูมิ (Stratified sampling) เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ เคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติงานด้วยงานซื่อสัตย์ รักษาความลับในงานที่ปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ และมีทัศนคติที่ดี

2. สถานประกอบการที่มีขนาดแตกต่างกันมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่แตกต่างกันในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี และ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์ อุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวและโรงแรม

Abstract

The objectives of this research were to 1) study desirable characteristics of labour in tourism and hospitality industry of Ubon Ratchathani Province, and 2) compare desirable characteristics of labour in tourism and hospitality industry of Ubon Ratchathani Province classified by sizes of establishment. The sample groups were 400 owners/managers, using stratified random sampling. The instrument used in this research was rating scale questionnaires.

The research results show that

1. The result reveals that degree viewpoint of Entrepreneur on characteristics of labour is on high level. When considering each item and put in order from high to low, the lists are compliance with the rules, honesty, maintain the confidentiality of the job, responsibility, and positive attitude.

2. Entrepreneur being in different size were differently desirable characteristics of labour in interpersonal relation and responsibility skill; mathematic, communication and technology skill; and morale and ethic skill by difference in statistically significant at the 0.05 level.

Keyword: Desirable Characteristic, Tourism and Hospitality Industry

บทนำ

จากข้อมูล ปี พ.ศ. 2555 เป็นปีที่ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุดคือ 22.3 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554 ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับผลกระทบของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านๆ มา เช่น ในปี พ.ศ. 2546 เกิดการระบาดของโรค SARS มาจนถึงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2551 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติของประเทศไทยก็ยังคงอยู่ในระดับสูงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2551 - 2555 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนมีอัตราการเติบโตในระดับสูง โดยการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 8.4 % ต่อปี ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 18 % ต่อปี ในส่วนของประเทศไทยนั้น มีอัตราการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 17.6 % โดยความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดขึ้น ช่วงปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 แสดงให้เห็นว่า อัตราการเพิ่มของรายได้จากการท่องเที่ยวสูงกว่าอัตราเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว (Tourism Knowledge Management Center, 2556)

จากข้อมูลข้างต้น การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนที่มากขึ้น อาจเนื่องมาจากการเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบอาเซียน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ประชากรในแต่ละประเทศจะเดินทางระหว่างประเทศมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในเชิงธุรกิจหรือเชิงท่องเที่ยว สอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ที่ได้ระบุว่า ในอีก 8 ปีข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2563 (ปี ค.ศ. 2020) การท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะเพิ่มจำนวนขึ้นมากกว่า 1,600 ล้านบาท และทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 100 ล้านบาท (World Tourism Organization, 1993 อ้างถึงในสายฝน บุษ่า และคณะ, 2550, 1) แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง

สาเหตุที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากก็เนื่องมาจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความสนใจและถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวจากกระแสการท่องเที่ยว จึงทำให้มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในประเทศที่มีความหลากหลายและดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ได้แบ่งออกไปตามปัจจัยหลายๆ อย่าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) ดังนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) นอกจากนี้ยังได้มีการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่เรียกว่า Green tourism หรือการท่องเที่ยวเพื่อร่วมเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หรือที่เรียกว่า Volunteer tourism อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในประเทศไทยควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

จากแนวทางของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงผลดีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศได้นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี ธุรกิจขนส่ง การโรงแรมและภัตตาคาร การนำเที่ยว การค้าและของที่ระลึกเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเชิงของการให้บริการต่อนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจบางประเภท อาทิเช่น การแปรรูปและการผลิตสินค้าเกษตรกรรม และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ยังมีส่วนเกี่ยวข้องทางอ้อมที่ได้รับผลดีจากธุรกิจการท่องเที่ยว (สายฝน บุษ่า และคณะ, 2550) ภาคบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนับว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูงทั้งในส่วนของความพร้อมในการบริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งการเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยวจะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการ

เมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโต สิ่งสำคัญที่ตามมาและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนก็คือ บุคลากรหรือแรงงานในอุตสาหกรรม โดยประเทศไทยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก การผลิตกำลังคนที่มีความรู้

ความสามารถและทักษะในทางด้านการจัดการในธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว จึงช่วยให้ประเทศเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกับประเทศอื่นๆ ก่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และยังเป็นการรักษาสมดุลทางการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืนอีกด้วย การเรียนการสอนในสาขานี้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้ง โรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ภัตตาคารร้านอาหาร การสร้างบุคลากรให้มีความรู้และทักษะวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาบัณฑิตให้มีทักษะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีนกลาง จนเกิดความชำนาญ ทั้งทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน และเพื่อให้สามารถจบออกไปแล้วสามารถทำงานได้จริง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม ให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของสถานประกอบการต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ

แนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับ ASEAN Mutual Recognition Arrangement

ASEAN Mutual Recognition Arrangement (MRA) เป็นข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพ ซึ่งเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการแสวงหาจุดยอมรับร่วมกันเรื่องคุณสมบัติของพนักงานด้านบริการ โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นวิชาชีพโดยวัตถุประสงค์ของ MRA ได้แก่ 1) การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพในประเทศสมาชิกอาเซียน และ 2) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในการสอนและฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพ โดยใช้ สมรรถนะเป็นหลัก (competency-based) ทั้งนี้เพื่อร่วมมือและเสริมสร้างความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน ช่วยยกระดับมาตรฐานและการลดช่องว่างความแตกต่างของบุคลากร (Association of Southeast Asian Nations, 2012)

สำหรับคุณสมบัติโดยทั่วไปที่ประเทศสมาชิกเห็นชอบโดยมากจะเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นเงื่อนไขในการได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศหนึ่งๆ นอกจากนี้วัตถุประสงค์หลักของข้อตกลง MRA อีกประการก็คือ การช่วยให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปทำงานในประเทศอาเซียนอื่นได้ สะดวกมากขึ้น อีกทั้งยังอาจจะได้ลดหย่อนภาษีในประเทศนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพยังต้องปฏิบัติ ตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงาน เช่น การสอบ การขึ้นทะเบียน การขอใบอนุญาตทำงาน เป็นต้น

จากหลักการข้างต้นที่ได้กล่าวมา และเพื่อเป็นการรองรับยุทธศาสตร์การเป็นตลาดและฐานผลิตเดียว เพื่อสร้างคุณภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค อาเซียนได้จัดทำข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (Mutual Recognition Arrangement: MRA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายการจ้างงานผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค และเพิ่มความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยให้มาตรฐานสมรรถนะขั้นต่ำในสาขาการโรงแรมและสาขารูทิกาน่าเที่ยว โดยบุคลากรในวิชาชีพท่องเที่ยวอาจมีสิทธิประกอบวิชาชีพท่องเที่ยวในประเทศผู้รับ หากมีวุฒิบัตรที่ออกโดย TPCB แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงการท่องเที่ยวฯ อยู่ระหว่างการดำเนินการพิจารณาสมรรถนะดังกล่าว (จุฑาพร เริงรณอาษา, 2015)

แนวความคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการจัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยองค์กรธุรกิจที่หลากหลาย โดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้ให้คำนิยามว่า องค์กรธุรกิจที่จัดอยู่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการจะมีรูปแบบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมบริการด้านการนำเที่ยว เช่น บริการด้านการเดินทาง บริการด้านอาหารและการพักผ่อน และบริการด้านการนำเที่ยว ซึ่งดำเนินการโดยหวังผลกำไร ที่ต้องอาศัยแรงงานและการลงทุนสูง โดยใช้เทคนิควิชาการเฉพาะมีการวางแผนการจ้างองค์กร และการตลาด ครอบคลุมธุรกิจหลายประเภท ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม มีองค์ประกอบ อาทิ 1) สถานที่ท่องเที่ยวที่มีสถานที่และบริการที่สะดวก การคมนาคมเข้าถึงได้ มีระบบสาธารณูปโภคครบครัน 2) ทรัพยากรที่นักท่องเที่ยวสนใจ เช่น ภูเขาที่มีอากาศหนาวทางภาคเหนือตอนบน หรือแก่งต่างๆในภาคอีสาน เป็นต้น 3) โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค น้ำไหล ไฟสว่าง มีโทรศัพท์ ถนนหนทางดี มีสถานพยาบาลเบื้องต้น มียานพาหนะ มีอาหารและที่พัก 4) มีแรงงาน รั้งจ้าง เช่น ลูกหาบรับจ้างขนของขึ้นภูกระดึง มีพนักงานทำความสะอาด พนักงานขาย พนักงานบริการ เป็นต้น และ 5) มีธุรกิจที่ประกอบกันเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ บริษัทนำเที่ยว รถเช่า ร้านขายอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่า จะต้องมองที่ประกอบดังต่อไปนี้ 1) เป็นอุตสาหกรรมบริการ สินค้าคือ บริการ ได้แก่ ความสะดวกในด้านต่าง ๆ เป็นสินค้าที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ 2) เป็นอุตสาหกรรมที่สินค้าไม่อาจจัดส่งให้แก่ผู้ซื้อได้ ผู้ซื้อต้องเดินทางมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง ที่พักแรม หรือแหล่งท่องเที่ยว 3) เป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและจำหน่าย เพราะไม่ต้องใช้วัตถุดิบในการผลิต ผลผลิตคือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว ต้องการเพียงการจัดระบบ การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธี ก็จะเป็นอุตสาหกรรมที่ให้ผลผลิตไม่มีวันสิ้นสุด 4) เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่นๆ แทบทุกประเภทก่อให้เกิดการลงทุน ทางอุตสาหกรรม การนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดทั้งทางด้านแรงงาน และวัตถุดิบ 5) เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างความเจริญและเสริมความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ 6) เป็นอุตสาหกรรมที่มุ่งสร้างความเจริญใจ มีผลต่อสันติภาพ สัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ

ซึ่งจากความหมายและลักษณะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่ได้นิยามไว้ข้างต้นนั้น พอจะสรุปใจความสำคัญได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีขอบเขตที่สัมพันธ์กับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการก็จะจัดอยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการด้วย

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในส่วนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการนั้นก็หลากหลายรูปแบบธุรกิจด้วยกัน โดยสายฝน บุษบา และคณะ. (2550) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้ให้ความคิดเห็นถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้แก่

1. ธุรกิจการขนส่งที่เกี่ยวข้องกับพาหนะที่ใช้ในการขนส่งและคมนาคมทั้ง 3 ทาง คือ 1) ทางบกจะประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์และรถไฟ ได้แก่ บริการพาหนะในท้องถิ่น เช่น รถบัส รถแท็กซี่ รถสามล้อ รถม้า เกวียน เป็นต้น, 2) ทางเรือจะประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเรือเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เรือเดินสมุทร และเรือกลไฟ เรือใบ เรือลากจูง เรือแจว เรือพาย เรือหางยาว แพ เป็นต้น และ 3) ทางอากาศจะประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอากาศยานเป็นหลัก

2. ธุรกิจอาหารและการพักผ่อน ประกอบด้วย ร้านอาหารหรือภัตตาคารและที่พักแรมซึ่งมีหลายรูปแบบและหลายระดับ เช่น ธุรกิจอาหารก็มีตั้งแต่ รถเข็นอาหาร ร้านอาหาร ภัตตาคาร ส่วนอาหารและศูนย์อาหาร นอกจากนี้ธุรกิจที่พักแรมก็มีตั้งแต่ โรงแรม บังกะโล โมเต็ล เกสต์เฮาส์ หอพัก แคมป์ริสอร์ท และเรือนแพ เป็นต้น

3. ธุรกิจการนำเที่ยว ประกอบด้วย บริษัทนำเที่ยว ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว ที่ทำหน้าที่จัดรายการนำเที่ยว และบริการนำเที่ยว

4. ธุรกิจจำหน่ายสินค้า เป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญ สินค้าที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการมีจำหน่าย จะเป็นตัวกระตุ้นความสนใจต่อนักท่องเที่ยวในอีกทางหนึ่ง เช่น สินค้าพื้นเมือง

5. ธุรกิจเกี่ยวกับนันทนาการและบันเทิง เป็นธุรกิจที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สถานบันเทิง บริการศูนย์สุขภาพ สปา ฟิตเนส เป็นต้น

จากรูปแบบของธุรกิจต่างๆที่ได้กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทุกธุรกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ นอกจากนี้แต่ละธุรกิจก็จะมีหลายรูปแบบและหลายระดับด้วยกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะศึกษาดูว่าขนาดของธุรกิจจะมีผลอย่างไรกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อแรงงาน

สมมุติฐานการวิจัย

ธุรกิจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่มีขนาดแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้ คือ เจ้าของธุรกิจ/ผู้จัดการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จำนวน 33,861 แบ่งประเภทธุรกิจเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ธุรกิจที่พัก, บริการอาหาร และเครื่องดื่ม 2) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง 3) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินค้า 4) ธุรกิจนำเที่ยว, บริการท่องเที่ยวและบริการสนับสนุนอื่นๆ และ 5) ธุรกิจบันเทิงและนันทนาการ (สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม, 2555) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดหมวดหมู่คำถามเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลเบื้องต้น 2) เป็นคำถามเพื่อสำรวจคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ใน 5 ด้าน และ 3) เป็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์

การทดสอบแบบสอบถาม

การดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือแบ่งเป็น

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ โดยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 จึงจะถือว่าคำถามข้อนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องตามที่ต้องการวัด (ทองใบสุตชาติ, 2546, น. 81-88)

3. นำแบบสอบถามไปทดลองกับคือ เจ้าของธุรกิจ/ผู้จัดการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 40 ชุด

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัย ทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficient (α) ตามวิธีของ Cronbach (ทองใบ สุตชาวี, 2546, หน้า 99-103) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ที่หาได้มีค่าระหว่าง 0.764 – 0.871

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการเก็บข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ เลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว มาตรวจให้คะแนนเป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมาย เป็นรายชื่อโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) หากพบความแตกต่าง จะตรวจสอบด้วยตาราง LSD

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ครั้งนี้ใช้ประชากรในการศึกษาวิจัยจากหน่วยงานธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ

2) ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ โดยประยุกต์จากมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้านตามที่คณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดไว้ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม ทักษะด้านความรู้ ทักษะทางด้านปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2552)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยสรุปดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านความรู้

2. จากสมมติฐานที่ว่าธุรกิจในการท่องเที่ยวและบริการที่มีขนาดแตกต่างกัน มีคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์แตกต่างกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลคือสถิติ F-test หรือการทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผลการทดสอบสมมติฐานได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบค่าความแปรปรวนจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.097	3	.699	2.899	.035*
	ภายในกลุ่ม	95.486	397	.241		
	รวม	97.583	400			
ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.028	3	.343	1.305	.272
	ภายในกลุ่ม	104.032	397	.263		
	รวม	105.060	400			
ด้านทักษะทางปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	.736	3	.245	.694	.556
	ภายในกลุ่ม	140.024	397	.354		
	รวม	140.760	400			
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	8.143	3	2.714	8.891	.000*
	ภายในกลุ่ม	120.900	397	.305		
	รวม	129.043	400			
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	7.987	3	2.662	6.416	.000*
	ภายในกลุ่ม	164.315	397	.415		
	รวม	172.302	400			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.918	3	.639	3.137	.025*
	ภายในกลุ่ม	80.722	397	.204		
	รวม	82.640	400			

จากตารางที่ 1 พบว่า ธุรกิจไม้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่มีขนาดต่างกันมีคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า มีแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี และ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รายละเอียดของความแตกต่างรายคู่ได้แสดงผลไว้ในตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบรายคู่จำแนกตามขนาดของสถานประกอบการด้านคุณธรรมจริยธรรม

ขนาดของสถานประกอบการ	Mean	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก
ขนาดเล็ก	4.63	-	.609	.009*	.925
ขนาดกลาง	4.65		-	.004*	.902
ขนาดใหญ่	4.42			-	.121
ขนาดใหญ่มาก	4.64				-

จากตารางที่ 2 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบแบบ LSD พบว่า สถานประกอบการที่มีขนาดใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างจากสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก และ ขนาดกลาง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบรายค่าจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ขนาดของสถานประกอบการ	Mean	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก
ขนาดเล็ก	4.55	-	.490	.170	.000*
ขนาดกลาง	4.60		-	.078	.000*
ขนาดใหญ่	4.43			-	.000*
ขนาดใหญ่มาก	3.87				

จากตารางที่ 3 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบแบบ LSD พบว่า สถานประกอบการที่มีขนาดใหญ่มากมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบแตกต่างจากสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายค่าจำแนกตามขนาดของสถานประกอบการด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

ขนาดของสถานประกอบการ	Mean	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่มาก
ขนาดเล็ก	4.28	-	.001*	.230	.033*
ขนาดกลาง	4.52		-	.001*	.492
ขนาดใหญ่	4.16			-	.010*
ขนาดใหญ่มาก	4.64				-

จากตารางที่ 4 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบแบบ LSD พบว่า สถานประกอบการที่มีขนาดใหญ่มากมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีแตกต่างจากสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก และ ขนาดกลาง

นอกจากนี้ สถานประกอบการที่มีขนาดกลางมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีแตกต่างจากสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก และ ขนาดใหญ่

อภิปรายผล

การศึกษาคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการในภาพรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะแรงงานที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านความรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พศิน แดงจวง และคณะ (2545) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ที่สำเร็จการศึกษา ปี 2540 – 2544 ได้สรุปว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีคุณลักษณะที่นายจ้าง/ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในระดับมาก 8 ประการ เรียงลำดับตามมากไปน้อย คือ มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้, มีคุณธรรมจริยธรรม, มีภาวะผู้นำ, มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัย

สิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่มีอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้ประกอบการมีความต้องการแรงงานที่มีความรู้ ทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ และที่สำคัญมีความซื่อตรงไม่เอาเปรียบองค์กรและเพื่อนร่วมงาน (วิกานดา เกษตรเอี่ยม, 2558)

2. จากผลการวิจัยพบว่า ขนาดของของสถานประกอบการมีผลต่อความต้องการแรงงานในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่แตกต่างกันในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี และ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Semeijin, Velden and Boone (2000) ที่กล่าวว่า ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เช่น เทคโนโลยี ความเติบโตของการค้าระหว่างชาติ ความต้องการในตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลง และปัจจัยอื่นๆ ส่งผลให้องค์การมีขนาดที่ลดลงหรือในแง่หนึ่งคือการลดขนาดโครงสร้างองค์การเพื่อความคล่องตัวลดโครงสร้างองค์การเพื่อที่จะได้มีโครงสร้างย่อยไปดำเนินธุรกิจในด้านอื่นได้ ดังนั้นเมื่อขนาดขององค์การเปลี่ยนไปคุณลักษณะของแรงงานในองค์การก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งงานวิจัยของ Semeijin, Velden and Boone (2000) ได้ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพส่วนตัวของแรงงานว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้ โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม (Soft skill) เช่น การติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบ คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งหากแรงงานมีทักษะด้านสังคม (Soft skill) ที่สูงก็จะมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี นอกจากนี้ จตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณ (2558) ได้กล่าวเสริม องค์การสมัยใหม่จะมีความแตกต่างในหลายๆด้านเกิดขึ้น เช่น เชื้อชาติ ช่วงอายุของแรงงาน เป็นต้น ดังนั้นเององค์การสมัยจึงแสวงหาแรงงานที่มีทักษะในด้านสื่อสาร สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้น และที่สำคัญ องค์การขนาดใหญ่หลายแห่งจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานของตนไปยังประเทศที่มีค่าแรงขั้นต่ำไม่แพงทั้งนี้เพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งแรงงานที่องค์กรส่งไปยังประเทศนั้นองค์กรเองจะต้องแน่ใจว่ามีความรู้ มีคุณธรรม และจริยธรรม ที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแรงงานเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ตรงตามที่ต้องการ และยังมีประโยชน์หากผู้ประกอบการอยากจะทำนายบุคลากรให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยมีแนวทางหลักดังนี้

1. องค์กรควรใส่ใจกระบวนการในการบริหารองค์กร โดยเฉพาะกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การสรรหาและคัดเลือกแรงงานให้ตรงตามความต้องการ การพัฒนาบุคลากร (การฝึกอบรม) เป็นต้น เมื่อกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีศักยภาพแล้ว คุณภาพของบุคลากรก็จะเกิดตามมา

2. มีการติดต่อประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งป้อนแรงงานให้กับผู้ประกอบการ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่สถานประกอบการต้องการเพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับสถาบันอุดมศึกษาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่สถานประกอบการต้องการ

3. นอกจากนั้น สถานประกอบการอาจจะมีการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกันกับทางสถาบันอุดมศึกษา เช่น หลักสูตรสหกิจศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *สรุปสถิติการท่องเที่ยวประเทศไทย ปี 2553* (ออนไลน์). สืบค้น 9 กันยายน 2558, จาก <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic/tourism.php?cid=30>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). *เอกสารประกอบการท่องเที่ยวไทย 2541-2542* (Amazing Thailand 1998-1999) *การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มพท.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *การประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ 20-21 เมษายน 2544*. (ถ่ายสำเนา).
- จตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณะ. (2558). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จุฑาทพร เจริญธนาษา. (2015). *ข้อมูลการเตรียมความพร้อมการตลาดท่องเที่ยว เพื่อก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*, สืบค้น 9 กันยายน 2558, จาก www.attm.biz/private_folder/AEC2015_01_01.doc
- ทองใบ สุดขารี. (2546). *การวิจัยธุรกิจ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วาสนา ศรีมะเรือง. (2550). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ทำบัญชีที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิกานดา เกษตรเอี่ยม. (2558). *การสร้างทีมงาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พศิน แดงจวง และคณะ. (2545). *ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่สำเร็จการศึกษา 2540 - 2544*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภศิมา ศรีบุญชัย. (2557). *คุณสมบัติของนักบัญชีที่พึงประสงค์ในมุมมองของบริษัทเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครกรณีศึกษา บริษัทที่เป็นคู่ค้ากับบริษัท สยาม โอคากา แมชชีน แอนด์ ทูล จำกัด*, *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 6(2), 91-105
- สายฝน บูชา และคณะ. (2550). *คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยว การโรงแรมและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลที่พึงประสงค์ตามทัศนะของสถานประกอบการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี..
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม. (2555). *จำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ, สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี* (ออนไลน์). สืบค้น 9 กันยายน 2558, จาก http://webhost.nso.go.th/nso/project/search_cen/result_by_department.jsp
- Association of Southeast Asian Nations. (2012). *ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework*, สืบค้น 9 กันยายน 2558, จาก <http://www.asean.org/>
- Semeijin, J., Velden, R.V.D. and Boone, C. (2000). *Personality Characteristics and Labour Market Entry and Exploration*. Research Centre for Education and the Labour Market, Maastricht University.
- Tourism Knowledge Management Center. (2556). *สถานการณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย*. College of Innovation Thammasat University. สืบค้น 9 กันยายน 2558, จาก <http://www.tourismkm-asean.org/>

ความต้องการรูปแบบและลักษณะเนื้อหา
สื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

THE NEEDS IN ACTIVITY PATTERN
AND CONTENT FOR COMMUNICATION
TO CREATE ASEAN COMMUNITY
KNOWLEDGE AND UNDERSTANDING
OF NAKHON SI THAMMARAT
RAJABHAT UNIVERSITY STUDENTS

เมธาวี แก้วสนิท*

Methawee Kaeosanit*

---

* อาจารย์ หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

* Lecturer, Communication Arts Department, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

* Email: keaosanit@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสำรวจการรับรู้รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรม และแสวงหารูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจประชาคมอาเซียนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่มผู้นำนักศึกษา 5 คณะ คณะละ 3 - 5 คน จากการวิจัยพบว่า นักศึกษารับรู้ประชาคมอาเซียนผ่านสื่อป้ายประชาสัมพันธ์และนิทรรศการ สำหรับสื่อกิจกรรมประกอบด้วย การอบรม เสวนา และการเรียนการสอนในรายวิชา เนื้อหาที่นักศึกษารับรู้โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทั่วไป เช่น การกล่าวคำทักทาย การใช้ภาษา การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมในรูปแบบสื่อกิจกรรมยังไม่เพียงพอ ไม่น่าสนใจ และไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น รูปแบบสื่อกิจกรรมที่นักศึกษาต้องมีความแตกต่างไปในแต่ละคณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความต้องการเชิญวิทยากรจากประเทศเพื่อนบ้านหรือเดินทางไปร่วมกิจกรรมในประเทศเพื่อนบ้าน คณะวิทยาการจัดการต้องการจัดค่ายอาสาที่สอดแทรกความรู้อาเซียนและการใช้ภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันอาเซียน การจัดกิจกรรม Walk Rally เรียนรู้นอกห้องเรียน การจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป E - learning คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องการจัดแข่งขันการจัดนิทรรศการและการแข่งขันการใช้ภาษาอาเซียน ส่วนคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมต้องการสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาอาเซียนศึกษาหรือสอดแทรกความรู้ด้านประชาคมอาเซียนในรายวิชาอื่นๆ

คำสำคัญ: สื่อกิจกรรม รูปแบบสื่อ ลักษณะเนื้อหา ประชาคมอาเซียน และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Abstract

This research is conducted to determine the activity pattern and content and to discover the activity pattern and content creating ASEAN Community knowledge and understanding the students' need. The researcher uses focus group of student leaders from five faculties, three - five people from each faculty. The findings showed that student leaders perceive ASEAN Community activity pattern through public relations sign and exhibition. In case of activity, it consists of training seminar and lesson. The content that the students perceive is general information such as greetings, languages, national costumes, foods, etc. However, the activities are limited, insufficient, uninteresting and discontinuous pattern. The students have different needs in activity on the faculty: For Faculty of Humanities and Social Sciences, experts from neighboring countries are required or sending student leaders to visit neighboring countries, Faculty of Management Sciences wants to organize ASEAN languages camp or English Camp. Faculty of Education wants to organize ASEAN Day, walk rally outside classroom activity and creates E - learning class. Faculty of Science and Technology wants to arrange a competition in organizing an exhibition and how to use ASEAN language. While Faculty of Industrial Technology focus on developing media for students' learning in ASEAN related subject and other subjects for students to use.

Keywords: Activity, Media Pattern, Media Content, ASEAN Community, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทนำ

ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมา สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ และไทยก็มีบทบาทสำคัญในการผลักดันความร่วมมือของอาเซียนให้มีความคืบหน้ามาโดยตลอด โดยเมื่อเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2510 และเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2558 เพื่อสร้างความร่วมมือในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ในขณะที่ทุกหน่วยงานของประเทศไทยกำลังตื่นตัว ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนแก่คนในองค์กรของตน เช่นเดียวกับในระดับประเทศที่องค์กรภาครัฐ พยายามเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียนเพื่อหล่อหลอมให้พลเมืองไทยได้รู้จัก เข้าใจ และเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง

“อาเซียน” จึงเป็นเรื่องที่คนไทยจะต้องศึกษาเรียนรู้และติดตามให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว ก็ย่อมเกิดเสรีด้านเคลื่อนย้ายแรงงาน รวมไปถึงความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างประเทศด้านต่างๆ ซึ่งทุกคนต่างก็ต้องปรับตัวพร้อมรับมือและยอมรับข้อตกลงต่างๆของประชาคมอาเซียน

ดังนั้น ในฐานะพลเมืองของประชาคมอาเซียน คนไทยทุกคนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ผลประโยชน์อันจะได้รับจากการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งประชาคมดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียน นักศึกษาในร่วมมหาวิทยาลัยนั้น ต้องติดตามข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชนหรือช่องทางสื่อต่างๆ เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน เนื่องจากพวกเขาจะต้องมีส่วนร่วมในการเป็นกำลังผลักดันให้ “ประชาคมอาเซียน” เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและส่งผลประโยชน์ต่อพลเมืองอาเซียนโดยเท่าเทียมกันต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จากการประชุมเสวนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ เรื่องการเตรียมความพร้อมบัณฑิตสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (2554, น.46-47) สะท้อนประเด็นที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านอาเซียนของนักศึกษาไทยซึ่งยังตระหนักในเรื่องนี้น้อยมากและขาดการเตรียมการที่ดี

อรุณ ชัยนทา (2557, น.41-42) เห็นสอดคล้องว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ ยังขาดความเข้าใจ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง เพราะการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ผลที่จะเกิดขึ้นตามมา คือ การเปิดเสรีการค้า บริการ การศึกษาที่มีการขยายตัว การศึกษาข้ามพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกว้างขวางขึ้น การเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ กำลังคน นักศึกษา และบุคลากรศึกษา มีความสะดวกขึ้นด้วย

การปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษานั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่างๆ สู่ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน ซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่ จำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติ การปรับกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้ และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมก็บสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี (อรุณ ชัยนทา, 2557, น.41 - 42)

จากประเด็นปัญหาเหล่านี้ “สถาบันการศึกษา” เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียน นักศึกษา เกิดความตระหนักในความสำคัญของการรวมตัวของประชาคมอาเซียน ตลอดจนให้ความรู้สร้างความเข้าใจ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ที่จะหล่อหลอมให้นักเรียน นักศึกษามีความพร้อม

กับสภาพการณ์ที่จะเปลี่ยนไปจากการรวมตัวของกลุ่มประชากรอาเซียน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา อย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยที่มีพันธกิจในการจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษา ให้พร้อมก้าวสู่โลกการทำงานจริง การจะทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจกับการปรับเปลี่ยนของสังคมที่จะต้องรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการก้าวไปทำงานของนักศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจจึงมีความสำคัญและต้องจัดแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมเพื่อสื่อสารหรือสื่อกิจกรรมจึงต้องมีการวางแผนจากความต้องการของนักศึกษาด้วยประการหนึ่ง

คำถามนำวิจัย

- 1) รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมที่นักศึกษารับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่นักศึกษามีรูปแบบ/ลักษณะเนื้อหาใดบ้าง
- 2) รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจประชาคมอาเซียนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามีรูปแบบ/ลักษณะเนื้อหาใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อสำรวจการรับรู้รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของนักศึกษา
- 2) เพื่อแสวงหารูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจประชาคมอาเซียนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาประเด็นของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นรูปแบบของการสื่อสาร (Channel) และเนื้อหาของการสื่อสาร (Message) ในรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่สื่อสารจากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนในทุกแง่มุมที่ถูกต้องแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นและความต้องการจากกลุ่มผู้นำนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลจาก 5 คณะ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม) คณะละ 3 - 5 คน

นิยามศัพท์

สื่อกิจกรรม หมายถึง โครงการ กิจกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเป้าหมาย จัดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การลงมือปฏิบัติ ตามวัตถุประสงค์ที่จัดกิจกรรมครั้งนั้นๆ ในที่นี้ หมายถึง สื่อกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนที่หน่วยงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชจัดขึ้น

รูปแบบสื่อกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมในรูปแบบหรือในลักษณะต่างๆ อาทิ การจัดการประชุม การสัมมนา การเสวนา การจัดนิทรรศการ การอบรม การประกวด ฯลฯ ที่มีผลต่อการรับรู้หรือเกิดความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับเรื่องราวประชาคมอาเซียน

เนื้อหาสื่อกิจกรรม หมายถึง ข้อมูล สาร สาระ เนื้อหาที่เป็นรายละเอียดในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ว่าในสื่อกิจกรรมเรื่องอาเซียนนั้น มีรายละเอียดกิจกรรมที่มุ่งนำเสนอแก่นักศึกษาในลักษณะใดอย่างไร

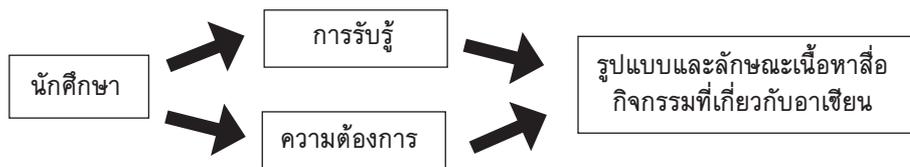
ความรู้ความเข้าใจอาเซียน หมายถึง การรับรู้ ความรู้ ความคิด ความรู้สึกที่แสดงถึงความสนใจ การเฝ้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นประชาคมอาเซียน ทั้งในเชิงภาพกว้างและภาพลึก

ความต้องการรูปแบบกิจกรรม หมายถึง ความอยากได้ ความประสงค์ ลักษณะกิจกรรมที่จะได้รับ และมีผลต่อการเพิ่มเติมความรู้ ข้อมูล สาระผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่คณะ หรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้น เพื่อตอบสนองสิ่งที่ยังขาด หรือเพิ่มเติมให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยนำแนวคิดประชาคมอาเซียน โดยเจาะประเด็นบทบาทของสถาบันการศึกษากับอาเซียน ซึ่งพบว่าการดำเนินการให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ควรผ่านการดำเนินกิจกรรมและโครงการอย่างหลากหลายและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนไทยให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองอาเซียนร่วมกับประเทศสมาชิกต่างๆ ในภูมิภาค นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้แบบจำลองการสื่อสารของ Berlo ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทาง และผู้รับสาร เพื่อเป็นกรอบการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ต่อมา คือ แนวคิดกระบวนการเลือกรับสาร (Selection Process) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ การเลือกเปิดรับสาร การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้ การเลือกตีความ และการเลือกจดจำ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากรอบการวิเคราะห์การรับรู้ของนักศึกษาตลอดจนความต้องการการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยมีแนวคิดสื่อกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ทฤษฎีความต้องการที่มีผลต่อพฤติกรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยในภาพรวม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดตั้งข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ และความต้องการรูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมที่สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และตัวอย่างคือ กลุ่มผู้นำนักศึกษา สโมสรนักศึกษา 5 คณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะวิทยาการจัดการ) โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงผู้นำนักศึกษาของแต่ละคณะเป็นผู้ให้ข้อมูล (Purposive Sampling) คณะละ 3 - 5 คน รวม 22 คน

การออกแบบเครื่องมือวิจัย และตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มและนำเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสารมวลชน ด้านการศึกษา และด้านอาเซียน ด้านละ 1 คน รวม 3 คนพิจารณาเครื่องมือการวิจัยก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ได้นำมาจำแนกในรูปแบบตารางตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) เพื่อหาความสอดคล้องและความแตกต่างของเนื้อหา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นไว้ในประเด็นความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน และความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียนจำแนกตามคณะ ได้ผลดังต่อไปนี้

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 คนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ประชาคมอาเซียนมีความสำคัญต่อตัวนักศึกษาในระดับมาก เพราะประชาคมอาเซียนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของคนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าเปิดประชาคมอาเซียนทุกๆ ด้าน จะเกิดการพัฒนาและยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยร่วมกันให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การเกิดประชาคมอาเซียนมาจากการรวมตัวของคนกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อที่จะดำเนินการค้าขายเสรี และมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็น ไทย กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย ประเทศที่มาอยู่ร่วมกันนั้นนับว่าเป็นกัลยาณมิตร

การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน

นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลจาก 3 ใน 5 คนได้รับความรู้ประชาคมอาเซียนจากสื่อออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก นอกจากนี้ รับรู้ผ่านสื่อโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง

ในขณะที่เข้าร่วมมหาวิทยาลัย นักศึกษาทั้ง 5 คนให้ข้อมูลว่า ยังไม่ค่อยเป็นรูปแบบที่ชัดเจนสักเท่าไรนัก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น อบรม เสวนา เป็นต้น ซึ่งในการจัดเสวนาต่างๆ ยังไม่เหมาะสม เพราะผู้บริหารและคณาจารย์ยังไม่ค่อยจะเข้าใจอย่างเจาะลึกเกี่ยวกับข้อมูลของประชาคมอาเซียน จึงทำให้กลุ่มนักศึกษาไม่สามารถรับข้อมูลได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ยังมีน้อยมาก

ด้วยเหตุผลข้างต้น นักศึกษาทั้ง 5 คน จึงคิดว่าตนมีความรู้ด้านประชาคมอาเซียนในระดับปานกลาง ซึ่งหากว่ามีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึง จะทำให้ทุกคนเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนที่มีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาแทรก ทำให้การให้ความสำคัญกับอาเซียนลดน้อยลงหรือบางคนอาจลิ้มลองไป

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียน

มหาวิทยาลัยควรเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศเพื่อนบ้านมาแลกเปลี่ยน เพื่อที่จะเสวนาอย่างจริงจัง หรือควรเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียจะเป็นประเทศที่อยู่ติดกับภาคใต้เรามากที่สุด ควรที่จะดึงเขาเข้ามาเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความเข้าใจร่วมกัน

มหาวิทยาลัยควรที่จะปลูกฝังนักศึกษาที่อยู่ในมหาวิทยาลัยให้เข้าใจและมีความรู้ โดยจัดนิทรรศการความรู้ ทุกอาคาร และควรมีข่าวประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายในเวลากลางวัน ซึ่งนักศึกษาจะรับประทานอาหารเช้ากลางวันในโรงอาหาร โดยควรที่จะจัดเสียงตามสายช่วงเวลา 11 นาฬิกา ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้อาเซียน อาหารอาเซียน วัฒนธรรมอาเซียน และความโดดเด่นของแต่ละประเทศ เพราะอย่างน้อยถึงแม้นักศึกษาไม่ได้อ่าน แต่ก็ได้รับฟังความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

คณะวิทยาการจัดการ

ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

นักศึกษาทั้ง 5 คนเห็นว่า การรวมตัวกันกลุ่มประชาคมอาเซียนมีบทบาทความสำคัญกับตัวเองในระดับปานกลางเนื่องจากอาเซียนเพิ่งเปิดตัวอย่างเป็นทางการในปีที่ผ่านมา การเปิดประชาคมอาเซียนเป็นการเปิดตลาดแรงงาน ถ้าไม่ให้ความสนใจหรือใส่ใจ ก็จะตามประเทศเพื่อนบ้านไม่ทัน เพราะว่าเมื่อเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว ต้องแข่งขันกันถึง 10 ประเทศ

สำหรับที่มาและลักษณะการรวมกลุ่ม นักศึกษาส่วนใหญ่ 3 ใน 5 คนมีความเข้าใจพอสมควร รู้ว่ามีการเริ่มขึ้นในปี 2558 ที่ผ่านมา เป็นการสร้างตลาดแรงงาน แต่รับรู้ข้อมูลและเข้าใจเพียงบางส่วนว่า มีประเทศใดบ้าง จุดมุ่งหมายในการเปิดประชาคมอาเซียนคืออะไร ถือได้ว่ารับรู้และเข้าใจในระดับปานกลาง ยังไม่มากเท่าที่ควร

การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน

ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนทางโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่จะเป็นการแนะนำเกี่ยวกับประเทศ โดยจะได้รับความรู้ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์มากกว่าทางสื่ออื่นๆ

นอกจากนี้ ยังได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจากงานวิชาการ หรืองานนิทรรศการต่างๆ เป็นต้น โดยทางมหาวิทยาลัยได้จัดนิทรรศการและมีการเปิดวิชาเรียน ซึ่งได้ให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในด้านภาษา วัฒนธรรม การรวมตัวของประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ทางมหาวิทยาลัยมอบให้แก่แก่นักศึกษานั้น นักศึกษา 3 ใน 5 คนมีความคิดเห็นว่าเป็นเพียงพอ ควรเพิ่มเติมและเสริมความรู้ให้มากกว่านี้ เพราะต่อไปจะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกๆ คน

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาต้องการให้มีการจัดค่ายอาสาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นภาษากลางในการสื่อสารของประชาคมอาเซียน ส่วนการจัดกิจกรรมของพี่ๆ นักศึกษาก็ควรจะสอดคล้องไปกับการรับน้องตามฐานต่างๆ ในกิจกรรมรับน้องด้วย

คณะครุศาสตร์

ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาต่อการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คนคิดว่า ประชาคมอาเซียนมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งตัวนักศึกษาเองก็ได้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศชาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การสื่อสาร รวมถึงการปรับตัวด้านต่างๆ ของการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้านในกลุ่มสมาชิกอาเซียน อีกทั้งการเป็นประชาคมอาเซียนจะส่งผลต่อการแข่งขันทางการทำงานในอนาคตอีกด้วย

นักศึกษา 3 ใน 4 คนเข้าใจว่า อาเซียนก็คือลักษณะของการรวมกลุ่มกันของประเทศทั้ง 10 ประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมมือกันทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้น

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยมีค่อนข้างน้อย

การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน

นักศึกษาทั้ง 4 คน ให้ข้อมูลว่าได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจากสื่อโทรทัศน์ช่องต่างๆ และจากเครือข่ายสังคมออนไลน์

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนส่วนใหญ่ที่กลุ่มนักศึกษาได้รับจากมหาวิทยาลัยก็จะอยู่ในรูปแบบของการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวิชาการ รวมถึงนิทรรศการต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยได้จัดขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มนักศึกษายังได้รับความรู้เกี่ยวกับอาเซียนเนื่องจากทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้มีวิชาเรียนในรายวิชาอาเซียนศึกษาอีกด้วย

โดยส่วนใหญ่แล้วข้อมูลและเนื้อหาที่ได้รับเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจากทางมหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลทั่วไปของการท้าทายของแต่ละประเทศ ภาษาประจำชาติ การแต่งกายประจำชาติ อาหารประจำชาติ ธงประจำชาติ ศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละชาติ รวมถึงสถานที่ตั้งและภูมิประเทศของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน เป็นต้น

สำหรับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มนักศึกษาที่มีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เพราะกลุ่มนักศึกษาคิดว่าประเทศไทยขาดความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และรวมถึงสถาบันการศึกษาที่ยังขาดในเรื่องของการเน้นย้ำและส่งเสริมการทำกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียน

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาต้องการให้มีการจัดทำป้ายบอกทางโดยใช้ภาษาอังกฤษ เสนอแนะให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของวันอาเซียนโดยการจัดกิจกรรม ซึ่งจะตรงกับวันที่ 8 สิงหาคมของทุกปี นอกจากนี้ยังต้องการให้จัดการเรียนการสอนวิชาอาเซียนเป็นวิชาบังคับ อยากรให้มีการจัดกิจกรรม Walk Rally กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และต้องการให้สร้างบทเรียนสำเร็จรูป E-learning

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาคณะการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คนมีความรู้ในระดับปานกลาง คือ มีความรู้ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไปในความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษา คิดว่า การเปิดประชาคมอาเซียนส่งผลให้สมาชิกหรือประชากรในประชาคมอาเซียนสามารถเรียนรู้ประเทศต่างๆ ได้ และมีการเปิดเสรีทางการค้า

การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน สามารถรับรู้ได้หลายช่องทาง ส่วนมากจะรับรู้ทางอินเทอร์เน็ตและก็สามารถรับรู้ได้ในห้องเรียนโดยที่อาจารย์ผู้สอนนำข่าวสารมาบอกไว้ในประเทศต่างๆ ในอาเซียนเขากำลังทำอะไร นอกจากนี้ การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการให้นักศึกษาทราบถึงประชาคมอาเซียน เช่น การจัดป้ายประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมของอาเซียน การจัดนิทรรศการที่บอกถึงอาชีพที่ต้องการของประชาคมอาเซียนและค่าเงินของแต่ละประเทศในประชาคมอาเซียน ข้อมูลการแต่งกายและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน กิจกรรมการให้ความรู้ในลัทธิวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามกลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คนคิดว่ายังมีระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียนไม่เพียงพอ

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยแบ่งให้แต่ละคณะจัดนิทรรศการอาเซียนแข่งขันกัน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจว่าแต่ละคณะมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรกับประชาคมอาเซียน และการแข่งขันการใช้ภาษาของอาเซียน

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

ความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาคณะการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาผู้ให้ข้อมูล 5 คนเห็นพ้องกันว่า การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องการทำงานหลังจบการศึกษา อีกทั้งด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและอีกมากมาย เพราะเป็นการรวมกลุ่มของ 10 ประเทศเพื่อนบ้านได้รวมตัวกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การดูแลความมั่นคง และการต่อต้านสารเสพติด

นอกจากนี้ การใช้ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่ว่าจะใช้เพื่อการเรียนการสอน การประกอบอาชีพการงาน

การรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน

กลุ่มนักศึกษาทั้ง 5 คน รับรู้ข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ เพราะปัจจุบันสื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ทุกคน นอกจากนี้ ยังรับรู้จากป้ายประกาศต่างๆ ทั้งภายในมหาวิทยาลัย ภายนอกมหาวิทยาลัย หรือป้ายกิจกรรมอาเซียนต่างๆ

นอกจากนี้ ยังรับรู้จากสื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในรายวิชาทางโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง

เนื้อหาที่ได้รับรู้ คือ ประชาคมอาเซียนเกิดการรวมตัวกันของ 10 ประเทศ เกิดการช่วยเหลือกันและกันทั้งทางเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคง

อย่างไรก็ตาม จากความคิดเห็นของนักศึกษาทั้ง 5 คน เห็นว่า การนำเสนอข่าวสารอาเซียนในมหาวิทยาลัยยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในการเรียนการสอน นักศึกษายังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจประชาคมอาเซียน

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มนักศึกษา 2 คนจาก 5 คน ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเกี่ยวกับการเรียนรู้อาเซียนที่สามารถทำให้นักศึกษาสนใจมากขึ้น

งานวิจัยดังกล่าว มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ เพื่อสำรวจการรับรู้รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และการแสวงหารูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังประเด็นต่อไปนี้

รูปแบบและลักษณะเนื้อหาสื่อกิจกรรมในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

จากความคิดเห็นของตัวแทนนักศึกษาทั้ง 5 คน พบว่า กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่ 3 คน ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนมีความสำคัญมาก เพราะนักศึกษาเมื่อจบไปจะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการสื่อสาร มีผลกระทบต่อการทำงาน ควรให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนและการใช้ภาษา และในระดับมหภาค ประชาคมอาเซียนจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจคนไทยและยกระดับการพัฒนาประเทศ

ในขณะที่คณะวิทยาการจัดการ เห็นว่ามีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะยังเพิ่งถือเป็นช่วงเริ่มต้นของการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เห็นว่าการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนมีความสำคัญระดับปานกลาง

ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องราวข่าวสารของประชาคมอาเซียน สำหรับสื่อภายนอก กลุ่มนักศึกษาจะได้รับรู้คล้ายคลึงกัน ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง ซึ่งนักศึกษาได้รับรู้ รับชม รับฟังในชีวิตประจำวัน และมีส่วนในการหล่อหลอม สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เห็นว่า ด้วยสภาวะความไม่สงบทางการเมือง ทำให้สื่อมวลชนหันไปนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าการให้ข้อมูลด้านอาเซียน จึงทำให้การเผยแพร่ข้อมูลด้านอาเซียนหยุดชะงักหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา

สื่อภายในมหาวิทยาลัยที่กลุ่มนักศึกษารับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ สำหรับสื่อกิจกรรม จะประกอบด้วย การอบรม เสวนา การเรียนการสอนในรายวิชา ซึ่งมหาวิทยาลัยมีรายวิชาอาเซียนศึกษาอยู่แล้ว

เนื้อหาที่กลุ่มนักศึกษารับรู้ โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทั่วไป เช่น การกล่าวคำทักทาย การใช้ภาษา การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น และการจัดกิจกรรมในรูปแบบสื่อกิจกรรมยังมีปรากฏน้อย นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แสดงความคิดเห็นว่า ผู้บริหาร และคณาจารย์ไม่มีความรู้เพียงพอที่จะถ่ายทอดแก่นักศึกษา

ในภาพรวมกลุ่มนักศึกษามีความคิดเห็นว่า การรับรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอาเซียนยังไม่เพียงพอ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) และไม่ต่อเนื่อง ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมกิจกรรมที่เข้าถึงนักศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง (คณะครุศาสตร์) และจากการบูรณาการกับรายวิชาการเรียนการสอน นักศึกษายังให้ความสนใจน้อย (คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม)

ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมความรู้ความเข้าใจประชาคมอาเซียน

ในด้านรูปแบบ ตัวแทนนักศึกษาแต่ละคณะให้ข้อมูลแตกต่างกัน ดังนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยเชิญวิทยากรจากประเทศเพื่อนบ้านมาร่วมกิจกรรม หรือเดินทางไปร่วมกิจกรรมในประเทศเพื่อนบ้าน คณะวิทยาการจัดการ ต้องการจัดค่ายอาสาที่สอดคล้องกับความรู้อาเซียนและการใช้ภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันอาเซียน ซึ่งตรงกับวันที่ 8 สิงหาคมของทุกปี การจัดกิจกรรม Walk Rally เรียนรู้นอกห้องเรียน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องการจัดแข่งขันการจัดนิทรรศการและการแข่งขันการใช้ภาษาอาเซียน นอกจากนี้ ตัวแทนนักศึกษาจากคณะครุศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเห็นพ้องกันว่า ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาอาเซียนศึกษา หรือรายวิชาอื่นๆ ให้นักศึกษาสามารถใช้งานได้ เช่น การเรียนการสอนนอกสถานที่ และการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป E - learning

สำหรับสื่ออื่นๆ ตัวแทนนักศึกษาเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรเน้นการจัดนิทรรศการ การจัดทำสื่อให้ความรู้อาเซียนทางเสียงตามสาย การจัดป้ายบอกทางเป็นภาษาอังกฤษ

กลุ่มนักศึกษาล้วนใหญ่ต้องการรับรู้เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนที่มีความสำคัญและทันสมัย และเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเมื่อจบการศึกษา หรือทักษะทางภาษาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวแทนนักศึกษาจากแต่ละคณะเห็นว่า กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนของมหาวิทยาลัย ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ทั้งในแง่ปริมาณ (ความต่อเนื่อง ความถี่) และคุณภาพ (รูปแบบและเนื้อหากิจกรรม) จึงต้องการให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับที่ สุมัธยา กิจงาม (ม.ป.ป) เห็นว่าสื่อกิจกรรมหรือโครงการที่ที่จะต้องสามารถตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาของหน่วยงานได้

นอกจากนี้ กลุ่มนักศึกษาในแต่ละคณะมีลักษณะการรับรู้รูปแบบและเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและความต้องการแตกต่างกันไปตามกระบวนการรับสารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การเลือกเปิดรับสาร การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้ การเลือกตีความ และการเลือกจดจำ ดังที่ พงษ์ วิเศษสังข์ (2551, น.18-19) เสนอแนะไว้

การเลือกเปิดรับสาร (Selective Exposure) กลุ่มนักศึกษาเปิดรับข้อมูลด้านอาเซียนทั้งจากสื่อภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ นิทรรศการ และสื่อกิจกรรม และสื่อภายนอก ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุกระจายเสียง

การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) กลุ่มนักศึกษาให้ความสนใจกับสื่อที่ตรงกับความต้องการของตนเอง หรือจากที่ตนเองพบเห็นหรือประสบมา โดยได้สะท้อนให้เห็นรูปแบบและเนื้อหากิจกรรมที่ตนเองสนใจ เช่น การอบรม ล้มมนาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เห็นกิจกรรมของคณาจารย์ในคณะที่มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับประเทศเพื่อนบ้าน กิจกรรมวันอาเซียน และ Walk Rally การบูรณาการในการเรียนการสอน บทเรียนสำเร็จรูป ของคณะครุศาสตร์ซึ่งเน้นไปทางด้านส่งเสริมความรู้อาเซียนในลักษณะบูรณาการในการเรียนการสอน ค่ายภาษาของคณะวิทยาการจัดการ ที่นักศึกษามีความจำเป็นต้องใช้ภาษาในวิชาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจและการสื่อสาร และกิจกรรมประกวดนิทรรศการและการแข่งขันภาษาอาเซียน ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนักศึกษาจัดกิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ทุกปี ทำให้ส่งผลต่อความต้องการจัดกิจกรรมในลักษณะใกล้เคียงกัน เป็นต้น

การเลือกรับรู้ (Selective Perception) กลุ่มนักศึกษาเลือกสื่อที่จะรับรู้เรื่องราวของอาเซียน โดยแบ่งเป็นสื่อภายในมหาวิทยาลัยที่พบเห็นโดยทั่วไป และสื่อภายนอก ซึ่งเป็นสื่อมวลชนกระแสหลักในชีวิตประจำวัน แต่โดยส่วนใหญ่ กลุ่มนักศึกษาจะเลือกรับรู้ประชาคมอาเซียนผ่านสื่อออนไลน์ ประเภทสื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากเข้าถึงได้ง่าย

การเลือกตีความ (Selective Interpretation) กลุ่มนักศึกษาเลือกตีความจากการได้เปิดรับความสนใจ และการรับรู้ ส่งผลให้กลุ่มนักศึกษาจาก 3 คณะ เห็นว่า การรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนมีความสำคัญมากต่อสังคมปัจจุบัน และอีก 2 คณะ เห็นว่า มีความสำคัญปานกลาง อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักศึกษาทั้งหมดเห็นว่าความรู้ความเข้าใจจากสื่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของพวกเขา

การเลือกจดจำ (Selective Retention) กลุ่มนักศึกษาเลือกจดจำรูปแบบและเนื้อหาการส่งเสริมความรู้อาเซียนจากความพบเห็น ประสบการณ์ และความเคยชิน และส่งผลต่อความต้องการรูปแบบและเนื้อหาที่เกี่ยวกับประเด็นอาเซียน

จากผลการวิจัย จึงสรุปได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของประชาคมอาเซียนในระดับมาก แต่การรับรู้และความเข้าใจยังไม่เพียงพอ ซึ่งแสดงถึงการเตรียมความพร้อมที่ยังไม่เพียงพอสอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉรา หล่อตระกูล (2557) ศึกษาการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และพบว่า ระดับความพร้อมของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน ดังนั้น จึงควรมีการสอดแทรกการให้ความรู้โดยรวมเรื่องประชาคมอาเซียนในรายวิชาที่เปิดสอน และเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งแก่นักศึกษา ควรมีการให้ความรู้ในด้านภาษา และรินทร์หทัย กิตติธนาจรณ์ (2558) ศึกษาการสำรวจความตระหนักของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพอรู้เรื่องเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการศึกษาอาเซียน แต่นักศึกษายังขาดความกระตือรือร้นและตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเสรีทางการศึกษา

สถาบันการศึกษาอย่างมหาวิทยาลัยจึงควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์รูปแบบและเนื้อหาสื่อกิจกรรมซึ่งเป็นสื่อที่มีข้อดีคือ เน้นการกระทำ (Action) และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่นักศึกษา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น และตรงกับความต้องการของนักศึกษามากที่สุด

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษายังได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในระดับน้อย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช หรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของนักศึกษา เพื่อให้ทราบรูปแบบและเนื้อหาที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งตรงกับความต้องการของนักศึกษามากที่สุด และคุ้มค่ากับงบประมาณและต้นทุนเวลาที่เสียไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยดังกล่าวควรมีการดำเนินการวิจัยเชิงผสมผสาน ทั้งการใช้แบบสอบถามสอบถามนักศึกษาในมหาวิทยาลัย การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มกลุ่มอาจารย์ผู้จัดสื่อกิจกรรมให้นักศึกษา เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรม หรือโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ปี 2558

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). *อาเซียน*. สืบค้น 26 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.mfa.go.th>
- เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้. (2554). *การประชุมเสวนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ เรื่อง การเตรียมความพร้อมบัณฑิตสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 29 กันยายน 2554. -----.
- (2555). *งานเวทีคุณภาพกิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ หัวข้อ แนวปฏิบัติที่ดีโครงการ/กิจกรรมการเตรียมความพร้อมนิสิตนักศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 6 กุมภาพันธ์ 2555.
- ณัฐวุฒิ สมยาโรน และอัจฉรา ศรีพันธุ์กุลยุทธ์. (2557). การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาของเล่นพื้นบ้านของกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 9(2).
- มณฑิรา ตาเมือง. (2555). *ภาษา สังคม และวัฒนธรรม จุดร่วม จุดต่างของประเทศในกลุ่มอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. พิษณุโลก: การพิมพ์ต่อทคอม.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2554). *การวางแผนและการประเมินผลการศึกษาเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รินทร์หทัย กิตต์ธินารุจน์. (2558). การสำรวจความตระหนักของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. *รมยสาร*, 13(1).
- ลักษณะ สตะเวทิน. (2554). งานประชาสัมพันธ์กับการสร้างชื่อเสียงขององค์กร. *Executive Journal*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2558, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_11/pdf/aw27.pdf
- ลำไย บุตรน้ำเพชร. (2557). การศึกษาการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการเรียนรู้อิสระของประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(1).
- สุคนธ์ ลินธพานนท์ และจินตนา วีรเกียรติสุนทร. (2556). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่...สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคโนโลยีปริ้นติ้ง.
- สุ่มธยา กิจงาม. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการเขียนโครงการ*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2558, จาก plan.rmuti.ac.th/newplan/docopen.../เทคนิคการเขียนโครงการ.docx
- อรุณ ชัยนงหา. (2557). ความเป็นประชาคมอาเซียนกับการอุดมศึกษาของไทย. *วารสารร่วมพฤษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 32(3).
- อัจฉรา หล่อตระกูล. (2557). การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(1).

**ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในประสิทธิภาพ
ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคม
กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของ
บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลาง กรมส่งเสริม
สหกรณ์**

RELATIONSHIPS BETWEEN THE PERFORMANCE EXPECTANCY, EFFORT EXPECTANCY, SOCIAL INFLUENCE AND BEHAVIORAL INTENTION TO USE INFORMATION SYSTEMS OF OFFICERS IN CENTRAL AGENCIES OF COOPERATIVES PROMOTION DEPARTMENT

ธนาภาคย์ ไยทา*

ThanaphakYaita*

ศิริเดช คำสุพรหม**

SiridechKumsuprom**

วีรพล สวรรค์พิทักษ์***

WerapolSwanpitak***

วาริสรา แหลมทอง****

WarisaraLaemthong****

---

* เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กรมส่งเสริมสหกรณ์

* Officer, Cooperation Promotion Department

* Email: growthgain@gmail.com

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Lecturer, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

** Email: siridech.kum@dpu.ac.th

*** อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

*** Lecturer, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

*** Email: werapol.swk@dpu.ac.th

**** อาจารย์ประจำ วิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

**** Lecturer, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

**** Email: warisara.lag@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคม กับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศของบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลาง

การศึกษานี้ประยุกต์แบบจำลองของทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of TechnologyUTAUT) ประชากรเป็นผู้ปฏิบัติงานในกรมส่งเสริมสหกรณ์จำนวนทั้งสิ้น 738 คน ซึ่งใช้สูตร Taro Yamane ในการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 259 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งกลุ่มประชากร และได้รับการตอบกลับ 270 คน ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังในประสิทธิภาพการทำงานของระบบสารสนเทศ และอิทธิพลของสังคมของผู้ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของการใช้ระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานยกเว้นความคาดหวังในความพยายามใช้ระบบสารสนเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของการใช้ระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม อิทธิพลของสังคม ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

Abstract

This research aimsto study the relationships betweenperformance expectancy, effort expectancy, and social influence with behavioral intention to use information systems of officers of Cooperation Promotion Department.

This study applies the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology Model (UTAUT). The populations of the study are 738 officers of the Cooperatives Promotion Department, while the samples comprise 259 officers computed by Taro Yamane formula. However, questionnaires were sent to whole population and 270 completed surveys were returned. Descriptive statistics and multiple regression analysis were used to analyze the data in this research.

The results show that performances expectancy positively associates with behavioral intention to use information systems of officers of the Cooperatives Promotion Department. Moreover, social influence positively associates with behavioral intention to use information systems of officers of the Cooperatives Promotion Department. On the other hand, effort expectancydoes not associate with behavioral intention to use information systems of officers of the Cooperatives Promotion Department.

Keywords: Performance Expectancy, Effort Expectancy, Social Influence, Behavioral Intention

บทนำ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นหน่วยงานภาครัฐ อยู่ภายใต้กลุ่มภารกิจด้านการส่งเสริมและพัฒนา ระบบสหกรณ์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(แผนกลยุทธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์ พ.ศ.2555-2559) มีภารกิจ เกี่ยวกับการส่งเสริม เผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ให้แก่บุคลากร สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และประชาชนทั่วไป ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2554, น. 3)

กรมส่งเสริมสหกรณ์มีระบบสารสนเทศที่เป็นระบบการทำงานที่จำเป็นในระดับหนึ่ง แต่ก็ยัง ประสบปัญหาบางประการที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งลักษณะของการพัฒนาระบบ สารสนเทศของกรมส่งเสริมสหกรณ์นั้น (แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2557-2561) เป็นการพัฒนาระบบงานสารสนเทศแบบย่อยๆ เพื่อใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานเฉพาะกิจหรือเฉพาะเรื่อง โดยนำมาช่วยในการรวบรวม และจัดเก็บข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น ไม่ได้ถูกออกแบบ หรือพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจในภาพรวมขององค์กร และไม่มีการเชื่อมโยงกับ ระบบสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2556, น. 2-2)จากปัญหาที่เกิดขึ้น กรมส่งเสริม สหกรณ์จึงมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาสารสนเทศการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยวางแผนให้เกิดการใช้วิธีการปฏิบัติงานบนระบบสารสนเทศ ซึ่งเรียกว่า ระบบบริหารจัดการทรัพยากร ภายในองค์กร (Enterprise Resource Planning: ERP)ในอนาคตทดแทนระบบงานเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาถึงแนวทางและปัจจัยที่นำไปสู่การยอมรับในการใช้งานระบบสารสนเทศของ ผู้ปฏิบัติงานเป็นการพยากรณ์พฤติกรรมว่ามีปัจจัยในเรื่องใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการยอมรับ และความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคมกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

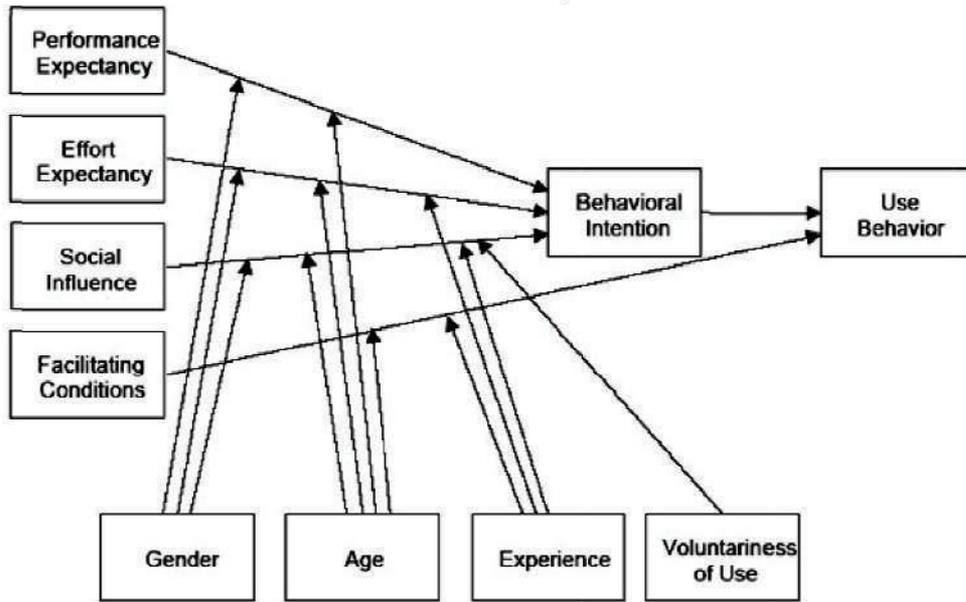
ระบบวางแผนทรัพยากรธุรกิจหรือ Enterprise Resource Planning (ERP) เป็นระบบที่มีประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมการตัดสินใจและกระแสข้อมูลในการทำงานที่แตกต่างกันในหน่วยงาน(Jacobs, Robert, & Weston, 2007; Basoglu, Daim, & Kerimoglu, 2007; Koh, & Simpson, 2008) ซึ่งระบบERP เป็นวิธีการที่ นำไปสู่ การบูรณาการการจัดการธุรกิจและข้อมูลเทคโนโลยี (Basoglu et al., 2007) และเป็นโปรแกรม เชิงบูรณา การที่ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร (Watson, & Schneider,1998)การบูรณา การระบบงาน ของระบบ ERPมีจุดเด่นที่เน้นการบูรณาการระบบงานตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง กระบวนการผลิต กระบวนการขาย กระบวนการทางบัญชีการเงิน และกระบวนการบริหารบุคคล ซึ่ง แต่ละส่วนงานจะมีความเชื่อมโยงกัน (ปรีชา พันธุมสินชัย, 2547) ในการนำระบบงานERP ไปใช้ในองค์กร จำเป็นต้อง มีการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะแต่ละองค์กรที่ ตั้งใจจะใช้ระบบ ERP ทั้งนี้ การนำระบบ ERP มาปรับใช้งานมีปัญหาเกี่ยวกับความยุ่งยากซับซ้อน และการไม่ยอมรับของบุคลากรในองค์กรซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้การนำระบบ ERP มาใช้ในองค์กร ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (นพวรรณ รัญยติธรรมกุล, 2544; อุบลวรรณ ขุนทอง, ศิริเดช คำสุพรหม, และนพพร ศรีวรรวิไล, 2557)

ทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ(Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT)นำเสนอโดยVenkatesh, Morris, Davis, & Davis,(2003) ซึ่งหลักการของทฤษฎี UTAUT นั้นศึกษาความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการได้แก่(1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) (2) ความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) และ (3) อิทธิพลของสังคม (Social Influence) (Venkatesh et al., 2003,p. 447)

ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) หมายถึง ความคาดหวังของบุคคลที่คาดหวังว่า ระบบจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถของพวกเขาได้ Venkateshและคณะ พบว่า Performance expectancy ใช้ได้ดีมากในการนำมาทำนายถึงความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยที่ว่าคุณคนนั้นใช้ระบบก็สามารถทำให้พัฒนาศักยภาพให้กับตัวบุคคลได้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัยดังนี้ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness) คือ ระดับความเชื่อด้านประโยชน์ของผู้ใช้ว่าการใช้ระบบจะช่วยเพิ่มให้ผลของการปฏิบัติงานดีขึ้น (2) ความสามารถของระบบ (Job-fit) คือ ความสามารถของระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลได้ (3) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) คือ ผู้ที่สามารถใช้ระบบในการปฏิบัติงานได้จะนำไปสู่ผลงานที่มีค่า และทำให้ได้รับสิ่งที่ดีกว่าผู้อื่น เช่น มีการปรับปรุง การปฏิบัติงานได้รับการขึ้นเงินเดือน หรือได้รับการเลื่อนตำแหน่ง (4) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectations) คือ ความคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม แบ่งออกเป็น ความคาดหวังจากการปฏิบัติงานและความคาดหวังส่วนบุคคล และ (5) ข้อดีกว่าของนวัตกรรม (Relative Advantage) คือ ระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่ผ่านมา (อุษณา ภัทรมนตรี และวรพรรณ เรืองพกา, 2551)

ความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) หมายถึง ความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานที่คาดหวังว่าจะไม่ต้องใช้ความพยายามใดๆ ในการใช้งานระบบสารสนเทศ โดยได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่าถ้าหากว่าระบบใดๆ มีวิธีการใช้งานที่ง่าย จะนำไปสู่การรับรู้ถึงประโยชน์ได้ง่าย และนำไปสู่การมีพฤติกรรมของความตั้งใจที่จะใช้งานเกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยดังนี้ (1) การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) คือ ระดับความเชื่อของบุคคลต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีที่ไม่ต้องใช้ความพยายามสูงในการใช้งานมากนัก (2) นวัตกรรมที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งาน (Complexity) คือ ระดับของการเข้าใจถึงความยากที่จะเข้าใจและการใช้ระบบ และ (3) ความง่ายต่อการใช้งาน (Ease of Use) คือ ระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าอยากต่อการใช้งาน (อุษณา ภัทรมนตรี และวรพรรณ เรืองพกา, 2551)

อิทธิพลของสังคม (Social Influence) หมายถึง ระดับการเข้าใจของแต่ละบุคคลที่เชื่อว่าบุคคลที่มีอิทธิพลกับตนเชื่อว่าตนควรที่จะต้องใช้เทคโนโลยี ถ้ามีการสนับสนุนที่ดีจากบุคคลที่มีอิทธิพลกับตนจะส่งผลดีอย่างมากต่อความตั้งใจในการใช้งานเทคโนโลยีอื่นๆ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ดังนี้ (1) บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (Subjective Norm) คือ ความเข้าใจของบุคคลกับพฤติกรรมแสดงออกของผู้มีอิทธิพลที่มีต่อตัวเอง (2) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและข้อตกลงระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในสถานการณ์สังคมนั้นๆ และ (3) ระดับของการใช้ระบบ (Image) คือ ระดับของการใช้นวัตกรรม (ระบบ) ที่ทำให้เข้าใจว่าช่วยเพิ่มภาพลักษณ์หรือสถานะภาพทางสังคม (อุษณา ภัทรมนตรี และวรพรรณ เรืองพกา, 2551)

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใน UTAUT (Venkatesh et al., 2003, p. 447)

การวิจัยนี้ ประยุกต์ใช้ทฤษฎี UTAUT เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ใช้สมมติฐานในการวิจัยว่า ปัจจัย (1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (2) ความคาดหวังในความพยายามและ (3) อิทธิพลของสังคมมีผลโดยตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ ซึ่งศึกษาเฉพาะตัวแปรหลักเท่านั้น เนื่องจากการพัฒนาระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ยังไม่ได้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ การวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและใช้พยากรณ์พฤติกรรมการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

สมมติฐานการวิจัย

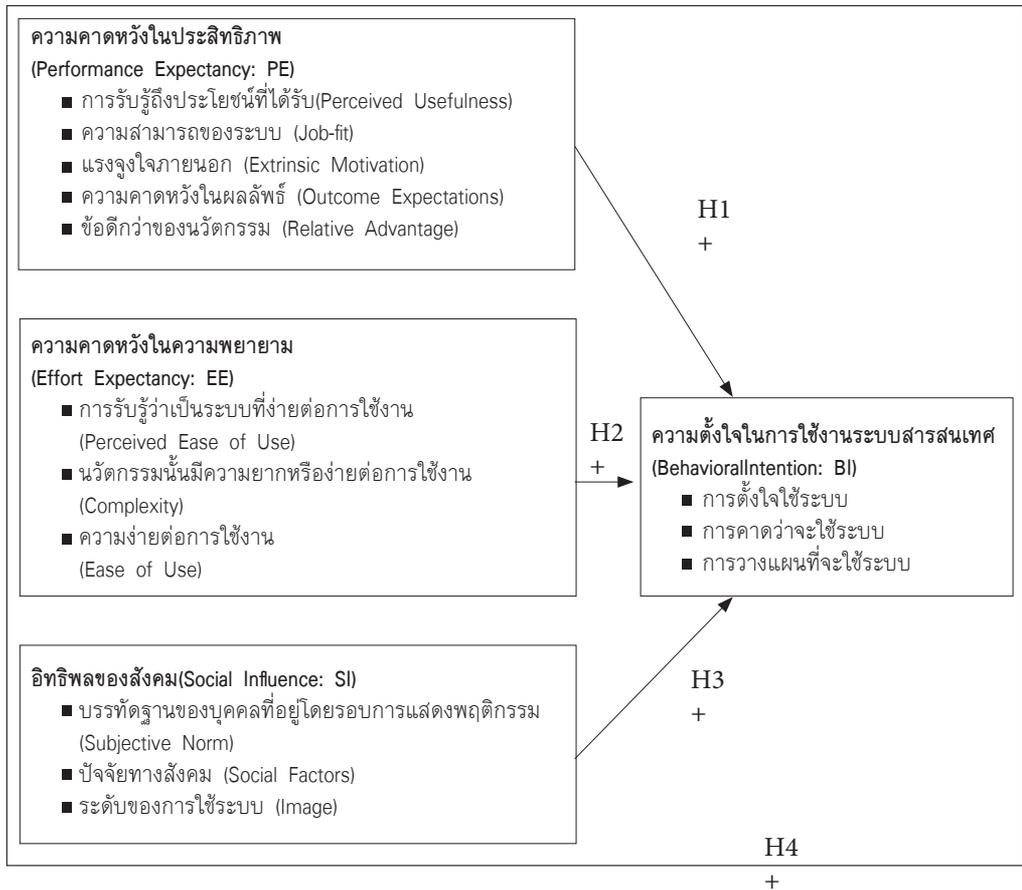
ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังในประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังในความพยายาม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 3 อิทธิพลของสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลางกรมส่งเสริมสหกรณ์ ประกอบด้วย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ รวมทั้งสิ้น 738 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 กองการเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมสหกรณ์) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ได้ขนาดตัวอย่างที่คำนวณแล้ว เป็นจำนวน 259 คนทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดส่งครบทั้งประชากรและได้ผลตอบกลับจำนวน 270 คน

เครื่องมือการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งข้อคำถาม เป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน และประสบการณ์การใช้งานระบบตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินผลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและการใช้งานระบบสารสนเทศด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ปัจจัยความคาดหวังในประสิทธิภาพ (2) ปัจจัยความคาดหวังในความพยายาม (3) ปัจจัยอิทธิพลของสังคม (4) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ ตอนที่ 3 แบบสอบถามประเมินผลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการใช้งานระบบสารสนเทศ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรจำนวน 30 คน เบื้องต้นโดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามเท่ากับ .9326

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ทำการวิจัยได้ทำแบบสอบถามแบบออนไลน์

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ดังนี้ (1) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)(2) สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม พร้อมทั้งวิเคราะห์ขนาดและทิศทางของตัวแปร และใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการใช้งานระบบสารสนเทศกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย จะใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2549, น.77) ซึ่งมีความหมายดังนี้ 4.5-5.00 มากที่สุด 3.50-4.49 มาก 2.50-3.49 ปานกลาง 1.50-2.49 น้อยและ 1.00-1.49 น้อยที่สุดตามลำดับ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 77(2) อายุ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 56.64(3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 69.30(4) ตำแหน่งงานส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานเป็นข้าราชการ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 (5) ประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 1- 2 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 49.26 (6) ประสบการณ์การใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้งานระบบคอมพิวเตอร์มากกว่า 10 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 34.81

ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

จากการสำรวจพบว่า ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน คาดว่า จะใช้ระบบ วางแผนที่จะใช้ระบบ และการตั้งใจใช้ระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.23 4.22 และ 4.18 ตามลำดับ ในภาพรวมความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.20 อยู่ในระดับมาก

ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

จากการสำรวจพบว่าความคาดหวังในประสิทธิภาพ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.25) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก(4.45) รองลงมาคือ ความสามารถของระบบ (4.28) ข้อดีที่มากกว่าของนวัตกรรม (4.24) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (4.19) และน้อยที่สุดคือ แรงจูงใจภายนอก (4.08)

ความคาดหวังในความพยายาม ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ ของผู้ปฏิบัติงาน

จากการสำรวจพบว่าความคาดหวังในความพยายามที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.98) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่าการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับมาก (4.07) รองลงมาคือ ความง่ายต่อการใช้งาน (4.00) และน้อยที่สุดคือ นวัตกรรมที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งาน (3.89)

อิทธิพลของสังคม ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

จากการสำรวจพบว่าอิทธิพลของสังคม ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.05) เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่า ระดับของการใช้ระบบอยู่ในระดับมาก (4.16) รองลงมาคือปัจจัยทางสังคม (4.08) และน้อยที่สุดคือ บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (4.00)

ผลการวิจัยจากสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานวิธีการทางสถิติที่ใช้ คือ Bivariate Correlation คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร และให้ค่า Pearson Correlation (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554, น. 345)

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน (Correlation Analysis)

Correlations(a)

		BI	PE	EE	SI
BI	Pearson Correlation	1	.790(**)	.636(**)	.558(**)
	Sig. (2-tailed)	.	.000	.000	.000
PE	Pearson Correlation	.790(**)	1	.665(**)	.514(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.	.000	.000
EE	Pearson Correlation	.636(**)	.665(**)	1	.694(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.	.000
SI	Pearson Correlation	.558(**)	.514(**)	.694(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). , a Listwise N=270

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวแปรความคาดหวังในประสิทธิภาพ (PE) กลุ่มตัวแปรความคาดหวังในความพยายาม (EE) และกลุ่มตัวแปรอิทธิพลของสังคม (SI) มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน (BI) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.000)

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับและความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรความคาดหวังในประสิทธิภาพแต่ละด้านกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ ของผู้ปฏิบัติงาน

ความคาดหวังในประสิทธิภาพ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบ	0.777	0.166		4.693	0.000
การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ	0.240	0.043	0.276	5.606	0.000*
ความสามารถของระบบ	0.069	0.046	0.081	1.504	0.134
แรงจูงใจภายนอก	0.050	0.051	0.065	0.988	0.324
ความคาดหวังในผลลัพธ์	0.254	0.057	0.309	4.480	0.000*
ข้อดีที่มากกว่าของนวัตกรรม	0.187	0.039	0.260	4.756	0.000*

R = 0.800, Adjusted R Square =0.634, F = 94.034 , Sig < 0.05

a Dependent Variable: ความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศ, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ตัวแปรอิสระ 5 ตัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับสูง คือ 0.800 ตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของระดับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ได้ 63.4 % และค่า VIF ต่ำกว่า 10 ซึ่งไม่เกิดภาวะร่วม (Multicollinearity)

จากสมมติฐานที่ 1พบว่า ความคาดหวังในประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน (Sig=0.000) ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Sig=0.000) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Sig=0.000) และระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่ผ่านมา (Sig=0.000)

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรความคาดหวังในความพยายามแต่ละด้านกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

ความคาดหวังในความพยายาม	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบ	1.320	0.179		7.387	0.000
การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน	0.371	0.039	0.447	9.577	0.000*
นวัตกรรมที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งาน	-0.123	0.049	-0.140	-2.502	0.013*
ความง่ายต่อการใช้งาน	0.463	0.055	0.504	8.409	0.000*

R = 0.742, Adjusted R Square =0.545, F = 108.470 , Sig < 0.05

a Dependent Variable: ความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศ, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ตัวแปรอิสระ 3 ตัว มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ 0.742 ตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของระดับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ได้ 54.5 % และค่า VIF ต่ำกว่า 10 ซึ่งไม่เกิดภาวะร่วม (Multicollinearity)

จากสมมติฐานที่ 2พบว่า ความคาดหวังในความพยายามใช้ระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน โดยเกี่ยวข้องกับการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Sig=0.000)และความง่ายต่อการใช้งาน(Sig=0.000)แต่สำหรับตัวแปรนวัตกรรมที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน (Sig=0.013)

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิทธิพลของสังคมแต่ละด้านกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

อิทธิพลของสังคม	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบ	1.362	0.235		5.784	0.000
บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม	0.209	0.051	0.217	4.112	0.000*
ปัจจัยทางสังคม	0.203	0.061	0.198	3.314	0.001*
ระดับของการใช้ระบบ	0.283	0.041	0.387	6.929	0.000*
R = 0.624, Adjusted R Square =0.383, F = 56.548 , Sig < 0.05					

a Dependent Variable: ความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศ, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4ตัวแปรอิสระ 3 ตัวพบว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ 0.624 ตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของระดับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ได้ 38.3 %และค่า VIF ต่ำกว่า 10 ซึ่งไม่เกิดภาวะร่วม (Multicollinearity)

จากสมมติฐานที่ 3พบว่า อิทธิพลของสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน โดยเกี่ยวข้องกับการรับรู้บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (Sig=0.000) ปัจจัยทางสังคม (Sig=0.001)และระดับของการใช้ระบบ(Sig=0.000)

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม และอิทธิพลของสังคมกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบ	0.283	0.19		1.493	0.137
ความคาดหวังในประสิทธิภาพ	0.643	0.048	0.643	13.366	0.000*
ความคาดหวังในความพยายาม	0.106	0.062	0.098	1.708	0.089
อิทธิพลของสังคม	0.191	0.06	0.159	3.185	0.002*
R = 0.812, Adjusted R Square = 0.656, F = 171.789, Sig < 0.05					

a Dependent Variable: ความตั้งใจใช้งานระบบสารสนเทศ, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ตัวแปรอิสระ 3 ตัว พบว่าความคาดหวังในประสิทธิภาพ และอิทธิพลของสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับสูง คือ 0.812 ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของระดับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงานได้ 65.6 % ดังนั้น สมมติฐานที่ 4 พบว่า ความคาดหวังในประสิทธิภาพ และอิทธิพลของสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน แต่ความคาดหวังในความพยายามไม่มีความสัมพันธ์

ผลงานวิจัยและอภิปรายผล

ความคาดหวังในประสิทธิภาพ และอิทธิพลของสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.812$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 ปัจจัย คือ ความคาดหวังในประสิทธิภาพ และอิทธิพลของสังคม โดยตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศโดยรวมของผู้ปฏิบัติงานได้ร้อยละ 65.6 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Shafi, Weerakkody, & Janssen, (2009) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการ E-Government ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการใช้บริการ คือ ความคาดหวังในประสิทธิภาพ และอิทธิพลทางสังคมเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้มีผลการศึกษาต่างจากงานวิจัยของ Chang และคณะ (Chang et al., 2007) ที่ได้ทำศึกษารายการยอมรับการใช้งานระบบงานเกี่ยวกับใบสั่งยาของแพทย์ ซึ่งผลการศึกษาของ Chang และคณะพบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศ คือ ความคาดหวังในประสิทธิภาพ และความคาดหวังในความพยายาม ส่วนอิทธิพลของสังคมมีผลน้อยต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมใช้งานระบบสารสนเทศของแพทย์

ผลของงานวิจัยค้นพบว่าความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) จะสามารถเพิ่มขีดความสามารถของการทำงานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานระบบสารสนเทศและความตั้งใจในการใช้งานระบบสารสนเทศ สอดคล้องกับ Venkatesh และคณะ (2003) ซึ่งพบว่าความคาดหวังในประสิทธิภาพส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และทำให้พัฒนาศักยภาพแก่ตัวบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัยดังนี้ (1) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness) คือ ระดับความเชื่อด้านประโยชน์ของผู้ใช้ว่าการใช้ระบบจะช่วยให้ผลของการปฏิบัติงานดีขึ้น (2) ความสามารถของระบบ (Job-fit) คือ

ความสามารถของระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลได้ (3) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) คือ ความสามารถในระบบในการปฏิบัติงานได้จะนำไปสู่ผลงานที่มีค่า และทำให้ได้รับสิ่งที่ดีกว่า (4) ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectations) คือ ความคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม แบ่งออกเป็น ความคาดหวังจากการปฏิบัติงานและความคาดหวังส่วนบุคคล และ (5) ข้อดีที่กว่าของนวัตกรรม (Relative Advantage) คือ ระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่ผ่านมา (อุษณา ภัทรมนตรีและวรพรรณ เรืองพกา, 2551) โดยการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับนั้น (Perceived Usefulness)

สำหรับความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) นั้น ผลของงานวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังในความพยายามของผู้ปฏิบัติงานจะส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้งานระบบสารสนเทศยกเว้น นวัตกรรม (ระบบงาน) ที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความตั้งใจในการใช้งานระบบสารสนเทศ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ถ้าระบบงานที่มีความซับซ้อนมากๆ ก็ส่งผลให้ความตั้งใจใช้ระบบสารสนเทศลดลง ทั้งนี้ สอดคล้องกับ อุษณา ภัทรมนตรี และวรพรรณ เรืองพกา (2551) ที่กล่าวว่า ความคาดหวังของความพยายามของผู้ปฏิบัติงานจะทำให้มีวิธีการใช้งานที่ง่าย จะนำไปสู่การรับรู้ถึงประโยชน์ได้ง่าย และนำไปสู่การมีพฤติกรรมของความตั้งใจที่จะใช้งานเกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัยดังนี้ (1) การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) คือ ระดับความเชื่อของบุคคลต่อการใช้ระบบเทคโนโลยีที่ไม่ต้องใช้ความพยายามสูงในการใช้งานมากนัก (2) นวัตกรรมที่มีความซับซ้อนต่อการใช้งาน (Complexity) คือ ระดับของการเข้าใจถึงความยากที่จะเข้าใจและการใช้ระบบ และ (3) ความง่ายต่อการใช้งาน (Ease of Use) คือ ระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าง่ายต่อการใช้งาน (อุษณา ภัทรมนตรีและวรพรรณ เรืองพกา, 2551) โดยการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) นั้น

ผลวิจัยสุดท้ายของงานวิจัยนี้ คือ อิทธิพลของสังคม (Social influence) จะส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้งานระบบสารสนเทศ เนื่องจากระดับการเข้าใจของแต่ละบุคคลที่เชื่อว่าบุคคลที่มีอิทธิพลกับตนเชื่อว่าตนควรที่จะต้องใช้เทคโนโลยีได้ถ้ามีการสนับสนุนที่ดีจากบุคคลที่มีอิทธิพลกับตนจะส่งผลดีอย่างมากต่อความตั้งใจในการใช้งานเทคโนโลยีนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อุษณา ภัทรมนตรี และวรพรรณ เรืองพกา(2551) ที่กล่าวไว้ว่า3ประเด็น ดังนี้ (1) บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (Subjective Norm) คือ ความเข้าใจของบุคคลกับพฤติกรรมการแสดงออกของผู้มีอิทธิพลที่มีต่อตัวเอง (2) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและข้อตกลงระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในสถานการณ์สังคมนั้นๆ และ (3) ระดับของการใช้ระบบ (Image) คือ ระดับของการใช้นวัตกรรม (ระบบ) ที่ทำให้เข้าใจว่าช่วยเพิ่มภาพลักษณ์หรือสถานะภาพทางสังคม ดังนั้น อิทธิพลของสังคมของผู้ปฏิบัติงานกรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงหมายถึง บุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน ผู้บริหารกรม รวมถึงการสนับสนุนของผู้บริหารสูงสุด และภาพลักษณ์หรือสถานะภาพทางสังคม จะสามารถทำให้เกิดการใช้งานระบบสารสนเทศขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยความคาดหวังในประสิทธิภาพ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานควรจะมีการศึกษารายละเอียดคุณสมบัติ ของระบบงานสารสนเทศที่จะนำมาใช้ให้ดี ต้องมีการวางแผนที่ครอบคลุม และควรพัฒนาระบบให้มีเสถียรภาพ และควรมีนโยบายที่ชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นให้ชัดเจน สร้างความมั่นใจในการใช้ระบบงานสารสนเทศและต้องมีการพัฒนาระบบงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามผลการปรับปรุงโปรแกรมระบบงานสารสนเทศ เพื่อให้ระบบงานสามารถตอบสนองความคาดหวังในประสิทธิภาพให้สูงขึ้น

2. ปัจจัยอิทธิพลของสังคม ผู้บริหารหน่วยงานควรต้องประกาศนโยบายถึงการใช้งานระบบสารสนเทศให้ชัดเจน รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่ดีในการใช้งานระบบสารสนเทศ และต้องสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. เมื่อเกิดการใช้งานระบบสารสนเทศ ERP Software ในองค์กรแล้ว ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยการยอมรับและการใช้งานระบบสารสนเทศ ตามแบบจำลองของทฤษฎี UTAUT ให้ครอบคลุมของแบบจำลอง เพื่อนำผลการวิจัยที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีนี้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นต่อทั้งในส่วนของหน่วยงานที่ทำการศึกษา และในส่วนของผู้ปฏิบัติงาน

4. ควรเพิ่มการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก หรือการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อทำการศึกษาวเคราะห์เชิงลึกถึงสาเหตุและปัจจัยที่จะทำให้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่น ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมความยอมรับการใช้งานระบบสารสนเทศ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์, กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2554). *แผนกลยุทธ์กรมส่งเสริมสหกรณ์ พ.ศ.2555 – 2559*. (ม.ป.พ.).
- กรมส่งเสริมสหกรณ์, ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร. (2556). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2557–2561 หมวด 2*. (ม.ป.พ.).
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2554). *หลักสถิติ*. (ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- นพวรรณ รัศยุดิธรรมกุล. (2544). *การศึกษากำหนดซอฟต์แวร์ ERP (Enterprise Resource Planning) มาประยุกต์ใช้งานในองค์กรไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา พันธุมสินชัย. (2547). *ERP เผยวิธีทำจริง*. กรุงเทพฯ: TLAPS.
- อุบลวรรณ ขุนทอง, ศิริเดช คำสุพรหม, และนพพร ศรีวรวิไล. (2557). ปัจจัยความสำเร็จของการใช้ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรด้านการบัญชีและการเงิน ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักบัญชีและนักการเงินและส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานในองค์กรธุรกิจไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 28(86), 295-321.
- อุษณา ภัทรมนตรี และวรวรรณ เรืองผกา. (2551). *การทดสอบความสามารถการใช้งานในการตรวจสอบภายใน : กรณีศึกษาการทดสอบโปรแกรมระบบบริหารงานโครงการ*. (รายงานวิจัย คณะบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Basoglu, N., Daim, T., and Kerimoglu, O. (2007). Organizational Adoption of Enterprise Resource Planning Systems: A Conceptual Framework. *Jrnl. of High Tech. Mgt Research*18(1), 73-97.
- Chang, I.C., Hwang, H.G., Hung, W.F., & Li, Y.C.(2007).Physicians' acceptance of pharmacokinetics-based clinical decision support systems. *Expert Systems with Applications*, 33(2), 296-303.
- Jacobs,F. Robert,F.C. Weston, Jr. (2007). Enterprise resource planning (ERP)—A brief history. *Journal of Operations Management*,25(2), 357–363.
- Koh, S.C.L., &Simpson, M. (2007). Could enterprise resource planning create a competitive advantage for small businesses. *Benchmarking: An International Journal*, 14(1),59 – 76.
- Al-Shafi, S.,Weerakkody, V.,& Janssen, M. (2009).Investigating the Adoption of eGovernment Services in Qatar Using the UTAUT Model. *AMCIS 2009 Proceedings*, Paper 260.
- Venkatesh, V., Morris, M.G.,Davis, G.B.,&Davis, F.D. (2003).User acceptance of information technology: Toward a unified view,*MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Watson, E., & Schneider, H. (1999).Using ERP systems in education, *Communications of the AIS*,1(9), 1-47.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

FACTORS RELATED TO THE SUCCESSFUL OF SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE

นิสรา ใจชื่อ*

Nissara Jaisue*

---

* อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* Lecturer, Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University

* Email: nissaraj@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกหมู่บ้านศาลาคัดดี หมู่ที่ 1 จำนวน 319 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 135 คน และสมาชิกหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 จำนวน 215 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 91 คน รวมประชากรของทั้งสองหมู่บ้านทั้งสิ้น 534 คน กลุ่มตัวอย่าง 226 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient (r) หรือ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน ศาลาคัดดี และหมู่บ้าน บ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วมด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมของทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ: ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research was entitled "Factors Related to the Successful of Sufficiency Economy Village". Its objectives were to study on the following issues: 1) the levels of successful of being sufficiency economy village; 2) the factors relating to the successful of being sufficiency economy village; 3) the problems of and obstacles to developing sufficiency economy village; and 4) the ways of developing sufficiency economy village. The population used in this study consisted of 319 members of Moobansalasuk, the Village 1, of which 135 samples were drawn and also 215 members of Moobanbankhok, the Village 7, of which 91 samples were drawn; so the total number of population was 534, and of sample 226. This questionnaire was used as the instrument for collecting data. The statistical procedures used in analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and Pearson Correlation Coefficient (r) or Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The findings were as the following factors relating to the successful of being sufficiency economy village of Moobansalasuk as well as that of Moobanbankhok were the same in 8 aspects: technological, economic, natural resources, psychological, socio-cultural, participation, village leader, and governmental support that, on the whole, these all eight factors were of statistically significant relation to the success of being a sufficiency economy village at the level of 0.01, 0.05

Keyword: The Successful of Sufficiency Economy Village

บทนำ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงชี้ถึงการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใจความสำคัญว่า “...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...” การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันการผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

จากภาพรวมของการพัฒนาประเทศในระบอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 สรุปได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้ปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่ มาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการพัฒนาที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นแบบองค์รวม ที่เชื่อมโยงมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้อัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ หลังจากนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยังคงอัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และเพื่อให้การพัฒนาประเทศก้าวสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.:ออนไลน์)

ในปี 2550 จังหวัดสระบุรีได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นกระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน ให้ประชาชนใช้ชีวิตชีวิตรอบอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม สร้างภูมิคุ้มกันแห่งการดำเนินชีวิตในบริบทของสังคมชนบทไทย โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนา โดยดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสระบุรี เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง หมู่บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 ตำบลเรียงรางอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ทางจังหวัดสระบุรีได้ส่งเสริมให้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้าน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา และผลจากการพัฒนาทำให้หมู่บ้านศาลาคักดี ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2554 ซึ่งเป็นการจัดประกวดผลงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่จัดโดยกระทรวงมหาดไทย โดยได้มอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ และเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

สมาชิกในหมู่บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนพัฒนาและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกของหมู่บ้านได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกันหลายกิจกรรม เช่น กลุ่มเกษตร มีกิจกรรม เช่น การทำไร่นาสวนผสม จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 โดยผลของการศึกษาจะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป นอกจากนี้ทางจังหวัดสระบุรียังขยายการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้สนับสนุนให้เกิดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่อื่นๆ เช่น หมู่บ้าน

บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลม่วงงาม อำเภอสลําไ้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งหมู่บ้านบ้านโคก ได้เริ่มที่จะพัฒนาหมู่บ้านโดยใช้แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในปี 2555 เป็นต้นมา โดยในการดำเนินงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้การดำเนินงานของหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 มีแนวทางในการประสบผลสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 และจากผลการศึกษาของทั้ง 2 หมู่บ้าน จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสลําไ้ จังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลเรีงราง และองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม ในการนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านศาลาคัดดีหมู่ที่ 1 ตำบลเรีงราง อำเภอสลําไ้ จังหวัดสระบุรี และหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 ต.ม่วงงาม อ.สลําไ้ จังหวัดสระบุรี อีกทั้งยังเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ขยายการพัฒนาหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึง ระดับ ความ สำเร็จ ของ การ เป็น หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 2 เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 4 จิตใจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 5 สังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 6 การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 7 ผู้นำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- สมมติฐานที่ 8 การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตพื้นที่

ทำการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในหมู่บ้านศาลาคัดดี หมู่ที่ 1 ตำบลเรีงราง อำเภอสลําไ้ จ.สระบุรี และหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 ต.ม่วงงาม อ.สลําไ้ จังหวัดสระบุรี เท่านั้น

ขอบเขตทางด้านตัวแปร

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 8 ตัวแปร คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคมวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม ผู้นำหมู่บ้าน และการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ส่วนตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม วัฒนธรรม ศึกษาตามกรอบทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท (A Theory of Self-reliant Rural Community) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งดำเนินการโดยสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) พัฒนาขึ้นมาจากกรวิจัยโครงการการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการวิจัย โดยทฤษฎีนี้กล่าวว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ จะต้องมีการพึ่งตนเองห้าด้านด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological self-reliance) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic self-reliance) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources self-reliance) พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Psychological self-reliance) และพึ่งตนเองได้ทางสังคม วัฒนธรรม (Socio-cultural self-reliance) โดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS หรือเรียกว่า ตัวแบบ TERMS นอกจากนี้ยังพิจารณาจากงานของนักวิชาการไทยที่ศึกษาที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยชิ้นนี้ คือผลงานของกานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) โดยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้

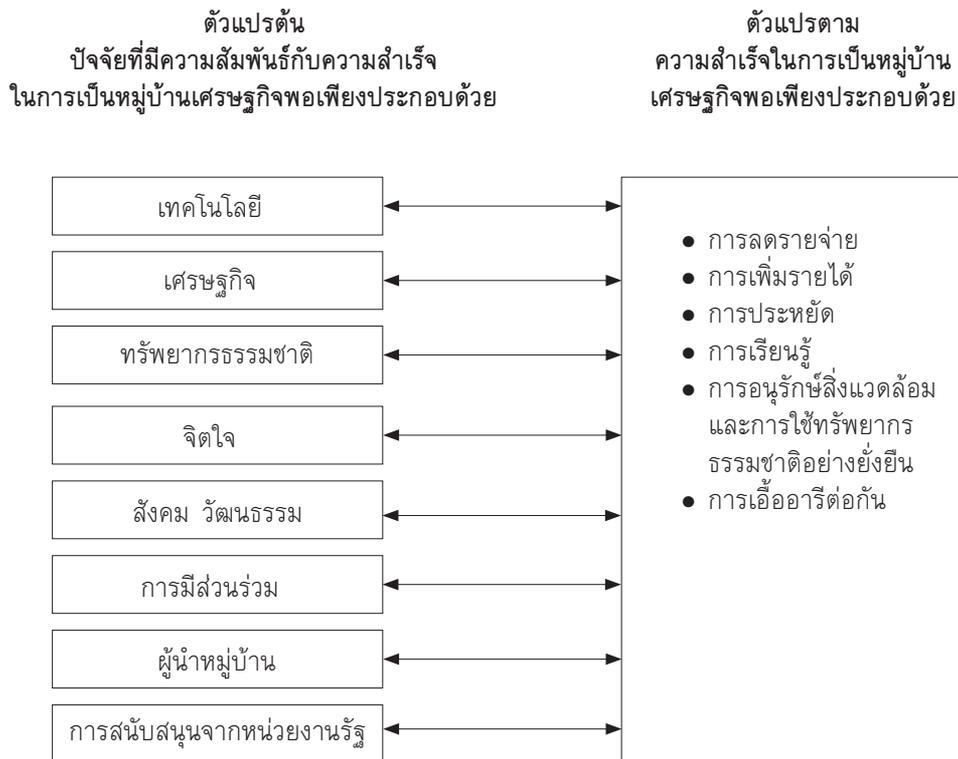
ตัวแปรอิสระ การมีส่วนร่วม ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลายท่าน เช่น Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล (Evaluation) โดยในงานวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ ตัวแปรการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกหมู่บ้าน เข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนการพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาหมู่บ้าน วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน วางแผนงานพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้าน และนอกจากนี้ยังศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลงานวิจัยของ พงษ์นันท กองมาก (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกร จะเห็นได้ว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้วิจัยใช้ปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ตัวแปรอิสระ ผู้นำหมู่บ้าน มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลงานของ กิรติ เกิดคำ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันติสุข คือ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรผู้นำหมู่บ้านเป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรอิสระ การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลงานของ จาร์ส โคตยะนต์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข กรณีศึกษา หมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และชุมชนภายนอก เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ผลการวิจัยของ วรารัตน์ พันธุ์สว่าง และคณะ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา บ้านคลองมะพลับ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนราชการ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตาม ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาตามเกณฑ์การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็น เป็นสุข ตามตัวชี้วัด 6x2 ที่พัฒนาโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด การลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการเอื้ออารีต่อกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม คือ สมาชิกหมู่บ้านศาลาคักดี หมู่ที่ 1 จำนวน 94 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 319 คน และสมาชิกหมู่บ้านบ้านโคก หมู่ที่ 7 จำนวน 70 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 215 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 534 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนเท่ากับ 226 คน โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านศาลาคักดี มีจำนวน 135 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 126 คน คิดเป็นร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม 93% และจำนวนกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านบ้านโคก มีจำนวน 91 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 80 คน คิดเป็นร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม 88% และรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านศาลาคักดีและหมู่บ้านบ้านโคก มีจำนวน 226 คน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 206 คน คิดเป็นร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม 91%

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นที่มีต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean) จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามไปอธิบายระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจำแนกความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ ตามค่าของคะแนนเฉลี่ย

3.68 – 5.00 ความคิดเห็นในเชิงบวก ระดับมาก 2.34 – 3.67 ความคิดเห็นในเชิงบวก
ระดับปานกลาง

1.00 – 2.33 ความคิดเห็นในเชิงลบ ระดับน้อย

ส่วนที่ 2 ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยกำหนดค่าทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 99% และ 95% และทำการทดสอบเพื่อวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ โดยใช้วิธีการทางสถิติด้วยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient (r) หรือ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2552) โดยมีเกณฑ์การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ค่า $r = .01 - .25$ มีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย = $.26 - .55$ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
= $.56 - .75$ มีความสัมพันธ์กันสูง = $.76 - .99$ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
= 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ภาพรวมของทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 206 ราย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยมีอาชีพหลักคือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.30 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.50 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 42.20 และส่วนใหญ่พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีอาชีพหลัก คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 46.60 สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.5581 ค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.6040 ค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.6159 ความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.6381 ค่าความสัมพันธ์ในระดับ

สูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.5368 ค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.6823 ค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านผู้นำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.5945 ค่าความสัมพันธ์ในระดับสูงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐมีความสัมพันธ์กันกับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation (r)) เท่ากับ 0.5275 ค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

โดยภาพรวมของทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ 0.05

โดยปัจจัยด้านเทคโนโลยีของทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านศาลาคักดีและหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่เป็นเทคโนโลยีภูมิปัญญาชาวบ้าน เทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีภูมิปัญญาพื้นบ้าน และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือลดเวลาการทำงาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท เป็นทฤษฎีที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยซึ่งดำเนินการโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ พัฒนาขึ้นมาจากการวิจัยในโครงการการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท โดยทฤษฎีนี้กล่าวว่า การที่คนกิติ ชุมชนกิติ จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมีการพึ่ง 5 ตัวด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2547) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศาล ทำสวน (2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา หมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอตอสะแกเขต จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยเกื้อหนุน ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร ด้านจิตใจ และด้านสังคม ปัจจัยเศรษฐกิจ ของทั้งหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ครูว์เรือนในหมู่บ้านมีรายได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่สุจริตบนพื้นฐานความสามารถของตนเอง มีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอกับครอบครัว มีการประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีการออมและสามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทซึ่งดำเนินการโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) โดยการที่คนกิติ ชุมชนกิติ จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมีการพึ่ง 5 ตัวด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ น้าฝน ผ่องสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต แบ่งเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตใจและสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ และปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติของทั้งหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ หมู่บ้านมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และหมู่บ้านมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้าน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ซึ่งดำเนินการโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) โดยการที่คนกิติ ชุมชนกิติ จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมียปัจจัย 5 ตัวด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย พลະไกร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านตำแย ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ปัจจัยด้านความหลากหลายทางอาชีพ ปัจจัยด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านจิตใจ ของทั้งหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านจิตใจที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความภาคภูมิใจในชีวิตของตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคได้ ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรม จริยธรรม เสียสละต่อส่วนรวมและผู้อื่น แสวงหาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ซึ่งดำเนินการโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) โดยการที่คนกิติ ชุมชนกิติ จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมียปัจจัย 5 ตัวด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) โดยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยทางด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ของทั้งหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือการที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี มีความห่วงใย มีความเอื้ออาทร คอยช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้าน และอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของหมู่บ้าน สอดคล้องกับทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ซึ่งดำเนินการโดย สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) โดยการที่คนกิติ ชุมชนกิติ จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมียปัจจัย 5 ตัวด้วยกัน คือ พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) โดยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยทางด้านสังคม

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ของทั้งหมู่บ้านศาลาคักดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือ การที่สมาชิกหมู่บ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้าน โดยสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ เช่น Cohen and Uphoff (1980) ซึ่งแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พงษ์นันทน์ กองมาก (2550)

ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกร จะเห็นได้ว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน

ปัจจัยด้านผู้นำหมู่บ้าน ของทั้งหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านผู้นำหมู่บ้านที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือ ผู้นำหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้าน ผลักดันให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำหมู่บ้านมีการบริหารจัดการที่ดี เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และผู้นำหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติ เกิดคำ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันติสุข คือ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย และจากการศึกษาของวิศาล ทำสวน (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา หมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เพราะผู้นำมีการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง เป็นแบบอย่างที่ดี จนเป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม

ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ของทั้งหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐที่เอื้อต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงคือ มีการประสานงานกับระหว่างหน่วยงานรัฐกับหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกหมู่บ้าน มีการผลักดันและกระตุ้นให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จาร์ส โคตยะนต์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุข กรณีศึกษา หมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรอวีชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและชุมชนภายนอก เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านศาลาคัดดี มีรายละเอียดคือ มีต้นทุนทางการเกษตรสูง เช่น ค่าปุ๋ย นอกจากนี้กลุ่มอาชีพไม่มีความต่อเนื่องและมีไม่หลากหลาย ควรมีกลุ่มอาชีพสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชน ด้านการตลาดของกลุ่มอาชีพไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้ขาดการผลิตสินค้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการถ่ายทอดด้านภูมิปัญญาของชุมชน ยังไม่มีการจัดการความรู้ที่เป็นรูปธรรม ควรรวบรวมจัดเก็บองค์ความรู้ต่างๆ จากปราชญ์ชาวบ้าน และถ่ายทอดต่อไปอย่างต่อเนื่อง ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านบ้านโคก คือการตลาดของกลุ่มอาชีพไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้ขาดการผลิตสินค้าของชุมชนอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมด้านการรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญายังไม่เป็นรูปธรรมควรมีการรวบรวม และถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อประโยชน์ในการใช้องค์ความรู้พัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จและความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (ม.ป.ป.). *หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.chumchon.cdd.go.th/web/home/tsd_job3.php
- กานดาพันธุ์ วันทยะ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิริติ เกิดคำ. (2552). *ความสำเร็จของนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านสันติสุข หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จาร์ส โคตะยันต์. (2553). *ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาหมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิราณีย์ พันมูล. (2554). *กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านนาเวียง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2549). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*. สืบค้น 21 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.rdpb.go.th/RDPB/front/WhatSufficiencyEconomy.aspx>
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2519). *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ หน่วยที่ 11*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- น้ำฝน ผ่องสุวรรณ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัด สมุทรสงคราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเวศ ะสี. (2540). *แผนพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท กรีน ปัญญาญาณ.
- ปรียานุช ธรรมปิยา. (2555). *วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พจนันท์ กองมาก. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับรูปแบบกิจกรรมของเกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2549). *ทฤษฎีองค์การสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: คัดติโสภาการพิมพ์.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (ม.ป.ป.). *เศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2556, จาก http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php?option=com_content&view=article&id=3579&catid=266:2553&Itemid=203
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วรรัตน์ พันธุ์สว่าง และคณะ. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของหมู่บ้านตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: บ้านคลองมะแพลบ หมู่ที่ 9 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วันชัย พละไกร. (2550). *ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านตำแย ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาสังคมเพื่อการพัฒนา). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- วิบูลย์ ตรีถัน. (2539). *การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการศึกษา นอกระบบ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิศาล ทำสวน. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *ประมวลคำในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2552). *การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา กรุงเทพมหานคร.
- สุเมธ ดันดีเวชกุล. (2549). *หลักการตามรอยยุคลบาท*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุธาการพิมพ์.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2544). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980). *Rural Development Participation : Concepts and Measure for Project Design Implementation and Evaluation*. The Rural Development Committee Center International Studies. New York: Cornell University.
- Du Brin, A.J. (2014). *Leadership: Research Finding, Practice, and Skills*. (8th ed). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Fiedler, F.E. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Hodge B.J. and Herbert J.J. (1970). *Management and Organization Behavior*. New York: John Willey & Sons.
- Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Raymond, B. (1972). *Fundanamental of Leadership Readings*. Massachusetts Addison: Wesley Publishing Company.
- United Nations. (1978). *Popular Participation in Decision making for Development*. New York: United National Publication.

**โมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโครงการพลัง
คิดสะกิดโลก ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
หรือเทียบเท่าในจังหวัดชลบุรี**

**THE CAUSAL MODEL OF ENERGY
CONSERVATION PARTICIPATION
TOWARDS PALUNG KIDS SAKID LOK
PROJECT OF HIGH SCHOOL OR
EQUIVALENT IN CHONBURI PROVINCE**

ปิยะ นาควัชระ*

Piya Narkwatchara*

---

* อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

* Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

* Email: piyan@buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโครงการพลังคิดสะกิดโลก ของโรงเรียนที่ชนะเลิศระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดชลบุรี รวมถึงพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน ของโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดตามโครงการ “พลังคิดสะกิดโลก” จำนวน 338 ราย ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านปัจจัยสนับสนุน รองลงมาเป็นปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด ตามลำดับ จากการวิเคราะห์พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องเป็นอย่างดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิจัยนี้สนับสนุนว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานนั้น ควรให้น้ำหนักกับปัจจัยการสนับสนุนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรู้ความสามารถ เนื่องจากมีอิทธิพลโดยตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ขณะเดียวกันต้องส่งเสริมพัฒนาแรงปัจจัยผลักดัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านข้อมูลผูกพันให้มากขึ้น

คำสำคัญ: โมเดลเชิงสาเหตุ การมีส่วนร่วม การอนุรักษ์พลังงาน โครงการพลังคิดสะกิดโลก

Abstract

The objectives of this study were 1) to examine energy conservation participation factors of the high school or equivalent, the winner of the PALUNG KIDS SAKID LOK project, 2) to develop a causal model, and 3) to test the model fit with the empirical data. The 338 participants of this study were executives, teachers, non-academic staff, and students of Assumption College Sriracha, the winner of PALUNG KIDS SAKID LOK project. Multistage random sampling and 5-point Likert type scale questionnaire were employed in collecting data. The data then were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM).

The findings showed that the most influential factors on decision making behavior in participation were supportive factors, push factors and pull factors, respectively. According to the analysis, the developed model was fit well with the empirical data. The findings of this research supported that improvement of energy conservation participation should emphasis on supportive factors, especially knowledge and ability, since they had both direct and indirect effects on energy conservation participation. Push factors, especially commitment, should be also taken into account.

Keywords: Causal Model, Participation, Energy Conservation, PALUNG KIDS SAKID LOK Project

บทนำ

จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องในหลายปีที่ผ่านมาส่งผลให้ปริมาณการใช้พลังงานในภาพรวมของประเทศสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ทรัพยากรด้านพลังงานในประเทศไทย เช่น น้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการใช้ในประเทศ จึงจำเป็นต้องนำเข้าพลังงานดังกล่าวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี เพื่อสนองตอบความต้องการใช้ภายในประเทศ นอกจากนี้การพึ่งพาพลังงานจากภายนอกประเทศยังส่งผลถึงการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย นั้นรวมถึงแหล่งเชื้อเพลิงที่นำมาผลิตพลังงานไฟฟ้า เช่น ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน น้ำมัน เป็นต้น การผลิตไฟฟ้าในไทยอาศัยก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงหลักที่สูงที่สุด ประมาณร้อยละ 70 ของเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า สิ่งที่น่าตระหนกคือถึงแม้ในอ่าวไทยอันอุดมสมบูรณ์จะมีแหล่งก๊าซธรรมชาติซึ่งเราสามารถขุดเจาะและนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ จึงต้องมีการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากแหล่งก๊าซจากประเทศเพื่อนบ้าน

การอนุรักษ์พลังงานนับเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการลดหรือชะลอปริมาณการใช้พลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี ประเทศไทยเองมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานโดยตรงฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเป็นฉบับที่ 2 ใน พ.ศ. 2550 ตลอดจนแผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี (พ.ศ. 2554 - 2573) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ จะลดความเข้มการใช้พลังงาน (Energy intensity) ลงร้อยละ 25 ในปี 2573 ลดการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย (Final energy) ลงร้อยละ 20 ในปี 2573 (กระทรวงพลังงาน, 2554) โดยมีมาตรการทั้งภาคบังคับด้วยกฎระเบียบกับภาคการสนับสนุนและส่งเสริม ตลอดจนการกระจายความรับผิดชอบด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมมากขึ้น

แนวทางสำคัญที่จะช่วยลดอัตราการเพิ่มความต้องการใช้พลังงานของประเทศ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดในทุกภาคส่วน จึงมีการดำเนินโครงการรณรงค์สร้างความตระหนก ปลุกจิตสำนึกและให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์พลังงานในกลุ่มประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความตระหนกถึงการประหยัดพลังงานอย่างจริงจัง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) กระทรวงพลังงาน มีภารกิจดำเนินกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานในกลุ่มของเยาวชน

“พลังคิด สะกิดโลก” เป็นโครงการที่เน้นกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชน ด้วยการแข่งขันลดใช้พลังงานในสถานศึกษาทั่วประเทศ ให้เยาวชนได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์จริงในการลงมือปฏิบัติ พร้อมทั้งคิดสร้างสรรค์วิธีการใช้พลังงานอย่างประหยัดด้วยตัวเอง โดยแบ่งการดำเนินกิจกรรมเป็น 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคใต้ เพื่อให้การสื่อสารเข้าใจง่ายด้วยภาษาท้องถิ่น เข้าใจวิถีชีวิต สื่อที่ใช้เหมาะสม และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดกระแสการรับรู้โครงการหรือกิจกรรมรณรงค์ประหยัดพลังงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึง รวมโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั่วประเทศทั้งสิ้น 8,572 โรงเรียน

โดยโรงเรียนในภูมิภาคตะวันออกซึ่งประกอบด้วย 7 จังหวัด ที่เข้าร่วมแข่งขัน ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 88 โรงเรียน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 170 โรงเรียน จังหวัดตราด จำนวน 66 โรงเรียน จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 43 โรงเรียน จังหวัดระยอง จำนวน 66 โรงเรียน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 129 โรงเรียน และจังหวัดชลบุรี จำนวน 104 โรงเรียน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 666 โรงเรียน โดยในจังหวัดชลบุรีมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ในระดับอนุบาล-ประถมศึกษา จำนวน 89 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 14 โรงเรียน

การอนุรักษ์พลังงานจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลย หากขาดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการ เพราะหากบุคคลกรในองค์กรเพียงแค่อุ้ถึงวิธีการ รู้ถึงผลดีที่จะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่มิได้ลงมือปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ผลลัพธ์หรือผลประหยัดในการใช้พลังงานย่อมมีโอกาสเกิดขึ้นได้ ดังนั้น “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน” หรือ “การร่วมปฏิบัติ” จึงเป็นสิ่งทีสำคัญอย่างยิ่งในการบรรลุถึงผลลัพธ์ในการอนุรักษ์พลังงาน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา

ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ตลอดจนพัฒนาและทดสอบโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยคาดหวังว่า โมเดลที่ได้จะใช้เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้นำไปพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโครงการพลังคิดสะกิดโลกของโรงเรียนที่ชนะเลิศระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโครงการพลังคิดสะกิดโลกของโรงเรียนที่ชนะเลิศระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วม (Participation) มีนักทฤษฎีและนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบกิจกรรมที่เป็นทางการ (Formal activity) และกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ (Informal activity) จากทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ตัดสินใจเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มหรือองค์การ ด้วยการเสียสละสติปัญญา แรงใจ แรงกาย เพื่อให้สิ่งที่ตนเข้าร่วมสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมาย กระบวนการในการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของบุคคลต่อกลุ่ม ทีมงาน หรือองค์การอาจมีด้วยกันหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ โดยการเข้าร่วมอาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการ หรือตลอดทั้งองค์การก็ย่อมได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ประการ จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมพบว่าแนวคิดที่ต่างกันไปบ้างตามบริบทตลอดจนลักษณะการมีส่วนร่วม สิ่งที่มีความคล้ายกันคือกระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจจนถึงกระบวนการประเมินผล สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980, pp. 324-328) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น โดยได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

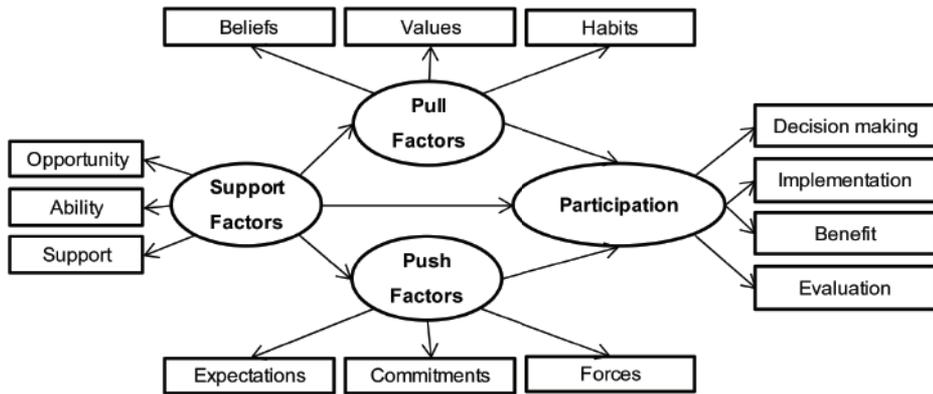
จากแนวคิดข้างต้นที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วม จึงทำให้ได้โมเดลการวัดของตัวแปรการมีส่วนร่วม (Participation factors) ซึ่งมีสถานะเป็นตัวแปรแฝง (Latent variable) และเป็นตัวแปรภายใน (Endogenous variable) ของการวิจัยครั้งนี้

Reeder (1973, p. 74) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเบื้องต้นทางจิตวิทยาของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือแสดงพฤติกรรมของตน ซึ่งองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เป็นเหตุเป็นผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำของตนนั้นต่อกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ โดยมีปัจจัยหลัก จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ปัจจัยผลักดัน (Push factors) และปัจจัยสนับสนุน (Support factors) จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงกำหนดโมเดลการวัด ดังนี้

โดยโมเดลการวัดของตัวแปรปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ประกอบด้วย ความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Value) และความเคยชิน (Habits) ส่วนโมเดลการวัดของตัวแปรปัจจัยผลักดัน (Push factors) ประกอบด้วย ความคาดหวัง (Expectations) ข้อผูกพัน (Commitments) และการบังคับ (Forces) และโมเดลการวัดของตัวแปรปัจจัยสนับสนุน (Support factors) ประกอบด้วย โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) และการสนับสนุน (Support)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบการวิจัยในครั้งนี้โดยใช้แนวคิดของ Reeder (1973, p. 74) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม และแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980, pp. 324-328) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม โดยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural model) ที่ใช้ในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบและอิทธิพลของปัจจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H₁) โมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานที่ 2 (H₂) ปัจจัยดึงดูดมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

สมมติฐานที่ 3 (H₃) ปัจจัยผลักดันมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

สมมติฐานที่ 4 (H₄) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

สมมติฐานที่ 5 (H₅) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับปัจจัยดึงดูด

สมมติฐานที่ 6 (H₆) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับปัจจัยผลักดัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อทำการทดสอบและค้นหาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลที่ดีที่สุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน ของโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชา ชลบุรี ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดระดับจังหวัดประเภทโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จากการแข่งขันโครงการ “พลังคิดสะกิดโลก” ประชากรรวม 3,275 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากแนวคิดของ Lindeman, Merenda and Gold. (1980) ขนาดของตัวอย่างขั้นต่ำ 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ งานวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 13 ตัวแปร จึงควรมีตัวอย่างขั้นต่ำ 260 รายการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน เริ่มจากการแบ่งชั้น กำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วน และสุ่มเลือกตัวอย่างแบบง่าย การวิจัยครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 338 ราย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

แบบสอบถามการวิจัยที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหา และได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน โดยวิธีหาลัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่น ด้านปัจจัยดั้งเดิมเท่ากับ 0.829 ด้านปัจจัยหลักต้นเท่ากับ 0.863 ด้านปัจจัยสนับสนุนเท่ากับ 0.819 ด้านการมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.861 และผลการทดสอบภาพรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.942 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis)

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบว่าโมเดลเชิงสาเหตุในแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

3. ทดสอบตัวแบบจำลองสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis: SEM) โดยประเมิน 2 ส่วนคือ

3.1 ประเมินความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (Overall Model Fit Measure) พิจารณาดัชนี CFI, RFI, SRMR, RMSEA, GFI, AGFI และ CMIN/df

3.2 ประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญของตัวแบบ (Component Fit Measure) พิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error) และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (Square Multiple Correlation: R²)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.6 และรองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 25.4 มีอายุระหว่าง 15-16 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาอยู่ระหว่าง 13-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.9

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากรพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.7 และรองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 14.3 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.6 รองลงมาอยู่ระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.6 มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.5 รองลงมาประสบการณ์ไม่เกิน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.4 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.4 รองลงมาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 32.7 รองลงมาครูระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.4

การวิเคราะห์ระดับปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ด้วยค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ของการแปรผัน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และระดับของปัจจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจมีส่วนร่วม

	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	CV	Skew	Kurt	ระดับ
1	ปัจจัยดึงดูด (Pull factors)	4.28	0.49	0.11	-0.86	0.40	มากที่สุด
	1.1 ความเชื่อ (Beliefs)	4.46	0.59	0.13	-1.15	-0.95	มากที่สุด
	1.2 ค่านิยม (Values)	4.31	0.55	0.13	-0.68	-0.04	มากที่สุด
	1.3 ความเคยชิน (Habits)	4.07	0.67	0.16	-0.68	0.24	มาก
2	ปัจจัยผลักดัน (Push factors)	3.90	0.60	0.15	-0.56	0.26	มาก
	2.1 ความคาดหวัง (Expectations)	3.95	0.63	0.16	-0.54	0.26	มาก
	2.2 ข้อผูกพัน (Commitments)	3.77	0.78	0.21	-0.75	0.61	มาก
	2.3 การบังคับ (Forces)	3.99	0.67	0.17	-0.56	0.28	มาก
3	ปัจจัยสนับสนุน (Support factors)	3.93	0.62	0.18	-0.63	0.69	มาก
	3.1 โอกาส (Opportunity)	3.97	0.69	0.17	-0.57	0.41	มาก
	3.2 ความสามารถ (Ability)	3.90	0.69	0.18	-0.77	1.21	มาก
	3.3 การสนับสนุน (Support)	3.93	0.70	0.18	-0.49	-0.03	มาก

การวิเคราะห์ปัจจัยดึงดูด (Pull factors) ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, $CV = 0.11$) หากพิจารณาในองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านความเชื่อ (Beliefs) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, $CV = 0.13$) รองลงมาคือ ด้านค่านิยม (Value) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, $CV = 0.13$)

การวิเคราะห์ปัจจัยผลักดัน (Push factors) ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $CV = 0.15$) หากพิจารณาในองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านการบังคับ (Forces) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $CV = 0.17$) รองลงมาคือ ด้านความคาดหวัง (Expectations) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $CV = 0.16$)

การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน (Support factors) ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $CV = 0.18$) หากพิจารณาในองค์ประกอบย่อย พบว่า ด้านโอกาส อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $CV = 0.17$) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $CV = 0.18$)

ส่วนผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน 4 องค์ประกอบ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน

	ปัจจัยการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD	CV	Skew	Kurt	ระดับ
4	การมีส่วนร่วม (Participation)	3.75	0.71	0.19	-0.46	-0.28	มาก
	4.1 การร่วมวางแผนและตัดสินใจ	3.75	0.83	0.22	-0.57	0.56	มาก
	4.2 การร่วมพัฒนาและปฏิบัติ	3.80	0.77	0.20	-0.46	0.07	มาก
	4.3 การร่วมแบ่งปันผลประโยชน์	3.77	0.78	0.21	-0.41	-0.25	มาก
	4.4 การร่วมประเมินผลโครงการ	3.68	0.91	0.25	-0.55	-0.22	มาก

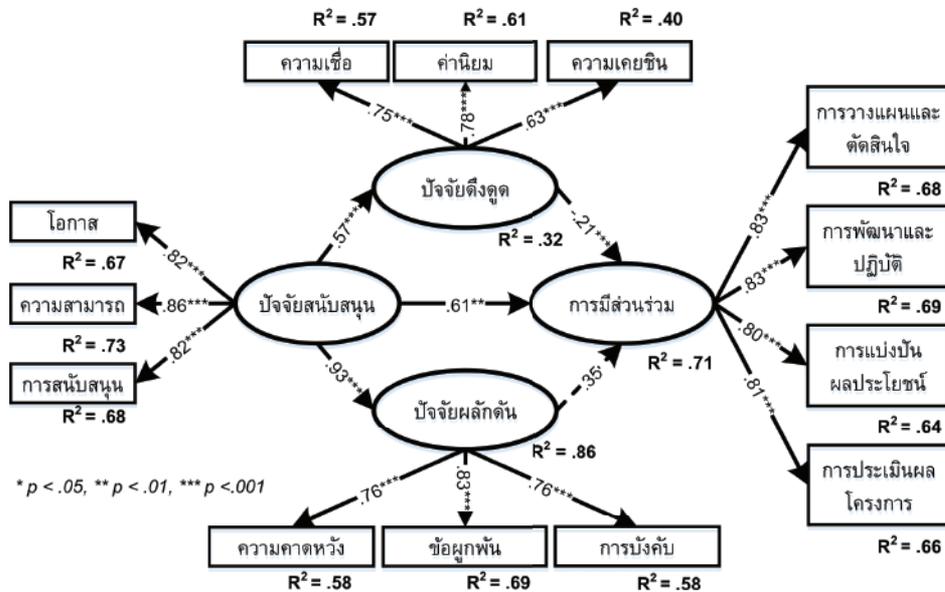
การวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน (Participation) ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, $CV = 0.19$) หากพิจารณาในองค์ประกอบย่อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $CV = 0.20$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, $CV = 0.21$)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรวมทุกตัวแปรแฝง ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่า $\chi^2 = 139.37$, $CMIN/df = 2.49$, $df = 56$, $p = .00$, $CFI = .97$, $GFI = .94$, $RFI = .93$, $AGFI = .91$, $RMSEA = .07$ และ $SRMR = .04$ เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า ตัวบ่งชี้มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .52 - .86 และทุกตัวแปรบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของโมเดลในภาพรวม

การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุและทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

1. การวิเคราะห์เชิงสาเหตุของโมเดลสมมติฐาน (Hypothesized model) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามโมเดลสมมติฐาน (Hypothesized model) โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังภาพที่ 2

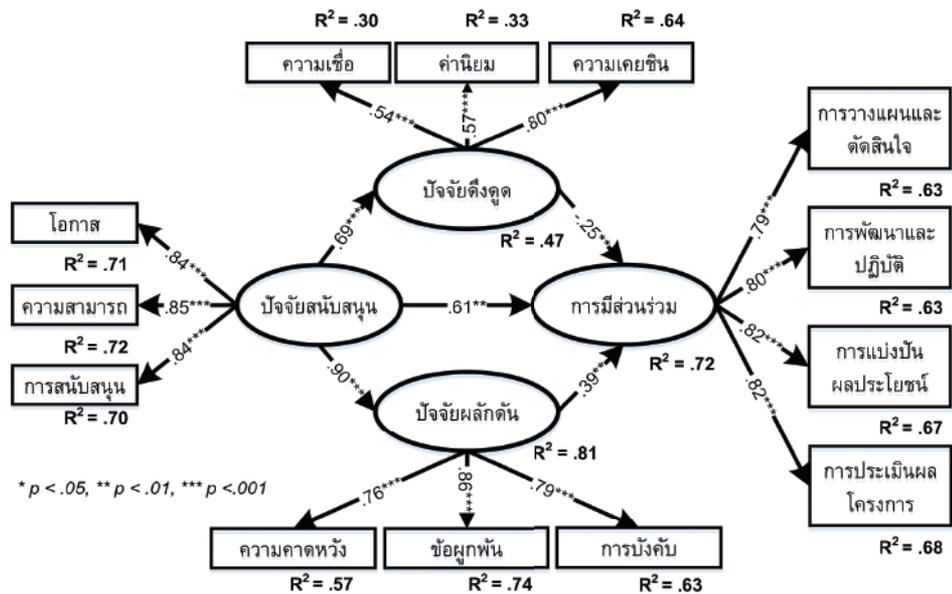
ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐาน

จากผลการพิจารณาดังนี้ข้างต้นเข้าเกณฑ์การวัด 3 เกณฑ์ คือ ดัชนี CFI ดัชนี GFI และ ดัชนี SRMR ส่วนดัชนีที่ไม่เข้าเกณฑ์ คือ ดัชนี CMIN/df ดัชนี RFI ดัชนี RMSEA และดัชนี AGFI ดังค่าสถิติเทียบกับเกณฑ์ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของโมเดลสมมติฐาน

MODEL	χ^2	CMIN/df	CFI	RFI	SRMR	RMSEA	GFI	AGFI
All factors	209.95	3.50	.95	.90	.07	.09	.91	.86
Criterion		<3.00	>.92	>.92	≤.08	≤.07	>.90	>.90
Result		ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน

2. การวิเคราะห์เชิงสาเหตุของโมเดลปรับแก้ (Adjusted model) ผู้วิจัยดำเนินการเพิ่มเส้นความสัมพันธ์ความคลาดเคลื่อนที่มีค่าสูงสุดเข้าไปและทำการประมวลผลทีละเส้น และพิจารณาความเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีความกลมกลืนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งพิจารณาว่า เส้นความสัมพันธ์ความคลาดเคลื่อนที่เพิ่มเข้าไปนั้นมีความสำคัญทางสถิติหรือไม่ จนได้โมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเส้นความสัมพันธ์ความคลาดเคลื่อน ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามการปรับแก้

จากผลการพิจารณาดัชนีข้างต้นเข้าเกณฑ์การวัดทุกเกณฑ์แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ดังค่าสถิติเทียบกับเกณฑ์ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของโมเดลปรับแก้

MODEL	χ^2	CMIN/df	CFI	RFI	SRMR	RMSEA	GFI	AGFI
All factors	138.23	2.47	.97	.93	.04	.07	.94	.91
Criterion		<3.00	>.92	>.92	≤.08	≤.07	>.90	>.90
Result		ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน	ผ่าน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของโมเดลปรับแก้ พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน (Participation) ได้รับอิทธิพลรวม (TE) และอิทธิพลทางตรง (DE) มาจากปัจจัยเหตุด้านการสนับสนุน (Support) มากที่สุด และได้รับอิทธิพลทางอ้อม (IE) จากปัจจัยเหตุด้านการสนับสนุน (Support) มากที่สุดเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยนี้สนับสนุนว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานนั้น ควรให้น้ำหนักกับปัจจัยการสนับสนุน (Support factors) มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความรู้ความสามารถ (Ability) เนื่องจากมีอิทธิพลโดยตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมใน

การอนุรักษ์พลังงาน ขณะเดียวกันต้องส่งเสริมพัฒนาแรงปัจจัยผลักดัน (Push factors) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านข้อผูกพัน (Commitments) ให้มากขึ้น เพราะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมา

3. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยภายในโมเดล

สมมติฐานที่ 1 (H₁) โมเดลเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ยอมรับสมมติฐานเนื่องจากดัชนีชี้วัดผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกดัชนี แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี (CMIN/df = 2.47, CFI = .97, RFI = .93, RMSEA = .07, SRMR = .04, GFI = .94, AGFI = .91)

สมมติฐานที่ 2 (H₂) ปัจจัยดึงดูดมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ยอมรับสมมติฐาน เพราะผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยดึงดูดมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ($\beta = -.25, p < .01$)

สมมติฐานที่ 3 (H₃) ปัจจัยผลักดันมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ยอมรับสมมติฐาน เพราะผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยผลักดันมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ($\beta = 0.39, p < .01$)

สมมติฐานที่ 4 (H₄) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ยอมรับสมมติฐาน เพราะผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ($\beta = 0.63, p < .001$)

สมมติฐานที่ 5 (H₅) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับปัจจัยดึงดูด ยอมรับสมมติฐาน เพราะผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อปัจจัยดึงดูด ($\beta = 0.69, p < .001$)

สมมติฐานที่ 6 (H₆) ปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับปัจจัยผลักดัน ยอมรับสมมติฐาน เพราะผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโมเดลแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อปัจจัยผลักดัน ($\beta = 0.90, p < .001$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏว่า โมเดลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

ตัวแปรปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยดึงดูด โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่า เมื่อมีการสนับสนุนต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ โอกาสเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้ความสามารถ และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรเกิดการดึงดูดต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ ความเชื่อ ค่านิยม ความเคยชิน โดยส่งผลในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดตามโมเดลปัจจัยสนับสนุน และโมเดลปัจจัยดึงดูด ของ Reeder (1973, p. 74) และการศึกษาของ Bajunaid and Baharun (2013, pp. 159-165) และ Bohman (2014, pp. 710-720) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนหรือโอกาสเอื้อต่อการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมต่อกลุ่มเด็กนักเรียนในการดำเนินกิจกรรม จะส่งผลต่อการสร้างแรงดึงดูดใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของ Havas, Ballweg, Penna, and Race (2015, pp. 325-333) Mikami (2015, pp. 87-122) และ Gustafsson, Ivner, and Palm (2015, pp. 205-212) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนที่เพียงพอจะส่งผลต่อการร่วมกิจกรรม หรือการตัดสินใจเข้าร่วม

ตัวแปรปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยผลักดัน โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่า เมื่อมีการสนับสนุนต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ โอกาสเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้ความสามารถ และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรสร้างแรงผลักดันต่อ

โครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ เกิดความคาดหวังในผลสำเร็จ มีข้อผูกพันร่วมกันในทุกระดับ และกำหนดแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยส่งผลในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดตามโมเดลปัจจัยสนับสนุน และโมเดลปัจจัยผลักดัน ของ Reeder (1973, p.74) และการศึกษาของ Richardson and Lenarcic (2009, pp. 571-581) และ Metzler and Shea (2011, pp. 589-598) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนหรือโอกาสเอื้อต่อการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จะส่งผลต่อนักเรียนในการตัดสินใจและสร้างแรงผลักดันต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ตามที่วางแผนไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Hoicka, Parker, and Andrey (2014, pp. 594-607) Lv and Liu (2014, pp. 404-407) และ Havas et al. (2015, pp. 325-333) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนที่เหมาะสม จะส่งผลต่อแรงผลักดันภายในตนเองของแต่ละบุคคลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเดินตามแนวทางที่สร้างขึ้น เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ตัวแปรปัจจัยสนับสนุนมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์พลังงาน โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่าเมื่อมีการสนับสนุนต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ โอกาสเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์พลังงาน ความรู้ความสามารถ และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรเกิดการมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ คือ การวางแผนและตัดสินใจ การพัฒนาและปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ โดยส่งผลในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดตามโมเดลปัจจัยสนับสนุน ของ Reeder (1973, p. 74) และโมเดลการมีส่วนร่วม ของ Cohen and Uphoff (1980, pp. 324-328) และการศึกษาของ Metzler and Shea (2011, pp. 589-598) และ Bohman (2014, pp. 710-720) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนหรือโอกาสเอื้อต่อการสนับสนุนในด้านต่างๆ จะส่งผลต่อกลุ่มนักเรียนและบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ได้เกิดความสนใจเข้าร่วมต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นในมิติต่าง ๆ อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Lv and Liu (2014, pp. 404-407) Mikami (2015, pp. 87-122) และ Gustafsson and et al. (2015, pp. 205-212) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการสนับสนุนที่ดีและเพียงพอ จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเข้าร่วมในกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านนโยบาย ด้านมาตรการ ด้านปฏิบัติการ ตลอดจนการร่วมประเมินผลโครงการ

ตัวแปรปัจจัยดึงดูด มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์พลังงาน โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่าเมื่อสร้างการดึงดูดต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ ความเชื่อ ค่านิยม ความเคยชิน จะส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรเกิดการลดบทบาทของตนลงในการเข้าร่วมกับโครงการอนุรักษ์พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ คือ การวางแผนและตัดสินใจ การพัฒนาและปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ กล่าวได้ว่า อิทธิพลดังกล่าวเป็นการส่งผลในทิศทางตรงกันข้าม หากพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องในประเด็นที่ว่า ระดับของการดึงดูดในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด เมื่อเทียบกับระดับของการมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์มาก นั้นหมายถึงกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแรงดึงดูดต่อกิจกรรมการอนุรักษ์พลังงานเป็นทุนเดิมสูงอยู่แล้ว บางครั้งหากเราเพิ่มสิ่งทีเอื้อต่อการดึงดูดมากเกินไปอาจส่งผลในเชิงลบต่อความตั้งใจเดิมในการอนุรักษ์พลังงานก็เป็นได้ ความสัมพันธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดตามโมเดลปัจจัยสนับสนุน ของ Reeder (1973, p. 74) และโมเดลการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980, pp. 324-328) และการศึกษาของ Maringe and Carter (2007, pp. 459-475) ที่กล่าวถึงแรงดึงดูดใจของเด็กนักเรียนต่างชาติในการพิจารณาเลือกเรียนระดับอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักร พบว่า นักเรียนต่างชาติส่วนใหญ่มีความตั้งใจและต้องการเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งผลของการสร้างแรงดึงดูดใจของสถาบันต่างๆ ไม่ได้ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจหรือเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมประชาสัมพันธ์ที่จัดขึ้นมากนัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Glogowska, Young, and Lockyer (2007, pp. 63-77) ที่กล่าวถึงผลการศึกษาอิทธิพลในการตัดสินใจของเด็กนักเรียนในการเลิกเรียนก่อนสำเร็จการศึกษา โดยกล่าวถึงปัจจัยผลักดัน 6 ประการ และปัจจัยดึงดูด 4 ประการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจคงสถานะอยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งพบว่า ปัจจัยดึงดูดด้านความเชื่อ และความเคยชิน ส่งผลในเชิงลบต่อการตัดสินใจดังกล่าว

ตัวแปรปัจจัยผลักดัน มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่า เมื่อสร้างการผลักดันต่อโครงการอนุรักษ์พลังงาน คือ เกิดความคาดหวังในผลสำเร็จ มีข้อผูกพันร่วมกันในทุกระดับ และกำหนดแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้นักเรียนและบุคลากรเกิดการมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ คือ การวางแผนและตัดสินใจ การพัฒนาและปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการ โดยส่งผลในทิศทางเดียวกัน ความล้มพินันนี้สอดคล้องกับแนวคิดตามโมเดลปัจจัยผลักดันของ Reeder (1973, p.74) และโมเดลการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980, pp. 324-328) ตลอดจนการศึกษาของ Richardson and Lenarcic (2009, pp. 571-581) กล่าวถึงการสร้างแรงผลักดัน การสร้างแรงจูงใจเพื่อไปถึงเป้าหมาย การสร้างแรงผลักดันเหล่านี้เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการดำเนินงานของนักเรียนต่อการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ตามที่กำหนดแนวทางไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Hoicka and et al. (2014, pp. 594-607) และ Havas et al. (2015, pp. 325-333) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของแรงผลักดันที่เหมาะสมและเพียงพอ จะส่งผลต่อการเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละบุคคลและสมาชิกในกลุ่ม หรือการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเดินตามแนวทางที่สร้างขึ้น เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อันเกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบทุกด้านสามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมได้ในระดับมาก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสนับสนุนแนวคิดที่ว่าหากต้องการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน เราต้องให้ความสนใจต่อการสร้างสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การเพิ่มนโยบายของหน่วยงานในด้านการอนุรักษ์พลังงาน เช่น ข้อความที่ระบุถึง “การอนุรักษ์พลังงานเป็นส่วนหนึ่งขององค์การที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยถือเป็นส่วนหนึ่งในความรับผิดชอบของบุคลากรและนักเรียนในทุกระดับ” เป็นต้น เพื่อให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประพฤติและปฏิบัติตาม และแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนโครงการอย่างเต็มที่
2. การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการอนุรักษ์พลังงาน ผ่านทางการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติการศึกษาดูงาน เพราะการวิจัยพบว่า หากพัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอีก จะส่งผลทางตรงในเชิงบวกต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานให้เพิ่มมากขึ้น และส่งผลทางอ้อมเชิงบวกผ่านปัจจัยผลักดันไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน
3. การสร้างแรงผลักดันต่อทุกภาคส่วนให้เต็มใจพร้อมร่วมมือในโครงการอนุรักษ์พลังงาน โดยกำหนดข้อผูกพันในการกิจที่มีร่วมกัน และภารกิจในแต่ละส่วนงานให้สอดคล้องกับนโยบายและระบบการจัดการพลังงาน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าหากยกระดับข้อผูกพันในการกิจให้มากขึ้น จะส่งผลทางตรงในเชิงบวกต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานให้เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงพลังงาน. (2554). *แผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี (พ.ศ. 2554-2573)*. ลีปด้น 9 กรกฎาคม 2558, จาก [http:// www2.eppo.go.th/encon/ee-20yrs/EEDP_Thai.pdf](http://www2.eppo.go.th/encon/ee-20yrs/EEDP_Thai.pdf)
- Bajunaid, M.A., & Baharun, R. (2013). Toward synthesis model of college students motivation and social and fgtgbvffhfcultural capital: A theoretical perspective. *Jurnal Teknologi (Sciences and Engineering)*, 64(3), 159-165.
- Bohman, E. (2014). Attracting the World: Institutional Initiatives' Effects on International Students' Decision to Enroll. *Community College Journal of Research and Practice*, 38(8), 710-720.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.J. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D. Irwin Inc.
- Glogowska, M., Young, P., & Lockyer, L. (2007). Should I go should I stay? A study of factors Influencing students' decisions on early leaving. *Active Learning in Higher Education*, 8(1), 63-77.
- Gustafsson, S., Ivner, J., & Palm, J. (2015). Management and stakeholder participation in local strategic energy planning – Examples from Sweden. *Journal of Cleaner Production*, 98, 205-212.
- Havas, L., Ballweg, J., Penna, C., & Race, D. (2015). Power to change: Analysis of household participation in a renewable energy and energy efficiency programme in Central Australia. *Energy Policy*, 87, 325-333.
- Hoicka, C. E., Parker, P., & Andrey, J. (2014). Residential energy efficiency retrofits: How program design affects participation and outcomes. *Energy Policy*, 65, 594-607.
- Lindeman, R.H., Merenda, P.F., & Gold, R.C. (1980). *Introduction to bivariate and multivariate analysis*. Clenview Illinois: Scott Foresman, Glenview, Ill.
- Lv, R. S., & Liu, H. R. (2014). Enterprises' participation in energy-saving activities' motivation mechanism model study. *Advanced Materials Research*, 869-870, 404-407.
- Maringe, F., & Carter, S. (2007). International students' motivations for studying in UK HE: Insights into the choice and decision making of African students. *International Journal of Educational Management*, 21(6), 459-475.
- Metzler, T., & Shea, K. (2011). Lessons learned from a project-based learning approach for teaching new cognitive product development to multidisciplinary student teams. *Proceedings of the ASME Design Engineering Technical Conference*, 7, 589-598.
- Mikami, N. (2015). Public participation in decision-making on energy policy: The case of the "national discussion" after the fukushima accident. Lessons from Fukushima: *Japanese Case Studies on Science, Technology and Society*, 87-122.
- Reeder, W. (1973). *Beliefs Disbeliefs and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin*. New York: University of Missauri.
- Richardson, J., & Lenarcic, J. (2009). SMS – Push first and then students will pull administrative information in higher education?. *12th Australian Conference on Knowledge Management and Intelligent Decision Support, ACKMIDS 09 and 20th Australasian Conference on Information Systems, ACIS 2009*, 571-581.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ

THE DEVELOPMENT MODEL IN MANAGING COMPETENCY FOR SCHOOL ADMINISTRATORS IN ROYAL THAI AIR FORCE

วชิระ เรืองฤทธิ์*

Wachira Roengrit*

---

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาลัษฏรกิจบัณฑิตย

* Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Education Management, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

* Email: sececx17@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศในปัจจุบัน 2) ศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ ในปัจจุบัน 3) ค้นหารูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ โดยการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณมีขนาดประชากร จำนวน 427 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของกองทัพอากาศ และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย มีเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00 และวิธีการหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.991 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้นโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (PCA) และเลือกวิธีการจัดกลุ่มองค์ประกอบโดยหมุนแกนตามวิธีการ Varimax โดยพิจารณาความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบจากค่าสัมประสิทธิ์ KMO และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM) สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในกองทัพอากาศ ที่เลือกอย่างเจาะจง จำนวน 12 คน และกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน มีเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา และนำมาสังเคราะห์ วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร และรูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลวิธีการสกัดองค์ประกอบแบบ PCA และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบตัวแบบสมการโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดคือ ค่าสถิติไค-สแควร์ = 53.030, P-Value = 0.081, RMSEA = 0.040, GFI = 0.960, AGFI = 0.930, CN = 236.520 สรุปได้ว่า ตัวแปรแฝงภายในขององค์ประกอบเพื่อพัฒนาสมรรถนะการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวแปร คือ 1. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 2. สมรรถนะด้านลักษณะบุคลิกภาพ 3. สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสาร 4. สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ 5. สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม 6. สมรรถนะด้านการสร้างแรงจูงใจ 7. สมรรถนะด้านทักษะการสอน 8. สมรรถนะด้านการวิจัย 9. สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 10. สมรรถนะด้านการบริหารทางการบริหาร และ 11. สมรรถนะด้านจริยธรรม โดยมีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงตั้งแต่ 0.31 - 0.87 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.41 - 0.54 ตัวแปรสังเกตที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุดคือ สมรรถนะด้านการวิจัย ตัวแปรที่มีค่าความเชื่อมั่นมากที่สุดคือ สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 2) จากการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ได้วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศทั้ง 10 สมรรถนะ ในรูปแบบของแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์หลักจำนวน 37 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อยจำนวน 73 กลยุทธ์และตัวชี้วัดจำนวน 124 ตัว และ 3) ผลการศึกษาข้อมูลและแนวคิดจากเอกสาร ประกอบกับการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและแบบสอบถามความคิดเห็น ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ ในรูปแบบของชุดความล้มพันธ์ขององค์ประกอบซึ่งเริ่มต้นจากต้องมีแผนกลยุทธ์โดยกำหนดเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีองค์ประกอบหลักสมรรถนะโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะจกผลการวิจัยเป็นพื้นฐาน เน้นเนื้อหาวิชา/กิจกรรมร่วม เน้นบุคลากร

ผู้ให้การฝึกอบรม มีการจูงใจผู้เข้าฝึกอบรม มุ่งสู่ตัวชี้วัด KPI และมีการรายงานผลต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบประกอบด้วย กรมกำลังพลทหารอากาศ ศูนย์ทดสอบบุคคล หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรม สถานศึกษาทั้ง 4 ประเภท ทั้งนี้เพื่อความพร้อมด้านบุคลากรของทหารอากาศ

คำสำคัญ: สมรรถนะ สมรรถนะทางการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศ

Abstract

The education research "The Development Model in Managing Competency for School Administrators in Royal Thai Air Force". The objective of this study is a study of competency; how to improve managerial competency and search a model to improve managerial competency for the intermediate school administrators of the Royal Thai Air Force (RTAF). A research method is quantitative research and qualitative research. for quantitative research methods, population size is 427 intermediate school administrators in the RTAF's schools. The samples size was 207 people with the simple random sampling method. The research tool is a questionnaire that was approved by experts to examine the content validity and the Index of Item Objective Congruence (IOC), which is equal to 1.00 and Cronbach's Alpha Coefficient for reliability measure is 0.991. Analyzing data by using basic statistics is frequency and percentage. Analytic statistics is Factor analysis using Principal Component Analysis (PCA) with Varimax method. Factors fitting analysis based on Kaiser Meyer Olkin coefficient value (KMO) and confirmatory factor analysis by the structural Equation Model. (sme) (main) For qualitative research Method, the samples were classified into two groups as follows: Group 1 is the significant data provider that was selected specific 12 people who have the most knowledge and experience in RTAF educational system. And group 2 is member for the focus group that was selected specific 10 educational professors from the RTAF's schools. The research tool is a semi-structured interview questionnaire that was approved from experts to examine the content validity and the Index of Item Objective Congruence (IOC). Then, using content analysis method, examine and analyze to synthesize the development method and development model of the managerial competency for intermediate school administrators of the Royal Thai Air Force.

The result of this research revealed that: 1) the result of factor analysis method Principal Component Analysis (PCA) and the result from analyzing the linear structural equation modeling in objective one founded that the goodness of fit index are the criterion (Chi-Square = 53.030, P-Value = 0.081, RMSEA = 0.040, GFI = 0.960, AGFI = 0.930, CN = 236.520). As a result, it is concluded that the latent variables within factors of the competency development model for air force school administrators consist of 11 observable variable. 1. Leadership competency 2. Personality competency, 3. Communication skills competency, 4. Relationship competency, 5. Team work competency, 6. Motivation competency, 7. Teaching skill competency, 8. Research management competency, 9. Academic management competency, 10. General management competency, and 11. Ethics competency. The confidence of latent variables ranged from the 0.31 - 0.87 and the factor loading of the observable variable indicated from 0.41 - 0.54. The lowest value of observable variable

is research management competency and the highest value is academic management competency. 2) The result of examining and analyzing qualitative data from strategic analysis founded 10 factors to improve the management competency for a school administrator in the Air Force are consist of 37 main strategies, 73 sub-strategies and 124 indicators. 3) The study, analyze and synthesis from document and interview, the focus group discussions and the questionnaire showed a model to improve management competency for a school administrator in the Air Force in the form of relation of factors that comprise of the RTAF, the RTAF Personnel Directorate, RTAF Personnel Testing Center, RTAF designated organization, the RTAF schools, the intermediate RTAF schools administrators, the RTAF students, major job description of each factor and the path of relationship of those factors to improve the managerial competency of the intermediate RTAF school administrators.

Keywords: Competency , Managerial Competency , School Administrators in Royal Thai Air Force

บทนำ

การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศในแต่ละประเทศปัจจุบันเกือบทุกประเทศได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับประเทศนับเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาประเทศให้อยู่รอดและโดดเด่นในเวทีโลก ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - พ.ศ.2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554) เป็นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและสานต่อแนวคิดให้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับคือ 1) การพัฒนาระดับชาติ 2) การพัฒนาระดับองค์กร และ 3) การพัฒนาระดับบุคคล ตามที่พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ส่วนราชการต่างๆ พัฒนาข้าราชการให้มีความสามารถสูงขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องศึกษาวิเคราะห์ในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์และเป้าหมายวางแผน กำหนดหลักสูตรสรรหาความจำเป็น คัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม และการติดตามประเมินผล ให้เกิดผลสำเร็จทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

นโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐบาล จากพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 และจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ทำให้รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อเป็นองค์กรในการกำกับ ดูแลและดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐบาล ได้ส่งผลให้กองทัพอากาศต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ และมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศการป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีแผนการกำหนดยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ 12 ปี (พ.ศ.2551 - พ.ศ.2562) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกองทัพอากาศไปสู่วิสัยทัศน์ที่มุ่งหวัง คำนี้ถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ

นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงกลาโหม แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษาของกองทัพ และ 2) แนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษาของกองทัพ ส่วนนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพอากาศ ซึ่งอยู่ในนโยบายด้านกำลังพล กล่าวคือในข้อ 1.1 เสริมสร้างกำลังพลในทุกระดับให้มีขีดสมรรถนะสูง และข้อ 1.2 เสริมสร้างกองทัพอากาศให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะระบบการบริหารจัดการความรู้ การริเริ่มโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ได้นำแนวคิดสมรรถนะมาใช้ในหน่วยราชการ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ.2546 - พ.ศ.2550 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารราชการ สำคัญประการหนึ่งคือ ยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนกระบวนการ วัฒนธรรมและค่านิยมของข้าราชการ ให้เอื้อต่อการพัฒนาระบบราชการด้วยการบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการสร้างการเรียนรู้ให้ข้าราชการสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการด้วยตนเอง

การบริหารจัดการสถานศึกษาของกองทัพอากาศยังพบว่ามีปัญหาที่สำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มิได้จบการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาหรือการจัดระบบการจัดการศึกษาโดยตรงทำให้การบริหารสถานศึกษา ยังไม่ได้ตามเป้าประสงค์ที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้สนใจในการศึกษาวิจัยสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหาร วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และรูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศต่อไป

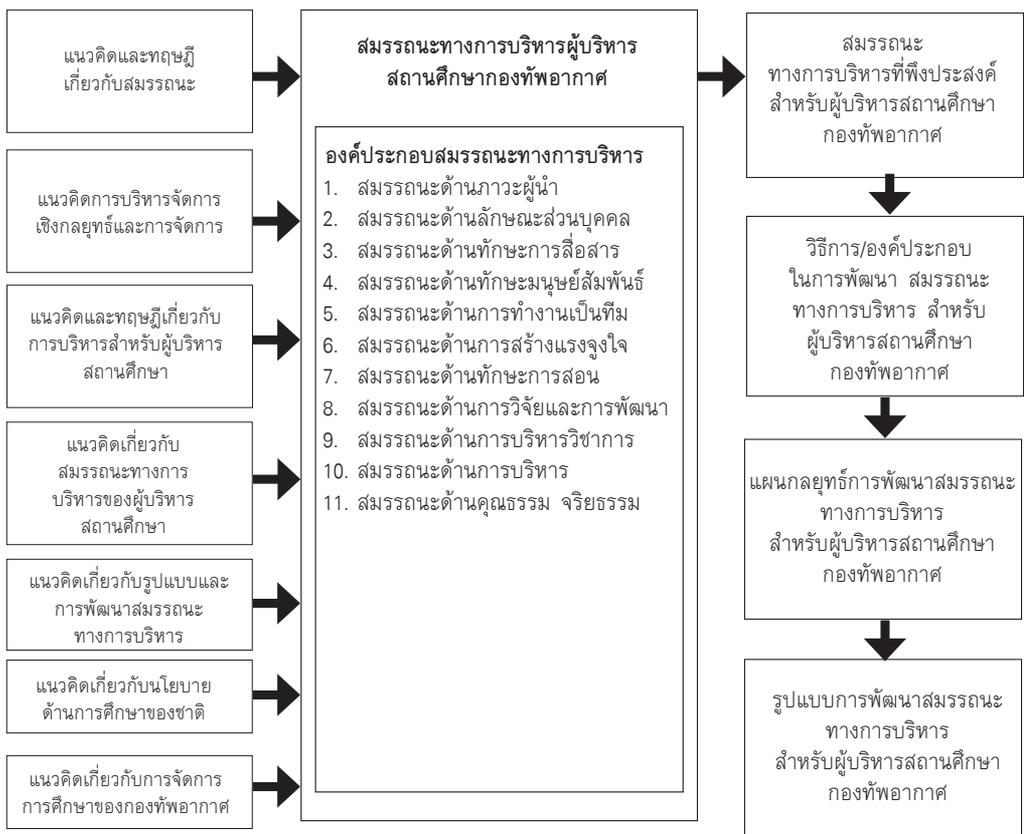
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ ในปัจจุบัน

3. เพื่อดันหารูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางประกอบการศึกษาเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดคือ 1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ 2. แนวคิดการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการ 3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 4.แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา 5. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา 6.แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดและการกำหนดตัวชี้วัด 7. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร 8. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาของชาติ 9. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาของกองทัพอากาศ 10. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2547 11. การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศ 12. งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสมรรถนะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลนำผลที่ได้มาผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับวิเคราะห์เรื่องที่เกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของเขตพื้นที่พหุภาค ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากตำรา บทความ งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะและการบริหารจัดการสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค กำหนดเป็นกรอบแนวคิดสมรรถนะเบื้องต้นสำหรับเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาคและสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาคสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถานศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวคิดสมรรถนะเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเพิ่มเติมในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค โดย นำกลุ่มคำหลักสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค ที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ทดลองใช้เครื่องมือ/ปรับคุณภาพเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างทดสอบ (Pilot test) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำไปสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาคชั้นสัญญาบัตร จำนวน 207 คน การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสกัดองค์ประกอบที่สำคัญและกำจัดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซ้ำซ้อน ด้วยวิธีการ Principal Component Analysis (PCA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบตัวแบบตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของตัวแบบเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาวิธีการพัฒนาสมรรถนะ และการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค รวมทั้งการตรวจสอบรูปแบบ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากข้อมูลที่ได้รับในขั้นตอนที่ 1 เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะตามองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาคทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน รวมถึงรวบรวมข้อมูลเชิงลึกในเรื่องปัจจัยต่างๆ อีกทั้งการสัมภาษณ์ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัย (Moderator) เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะตามองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาคทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน รวมถึงรวบรวมข้อมูลเชิงลึกในเรื่องปัจจัยต่างๆ เช่นเรื่องของวิธีการพัฒนา รูปแบบการพัฒนา สภาพปัญหา แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค เพื่อค้นหาวิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค โดยใช้แนวคิดการสังเคราะห์เชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และ สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของเขตพื้นที่พหุภาคโดยการสังเคราะห์ข้อมูลจาก แบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่พหุภาค ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม รวมทั้งการศึกษาเอกสารข้อมูลจากเอกสารยุทธศาสตร์ กฏ ระเบียบและแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ และดำเนินการตรวจสอบรูปแบบโดยการทำการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ สรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาถึงสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพ อากาศในปัจจุบัน ดังนี้ จาก การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการ Principal Component Analysis (PCA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบตัวแบบสมการโครงสร้าง พบผลดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดคือ ค่าสถิติไค-สแควร์ = 53.030, P-Value = 0.081, RMSEA = 0.040, GFI = 0.960, AGFI = 0.930, CN = 236.520 สรุปได้ว่า สมรรถนะทางการบริหารที่พึงประสงค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ ประกอบด้วย 11 สมรรถนะ คือ 1. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 2. สมรรถนะด้านลักษณะบุคลิกภาพ 3. สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสาร 4. สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ 5. สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม 6. สมรรถนะด้านการสร้างแรงจูงใจ 7. สมรรถนะด้านทักษะการสอน 8. สมรรถนะด้านการวิจัย 9. สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 10. สมรรถนะด้านการบริหารทางการบริหาร และ 11. สมรรถนะด้านจริยธรรม โดยมีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงตั้งแต่ 0.31 - 0.87 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.41 - 0.54 ตัวแปรสังเกตที่มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุดคือ สมรรถนะด้านการวิจัย โดยมีความเชื่อมั่น 0.31 ตัวแปรที่ควรให้ความสำคัญมาก (ค่าความเชื่อมั่น = 0.87)

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศ ในปัจจุบัน จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4การตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษากองทัพอากาศใน 4 มุมมองทั้ง 11 สมรรถนะ โดยตัดสมรรถนะด้านการวิจัยออกเนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุดและมีค่าแปรปรวนของการวัดสูงที่สุดในการวิเคราะห์ SWOT Analysis และการจับคู่แบบ TOWS Matrix ทั้ง 10 กลยุทธ์ได้วิธีการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับกลางของกองทัพอากาศในปัจจุบัน ในรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนา ดังนี้ 1) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 6 ประกอบด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 13 ตัวชี้วัด 2) สมรรถนะด้านลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านลักษณะส่วนบุคคล 2 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 4 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 5 ตัวชี้วัด 3) สมรรถนะด้านทักษะการสื่อสารประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านด้านทักษะการสื่อสาร 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 6 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 16 ตัวชี้วัด 4) สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านด้านมนุษยสัมพันธ์ 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 12 ตัวชี้วัด 5) สมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานเป็นทีม 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 6 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 10 ตัวชี้วัด 6) สมรรถนะด้านทักษะการสอน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะการสอน 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 22 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 29 ตัวชี้วัด 7) สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 6 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 12 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 19 ตัวชี้วัด 8) สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 9) สมรรถนะด้านการบริหาร ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหาร 5 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 7 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 11 ตัวชี้วัด และ 10) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ กลยุทธ์หลักในการพัฒนาสมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย 4 กลยุทธ์ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จ 12 ตัวชี้วัด

ขั้นตอนก่อนการกำหนดยุทธศาสตร์ (strategic formulation) คือ กระบวนการออกแบบและวิเคราะห์ และแนวคิดของสพพานี สฤกษ์วานิช (2544) กล่าวว่า ขั้นตอนย่อยในการกำหนดกลยุทธ์ คือ การตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร ดังนั้นผู้วิจัยได้เลือกใช้ตามแนวคิดของ Certo and Peter (1988) และ สพพานี สฤกษ์วานิช (2544) นั่นคือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกหน่วยงานใน 4 ตำแหน่งที่เรียกว่า การวิเคราะห์ SWOT Element ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำไปสู่ขั้นการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศ จึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของ กองทัพอากาศต้องดำเนินการพัฒนาในภาพรวม คือกลยุทธ์เชิงรุกหรือกลยุทธ์ที่ควรกระทำมากที่สุดในภาพรวม คือ กลยุทธ์ในการการจัดทำและออกแบบหลักสูตรในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา กลยุทธ์การดำเนินการจัดการฝึก อบรม และกลยุทธ์การวัดและ ประเมินผลในการฝึก อบรม ของผู้เข้ารับการฝึก อบรม อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องด้วยในอดีตที่สถานศึกษาของทัพอากาศ ออกคำสั่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ในด้านการบริหารการศึกษา ในหลักสูตรนายทหารการศึกษา หรือการระบุคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาของทัพอากาศอย่างหนึ่งคือต้องผ่านการอบรมหลักสูตรด้านการพัฒนาการบริหารงานด้านการศึกษาจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือทั้งภายนอกหรือภายใน แต่เนื่องด้วยปัจจุบันสถาบันบัณฑิตศึกษาของกองทัพอากาศขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในหลายสาขา อาทิผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบหลักสูตรการพัฒนา การจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล การผลิตเอกสารตำราแบบสากล หรือขาดผู้ชำนาญการเรื่องการบริหารสถานศึกษา ทำให้ในปัจจุบันสภาพปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการบริหารการศึกษาโดยตรงยังคงมีอยู่ ดังนั้นควรมีมาตรการบังคับหรือคำสั่งที่ชัดเจนกับบุคลากรในระดับผู้บริหารที่จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะทางการบริหารการศึกษาเพิ่มเติม โดยกองทัพอากาศ จัดให้มีการจัดทำและออกแบบหลักสูตรการจําเนินการฝึก อบรม และการดำเนินการวัดและประเมินผล การฝึก อบรม อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถบริหารงานสถานศึกษา และสามารถผลิตบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้กับกองทัพอากาศ อันจะเป็นการเสริมสร้างความรู้พร้อมด้านบุคลากรให้กับกองทัพอากาศต่อไป อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างเกราะป้องกันการเกิดปัญหาการได้มาซึ่งบุคลากรที่ไม่มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการบริหารการศึกษา เข้าสู่ระบบการศึกษาของกองทัพอากาศ ดังนั้นมาตรการที่เป็นคำสั่งลายลักษณ์อักษรถึงการระบุคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาของทัพอากาศต้องผ่านการอบรมหลักสูตรด้านการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาด้านความไม่มีเสถียรภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกิดจากการโยกย้าย หรือสลับตำแหน่ง หรือการรับบุคลากรใหม่เข้ามาทำหน้าที่บริหารที่ปราศจากความรู้ที่แท้จริงทางการบริหารสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะทุกการดำเนินการจำเป็นต้องมีและกำหนดเป้าหมาย วิธีปฏิบัติ วิธีแก้ไข การป้องกันการเกิดปัญหาหรือความเสียหายต่างๆ ทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ดังเช่นการวิเคราะห์สภาพปัญหา ก่อนดำเนินการกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นเสมือนแผนที่ที่ช่วยให้มองเห็นทิศทางการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน ตามแนวทางของการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคือ บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดความสำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา และหากผู้บริหารมีความสามารถสูง และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ย่อมส่งผลให้งานด้านบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสะท้อนให้เห็นถึงสถานศึกษาที่มีศักยภาพได้เช่นกัน การมีบุคลากรที่มีสมรรถนะ ย่อมหมายถึง ผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะต่างๆ สะท้อนถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพร้อมเป็นผู้นำในหลากหลายบทบาท หากพิจารณาถึงกลยุทธ์การจัดทำและออกแบบหลักสูตรในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการดำเนินการจัดการฝึก อบรม และการวัด ประเมินผลนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลยุทธ์ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg and Quinn (1996, p.3) กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นรูปแบบของการตัดสินใจหรือการดำเนินการเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ปัจจุบัน จากปัญหาสถานบันทางการศึกษาของกองทัพอากาศขาดบุคลากรในการออกแบบ พัฒนาหลักสูตร และการบริหาร การจัดการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้มีระบบการกำหนดคุณสมบัติ ผู้บริหารการศึกษาดังเช่นภายนอก การดำเนินการสรรหา คัดเลือก และดำเนินการบรรจุ เพื่อชดเชยหรือทดแทนจึงไม่ได้ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง ทำให้ในปัจจุบันเกิดสภาพปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ เชี่ยวชาญ และมีความสามารถด้านวิชาการ และการบริหารการศึกษาดังนั้นการปฏิบัติตามกลยุทธ์เชิงรุกอย่างเดียวนั้นไม่สามารถแก้ไขความบกพร่องของระบบการศึกษาได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติตามกลยุทธ์เชิงรุกให้ร่วมด้วย อันได้แก่ กลยุทธ์การคัดเลือก สรรหา และร่วมมือกับหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก หมายถึงการอาศัยความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานภายนอกในกิจกรรมต่างๆ อาทิ การออกแบบหลักสูตร การเยี่ยมศึกษาดูงานองค์กรสมรรถนะสูง เป็นต้น การกลยุทธ์การ จัดทำคู่มือ การจัดทำ e-learning และการจัดการความรู้ เพื่อการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา กลยุทธ์การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดีในหน่วยงานตามสมรรถนะด้านต่างๆ โดยอาศัยความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดีและเป็นแบบอย่างต่อไปในรุ่นหลัง กลยุทธ์การใช้นโยบาย กฎ ระเบียบ คำสั่งต่างๆ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เนื่องจาก การดำเนินการในหลายๆประเด็นนั้น ไม่สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้โดยด้วยตนเอง หรือความสมัครใจ อาทิ การเข้ารับการศึกษา อบรม การกำหนดคุณสมบัติผู้บริหาร และการโยกย้ายตามเส้นทางสายอาชีพที่ดี เป็นต้น กลยุทธ์การพิจารณาในเรื่องการบรรจุบุคลากรในระบบการศึกษาให้เหมาะสม เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริงเข้ามาสู่ระบบการศึกษาของกองทัพอากาศ และด้วยทั้งนี้เพราะทุกการดำเนินการจำเป็นต้องมีและกำหนดเป้าหมาย วิธีปฏิบัติ วิธีแก้ไข การป้องกัน การเกิดปัญหาหรือความเสี่ยงต่างๆ ทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ดังเช่นการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ก่อนดำเนินการกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นเสมือนแผนที่ทำให้มองเห็นทิศทางการดำเนินงานต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Clausewitz (1984) กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นศิลปะเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

การนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศที่ค้นพบไปใช้ ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะในแต่ละด้าน สิ่งแวดล้อมของหน่วยและปรับวิธีการปฏิบัติหรือโครงการ กิจกรรม ให้เหมาะสมสอดคล้องกับ การพัฒนาสมรรถนะในแต่ละด้าน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากร ทูกระดับหน่วยอย่างตรงประเด็น ตรงกับตามความต้องการของหน่วยต่างๆ หรือกองทัพอากาศ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

ศึกษาการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศไปใช้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนาในรูปแบบของการทำ R&D เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ และแนวทางในการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศ ไปทดลองปฏิบัติในกองทัพอากาศ เพื่อให้ถึงทราบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และทำการประเมินผลเพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไข รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษากองทัพอากาศ ให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของกองทัพอากาศอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมสูงสุดต่อไป

บรรณานุกรม

- กองทัพไทย. (2551). คำสั่งกองทัพไทย (เฉพาะ) ที่ 55/51 เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพไทย. สืบค้น 15 กันยายน 2557, จาก <http://dopns.mi.th/Document/ORDER/library55-51.pdf>
- กองทัพอากาศ. (2551). ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ พ.ศ.2551-2562 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557). สืบค้น 15 กันยายน 2557, จาก http://imgcdn.rtaf.mi.th/2557/admin/rtaf_25570422143206.pdf
- จารุพงศ์ พลเดช. (2551). ผลงานการพัฒนาจังหวัดตามแนวชุมชนทรัพย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช รอบ 12 เดือน (1 ตุลาคม 2550 - 30 กันยายน 2551) จังหวัดลพบุรี. ลพบุรี :ลพบุรี ออฟเซต.
- दनัย เทียนพูน. (2543). การบริหารทรัพยากรบุคคลในศตวรรษหน้า. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). ข้อเสนอนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษาคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (ม.ป.ป.). ชุดเครื่องมือการพัฒนาองค์กร (Organization Improvement Toolkits) ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. สืบค้น 17 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.dnp.go.th/Desystem/G3.pdf>
- สุพานี สฤษฏีวานิช. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธ์. ปทุมธานี :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Certo, S. & Peter, J. (1988). *Strategic Management*. New York: Random House.
- Clausewitz, C. V. (1984). *On war*. Upper Saddle River, NJ: Princeton University.
- Mintzberg, H., & Quinn, J. B. (1996). *The strategy process: Concepts, contexts, cases*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

วัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีกับการตัดสินใจ ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงาม ของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

KOREAN POPULAR CULTURE AND PURCHASE DECISION ABOUT DIET AND BEAUTY SUPPLEMENT PRODUCTS FOR FEMALE CONSUMERS IN BANGKOK

ศศิประภา พันธนาเสวี*

Sasiprapa Phanthanasaewee*

---

* รองคณบดี ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* Associate Dean, Academic Affairs and Research School of Business Administration, Bangkok University

* Email: sasiprapa.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคเพศหญิงที่มีต่อวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี ทั้งทางด้านมหาชนนิยม ด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูงและด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน และ 3) ศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามที่มุ่งเน้นวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุเฉลี่ย 24 ปี มีสถานะโสด มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,001 – 20,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวม ตลอดจนวัฒนธรรมกระแสนิยมทางด้านมหาชนนิยมและทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: วัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี มหาชนนิยม การตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงาม

Abstract

The objectives for this research are to examine (i) factors of popular culture affecting purchase decision among female consumers in Bangkok; (ii) the degree of consumer's perception towards Korean popular culture including public popularity, low culture, and mass media-saturated culture; and (iii) purchase decision for health and beauty supplements with an emphasis in Korean popular culture among female consumers in Bangkok. Purposive sampling technique was employed with the respondents of 400. The instrument used for this study was questionnaire. Statistical analysis used for this study includes descriptive; percentage, mean, standard deviation; and inferential statistics; multiple regression.

Most of the respondents are females, aged 24 years old, single, graduated with bachelor's degree and earn a monthly income with a range of 10,001-20,000 THB. The results reveal that factors of popular culture including public popularity and mass media-saturated culture affect purchase decision for health and beauty supplements among female consumers in Bangkok at significance level of 0.05.

Keywords: Korean Popular Culture, Public Popularity, Purchase Decision, Diet and Beauty Supplements

บทนำ

จากแนวโน้มการดูแลสุขภาพที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องมีการเติบโตตามไปด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหารดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจของ Euromonitor International ในปี 2558 ที่พบว่า มูลค่าตลาดโลกของอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพในปี 2558 มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6-7 ต่อปี และคาดการณ์ว่าในปี 2560 มูลค่าตลาดอาจสูงถึง 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 33 ล้านล้านบาท สำหรับประเทศที่บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ประเทศจีน ส่วนประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 19 ซึ่งสำหรับธุรกิจผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงามในประเทศไทยจัดว่าเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโตและการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปีตามแนวโน้มของตลาดโลกด้วยมูลค่ามากกว่า 38,000 ล้านบาท ในปี 2558 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันทั้งเพศชายและหญิงในทุกช่วงวัย ต่างหันมาให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ ความงาม และผิวพรรณมากยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาที่ทำให้ธุรกิจด้านสุขภาพและความงามเปิดตัวขึ้นมากมายเพื่อรองรับกับความต้องการที่สูงขึ้นเหล่านั้น (Euromonitor International, 2015) อีกทั้งตลาดธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงามมีความหลากหลายทั้งในเรื่องราคาและคุณภาพที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน นำไปสู่ภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดที่มีมูลค่ามหาศาล ประกอบกับข้อมูลของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ที่ได้ทำการจัดอันดับ 10 ธุรกิจที่โดดเด่น โดยประเมินจากปี 2557-2558 พบว่า ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความงาม อาทิ อาหารเสริม เครื่องสำอาง สามารถครองอันดับ 1 ได้ติดต่อกัน ทั้งนี้ ตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและความงามเกิดขึ้นในเมืองไทยเมื่อ 17 ปีก่อน โดยปัจจุบันวัดสันถือเป็นตราสินค้าที่มีสาขามากที่สุด รองลงมาได้แก่ บิวตี้, เอ็กซ์ตรา (ไมโครซีพี ออลล์) (ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2558) นอกจากนี้ยังมีตราสินค้าใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น ชูรูชะและโอเคนกิ เป็นต้น รวมถึงตลาดเครื่องสำอางเกาหลีที่มีการแข่งขันอย่างดุเดือดในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาอันเป็นผลมาจากกระแสเกาหลีพีเวอร์ หรือ กระแสนิยมเกาหลีผ่านทางวัฒนธรรมเพลงป๊อปของเกาหลี หรือละครของเกาหลีที่ทำให้คนไทย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นหันมาให้ความสนใจแต่งตัวตามแฟชั่น ทรงผม เครื่องสำอาง การแต่งหน้าและบริโภคผลิตภัณฑ์จากเกาหลีมากขึ้น รวมถึงการมีจุดขายทางด้านราคาที่ไม่แพงเกินไป จึงทำให้ตราสินค้าที่นำเสนอจุดเด่นด้วยรูปแบบเกาหลียังคงเติบโตได้ดีอย่างเช่น บริษัท X) จำกัด ซึ่งเป็นเจ้าของตราสินค้า S ที่ได้เป็นผู้ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้านความงามได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวพรรณ กลุ่มผลิตภัณฑ์ควบคุมน้ำหนัก และกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารเสริมความงามที่มุ่งเน้นนำเสนอความเป็นวัฒนธรรมกระแสนิยมที่โด่งดังด้านความงามของประเทศเกาหลีมาเป็นจุดขายหลัก จนปัจจุบันมียอดขายเป็นอันดับหนึ่งจากช่องจัดจำหน่ายสินค้าสมัยใหม่ (Modern Trade) อย่างเช่น ร้านวัตสัน บิวตี้ เซเว่นอีเลฟเว่น และร้านขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามอื่นๆ และมีส่วนแบ่งทางการตลาดคิดเป็นร้อยละ 7-8 โดยมียอดขายต่อเนื่องโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 20 ล้านบาทต่อเดือน (วัฒนธรรมจารย์ จินศิริวานิชย์, 18 ตุลาคม 2558) อีกทั้งงานวิจัยของ จุฑารัตน์ ทินบัว (2556) ที่พบว่าตราสินค้า S เป็นตราสินค้าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ผู้บริโภคเลือกซื้อมากที่สุดอีกด้วย

นอกจากนั้น จากการศึกษาของงานวิจัยในอดีตยังพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล กลยุทธ์ทางการตลาดและเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงสุขภาพเป็นหลัก (จิราภา โฆษิตตวานิช, 2554; จุฑารัตน์ ทินบัว, 2556; ชญานม ลำภา, 2556; Mounghkem & Surakiatpinyo, 2010) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงว่ายังไม่ค่อยมีงานวิจัยใดที่กล่าวถึงความมีอิทธิพลระหว่างประเด็นวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามมากนัก จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามที่มุ่งเน้นนำเสนอความเป็นวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการศึกษามีประโยชน์ต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. องค์กรธุรกิจและผู้ประกอบการที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามที่มุ่งเน้นนำเสนอความเป็นวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี สามารถนำผลวิจัย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับวางแผนกลยุทธ์ระดับองค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางธุรกิจในปัจจุบันและในอนาคต ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและเลือกรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับกระแสนิยมทางด้านวัฒนธรรมของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
2. นักวิชาการ นักวิจัยและผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการค้นคว้าหาข้อมูลและเป็นแหล่งอ้างอิงให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมกระแสนิยม

วัฒนธรรมกระแสนิยม คือ ความเชื่อและการปฏิบัติต่างๆ ที่ผ่านการยอมรับและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคล เพื่อที่จะทำให้คนจำนวนมากเกิดความชื่นชอบและสนใจ จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสนิยม โดยอาจจะมีผลกระทบต่อคนทุกเพศทุกวัย ทุกชนชั้น ซึ่งวัฒนธรรมกระแสนิยมนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะวัยรุ่นและวัยทำงานที่มีกำลังซื้อ กำลังบริโภค และมีการติดตามแสวงหาความสนุกสนานรื่นรมย์ของชีวิต ทั้งนี้ Storey (2001) และ Raymon (2001) ได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมกระแสนิยมไว้ 3 ลักษณะประกอบด้วย

1. ด้านมหาชนนิยม หมายถึง การแสดงให้เห็นถึงการเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก ซึ่งจะครอบคลุมถึงเนื้อหาวัฒนธรรมโดยทั่วไป อย่างเช่น พัฒนาการทางสังคม บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งรูปแบบการใช้ชีวิต เป็นต้น
2. ด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง หมายถึง วัฒนธรรมที่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจซื้อสินค้า การเลือกซื้อสินค้า หรือการชื่นชอบบางสิ่ง โดยใช้อารมณ์ในการตัดสินใจเป็นหลัก ไม่ได้ไตร่ตรองหรือวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งนั้นถึงความจำเป็น เพียงแต่รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ตนเองชื่นชอบเท่านั้น อย่างเช่น การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตามดาราหรือผู้มีชื่อเสียงที่ตนชื่นชอบ โดยที่ผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นอาจไม่เหมาะสมกับตนเอง เป็นต้น
3. ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน หมายถึง วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมถึงการขยายตัวของชุมชนเมือง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสื่อ การคมนาคม การสื่อสาร และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตและค่านิยมของคนจากวัฒนธรรมดั้งเดิมไปสู่วัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งเป็นเหมือนกระแสและพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น วัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี จึงจัดเป็นความเชื่อ รูปแบบหรือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อที่จะทำให้คนจำนวนมากชื่นชอบและสนใจ จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสนิยม ซึ่งกระแสนิยมเกาหลี มักเริ่ม

จากการสร้างต้นแบบขึ้นมา เพื่อถ่ายทอดความเป็นเกาหลีทั้งด้านวัฒนธรรม อาหาร เทคโนโลยี รวมถึง การอุปโภคบริโภคผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยมีสื่อ โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ตเป็นตัวกลาง ซึ่งจะมีผลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และการดำเนินชีวิตของผู้คนในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของเกาหลี

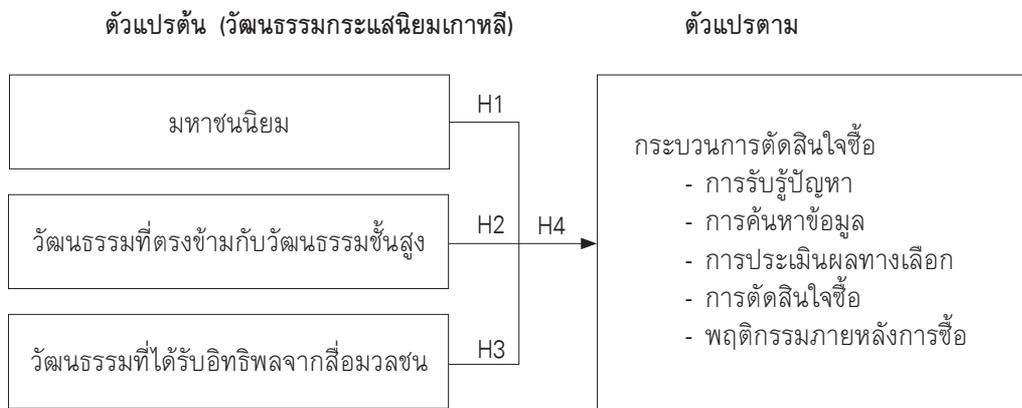
การตัดสินใจซื้อ

Engel, Blackwell, & Miniard (1990) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อและความรู้สึกภายหลัง การซื้อสินค้าของผู้บริโภคประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) หรือการรับรู้ความจำเป็น (Need Recognition) คือ การรับรู้ความจำเป็นและความต้องการว่า ต้องการสินค้าหรือบริการชนิดใด
2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) คือ หลังจากที่อยู่ว่าต้องการสินค้าหรือบริการใดแล้ว ก็จะไปแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกตนเอง
3. การประเมินผลทางเลือก (Alternative Evaluation) ผู้บริโภคจะนำข้อมูลที่ผ่านกระบวนการ จัดเก็บไว้ในหน่วยความจำแล้วมาประเมินทางเลือก ซึ่งจะส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อ (Believe) ต่อไป
4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) หลังจากแสวงหาทางเลือกและประเมินผลทางเลือก แล้วผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจว่าถ้าซื้อสินค้าหรือบริการนั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการและความพอใจให้กับตนเองได้หรือไม่
5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) หลังจากใช้สินค้าหรือบริการแล้ว ผู้บริโภคจะตรวจสอบผลการใช้ว่าพอใจหรือไม่ ถ้าพอใจก็จะบริโภคซ้ำอีกหรือแนะนำต่อไปให้กับบุคคลอื่น แต่ถ้าไม่พอใจก็จะไม่บริโภคสินค้านั้นอีกต่อไป

จากแนวคิดทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมและการตัดสินใจซื้อของ Mukerji & Schudson (1991); Nisbet (1970); Raymond (2001) Storey (2001) และ Engel, Blackwell, & Miniard (1990) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ จุฬารัตน์ ทินบัว (2556) ชญาน ล้าภา (2556) ชัชภา อ้อพงษ์ (2012) สุดาริน เอื้อ โชติพิณิช (2008) และ Mounghkem & Surakiatpinyo (2010) ที่แสดงให้เห็นถึงที่มาของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานครดังกล่าวมากรอบแนวคิดต่อไปนี้

กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชากรเพศหญิงซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ที่มีช่วงอายุระหว่าง 20-28 ปี จำนวน 388,028 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2557) ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ ผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ที่มีช่วงอายุระหว่าง 20-28 ปี ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามยี่ห้อ S จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตาราง Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ร้านวัตสันและเซเว่นอีเลฟเว่นในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนร้านละ 5 สาขา ซึ่งประกอบไปด้วยร้านวัตสัน สาขาเมกะบางนา สาขาโรบินสันบางนา สาขาเซ็นทรัลบางนา สาขาโลตัสบางปะกอก สาขาโลตัสสุขุมวิท 50 และร้านเซเว่นอีเลฟเว่น สาขาสุขุมวิท สาขาราชประสงค์ สาขาสยามสแควร์ สาขามหาสวัสดิ์ สาขาลาดกระบัง 3 ทั้งนี้ เนื่องจากร้านตัวแทนจำหน่ายดังกล่าวเป็นร้านที่สร้างยอดขายที่ดีที่สุดให้กับทางบริษัท X ในการขายผลิตภัณฑ์ S ซึ่งคิดเป็นอัตราร้อยละ 60 (วัฒนธรรมการบริโภค, 18 ตุลาคม 2558)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงาม รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี อย่างเช่น ข้อมูลจากการแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ S ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ ทำให้ท่านอยากใช้ผลิตภัณฑ์ ท่านซื้อผลิตภัณฑ์ S เพราะเป็นผลิตภัณฑ์จากประเทศเกาหลี รวมถึง ช่องทางในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ S ที่หลากหลายทำให้ท่านเกิดความสนใจและการตัดสินใจซื้อ เช่น ผลิตภัณฑ์ S สามารถแก้ไขปัญหาด้านผิวพรรณของท่านได้ ท่านมักจะหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ S อย่างครบถ้วนก่อนตัดสินใจซื้อ ท่านจะทำการเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์ S กับตราสินค้าอื่นๆ เสมอ ท่านมักเลือกผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดให้ตัวเองเสมอ และเมื่อท่านใช้ผลิตภัณฑ์ S แล้วรู้สึกพอใจ ท่านจะมีการแนะนำต่อให้คนอื่นฯ อยู่เสมอ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่ใช้มาตราส่วนนามบัญญัติ (Nominal) และการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าที่ระดับ 0.683 -0.869 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ทางสถิติ

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้ คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ใช้บรรยายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมในการซื้อ ความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและความงาม ของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. สถิติเชิงอ้างอิง เป็นการการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตัวเดียว กับ ตัวแปรหลายตัวซึ่งในที่นี้คือความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นเพศหญิง ที่มีอายุเฉลี่ยที่ 24 ปี มีสถานภาพโสด เป็นนักศึกษาและมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ 10,001 – 20,000 บาท

ข้อมูลด้านพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงาม

ผู้บริโภคมีอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามต่อเดือนที่ 1-10 เม็ด โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อต่อครั้งที่ 1-1,000 บาท ช่วงเวลาที่ผู้บริโภคซื้อมากที่สุด คือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ช่องทางที่ผู้บริโภคมักเลือกซื้อ ได้แก่ ร้านสะดวกซื้อ รองลงมาคือ บุรุษขายอาหารเสริมทั่วไปและอินเทอร์เน็ต โดยที่ร้านสะดวกซื้อที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 1 ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงาม คือ ร้านวัตสัน อันดับที่ 2 และ 3 คือ เซเว่นอีเลฟเว่นและบู๊ส์ท์ ช่องทางที่ผู้บริโภคหาข้อมูลและช่องทางที่ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ ช่องทางอินเทอร์เน็ต รองลงมาได้แก่ การสอบถามข้อมูลจากพนักงานขายและนิตยสารความงาม คุณลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้ผลิตภัณฑ์คือ การทำให้มีผิวพรรณที่เปล่งปลั่ง รองลงมา คือ ความสามารถในการลดเลือนจุดต่างดำ การทำให้ผิวพรรณกระชับและช่วยลดปัญหาสิว ตามลำดับ คุณลักษณะในปัจจุบันทางด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การพกพาที่สะดวกและรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ปัจจัยทางด้านราคาที่คุณค่ามากที่สุดคือ ความสะดวกเหมาะสมกับคุณภาพและระดับราคาไม่แพง ปัจจัยทางด้านช่องทางจัดจำหน่าย คือ สามารถหาซื้อได้ง่าย ส่วนปัจจัยทางด้านส่งเสริมการตลาดคือ การมีโฆษณาที่น่าสนใจ มีพนักงานคอยให้คำแนะนำและมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ สำหรับบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์มากที่สุด คือ ตัวเอง รองลงมาคือ เพื่อน blogger และพนักงานขายตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี

ปัจจัยด้านมหาชนนิยม พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัจจัยทางด้านมหาชนนิยมในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.34 โดยผู้บริโภคเห็นว่า การบอกต่อจากคนรอบข้างทำให้เกิดความต้องการอยากใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามที่ค่าเฉลี่ย 3.39 การได้รับข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นผ่านทางบทความหรือช่องทางต่างๆ และการที่ผลิตภัณฑ์ขึ้นเป็นอันดับ 1 ทางด้านยอดขายในช่องทางจัดจำหน่ายสมัยใหม่ทำให้อยากใช้ผลิตภัณฑ์ ที่ค่าเฉลี่ย 3.35 เท่ากัน รวมถึง การที่ผลิตภัณฑ์เป็นที่นิยมของคนทั่วไปมากขึ้นส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์มากขึ้นตามไปด้วยที่ค่าเฉลี่ย 3.33 และการที่คนส่วนใหญ่หันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีมากขึ้น ทำให้หันมาสนใจผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีมากขึ้นตามไปด้วย ที่ค่าเฉลี่ย 3.26

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูงในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.44 โดยผู้บริโภคให้ความเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีมีความน่าเชื่อถือ ที่ค่าเฉลี่ย 3.67 และที่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลี ที่ค่าเฉลี่ย 3.63 รวมถึงในกรณีที่น่าสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ไปแล้วก็ตามมักจะไม่มีเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่สนใจกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ค่าเฉลี่ย 3.38 และมักจะทำการซื้อผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีโดยปราศจากเหตุผล ที่ค่าเฉลี่ย 3.30 ตลอดจนมักจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีโดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นของตนเอง ที่ค่าเฉลี่ย 3.20

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.67 โดยเห็นว่า การที่ผลิตภัณฑ์มีช่องทางในการสื่อสารทางการตลาดที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสารและป้ายโฆษณา ทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.81 ตลอดจนการมีรูปแบบในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจผ่านทางสื่อต่างๆ ทำให้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้นที่ค่าเฉลี่ย 3.72 การมีความถี่ในการโฆษณาผ่านทางสื่อต่างๆ ทำให้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้นที่ค่าเฉลี่ย 3.63 การได้รับชมภาพยนตร์หรือละครเกาหลีทำให้อยากใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากประเทศเกาหลีตามไปด้วยและการที่ดารา นักร้องหรือผู้มีชื่อเสียงชาวเกาหลีที่ชื่นชอบมาเป็น พิธีเซ็นเตอร์ให้กับผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ที่ค่าเฉลี่ย 3.52 และ 3.50

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม

ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจจำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ทางด้านการรับรู้ปัญหา ที่ค่าเฉลี่ย 3.84 การค้นหาข้อมูลที่ค่าเฉลี่ย 4.01 การประเมินผลทางเลือก ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 การตัดสินใจซื้อ ที่ค่าเฉลี่ย 4.12 และพฤติกรรมการภายหลังการซื้อ ที่ค่าเฉลี่ย 3.89 ตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามปัจจัยย่อยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลี ดังตารางที่ 1 สามารถทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภคเพศหญิงได้ดังนี้

ค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.187 อธิบายได้ว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานครเป็นผลมาจากปัจจัยวัฒนธรรมกระแสนิยมทางด้านมหาชนนิยม ด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง และด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนรวมกันที่ 18.70% ส่วนที่เหลืออีก 81.30% เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้

สมมติฐานที่ 1 (H₁) ปัจจัยทางด้านมหาชนนิยมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่า Sig* มีค่าเท่ากับ 0.001 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน ที่ว่า ปัจจัยทางด้านมหาชนนิยมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.154 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านมหาชนนิยมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ หากปัจจัยทางด้านมหาชนนิยมมีผลมากขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.154 หน่วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมาก จะช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นในการตัดสินใจซื้อได้มากยิ่งขึ้น

สมมติฐานที่ 2 (H₂) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่า Sig* มีค่าเท่ากับ 0.829 ซึ่งสูงกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 3 (H₃) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่า Sig* มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.416 แสดงให้เห็นว่า การปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ หากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนมีผลมากขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.416 หน่วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากผลิตภัณฑ์ได้รับเผยแพร่ทางสื่อมวลชนมากก็ช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นในการตัดสินใจซื้อได้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1: อิทธิพลของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีรายปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	2.325	0.193		12.036	0.000
ด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมด้านมหาชนนิยม	0.162	0.047	0.154	3.409	0.001**
ด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง	-0.008	0.036	-0.013	-0.216	0.829
ด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากสื่อมวลชน	0.308	0.044	0.416	6.919	0.000**

หมายเหตุ 1. $R^2 = 0.199$ Adjusted $R^2 = 0.187$ $F = 16.099$ 2. ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 4 (H_4) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2: อิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	2.542	0.163		15.634	0.000
ด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวม	0.408	0.046	0.403	8.784	0.000**

หมายเหตุ 1. $R^2 = 0.162$ Adjusted $R^2 = 0.160$ $F = 77.151$ 2. ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ค่า Adjusted $R^2 = 0.160$ อธิบายได้ว่า ความคิดเห็นต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานครเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวม 16% ส่วนที่เหลืออีก 84% เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้ทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ค่า Sig* มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.01 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) มีค่าเท่ากับ 0.403 แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ หากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมมีผลมากขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 0.403 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากผลิตภัณฑ์กลายเป็นกระแสนิยมในสังคมมากจะช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นในการตัดสินใจซื้อได้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวม

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีในภาพรวมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากอะไรก็ตามที่เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ รูปแบบการปฏิบัติหรือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยบุคคลที่สามารถทำให้คนจำนวนมากชื่นชอบและสนใจ จนกระทั่งเกิดเป็นกระแสนิยมได้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ ชัชภา อ้อพงษ์ (2012) Mukerji & Schudson (1991) และ Storey (2001) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมกระแสนิยมเป็นวัฒนธรรมแห่งการบริโภคหรือเป็นวัฒนธรรมตลาดซึ่งถูกผลิตและกระจายผลผลิตออกไปสู่กลุ่มผู้บริโภคในวงกว้าง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดกระแสในการบริโภคของคนในสังคมและปล่อยให้เป็นไปตามกลไกของตลาดด้วยหลักการแห่งอุปสงค์และอุปทาน จนนำมาซึ่งความนิยมชมชอบของกลุ่มคนจำนวนมาก ซึ่งผู้ประกอบการต้องมุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมดังกล่าวได้ โดยเฉพาะการแพร่กระจายของวัฒนธรรมเกาหลีมักผ่านรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล และสื่อมวลชน เป็นหลัก

วัฒนธรรมกระแสนิยมด้านมหาชนนิยม

ปัจจัยทางด้านมหาชนนิยมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีทิศทางสอดคล้องกับแนวคิดของ Raymond (2001) และงานวิจัยของชญาณ ลำภา (2556) ที่ได้แสดงให้เห็นว่ามหาชนนิยมเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่นิยมชมชอบ จนเกิดเป็นคุณค่าและได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ความนิยมในผลิตภัณฑ์นั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากคนรอบข้างหรือสิ่งแวดล้อม อย่างเช่น การได้รับการบอกต่อหรือการอ่านความคิดเห็นหรือรีวิวจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสังคมปัจจุบันที่อยู่ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยกระแสความนิยม การให้ความสำคัญกับเหตุการณ์สื่อบันเทิง สินค้าและบริการต่างๆ ที่ล้วนแต่มีศักยภาพในการถูกนำเสนอหรือได้รับการยอมรับโดยผู้คนจำนวนมากผ่านรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ทำให้มีโอกาสกลายเป็นกระแสนิยมทางวัฒนธรรมได้ อันจะนำมาซึ่งการตัดสินใจซื้อสินค้าตามกระแสนิยมของสังคมได้ในที่สุด นอกจากนี้ วัฒนธรรมมหาชนนิยมยังถูกจัดให้เป็นวัฒนธรรมแห่งความเป็นไปได้ที่มีการเกิดขึ้น เปลี่ยนแปลง และเสื่อมสลายไปตามกระแสนิยมของคนในสังคมและตามกาลเวลา

วัฒนธรรมกระแสนิยมด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง

ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การสอบถามข้อมูลจากพนักงานขายและนิตยสารความงาม ตลอดจนในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคคำนึงถึง คือ คุณลักษณะและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์ทั้งทางด้านคุณภาพ บรรจุภัณฑ์และรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนปัจจัยทางด้านระดับราคาที่เหมาะสม การมีช่องทางการจำหน่ายที่สามารถหาซื้อได้ง่าย รวมถึงการมีโฆษณาที่น่าสนใจเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาริน เอื้อโชติพิณิช (2008) และ Mounghem & Surakiatpinyo (2010) ที่ค้นพบว่า ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญอย่างมากต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค ตลอดจนแนวคิดของ Nisbet (1970) ที่กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมกระแสนิยมด้านวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมชั้นสูง เป็นวัฒนธรรมที่ไร้เหตุผล แต่จะใช้ความรู้สึกในการพิจารณาและตัดสินใจต่างๆ เป็นหลัก

ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชน

ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนมีผลกระทบบต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามของผู้บริโภคเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ทั้งนี้ เนื่องจากสื่อมวลชนในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทั้งในด้านการบริโภคสินค้าและบริการยอดนิยมนี่ที่อยู่รอบตัว รวมถึงได้กลายมาเป็นบทบาทสำคัญต่อการก่อรูปและขยายตัวของวัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนจะปรากฏอยู่ทั่วไปในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นวัสดุสิ่งของ (อาทิ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องสำอาง) รายการโทรทัศน์ เพลง หนังสือ นิตยสาร ตลอดจนพฤติกรรม (อาทิ การแสดงพฤติกรรมเลียนแบบนักร้อง นักแสดงหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง) และแนวโน้มความนิยม (อาทิ การรักษาสุขภาพ การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม) เป็นต้น ซึ่งมีทิศทางสอดคล้องกับแนวคิดของ Mukerji & Schudson (1991) และ Storey (2001) ที่ได้อธิบายว่า วัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความชื่นชอบและสนใจในกิจกรรมอย่างแพร่หลายผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชน รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ ทินบัว (2556) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชน รวมถึงผู้มีชื่อเสียง นักแสดงและนักร้องได้กลายมาเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภคในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผู้ประกอบการและองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงาม ควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมกระแสนิยมเกาหลีกับการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และองค์กรเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก จนเกิดเป็นคุณค่าและได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามควรใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการแพร่กระจายความนิยม โดยใช้การผสมผสานการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ป้ายโฆษณา นิตยสาร สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เข้าถึงคนจำนวนมากที่นิยมบริโภคคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมผ่านตัวสินค้า อีกทั้ง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจของประชาชนอย่างแพร่หลาย

2. ผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและความงามควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้เกิดการใช้ผลิตภัณฑ์แล้วบอกต่อ หรือผลักดันให้เกิดการแสดงความคิดเห็นผ่านบทความต่างๆ ตลอดจน การรีวิวผลิตภัณฑ์ทางสื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับความน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ทั้งนี้ การถูกนำเสนอหรือได้รับการยอมรับโดยผู้คนจำนวนมากจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีโอกาสกลายเป็นกระแสนิยมทางวัฒนธรรมได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษานี้สามารถขยายผลได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการอธิบายปรากฏการณ์และปัญหาทางการศึกษาในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกัน ผู้ทำวิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็นสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมกระแสนิยม อย่างเช่น ปัจจัยแหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์และการตลาดเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำปัจจัยเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับแนวโน้มความนิยมของผู้บริโภค

2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังวัฒนธรรมกระแสนิยมของชาติอื่นๆ รวมถึง ขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังเพศชายและกลุ่มอายุที่นอกเหนือจากช่วงอายุ 20-28 ปี รวมถึงควรศึกษาเพิ่มเติมในพื้นที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างทางด้านความคิดเห็น พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2557). *สรุปสถิติประชากรศาสตร์ปี 2557*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2558, จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php
- จิราภา โฆษิตวานิช. (2554). *พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมบำรุงสุขภาพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑารัตน์ ทินบัว. (2556). *ความสำคัญและการรับรู้เครื่องหมายการค้าการตลาดแบบครบวงจรที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชญาณ ลำเนา. (2556). *การศึกษาทัศนคติ การรับรู้ และพฤติกรรมการบริโภคตามกระแสเกาหลีนิยม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัชภา อ้อพงษ์. (2555). *อิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมเกาหลีในหมู่ผู้ใช้เว็บไซต์บ็อบคอร์นฟอรัมดอทคอม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2558). *10 อันดับธุรกิจเด่น ในปี 2558*. สืบค้น 15 กันยายน 2558, จาก http://cebf.utcc.ac.th/upload/analysis_file
- สุดารีน เอื้อโชติพิณช. (2008). *การศึกษาปัจจัยในการซื้อการตัดสินใจของลูกค้าต่อการบริโภคอาหารผลิตภัณฑ์อาหารเสริม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Engel, J.F., Blackwell, R.D., & Miniard, P.W. (1990). *Consumer behavior*. Illinois, IL: Dryden.
- Euromonitor International. (2015). *Market Research on Vitamins and Dietary Supplements*. Retrieved August 25, 2015, from <http://www.euromonitor.com/vitamins-and-dietary-supplements>
- Moungkhem, C. and Surakiatpinyo, J. (2010). *A Study of Factors Affecting on Men's Skin Care Products Purchasing, Particularly in Karlstad*, (Doctoral dissertation). Sweden: Karlstad University.
- Mukerji, C. and Schudson, M. (1991). *Rethinking Popular Culture Contemporary Perspectives in Cultural Studies*. California, CA: University of California Press.
- Nisbet, H.B. (1970). *Herder and the Philosophy and History of Science*. Cambridge, MA: Modern Humanities Research Association.
- Raymon, W. (2001). *Culture is Ordinary*. Oxford, UK: Blackwell.
- Storey, J. (2001). *Value through Information and Consultation*. UK: Palgrave Macmillan.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York, NY: Harper and Row.

อิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์การเทคโนโลยี สารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ของพนักงานระดับปฏิบัติการโรงพยาบาลเอกชน

THE IMPACT OF INDIVIDUAL, ORGANIZATIONAL, INFORMATION TECHNOLOGY, KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS AND KNOWLEDGE MANAGEMENT OPERATIONS CONTEXTS TOWARD STAFF PERFORMANCE OF PRIVATE HOSPITALS

อรอนพ เรืองกัลปวงศ์*

Annop Ruangkalapawongse*

สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์**

Somdech Rungsrisawat**

บัณฑิต ผังนรินทร์***

Bundit Pungnirund***

เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์****

Kasemson Pipatsirisak****

---

* นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ (การจัดการทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

* D.B.A., Candidate, Doctor of Business Administration Program in Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

* E-mail: aruank@hotmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

** Advisor, Assistant Professor, Faculty of Management Science, Suan Sunandha Rajabhat University.

** E-mail: somdech98@hotmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

*** Co-Advisor, Assistant Professor, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

*** E-mail: bunditpung@hotmail.com

**** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

**** Co-Advisor, Assistant Professor, Graduate School, Bangkok University.

**** E-mail: kasemson.p@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาาระดับความคิดเห็นของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนต่อบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงาน และ 2) ศึกษาอิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทั้งนี้งานวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน และงานวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานระดับปฏิบัติการของโรงพยาบาลเอกชนที่มีการดำเนินการในด้านการจัดการความรู้จำนวน 391 คน ซึ่งสามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ตามสูตรที่ใช้หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นแบบสัดส่วนโดยทำการเทียบชั้นแบบสัดส่วนของพนักงานระดับปฏิบัติการใน 13 แห่ง ขั้นตอนที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากพนักงานระดับปฏิบัติการ 13 แห่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 391 คน แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เพื่อสำรองไว้สำหรับแบบสอบถามที่ผู้ตอบนั้นตอบคำถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนต่อบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงานมีความคิดเห็นในภาพรวมทั้งหมดยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเชิงปริมาณสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงระหว่างกัน คือ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลโดยตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 การปฏิบัติในการจัดการความรู้มีอิทธิพลโดยตรงเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 สำหรับการศึกษานี้องค์การควรสร้างกระบวนการจัดการความรู้ที่สนับสนุนให้พนักงานแสวงหาความรู้ แปลงความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และปกป้องความรู้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติด้านการจัดการความรู้ โดยพนักงานจะต้องได้ความรู้ที่มีคุณภาพและพอใจในความรู้ที่ได้รับจนสามารถสร้างสรรค์คุณภาพในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการได้

คำสำคัญ: บริบทส่วนบุคคล บริบทองค์การ บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ การปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน

Abstract

This research aims to 1) examine the attitude level of individual context, organization context, information technology context, ability of knowledge management process context, knowledge management operation and the performance of employee in private hospital. 2) study the influence of individual context, organization context, information technology context, ability of knowledge management process context, knowledge management operation and the performance of employee in private hospital. This research was conducted using the qualitative and the quantitative methods. The survey tools are the questionnaires for in-depth interviews with 10 people in qualitative method and there are 391 operation staffs who work on the Knowledge Management to for quantitative method. The Multi Stage Sampling proposed by Yamane (1967) was utilized in this research, its steps are as follows 1) The Stratified Sampling of operation staffs from 13 private hospitals. 2) The Simple Random Sampling of the 391 operation staffs from 13 private hospitals. In the field survey, 400 samples were collected for reservation. Data analysis method for quantitative research was structural equation modeling (Structural Equation Modeling: SEM). The results showed that the overall opinion of private hospital staff on the context of individual employee, organization context, information technology context, the ability of the knowledge management process context, the practice of knowledge management, and the performance of private hospital staff was a high level in a holistic view which corresponds to the in-depth interview. The study found that the ability of the knowledge management process has a positive direct influence on the performance of private hospital staff at a statistical significance of .001. And the knowledge management operation has a positive direct influence on the performance of private hospital staff at a statistical significance of .01. In this study, the organization should establish knowledge management process that encourage the staff to search for move knowledge, adjust knowledge, apply knowledge and protect knowledge. Therefore, they could operate in knowledge management. The staff must receive good quality of knowledge and satisfy with the knowledge so they could create good quality of the services.

Keywords: Individual Context, Organization Context, Information Technology Context, Knowledge Management Process Context, Knowledge Management Operation, The Working Performance of Private Hospital's Staffs

บทนำ

สถานประกอบการโรงพยาบาลเอกชนนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจทั้งระบบของประเทศ โดยนโยบายรัฐบาลกำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลในระดับนานาชาติ ทำให้ธุรกิจบริการรักษาพยาบาลต่างต้องมีการปรับตัวเรื่องการบริหารและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริการให้เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานในระดับสากล อย่างไรก็ตาม การที่สถานประกอบการโรงพยาบาลเอกชนจะสามารถให้การบริการที่เป็นเลิศและสามารถสร้างนวัตกรรมบริการได้นั้น องค์การจำเป็นต้องสร้างระบบการจัดการความรู้ ซึ่งในเรื่องนี้ Song (2008) ได้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างการได้มาซึ่งความรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับความรู้และความรู้ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะเกิดการเชื่อมโยงในเชิงบวกระหว่างการได้มาซึ่งความรู้และการปฏิบัติงานของบุคคลากรรวมถึงความสำเร็จขององค์การ

สำหรับการปฏิบัติงานของพนักงานประกอบด้วย คุณภาพการบริการและนวัตกรรมบริการ (Chae, 2012) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติในการจัดการความรู้ ดังนั้นองค์การจำเป็นต้องทำการศึกษาบริบทส่วนบุคคล โดยต้องมุ่งไปที่การสนับสนุนส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้น บริบทองค์การซึ่งมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การๆ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการทำงาน ความสามารถด้านกระบวนการจัดการความรู้ช่วยให้สามารถแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การปฏิบัติในการจัดการความรู้เพื่อให้ความรู้ที่มีคุณภาพ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับ

อนึ่งงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่ทำการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน อาทิ Yoo, Vonderembse and Ragu-Nathan (2011); McDermott and Prajogo (2012); Thakur and Hale (2013) ในขณะที่ยังไม่มีการศึกษาโดยนำประเด็นที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้ อาทิ บริบทส่วนบุคคล บริบทองค์การ บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และบริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้มาศึกษาและอธิบายผลกระทบของประเด็นเหล่านั้นที่มีผลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้ การปฏิบัติงานของพนักงาน

วัตถุประสงค์(การวิจัย)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนต่อบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยประกอบด้วย 1) บริบทส่วนบุคคล ใช้แนวคิดของ Huang, Quaddus, Rowe and Lai (2011); Hsiu (2011); Quaddus and Xu (2005) การทบทวนวรรณกรรม Chan and Lu (2004); Sun, Bhattacharjee and Ma (2009); Liang and OuYang (2012); Hsiu (2011) พบว่า บริบทส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงาน 2) บริบทองค์การ ใช้แนวคิดของ Lee, Kim and Kim (2012); Mill and Smith (2011); Hsiu (2011); Yu, Kim and Kim (2007) การทบทวนวรรณกรรม Dickson (1996); Hsu and Wang (2008); Rhodes, Hung, Lok, Lien and Wu (2008) พบว่า บริบทองค์การมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้และการปฏิบัติงานของพนักงาน 3) บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้แนวคิดของ Perez-Lopez and Alegre (2012); Zaim, Ekrem and Selim (2007) การทบทวนวรรณกรรม Lin, Liang, Xu, Li, and

Xie (2008); Rhodes et al. (2008) พบว่า บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้และการปฏิบัติงานของพนักงาน 4) บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ ใช้แนวคิดของ Lee, et al. (2012); Mill and Smith (2011); Khatibian et al. (2010); Gold et al. (2001) การทบทวนวรรณกรรม Mills and Smith (2011); Lee and Sukoco (2007); Chang and Lee (2007); Baker and Sinkula (1999) พบว่า บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในการจัดการความรู้และการปฏิบัติงานของพนักงาน 5) การปฏิบัติในการจัดการความรู้ ใช้แนวคิดของ Chang, Hsu and Yen (2012); Yu, Kim and Kim (2007) การทบทวนวรรณกรรม Lee et al. (2012); Lee and Choi (2003) พบว่า การปฏิบัติในการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน 6) การปฏิบัติงานของพนักงานใช้แนวคิดของ Zack, McKeen and Singh (2009); Prajogo and Sohal (2003)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณพร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ บริบทส่วนบุคคล บริบทองค์การ บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติงานของพนักงาน ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการการวิจัย ได้แก่ พนักงานระดับปฏิบัติการของโรงพยาบาลเอกชนที่มีการดำเนินการในด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย สถานประกอบการโรงพยาบาลเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โรงพยาบาลพญาไท 2 โรงพยาบาลเกษมราษฎร์บางแค โรงพยาบาลหัวเฉียว โรงพยาบาลธนบุรี โรงพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลวิภาวดี โรงพยาบาลบางมด โรงพยาบาลเจ้าพระยา โรงพยาบาลเวชธานี โรงพยาบาลยันฮี โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน และโรงพยาบาลสมิติเวชศรีนครินทร์ ซึ่งมีพนักงานระดับปฏิบัติการทั้งหมดจำนวน 16,860 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2556) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการของโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 391 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ตามสูตรที่ใช้หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างตามระดับขั้นแบบสัดส่วน โดยทำการเทียบขั้นแบบสัดส่วน ขั้นตอนที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงพยาบาลจำนวนทั้งหมด 391 คน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คนสำรวจกรณีผู้ตอบนั้นตอบคำถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

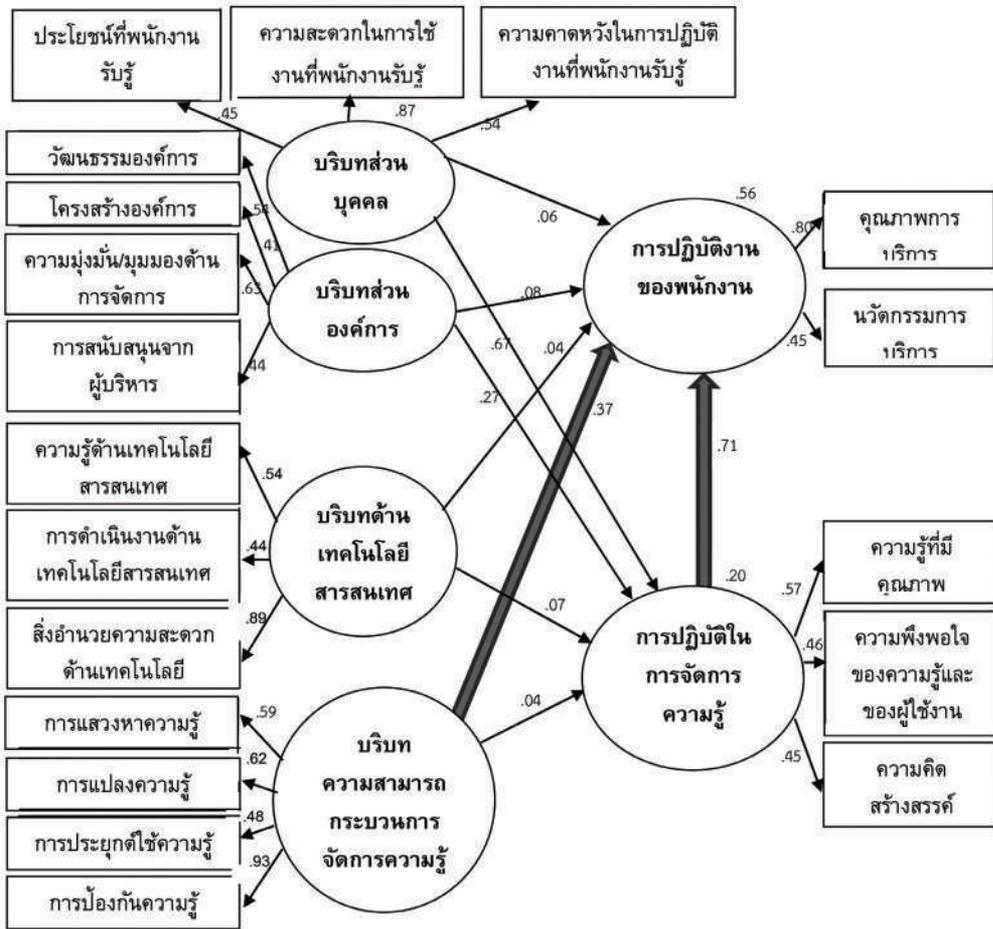
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งวัดความตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม (Content Validity) ด้วยดัชนีแสดงค่าความสอดคล้อง เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.881 ส่วนค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) ได้ดังนี้คือ บริบทส่วนบุคคล ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .927 บริบทองค์การ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .965 บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .920 บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ เท่ากับ .946 การปฏิบัติในการจัดการความรู้ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .913 และการปฏิบัติงานของพนักงาน ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .967 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM)

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้จะนำมาสนับสนุนกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล คือ พนักงานระดับปฏิบัติการของโรงพยาบาล จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตามเนื้อหาของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และใช้การบรรยายความ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) บริบทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในภาพรวมของตัวแปรข้างต้นทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยบริบทส่วนบุคคลจะเน้นที่การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ส่วนบริบทองค์กรจะเน้นที่การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่สนับสนุนการจัดการความรู้ ส่วนบริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจะเน้นที่ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับบริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้จะเน้นที่พนักงานมีการแสวงหาความรู้ ส่วนการปฏิบัติในการจัดการความรู้จะเน้นที่ความพึงพอใจของพนักงาน สำหรับการปฏิบัติงานของพนักงานจะเน้นที่การสร้างนวัตกรรมการบริการ

2) อิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการปฏิบัติงานของพนักงาน ($\beta=0.37$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และตัวแปรการปฏิบัติในการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการปฏิบัติงานของพนักงาน ($\beta=0.71$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรบริบทส่วนบุคคล องค์กร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการปฏิบัติในการจัดการความรู้และตัวแปรการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแบบจำลองสมการโครงสร้างบริบทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Chi-square= 101.810, (102df) CMIN/DF = .998, P-value = .487
 RMR = .015, GFI = .974, AGFI= .952, CFI = 1.000, RMSEA = .000

ภาพที่ 1 แบบจำลองอิทธิพลของบริษัทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนกรจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน

ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า บริษัทส่วนบุคคล องค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนกรจัดการความรู้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติในการจัดการความรู้ ได้ร้อยละ 20 และสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนได้ร้อยละ 56

3) สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 10 คน พบว่า บริษัทส่วนบุคคลนั้นพนักงานรับรู้ว่าการจัดการความรู้จะช่วยเอื้อประโยชน์ทำให้การทำงานสะดวกและง่าย อย่างไรก็ตามถึงแม้พนักงานจะรับรู้ถึงความสะดวกของการจัดการความรู้ แต่การจัดการความรู้อาจไม่สามารถใช้กับงานได้ทุกแผนก ซึ่งในบริษัทส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ อาจไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงาน เพราะสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือความรู้ ความสามารถและสมรรถนะของพนักงาน นอกจากนี้การปฏิบัติงานของ

พนักงานยังต้องทำตามข้อกำหนดของโรงพยาบาลซึ่งมี กฎระเบียบที่ควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งในรูปของผลตอบแทนและการลงโทษ ในส่วนขององค์การเองมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของพนักงาน สนับสนุนค่านิยมการแบ่งปันความรู้ อีกทั้งผู้บริหารยังสนับสนุน และจูงใจให้พนักงานกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาอย่างไรก็ตามแม้วัฒนธรรมองค์การจะสนับสนุนให้มีการจัดการความรู้ แต่โรงพยาบาลเป็นลักษณะขององค์การที่แพทย์ พยาบาล และฝ่ายงานต่างๆ มีทักษะความชำนาญเฉพาะตัวอยู่แล้ว และเป็นองค์การที่บุคลากรใช้ความรู้ทางศาสตร์ของตนเองซึ่งจะมีการแบ่งปันข้อมูลกันเฉพาะกลุ่ม อีกทั้งพนักงานยังมีภาระงานมาก และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นสมรรถนะเฉพาะของแต่ละบุคคลรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานก็เป็นการวัดผลงานของแต่ละบุคคล ดังนั้นวัฒนธรรมองค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้จึงไม่มีผลกับการปฏิบัติงานพนักงาน

ส่วนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพนักงานมีความเข้าใจในระบบการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการแบ่งปันความรู้ที่รวดเร็วระหว่างบุคลากรต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดเก็บ สืบค้น สรรหา และเผยแพร่ความรู้ แต่เทคโนโลยีสารสนเทศอาจไม่ได้มีผลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่จำเป็นจะเป็นแพทย์ พยาบาล เภสัชกรใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะในการปฏิบัติงาน ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเพียงสิ่งสนับสนุนความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้นระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลจึงไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติของพนักงาน ในด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ พนักงานทุกคนสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องด้วยการเข้ารับการอบรม การฝึกปฏิบัติรวมถึงการสอนงานระหว่างเพื่อนร่วมงานทำให้บุคลากรสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ และสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงใช้ในการพัฒนางานให้บรรลุผลสำเร็จ ด้านการปฏิบัติในการจัดการความรู้นั้นเมื่อพนักงานมีการจัดการความรู้ทำให้พนักงานเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความรู้ที่มีคุณภาพที่อยู่ในองค์การไปปรับใช้ในงานของตน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาการทำงานในการให้บริการที่ดียิ่งขึ้นส่งผลต่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์การ

สำหรับการศึกษาเรื่องอิทธิพลของบริษัทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาบริษัทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ และการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ได้ข้อค้นพบสำคัญดังนี้

1.1) บริษัทส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน คือพนักงานรับรู้ถึงประโยชน์จากการจัดการความรู้ เพราะการจัดการความรู้ทำให้กระบวนการในการปฏิบัติงานของพนักงานง่ายขึ้น โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการบริการใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lewis, Agarwal and Sambamurthy (2003); Ozlen (2013) ที่ว่าการที่พนักงานรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้จะทำให้เกิดการเพิ่มผลการปฏิบัติงานให้กับตนเองและรวมถึงถึงผลงานขององค์การ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่าพนักงานรับรู้ว่าการจัดการความรู้นี้จะช่วยเอื้อประโยชน์ทำให้การทำงานสะดวกและง่ายในการพัฒนางานใหม่ได้เป็นผลสัมฤทธิ์

1.2) บริษัทขององค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนจะเน้นที่การกำหนดโครงสร้างขององค์การที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ โดยโครงสร้างขององค์การจะต้องมีหน่วยงานหรือบุคลากรทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาระบบการจัดเก็บและรักษาความรู้ไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้พนักงานสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้เดิมมาบูรณาการกับความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานสอดคล้องกับ Syed-Ikhsan and Rowland (2004)และ สมณี ก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2553) ซึ่งได้อธิบายว่า โครงสร้างขององค์การที่เอื้อให้สามารถจัดการความรู้ และสามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมนั้นจะต้องผ่านกระบวนการจัดการความ

รู้ที่เชื่อมโยงกัน โดยองค์การต้องจัดให้มีหน่วยงานหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาระบบการจัดเก็บ และรักษาความรู้ไว้เป็นการเฉพาะ

1.3) บริบทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน คือ พนักงานมีความรู้ในเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยบุคลากรเข้าใจถึงวิธีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาวิธีการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานเข้าใจระบบการทำงานของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เป็นอย่างดี จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานรวมถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ คือ สามารถสืบค้น และเผยแพร่ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ Perez-Lopez and Alegre (2012) ซึ่งได้อธิบายว่า ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจถึงระบบการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยทำให้การจัดการความรู้สามารถจัดเก็บ สืบค้น สรรหาและเผยแพร่ความรู้ระหว่างบุคลากร หน่วยงานได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า พนักงานมีความเข้าใจในระบบการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากความสามารถในการแบ่งปันความรู้ที่รวดเร็วระหว่างบุคลากรต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย เทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้การจัดการความรู้ การจัดเก็บ สืบค้น สรรหา และเผยแพร่ความรู้ได้อย่างสะดวกและทันที

1.4) บริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน คือ การแสวงหาความรู้ของพนักงาน โดยบุคลากรได้รับความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานจากการมีระบบสอนงานระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้เพราะการแสวงหาความรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนางานและการสอนงานระหว่างเพื่อนร่วมงานช่วยให้การทำงานรวดเร็วมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ Alavi and Leidner (2001) และ Gold et al. (2001) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ไว้ว่า องค์การต้องจัดให้มีกิจกรรมการแสวงหาความรู้ โดยความรู้จะนำมาซึ่งการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ความรู้อาจได้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้ปฏิบัติงาน หรือจากการสอนงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่าพนักงานทุกคนสามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องด้วยการอบรม การฝึกปฏิบัติรวมถึงการสอนงานระหว่างเพื่อนร่วมงาน

1.5) การปฏิบัติในการจัดการความรู้ของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน คือ ความพึงพอใจของความรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยการจัดการความรู้นั้นทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผลสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการจัดการความรู้เป็นความรู้ที่มีคุณภาพ ถูกต้อง น่าเชื่อถือ สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้และผู้ใช้ปฏิบัติงานพึงพอใจสอดคล้องกับ Chang, Hsu and Yen (2012) ส่วนงานวิจัยของ Yu et al. (2007) พบว่า ความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานเป็นผลให้เกิดการปฏิบัติด้านการจัดการความรู้ภายในองค์การ โดยผลจากการจัดการความรู้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมสำหรับใช้ปฏิบัติงาน และเป็นข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผลต่อการปฏิบัติงานเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ดำเนินการและส่งผลต่อองค์การโดยภาพรวม

1.6) การปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน คือ คุณภาพการบริการและนวัตกรรม การบริการโดยคุณภาพการบริการจะเกี่ยวข้องกับการรับประกัน กล่าวคือ แพทย์ของโรงพยาบาลมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการให้การรักษา ทั้งนี้เพราะโรงพยาบาลจัดหาทีมแพทย์ที่มีชื่อเสียง มีความเชี่ยวชาญและมีความแม่นยำในการวินิจฉัยทางการแพทย์ ส่วนของนวัตกรรมการบริการนั้น โรงพยาบาลจะสนับสนุนให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกันระหว่างหน่วยงานเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาใหม่ๆ ทั้งนี้เพราะฝ่ายงานต่างๆ ของโรงพยาบาลมีการปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงกันดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกันระหว่างหน่วยงานจะช่วยสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการบริการรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างในการให้บริการ สอดคล้องกับ Ruiz-Jimenez and Fuentes-Fuentes (2013) McDermott and Prajogo (2012) และ Hu, Horngand & Sun (2009) ที่กล่าวว่า นวัตกรรมบริการสามารถเกิดจากการที่บุคลากรขององค์การค้นหา ริเริ่มความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมบริการ และ Essen (2009) ที่กล่าวถึงนวัตกรรมบริการที่เกิดภายหลังการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยทำการพัฒนาการบริการขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอ

2. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ทางการวิจัยที่ต้องการศึกษาอิทธิพลของบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน

ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ และการปฏิบัติในการจัดการความรู้กับการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนมีความสอดคล้องกลมกลืนกันระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดี ทั้งนี้สามารถอธิบายรายละเอียดเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลเอกชนได้ดังนี้

การวิเคราะห์และศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงบริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ที่มีต่อตัวแปรแฝงการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน พบว่า ตัวแปรบริบทด้านความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้มีขนาดอิทธิพลทางตรงและมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในทางบวกต่อตัวแปรการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้นพบว่า มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .369 ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นสนับสนุนงานวิจัยของ Mills and Smith (2011) ซึ่งระบุว่า ความสามารถด้านกระบวนการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของพนักงาน ในทำนองเดียวกันข้อมูลเชิงคุณภาพก็ยิ่งพบเช่นเดียวกันว่า ความสามารถด้านกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้วยเหตุผลที่ว่า ศาสตร์ทางการแพทย์ต้องมีการศึกษาถึงความก้าวหน้าทางวิทยาการทางการแพทย์ในการรักษาโรค และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการรักษา เนื่องจากปัจจุบันมีโรคที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นเพื่อให้โรงพยาบาลมีคุณภาพในการบริการและสามารถสร้างนวัตกรรมในการให้บริการได้ พนักงานทุกคนจึงต้องมีการเพิ่มพูนความรู้โดยสามารถสังเคราะห์ความรู้ที่ได้ให้เกิดประโยชน์

การวิเคราะห์และศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงการปฏิบัติด้านการจัดการความรู้ที่มีต่อตัวแปรแฝงการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนพบว่า ตัวแปรการปฏิบัติด้านการจัดการความรู้มีขนาดอิทธิพลทางตรงและมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในทางบวกต่อตัวแปรการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้นพบว่า มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .706 อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lee et al. (2012) ที่พบว่า ผลที่ได้จากการเรียนรู้ในการจัดการความรู้ที่ผู้ปฏิบัติงานมีมุมมองที่จะพัฒนาสร้างสรรค์งานการให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของพนักงาน ในทำนองเดียวกันผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักยังพบเช่นเดียวกันว่า การปฏิบัติในการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อพนักงานมีการปฏิบัติในการจัดการความรู้จะทำให้พนักงานนำความรู้ที่มีคุณภาพที่อยู่ในองค์การไปปรับใช้ในงานของตนถือเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์การ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โรงพยาบาลควรจัดอบรม/ฝึกปฏิบัติแก่พนักงานเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกให้พนักงานได้มีโอกาสปรึกษาเพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ที่จำเป็นอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

2. การประยุกต์ใช้แบบจำลองบริบทส่วนบุคคล องค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ การปฏิบัติในการจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ และการปฏิบัติด้านการจัดการความรู้จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงจึงต้องให้ความสำคัญต่อความสามารถของกระบวนการจัดการความรู้ของพนักงาน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาความรู้ใหม่ที่เป็นในการปฏิบัติงานด้วยการส่งเสริมให้มีระบบสื่อนงานระหว่างเพื่อนร่วมงาน ส่วนการปฏิบัติในการจัดการความรู้นั้น องค์การต้องมีการจัดการความรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผลสำหรับใช้ในการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างความพึงพอใจในความรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในโอกาสต่อไปควรพิจารณาศึกษาตัวแปรที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้แต่ไม่ส่งผลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของพนักงานใหม่ว่า ควรนำมาเป็นตัวแปรในเชิงสาเหตุอีกหรือไม่ โดยควรพิจารณาในเชิงทฤษฎีและทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มหากต้องการนำตัวแปรที่ไม่ได้ส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญเข้ามาใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป

2. การศึกษาในโอกาสต่อไปควรพิจารณาศึกษาตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน เช่น บรรยากาศในการเรียนรู้พนักงาน ความพร้อมในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2553). *การจัดการความรู้กับนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ. (2555). *แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ พ.ศ. 2556-2560*. สืบค้น 22 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.phetchabunhealth.go.thwebindex.php?option=com...task>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2556). *จำนวนบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลเอกชน*. สืบค้น 20 มกราคม 2557, จาก http://services.nic.go.th/search1/showDetail.asp?url_1=http://ws.nic.go.th/wservice/public/149956&tGraph=1
- Alavi, M. & Leidner, D. E. (2001). Review: Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107-146.
- Baker, W. E. & Sinkula, J. M. (1999). The synergistic effect of market orientation and learning orientation on organizational performance. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 27, 411-427.
- Chae, B. K. (2012). An evolutionary framework for service innovation: Insights of complexity theory for service science. *Int. J. Production Economics*, 135, 813-822.
- Chan, S. & Lu, M. (2004). Understanding internet banking adoption and use behavior. *Journal of Global Information Management*. 12(3), 21-33.
- Chang, C., Hsu, M. & Yen, C. (2012). Factors affecting knowledge management success: The fit perspective. *Journal of Knowledge Management*, 16(6), 847-861.
- Chang, S. & Lee, M. (2007). The effects of organizational culture and knowledge management mechanisms on innovation: An empirical study in Taiwan. *The Business Review*, 7(1), 295-301.
- Dickson, P. R. (1996). The static and dynamic mechanics of competition: A comment on hunt and morgan's comparative advantage theory. *Journal of Marketing*, 60(4), 102-106.
- Essen, A. (2009). The emergence of technology-based service systems. *Journal of Service Management*, 20, 98-122.
- Gold, A. H., Malhotra, A. & Segars, A. H. (2001). Knowledge Management: An organizational capabilities perspective. *Journal of Management Information Systems*, 18(1), 185-214.
- Hu, Meng-Lei. M., Horng, Jeou-Shyan. & Sun, Yu-Hua C. (2009). Hospitality teams: Knowledge sharing and service innovation performance. *Tourism Management*, 30, 41-50.
- Huang, Li-Su., Quaddus, M., Rowe, A. L. & Lai, Cheng-Po. (2011). An investigation into the factors affecting knowledge management adoption and practice in the life insurance business. *Knowledge Management Research & Practice*, 9, 58-72.
- Hsiu, L. (2011). Antecedents of the stage-based knowledge management evolution. *Journal of Knowledge Management*, 15. (1), 136-155.
- Hsu, I. C. & Wang, Y. S. (2008). A Model of Intra organizational knowledge sharing: Development and initial test. *Journal of Global Information Management*, 16(3), 45-73.
- Lee, L. T. & Sukoco, B. M. (2007). The effects of entrepreneurial orientation and knowledge management capability on organizational effectiveness in Taiwan: the moderating role of social capital. *International Journal of Management*, 24(3), 549-573.

- Lee, H. & Choi, B. (2003). Knowledge management enablers, processes, and organizational performance: An integrative view and empirical examination. *Journal of Management Information Systems*, 20(1), 179-228.
- Lee, S., Kim, B. G. & Kim, H. (2012). An integrated view of knowledge management for performance. *Journal of Knowledge Management*, 16(2), 183-203.
- Lewis, W., Agarwal, R., & Sambamurthy, V. (2003). Sources of influence on beliefs about information technology use: An empirical study of knowledge workers. *MIS Quarterly*, 27(4), 657-678.
- Liang, T. P. & OuYang, Y. (2012). Factors affecting the perceived usefulness of knowledge management system: A two-perspective study. *Proceedings of the Third Workshop on Knowledge Economy and Electronic Commerce*.
- Lin, D., Liang, Q., Xu, Z., Li, R. & Xie, W. (2008). Does knowledge management matter for information technology applications in China? *Asia Pacific Journal of Management*, 25(3), 489-507.
- McDermott, C. M. & Prajogo, D. I. (2012). Service innovation and performance in SMEs. *International Journal of Operations & Production Management*, 32(2), 216-237.
- Mills, A. & Smith, T. (2011). Knowledge management and organizational performance: A decomposed view. *Journal of Knowledge Management*, 15(1), 156-171.
- Ozlen, K. M. (2013). Comparison of the adoption of knowledge management systems among the employees of a Turkish municipality. *Journal of Community Positive Practices*, XIII(1), 112-128.
- Perez-Lopez, S. & Alegre, J. (2012). Information technology competency, knowledge processes and firm performance. *Industrial Management & Data Systems*, 112(4), 644-662.
- Prajogo, D. I. & Sohal, A. S. (2003). The relationship between TQM practices, quality performance, and innovation performance. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 20(8), 901-918.
- Quaddus, M. & Xu, J. (2005). Adoption and diffusion of knowledge management systems: Field studies of factors and variables. *Knowledge-based Systems*, 18, 107-115.
- Rhodes, J., Hung, R., Lok, P., Lien, B. Y. H. & Wu, C. M. (2008). Factors influencing organizational knowledge transfer: Implication for corporate performance. *Journal of Knowledge Management*, 12(3), 84-100.
- Ruiz-Jimenez, J. M. & Fuentes-Fuentes, M. D. M. (2013). Knowledge combination, innovation, organization performance in technology firms. *Industrial Management & Data Systems*, 113(4), 523-540.
- Song, J. H. (2008). The key to organizational performance improvement: A perspective of organizational knowledge creation. *Performance Improvement Quarterly*, 21(2), 87-102.
- Sun, Y., Bhattacharjee, A. & Ma, Q. (2009). Extending technology usage to work settings: The role of perceived work compatibility in ERP implementation. *Information & Management*, 46(4), 351-356.
- Syed-Ikhsan, S. O. & Rowland, F. (2004). Knowledge management in a public organization: A study on the relationship between organizational elements and the performance of knowledge transfer. *Journal of Knowledge Management*, 8(2), 95-111.

- Thakur, R. & Hale, D. (2013). Service innovation: A comparative study of U.S. and Indian service firms. *Journal of Business Research*, 66, 1108-1123.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An introductory analysis*. New York: Harper and Row.
- Yoo, D. K., Vonderembse, M. A. & Ragu-Nathan, T. S. (2011). Knowledge quality: Antecedents and consequence in project teams. *Journal of Knowledge Management*, 15(2), 329-343.
- Yu, S. H., Kim, Y. G. & Kim, M. Y. (2007). Do we know what really drives km performance? *International Journal of Knowledge Management*, 11(6), 39-53.
- Zack, M., McKeen, J. & Singh, S. (2009). Knowledge management and organizational performance: An exploratory analysis. *Journal of Knowledge Management*, 13(6), 392-409.
- Zaim, H., Ekrem, T. & Selim, Z. (2007). Performance of knowledge management practices: a casual analysis. *Journal of Knowledge Management*, 11(6), 54-67.

อิทธิพลของแรงจูงใจปัจจัยผลักดันที่มีต่อแรงจูงใจ ปัจจัยดึงของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมา ท่องเที่ยวในประเทศไทย

THE INFLUENCES OF THE PUSH FACTOR MOTIVATIONS ON THE PULL FACTOR MOTIVATIONS OF THE CHINESE TOURISTS VISITING THAILAND

เลิศพร ภาระสกุล*

Lertporn Parasakul*

---

* รองศาสตราจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Associate Professor, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University

* Email: lertporn.par@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

นักท่องเที่ยวจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดสำหรับประเทศไทย ในปี 2010 นักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 1.12 ล้านคน และได้เพิ่มกว่าหนึ่งเท่าตัวในปี 2012 เป็น 2.79 ล้านคน จนกระทั่งปี 2014 นักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางเข้ามาถึง 4.63 ล้านคน อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังมีการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่น้อยมาก ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้คือ การศึกษาแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักและแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทย และเพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของแรงจูงใจผลักที่มีต่อแรงจูงใจดึงดูด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวจีนคือแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นภาษาจีน โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่สุดมาทำการวิเคราะห์จำนวน 621 ชุด พื้นที่ที่ทำการรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวจีนได้แก่ ย่านศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร แหล่งท่องเที่ยวในเมืองพัทยา ภูเก็ต และเชียงใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยมี 5 ปัจจัยเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยได้แก่ 1) แรงจูงใจที่จะเติมเต็มความใฝ่ฝัน และความต้องการเกียรติภูมิ 2) แรงจูงใจที่จะได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมใหม่ 3) แรงจูงใจทางด้านอารมณ์ 4) แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงจากความจำเจ และความต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ 5) แรงจูงใจที่จะกระชับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ในส่วนของแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยได้แก่ 1) สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวและความเป็นมิตรของคนไทย 2) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) ปัจจัยดึงดูดด้านราคาและความปลอดภัย 4) สถานบันเทิงและสิ่งจูงใจจากภาพยนตร์ ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของแรงจูงใจผลักที่มีต่อแรงจูงใจดึงดูดด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) พบว่า แรงจูงใจผลักด้านความต้องการที่จะเติมเต็มความใฝ่ฝันและความต้องการเกียรติภูมิ แรงจูงใจที่จะกระชับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และแรงจูงใจที่จะได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมใหม่ เป็น 3 แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยดึงดูดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวและความเป็นมิตรของคนไทย ส่วนปัจจัยดึงดูดด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวจะได้รับอิทธิพลของปัจจัยผลัก 2 อย่างได้แก่ แรงจูงใจที่จะได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมใหม่ กับแรงจูงใจที่จะเติมเต็มความใฝ่ฝันและความต้องการเกียรติภูมิ ปัจจัยดึงดูดด้านราคาและความปลอดภัยจะดึงดูดแรงจูงใจผลักทั้ง 5 กลุ่ม ส่วนปัจจัยดึงดูดด้านสถานบันเทิงและสิ่งจูงใจจากภาพยนตร์ จะได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจผลักด้านอารมณ์และแรงจูงใจที่จะเติมเต็มความใฝ่ฝันและความต้องการเกียรติภูมิ

คำสำคัญ: แรงจูงใจปัจจัยผลัก แรงจูงใจปัจจัยดึงดูด นักท่องเที่ยวชาวจีนประเทศไทย

Abstract

The Chinese market is now the largest market for Thailand. The number of Chinese arrivals to Thailand rose from 1.12 million in 2010 to 2.78 million in 2012 and soared to 4.63 million in 2014, which was a sharp increase. In spite of the continuous influx of Chinese visitors to Thailand very few research is conducted on the motivation of the Chinese tourists visiting Thailand. The objectives of this research were to examine both push and pull factor motivations that motivated the Chinese tourists to visit Thailand and to examine the influences of the push

factor motivations on the pull factor motivations. Questionnaires were used to collect data from 621 Chinese tourists in Bangkok, Pattaya, Phuket, and Chiang Mai. The quantitative analysis was conducted. The data was tabulated and analyzed by using descriptive statistics, factor analysis and multiple regression. The result of factor analysis revealed five push factors, which consisted of 1) fulfillment/ prestige motivation 2) motivation to experience new culture 3) emotional motivation 4) escape/ relaxation motivation and 5) motivation to enhance family relationship. With regard to the pull factors, the finding revealed 4 pull motivation factors: 1) common expectations and people 2) varieties of attractions and activities 3) price and safety factors, and 4) entertainment and induced image. The results of multiple regression analysis revealed significant impacts of the push factors upon the pull factor motivations as follows: fulfillment/prestige need, family relationship enhancement need, and need to experience new culture had impacts on the 'common expectations and Thai people' pull factor; the need to experience new culture and the fulfillment/prestige need had impacts upon the 'varieties of attractions and activities' pull factor; all of the five push factors had impacts upon the 'price and safety' pull factor; emotional motivation and fulfillment/ prestige motivation had impacts upon 'entertainment and induced image' pull factor.

Keywords: Push Factor Motivations, Pull Factor Motivations, Chinese Tourists in Thailand

Introduction

Tourism practitioners must have clear understanding of consumer motivations in order to be successful. A professional understanding of the tourist is at the core of the tourism business practice. The study of travel motivations is the fundamental starting point in the studying tourist behavior. Travel motivation concepts and models proposed by academics like Crompton(1979), Dann(1977), Pearce(1988), and Swarbrooke(1999) have been proved to be useful in helping us understand why a tourist chooses a certain destination or why the tourist chooses to participate in that kind of activity. Although motivation is only one of many variables (e.g. perceptions, cultural conditioning, and learning) that may contribute to explaining tourist behavior, it is a critical variable because it is the driving force behind all behavior (Fodness ,1994). Therefore, understanding the tourist motivation will enable us to design and market the tourism product to meet the need of the customer or the tourist. Other academics believe that tourist motivation is the driving force behind all tourist behaviors (e.g., Mayo & Jarvis, 1981; Jamrozy & Uysal, 1994), while Pearce suggested that tourist behavior could be predicted by the underlying motivations (Pearce & Caltabino, 1983). Therefore, a study on travel motivations is of rather significance in tourism studies.

There are many reasons why it is important to study tourist motivation. As mentioned earlier, tourist motivation is fundamental to tourist behavior. It is imperative that marketers and managers understand what tourists buy and why, and many other questions in order to make better strategic decisions. The answers to all these questions can provide tourism marketers and managers with important information to help design strategies that will better respond to the travelers' needs (Reisinger, 2009). Globalization, economic development, and political changes have led to the opening of China and Eastern Europe. The increasing high demand for international tourism will expose the host community like Thailand to culturally different customers. Therefore, learning about their needs, and cultural differences will represent key factors in effective segmentation, targeting and promotion to the specific foreign markets.

Objectives

The specific objectives of this study are:

1. To identify the underlying push factor and pull factor motivations of Chinese tourists to visit Thailand; and,
2. To examine the relative impact of the underlying dimensions of push factor motivations in influencing the pull factor motivations.

Literature Review

The researcher adopted an approach in measuring tourist motivation by asking for respondents' agreement on a list of motivational statements, with a 5-point Likert scale, which consisted of 22 items. These items that were incorporated on the motivation measurement scale came from Pearce's Travel Career Ladder (TCL) (Goeldner & Ritchie, 2006). The notion of the TCL model is that one may be motivated to travel or to choose a holiday activities by one of the 5 levels of the ladders in the same way as one's career life. These 5 levels of the motivation consist of physiological needs, safety/security needs, relationship needs, self-esteem/self-development needs and fulfillment needs at the highest level. This approach retains the multi-motive focus, and the notion that inexperienced travelers may be motivated by all levels of motives, but the experienced travelers will be more selective in their rating of motivation statements.

Many scholars have shown in the related literature that an approach to effectively explain the travel motivations is to apply the push-pull framework (Cha, McCleary, & Uysal, 1995). Dann (1977) put forward the concepts of 'push' and 'pull' factors. His idea has been adopted by researchers conducting travel motivation research. According to Dann, 'Push' factors refer to the tourist as subject and deal with those factors predisposing him or her to travel. The 'push' factors for a vacation are social-psychological motives that explain the desire to go on a vacation (Crompton, 1979). On the contrary, 'pull' factors are those that attract or pull the tourists to a given resort (Dann, 1977). Therefore, the 'pull' factors are the motives aroused by the destination rather than emerging from within the tourist himself or herself. The concept of 'pull' factors is meaningful for explaining the destination choice (Crompton, 1979).

Crompton's notion of tourist motivation called "Hidden Agenda" (Crompton, 1979) was also adopted in designing the items for measuring the tourist motivation in this study. Crompton's list of motives includes 1) escape from a perceived mundane environment 2) exploration and evaluation of self 3) relaxing 4) prestige 5) regression 6) enhancement of kinship relationships, and 7) facilitation of social interaction. Similar to Pearce, Crompton supports the multi-motive view of the determinant of travel behavior.

Kau and Lim (2005) found that the push factor motivations of Chinese Mainland tourists going to Singapore were 1) prestige/knowledge 2) escape/relaxation 3) adventure/excitement 4) exploration 5) pleasure-seeking/sightseeing 6) enhance family/social relationship. Later Li and Cai (2009) grouped the motivations of Chinese Mainland tourists going abroad as follow: 1) prestige and luxury experience 2) self-development 3) novelty and knowledge 4) exciting experience 5) escape and relaxation 6) relationship strengthening. Liu, Lee, Kan, and Huan (2011) conducted a research on Chinese tourists' motivations to visit Penghu, Taiwan and concluded that their motivations could be grouped as follow: 1) knowledge 2) prestige 3) enhancement of human relationship 4) relaxation. Otoo (2013) carried out a study on motivations of American volunteer tourists to Ghana. Two factors explaining the motivations of American volunteer tourists to visit Ghana were the altruistic and learning motivation and the relationship needs. Jansson and Devonish (2008) compared the motivations of British, U.S., Canadian, and other Caribbean tourists in visiting Barbados and found most of their motivations are significantly different. Canadian tourists were more likely to have physical motivations to travel compared with American (U.S.), British, and other tourists from the Caribbean. Siri, Kennon, Josiam, and Spears (2012) explored the motivations of Indian tourists visiting Bangkok. Their findings revealed 4 core dimensions or factors as following: Novelty Seeking, Stress Busting/Fun, Achievement, and Family Oriented/Education. Esichaikul (2012) discovered that three principal motivations of senior European tourists to Thailand were rest and relaxation, visits to new places, and learning and experiencing new things.

Methodology

Accordingly, the questionnaire which was based on information from the literature reviews, was available in Chinese and English. The questionnaire content was validated by the native speakers of the two languages and was pre-tested with 50 tourist samples. The convenience sample comprised 621 Chinese tourists who were travelling in Bangkok, Chiang Mai, Pataya, and Phuket. The data was analyzed using Statistical Package for the Social Sciences. Descriptive statistical analysis, including frequencies, means, standard deviations was calculated. Factor analysis

was utilized in order to identify the dimensions of motivations that influenced the Chinese tourists to visit Thailand. Multiple regression was employed to examine the relative importance of the push factor motivations (predicting variables) in contributing to the pull motivation factors (dependent variables). Four dependent variables were regressed against the factor means of the independent variables (push factor motivations), respectively. The reason for using factor mean for each factor was that it included the variables loading highly on the factor and excluded those having little impact on the factor (Hair, 1998). Thus, each surrogate factor could be easily replicated on subsequent samples because the summated scales were just averaged for each factor and were comparable between samples.

Research Results

The Push Factor Motivations

Table 1: The Push Factor Motivations for Chinese Tourists to Thailand (Principal Component Factor Analysis-Varimax Rotation)

Factors	Factor Loading				
	Prestige & fulfillment	Experiencing New Culture	Emotional Motivation	Escape & Relaxation	Family relationship enhancement
Telling folks back home about experience	.706				
Fulfilling dream of visiting Thailand	.675				
Meeting & getting to know Thais	.619				
Indulging self, doing, buying things	.570				
Visiting places friends never been to	.568				
Buying things not available in China or cheaper things	.501				
Rewarding myself	.501				
Being on my own, proud of myself	.473				
Seeing new, different culture		.766			
Novelty seeking		.761			
Improve one’s health, wellness		.539			
Learning Thai history & culture		.537			
Participating cultural activities		.419			
Trying Thai food		.399			
Start business or discuss business			.767		
Spiritual fulfillment, making merit			.600		
Enjoying night life			.536		
Seeking thrill, adventure, activities			.444		
Escape routines				.741	
Relaxation				.599	
Family relationship enhancement					.867
Having holiday in safe country					.431
Eigenvalue	5.931	1.974	1.495	1.123	1.024
Total Variance Explained	52.480%				

KMO .877

Table 1 presents the results of a Varimax rotated factor analysis of 22 statements used to identify the push factor motivations sought by the Chinese respondents. The outcome of the analysis suggests that there are 5 factors underlying the set of travel motivation statements. To determine these factors, a combination of the eigenvalue rule (i.e.>1) indicating the strength of the variable in the overall analysis and the percentage of the variance attributed to the variable has been applied. The Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) of .877, larger than 0.5, indicates that the variables in the sample are adequate to correlate. Bartlett's Test of Sphericity is the other alternative. In this test, a p value less than 0.05 indicates that it makes sense to continue with the factor analysis (Hinton, Brownlow, McMurray, & Cozens, 2004).

The first push factor motivating Chinese tourists to visit Thailand was defined as "Prestige & fulfillment Need" because the motivation statements deal with the meeting and getting to know Thai people, fulfilling the dream of visiting Thailand, telling people back home about holiday experience in Thailand and visiting rural places their friends have never been to, having a chance to buy things not available in China, and being able to be on their own. The second factor of tourist motivation was defined as "Experiencing New Culture". The third motivation factor was defined as "Emotional Motivation". The fourth factor of travel motivation was defined as "Escape and Relaxation". The fifth motivation factor, which was defined as "Family Relationship Enhancement", incorporates the needs to enhance family relationship and safety needs. These five motivation factors correspond closely to the motivation levels defined in Philip Pearce's Travel Career Ladder (TCL), fulfillment needs being at the top of the ladder, prestige and self-development needs being at the fourth level of the career ladder.

The Pull Factor Motivations

Table 2: The Pull Factor Motivations for Chinese Tourists to Thailand

Factor	Factor Loading			
	Common expecta- tions and people	Varieties of Attraction and activities	Price and safety Factor	Entertainment and Induced Image
Availability of food tourists can eat	.769			
Shopping opportunities	.707			
Friendliness of Thai people	.666			
Lots of tourist attractions	.542			
Convenience of local transportation	.517			
Standards of accommodation	.379			
Uniqueness of tourism activities		.682		
Beaches and beach resorts		.682		
Visiting Chiangmai to see traditional lifestyle		.670		
Adventure opportunities		.627		
Historical ruins and historic cities		.522		
Thai handicraft and souvenirs		.482		
Thai food and fruits		.406		
Hotels are cheap			.725	
Prices of things are lower in Thailand.			.662	
Places are safe to visit			.644	

Table 2

Factor	Factor Loading			
	Common expectations and people	Varieties of Attraction and activities	Price and safety Factor	Entertainment and Induced Image
Night entertainment				.702
Places seen in movies				.694
Floating market or unique markets				.618
Eigenvalue	6.609	1.546	1.295	1.079
Total Variance Explained	52.648%			

KMO .905

As drawing forces into travel destinations, the 20 destination attributes result in 4 factors with Eigen values greater than one, and these factors account for 52.64 percent of the total variance (Table 2). According to the Rotated Component Matrix (Table 2), the first pull factor is labelled ‘people and common expectations’. The second pull factor is labeled ‘attractions and activities.’ The third factor is named ‘price and safety factor’ as it is related to the cheap accommodation price, the cheap price of goods, tourist safety, temples, and palaces. The fourth factor is named ‘entertainment and induced image’ because it includes the night entertainment areas, places tourists have seen in movies, and the floating markets and unique markets, which are often used in advertisement and promotional media.

Determinants of the Four Pull Factors that Attracted the Chinese Tourists to Thailand

Table 3: Regression analysis results of ‘common expectation and people’ pull factor in relation to the five push factors

Dependent variable		‘common expectation and Thai People’ pull factor		
Independent variables		Five orthogonal factors: fulfillment & prestige, experiencing new culture, emotional motivation, escape & relaxation, family relationship enhancement		
Prediction: Goodness-of-Fit				
Multiple R	.630			
R Square	.397			
Adjusted R Square	.394			
Standard Error	.449			
Analysis of Variance	Degree of Freedom	Sum of Squares	Mean Square	
Regression	3	82.057	27.352	
Residual	617	124.646	.202	
F = 135.395	Sig. F = .000			
Durbin-Watson	1.831			
Explanation : Variables in the Equation				
Independent Variable	Unstandardized Coefficients (B)	Standardized Coefficient (Beta)	T-value	Sig.
fulfillment & prestige	.393	.436	11.173	.000
family relationship enhancement	.119	.154	4.315	.000
experiencing new culture	.178	.162	3.954	.000
(Constant)	1.104		7.566	.000

As shown in Table 3, in predicting of the 'Goodness-of-Fit' of the regression model, the multiple correlation coefficient (R), coefficient of determination (R^2) and F-ratio were examined. Firstly, the R of the five push factors on a respondent's pull factor was .630, meaning that there was a moderate correlation between independent and dependent variables. Secondly, the R^2 was .397, suggesting that approximately 40% of the variation of the Chinese tourists' 'common expectation and Thai people' pull factor was explained by the five push factor motivations. Lastly, an F-ratio of 135.395 (significant at 0.000) meant that the results of the regression model could hardly have occurred by chance. The data fit the model well in predicting the variance of Chinese tourists' pull factor (People and common expectation) in relation to the five push factor motivations.

In order to explain the relative importance of the five push factor motivations in contributing to the variance in the Chinese tourists' pull factor 'common expectation and Thai people', standardized coefficients, or betas, were examined. Results revealed that three push factor motivations remained significant in the equation with a different value of the beta coefficients, thus contributing different weights to the variance in the tourists' 'common expectation and Thai people' pull factor motivation. In order of importance, the main push factor motivations affecting the pull factor-'people and common expectations' were: 'fulfillment and prestige' push factor (beta=.436); 'experiencing new culture' push factor (beta=.162) and 'family relationship enhancement' push factor (beta=.154). Therefore, it could be interpreted that a one-unit increase in the need for prestige and fulfillment would lead to a .436 unit (or 43.6%) increase in the importance of 'common expectation and Thai people' pull factor, other variables being held constant.

The second multiple regression analysis was carried out in order to explain the importance of the five push factor motivations on the second pull factor 'varieties of attractions and activities.' The R^2 was .390, suggesting that approximately 40% of the variation of the Chinese tourists' 'varieties of attractions and activities' pull factor was explained by the five push factor motivations. Results of the standardized coefficient or beta examination revealed that two push factor motivations remained in the equation with a different value of the beta coefficients. In order of importance, the main push factor motivations affecting the pull factor-'Varieties of attraction and activities' were: experiencing new culture (beta=.410), and fulfillment and prestige (beta=.288).

The third multiple regression analysis was conducted in order to explain the importance of the five push factor motivations on the third pull factor 'Price and safety.' the R^2 was .336, suggesting that approximately 34% of the variation of the Chinese tourists' 'price and safety' pull factor was explained by the five push factor motivations. Results of the standardized coefficient or beta examination revealed that five push factor motivations remained in the equation with a different value of the beta coefficients. In order of importance, the main push factor motivations affecting the pull factor-'price and safety' were: fulfillment and prestige (beta=.275), experiencing new culture (beta=.181); emotional motivation (beta=.154); family relationship enhancement (beta=.096); and escape and relaxation (beta=.083).

Another multiple regression analysis was done again to explain the importance of the five push factor motivations on the last pull factor 'entertainment and induced image.' the R^2 was .385, suggesting that approximately 38% of the variation of the Chinese tourists' 'entertainment and induced image' pull factor was explained by the five push factor motivations. Two push factor motivations remained in the equation with a different value of the beta coefficients. In order of importance, the main push factor motivations affecting the pull factor-'entertainment and induced image' were: emotional motivation (beta=.365) and fulfillment and prestige (beta=.348). Again, it

could be interpreted that a one- unit increase in the emotional motivation would lead to a .365 unit (or 36%) increase in the importance of 'Entertainment and induced image' pull factor, other variables being held constant.

Conclusion and Marketing Implications

Using factor analysis, five push factor motivations, incorporating 22 attributes were identified: Prestige & fulfillment; Experiencing new culture; Emotional motivation; Escape & relaxation; and Family relationship enhancement. The results of the analysis corresponded closely to those defined in the original application of the 'Travel Career Ladder' instrument by Pearce (1988). The factor 'Prestige & fulfillment', at the top of the ladder relates directly to the fulfillment need level of the Travel Career Ladder. This research finding also supported the finding of Kau and Lim (2005), who found that the Chinese tourists visiting Singapore were mainly motivated by the need for prestige and knowledge. This finding also consistent with that of Li and Cai (2009), who found that the Chinese tourists going abroad were mainly motivated by prestige and luxury experience. Overseas holiday experience is highly valued among the Chinese people and has become a status symbol among the Chinese because it is not an easy-to-achieve experience. For the majority of Chinese nationals, obtaining a tourist visa is complicated and involves a great deal of paper work and, sometimes, professional assistance (Li, Zhang, Mao, & Deng, 2011). Therefore, having a chance to obtain travel documents and going on a holiday overseas will be significant enough to fulfill a dream of most Chinese. The second most important factor 'experiencing new culture' refers to self-esteem and development need. This can be interpreted that the Chinese tourists want to improve their understanding of culture of the destination they are visiting. This corresponds with the study done by Li and Cai (2009), who found that the second most important motivation of the Chinese going on a holiday abroad is 'self-development.' However, their basic level motivation at the bottom of Travel Career Ladder is family relationship enhancement. This implies that the Chinese tourists are not strongly motivated by the relationship motivation. There is no need for them to go on a vacation because of the family relationship push factor because family relationship is always important in the Chinese culture (Reisinger, 2009, p 151). The research finding corresponded to Li and Cai (2009), who found that the Mainland Chinese tourists going abroad did not emphasize on the family relationship enhancement, thus in their finding this family relationship motivation was also at the bottom level of the ladder. Li and Cai (2009) stated that the Chinese are very family-oriented which means that the family is valued in everyday life and vacations may, therefore, not be seen as opportunities to further family bonding. This research finding also supported that of Kau and Lim (2005), who found that the Chinese tourists visiting Singapore also placed 'relationship strengthening' at the bottom level of the Travel Career Ladder. With regard to the pull factor motivation, the most important pull factor was the common expectation and friendliness of Thai people. In other words, the Chinese tourists in the sample were pulled to visit Thailand by the friendliness of the Thai people and all the basic expectations of tourists on outbound travel, which is not limited to a certain destination. The second pull factor were varieties of tourist attractions and activities, which included unique tourism activities, beaches and beach resorts, historical ruins, handicrafts and souvenirs, as well as Thai food and fruits. The third factor was the price factor, which included cheap hotels and cheap shopping goods. The fourth pull factor or the least important one was the entertainment factor, which also included the image of places the tourists had seen in the movies and the induced image of the floating

markets. The multiple regression analysis also revealed some possible links between push factor motivations and different types of pull factor motivations. The pull factor 'common expectations and Thai people' will mainly satisfy the fulfillment need and the need for prestige. However, this pull factor will also satisfy two other push factors: family relationship enhancement and the need to experience new culture. The second pull factor 'varieties of attractions and activities' will satisfy those who are motivated by the need to experience new culture and those who seek fulfillment and prestige. The 'price and safety' pull factor will satisfy the need of most tourists. The fourth pull factor: 'entertainment and induced image' will satisfy mainly the tourists who are pushed by emotional motivations, and to a lesser degree, the tourists who are motivated by the fulfillment and prestige need.

The findings should be useful for tourism planners. Providing tourism amenities, which are common expectations of any tourists, like international food, standard accommodation, tourist attractions and shopping opportunities at the tourist destination will satisfy the fulfillment need of the Chinese tourists as well as the need for prestige. In short the Chinese tourists consider a destination that is well-equipped with these amenities as a prestigious destination. A wealthy country or region that offers extensive shopping opportunities may be at the moment decisive to some Chinese travelers (Lau, 2006). The pull factor 'varieties of attractions and amenities' satisfied two push factor motivations: experiencing new culture, to a greater extent and prestige and fulfillment to a lesser extent. This can be interpreted that the Chinese who are motivated by the need to participate in and to learn about Thai culture will be pulled by the varieties of cultural activities and historical sites. At the same time the cultural aspects available in Thailand will satisfy those who were pushed by fulfillment need. For the Chinese tourists to Thailand, prestige and fulfillment may be bestowed on them by visits to the world heritage site like Ayutthaya, or by having a chance to buy things not available in China, or cheaper than in China. In short, a visit to a historic site, and a participation in cultural activities can fulfill two types of push factor motivations. The manager of cultural/historic sites should put every effort to maintain the sites in good condition so that they will be a worthwhile place to visit. The 'price and safety' pull factor motivation satisfies a person with any push factor. The person possessing the prestige and fulfillment needs may consider it prestigious to stay in a high standard hotel at a reasonable price, or have an impressive holiday at a reasonable cost. A low cost holiday also attracts the tourists who seek to experience new culture and facilitate those who travel as a family, as well as those who need relaxation and to escape from routine life in their own country. A holiday in a safe destination at a reasonable price is attractive to every type of tourists. With regard to the 'entertainment and induced image' pull factor, the tourists who are seeking thrill, adventure and night life will be attracted by this attribute of Thailand. A picture of floating market in Thailand has appeared in promotion materials for Thailand for a long time. A low-budget Chinese film called 'Lost in Thailand' is believed to have been a pull factor to Thailand. Both the former and the latter were grouped together in the result of the factor analysis to form 'Entertainment and induced image' pull factor. The multiple regression analysis showed that it pulls the tourists who are motivated by prestige and fulfillment as well. This could be explained that visiting a place well-known for its night life and or a place that appeared in a movie can fulfill this high level of needs. Since this pull factor bear smallest eigenvalue and was ranked the lowest, the entertainment aspect of Thailand and influence of the film 'Lost in Thailand' is likely to be insignificant in attracting the Chinese tourists to visit Thailand.

Bibliography

- Belsley, D. A., Kuh, E., & Welsch, R. E. (1980). *Regression Diagnostics: Identifying Influential Data and Sources of Collinearity*. New York: Wiley.
- Cha, S., McCleary, K. & Uysal, M. (1995), 'Travel Motivation of Japanese Overseas Travellers: A Factor-Cluster Segmentation Approach', *Journal of Travel Research*, 34(1), pp. 33-39.
- Crompton, J. (1979, December 1). Motivations for Pleasure Vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.
- Dann, G. (1977, April 1). Anomie, Ego-enhancement and Tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194.
- Esichaikul, R. (2012). Travel Motivations, Behavior and Requirements of European Senior Tourists to Thailand. *Journal of Sukhothai Thammathirat Open University (Thailand)*, 10(2), 47-58.
- Fodness, D. (1994, January 1). Measuring Tourist Motivation. *Annals of Tourism Research*, 21(3), 555-581.
- Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (2006). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies* (10th ed.). Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons.
- Hair, J. F. (1998). *Multivariate Data Analysis* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hinton, P. R., Brownlow, C., McMurray, I. and Cozens, B. (2004), *SPSS Explained*, New York: Routledge.
- Jamroz, U., & Uysal, M. (1994). Travel Motivation Variations of Overseas German Visitors. *Global Tourist Behavior*, 6(3-4), 135-160.
- Jönsson, C. & Devonish, D. (2008). Does Nationality, Gender, and Age Affect Travel Motivation? A Case of Visitors to the Caribbean Island of Barbados. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(3-4), 398-408.
- Kau, A. K. & Lim, P. S. (2005, July 1). Clustering of Chinese Tourists to Singapore: An analysis of Their Motivations, Values and Satisfaction. *International Journal of Tourism Research*, 7, 231-248.
- Lau, M. A. (2006). *An Analysis of the Travel Motivation of Tourists from the People's Republic of China*. Hamburg: University of Forschungsstelle Nachhaltige Umweltentwicklung.
- Li, M., & Cai, L. (2009). Are They Different: An Analysis of Chinese Travel Motivation. *Paper Presented in the International Council of Hotel, Restaurant, and Institutional Education, San Francisco, USA. July 29 – August 1, 2011*.
- Li, M., Zhang, H., Mao, I., & Deng, C. (2011). Segmenting Chinese Outbound Tourists by Perceived Constraints. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 28(6), 629-643.
- Liu, H.L., Lee, M.J., Kan, T.C., and Huan, T.C. (2011). Marketing implications of Chinese tourists' motivations to visit Penghu, Taiwan. *African Journal of Business Management*, 5 (13), pp. 5210-5223
- Mayo, E. J., & Jarvis, L. P. (1981). *The Psychology of Leisure Travel: Effective Marketing and Selling of Travel Services*. Boston, MA: CBI Pub.
- Otoo, F. E. (2013). Motivations of American Volunteer Tourists to Ghana. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 2(4), 1-12.

- Pearce, P. L. (1988). *The Ulysses Factor: Evaluating Visitors in Tourist Settings*. New York: Springer.
- Pearce, P. L. & Caltabiano, M. L. (1983). Inferring Travel Motivation from Travelers' Experiences. *Journal of Travel Research*, 22(2), 16-20.
- Reisinger, Y. (2009). *International Tourism: Cultures and Behavior*. Amsterdam: Elsevier/ Butterworth-Heinemann.
- Siri, R., Kennon, L., Josiam, B. & Spears, D. (2012). Exploring Indian Tourists' Motivation and Perception of Bangkok. *Tourism: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 7(1), 61-79.
- Swarbrooke, J and Horner, S. (1999). *Consumer Behaviour in Tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

กฎหมายเครื่องหมายการค้ากับการคุ้มครอง เครื่องหมายรูปลักษณ์

TRADEMARK LAW AND THE PROTECTION OF TRADE DRESS

ชวาจารี เรี่ยวแรงกุศล*

Chavajaree Rieoraengkuson*

---

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Lecturer at Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

* Email: chavajaree.rie@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงสิทธิในการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) โดยนำหลักกฎหมาย Section 43(a) of the Lanham Act (15 U.S.C. § 1125(a)) ที่กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ให้กับเจ้าของเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นการขยายการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายที่กว้างออกไป และยังเป็นการปกป้องและคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่เพิ่มมากขึ้นด้วย หลักการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณะของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน โดยมีลักษณะการคุ้มครองสิทธิที่กว้างกว่าการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย ซึ่งจำกัดอยู่ในเฉพาะความหมาย ภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิก็ต่อเมื่อนำเครื่องหมายนั้นไปจดทะเบียนแล้วเท่านั้น

คำสำคัญ: เครื่องหมายรูปลักษณะ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ บรรจภัณฑ์

Abstract

This article discusses about trade dress protection. Section 43(a) of the Lanham Act (15 U.S.C. § 1125(a)) determines the provision of trade dress. This article describes the expansion of the rights of trademark owners and protection of the trademark infringement. The United States provision of trade dress has been regulated to protect the rights of registered and unregistered trademark owners. In spite of that, in Thailand such provision has been regulated to protect the rights of trademark owners which are limited to the definition in section 4 of the Trademarks Act B.E. 2534 as amended by the Trademark Act (No.2.) B.E. 2543. The trademark owner is entitled to be protected when the trademark is registered.

Keywords: Trade Dress, Trademark, Inherent Distinctiveness, Product Packaging

บทนำ

เครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงแหล่งที่มาของสินค้า มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจ นอกจากนั้นเครื่องหมายการค้ายังทำหน้าที่ในการบ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อถือ นอกจากนั้นแล้ว เครื่องหมายการค้ายังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ในทางกลับกัน หากมีผู้ปลอมแปลง ลอกเลียนแบบ จนทำให้ผู้บริโภคหลงผิด จะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและคุณค่าของสินค้าได้ ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าเครื่องหมายการค้าจะเป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่ก็ยังเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญทางธุรกิจ ผู้ประกอบการจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเอง โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ต้องทำการค้ากับคู่ค้าที่มีกฎหมายเครื่องหมายทางการค้าบังคับใช้

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าเกี่ยวกับเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) แต่ในต่างประเทศได้มีการคุ้มครองเครื่องหมายประเภทนี้แล้ว เพื่อเป็นการขยายสิทธิการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้ครอบคลุมเพิ่มขึ้น อันเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้า หากผู้อื่นมากระทำละเมิดเครื่องหมายการค้าจะส่งผลกระทบต่อผลกำไรและความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ (ชวจารี เรียวแรงกุลศล, 2558)

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีกฎหมายคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ที่กว้างออกไป และยังเป็นการปกป้องและคุ้มครองการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่เพิ่มมากขึ้นด้วย โดยแต่เดิมกำหนดให้คุ้มครองเฉพาะบรรจุภัณฑ์ (Product Packaging) และรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ (Product Design) ต่อมาได้มีการขยายการคุ้มครองให้กว้างมากขึ้น

จากคดีตัวอย่าง Two Pesos, Inc v. Taco cabana, Inc., ซึ่งเป็นร้านอาหารสไตล์เม็กซิกันมีการคุ้มครองรูปแบบการตกแต่งร้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ หรือคดี Qualitex Co. v. Jacobson Products เกี่ยวกับการยืนยันถึงการคุ้มครองที่กว้างออกไปคือ สิเดียวิกสามารถได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ ซึ่งโดยปกติสิเดียวิกจะไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า จากคดีตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะกว้างกว่าเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยมาก

ดังนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติการคุ้มครองการกระทำละเมิดเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ไว้ มิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำการใดๆ ให้ผู้อื่นสับสนหรือหลงผิดในสินค้าหรือบริการต่างๆ อันเป็นการทำให้เครื่องหมายการค้าเสื่อมมูลค่าลง ซึ่งจะเห็นได้ว่า การคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ไม่ได้จำกัดการคุ้มครองเฉพาะตัวเครื่องหมายหรือสินค้าเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงส่วนประกอบทั้งหมดของสินค้า และบริการที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นด้วย (Stephen M. McJohn, 2003, pp.199)

มาตรฐานการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ จะต้องมีการวางแนวกฎหมายให้เป็นสากลดังนั้น หลักการของเครื่องหมายรูปลักษณ์ ต้องพิจารณาจากภาพรวมทั้งหมดของสินค้าและบริการ

ข้อดีของการให้การคุ้มครองเครื่องหมายให้มีลักษณะกว้างขึ้นโดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะในรูปแบบของคำ สัญลักษณ์ รูปภาพ ตัวอักษรต่างๆ เท่านั้น ทำให้สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นได้รับการคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น กว่าที่ผู้ประกอบการจะทำให้สินค้าหรือบริการของตนเป็นที่ประทับใจของผู้บริโภคได้นั้น ต้องใช้ระยะเวลา เทคนิค วิธีการโฆษณาต่างๆ ซึ่งต้องมีการลงทุนอย่างมาก จึงถือว่าเครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าอย่างยิ่ง

เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนในสินค้าและบริการ ถึงแม้ผู้ประกอบการจะไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าก็ตาม แต่ก็ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิได้ การคุ้มครองสิทธิตามเครื่องหมายรูปลักษณ์ของเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการที่ได้เสียทั้งเงินทุนและระยะเวลา ในการคิดรูปแบบหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อให้เครื่องหมายการค้าของตนเป็นที่จดจำและน่าเชื่อถือของผู้บริโภค ซึ่งจะถือเป็นผลดีอย่างหนึ่งในการปกป้องสิทธิในทางการค้าในรูปแบบของทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง

เนื้อหาในส่วนที่เหลือของบทความนี้ประกอบไปด้วย ส่วนที่ 2 คำนิยามของเครื่องหมายรูปลักษณ์ ส่วนที่ 3 การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ ส่วนที่ 4 การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ ส่วนที่ 5 เป็นการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การพิจารณาการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ

คำนิยามของเครื่องหมายรูปลักษณ์

เครื่องหมายรูปลักษณ์ เป็นประเภทของเครื่องหมายการค้าชนิดหนึ่งที่หมายความรวมถึงเครื่องหมายบริการด้วย¹ เครื่องหมายรูปลักษณ์ไม่เพียงเป็นแค่สัญลักษณ์ของสินค้าเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงไปถึงบรรจุภัณฑ์ หรือการให้บริการที่ใช้เพื่อการขาย และรวมถึงถึงภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ หรือสิ่งที่เป็นรูปลักษณ์ภายนอกทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ เช่น การตกแต่ง ขนาด รูปทรง สี หรือ ลีที่ผสมกันหลายสี ลายเส้น ลายภาพ เทคนิคการขาย (Stephen M. McJohn, 2003, pp.199)

กรณีตัวอย่างคดี Two Pesos, Inc v. Taco cabana, Inc.,² ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า เครื่องหมายรูปลักษณ์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะแค่สินค้าเท่านั้นแต่ยังรวมถึงถึงการบริการ ซึ่งสามารถกลายเป็นผลิตภัณฑ์ของเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้ เช่น การตกแต่งภายนอกร้าน ป้าย การตกแต่งภายในครัวของร้าน เมนู อุปกรณ์ที่ใช้ในการเสิร์ฟอาหาร เครื่องแบบพนักงานของร้าน เทคนิคการขาย ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นรูปลักษณ์ทั้งหมดของร้านอาหาร

กรณีตัวอย่างคดี Qualitex Co. v. Jacobson Products Co.³ ลีเดียวสามารถเป็นเครื่องหมายรูปลักษณ์และจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ หรือในคดี Wal-Mart Stores, Inc. v. Samara Brothers, Inc. เครื่องหมายรูปลักษณ์อาจรวมไปถึงการออกแบบของลายเส้นบนผืนผ้าด้วย

การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์

การใช้เครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าหรือบริการนั้น จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ตามหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การใช้ส้อยหรือใช้ประโยชน์ (Functionality) หมายความว่า เครื่องหมายนั้นจะต้องไม่ทำหน้าที่เพื่อการใช้งานกับตัวผลิตภัณฑ์ หรือไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ หรือไม่มีลักษณะผูกขาดการใช้แต่เพียงผู้เดียว เช่น ในคดี In Traffix Devices Inc. v. Marketing Displays, Inc ศาลฎีกาพิจารณาว่า สปริงเครื่องกลที่อยู่บนป้ายสัญญาณห้ามรถบนถนน ถือว่าเป็นการใช้ส้อยหรือใช้ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์นั้น จึงไม่ถือว่าเป็นเครื่องหมายรูปลักษณ์ และไม่สามารถได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้ หรือในคดี In re Morton-Norwich Products, Inc., รูปทรงของขวดสเปรย์ที่ใช้ทำความสะอาดบ้านไม่ถือว่าเป็นการใช้ส้อยหรือใช้ประโยชน์กับผลิตภัณฑ์ รูปทรงขวดจึงสามารถได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้

2. เครื่องหมายนั้นต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) ได้ให้คำจำกัดความของ (Inherent Distinctiveness) ไว้ว่า “เครื่องหมายนั้นอาจเป็นลักษณะบ่งเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในตัวเครื่องหมายนั่นเอง” (ศ.พิเศษ วิชัย อริยะนันท์, 2547) หากเครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความหมายที่สองในการใช้ (Secondary Meaning)⁴

¹ เครื่องหมายบริการ (Service Mark) คือ เครื่องหมายที่ใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับบริการ เพื่อแสดงว่าบริการที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับบริการที่ใช้เครื่องหมาย บริการของบุคคลอื่น เช่น เครื่องหมายของสายการบิน ธนาคาร โรงแรม เป็นต้น

² 505 U.S. 763, 112 S.Ct. 2753, 120 L.Ed.2d 615 (1992).

³ 514 U.S. 159, 115 S.Ct. 1300, 131 L.Ed.2d 248 (1995).

⁴ ความหมายที่สอง (Secondary Meaning) หมายถึง กรณีที่เครื่องหมายนั้นเมื่อผู้บริโภคเห็นแล้วสามารถจดจำได้หรือแยกแยะได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นของผู้ประกอบการรายใด ถึงแม้ว่าเครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะก็สามารถเป็นเครื่องหมายการค้าได้

ดังกรณีตัวอย่าง Two Pesos, Inc v. Taco cabana, Inc., 112 S.Ct. 2753 (1992) ศาลฎีกาได้พิพากษาว่า หากเครื่องหมายนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีความหมายที่สอง (Secondary Meaning) ของเครื่องหมายนั้นก็ได้ หากการตกแต่งร้านอาหารมีลักษณะบ่งเฉพาะ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำร้านได้ จากการตกแต่งร้านที่เป็นรูปแบบแม่คชิกัน หากมีร้านอาหารใดที่ตกแต่งร้านมีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันถึงแม้ชื่อร้านจะไม่เหมือนกัน แต่อาจทำให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดได้ ก็ถือได้ว่า รูปแบบการตกแต่งร้านเป็นเครื่องหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบรวมของรูปลักษณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress)

ในกรณีดังกล่าว Trade Dress ไม่ได้จำกัดการคุ้มครองสิทธิเฉพาะตัวสัญลักษณ์หรือชื่อที่ใช้เป็นเครื่องหมายของสินค้าเท่านั้น หากยังคุ้มครององค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปลักษณ์ของเครื่องหมายหรือสินค้าด้วย โดยจะต้องพิสูจน์ว่า เครื่องหมายนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะตั้งแต่แรกเริ่ม (Inherent Distinctiveness)

เครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) หมายถึง เครื่องหมายที่ไม่ได้มีความหมายสื่อถึงตัวสินค้าหรือบริการ (Fanciful/Arbitrary), เครื่องหมายต้องไม่เป็นการแนะนำหรือชี้แนะที่ตัวสินค้า (Suggestive), เครื่องหมายต้องไม่เป็นการอธิบายหรือพรรณนาถึงคุณสมบัติหรือตัวสินค้า (Descriptive) เว้นเสียแต่จะได้ใช้เครื่องหมายนั้นจนเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปของสาธารณชนจนได้ความหมายที่สองจากการใช้ (Secondary Meaning), เครื่องหมายต้องไม่ใช่ว่าใช้สามัญทั่วไป (Generic)⁵

ทั้งนี้ในคดีดังกล่าวศาลฎีกาเห็นว่า รูปแบบการตกแต่งร้านและรูปแบบการดำเนินกิจการของร้านอาหารแม่คชิกันมีลักษณะบ่งเฉพาะแล้ว ก็สามารถได้รับการคุ้มครองในองค์ประกอบรวมของเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้ (Trade Dress)⁶ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความหมายที่สอง (Secondary Meaning) เพราะเมื่อผู้บริโภคเห็นรูปแบบการตกแต่งร้านแล้ว ก็สามารถจดจำได้ว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด หากจำเลยได้ตกแต่งร้านที่มีรูปแบบเหมือนกันกับของโจทก์ ถึงแม้ว่าจะใช้ชื่อเรียกทางการค้าต่างกัน แต่หากรูปแบบการตกแต่งร้าน การดำเนินกิจการเหมือนกัน ก็สามารถทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในผู้ประกอบการได้ จึงถือว่าเป็นการละเมิดเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ในทางการค้าของโจทก์

3. เครื่องหมายต้องมีความหมายที่สอง (Secondary Meaning) หากเครื่องหมายที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะก็ต้องสามารถพิสูจน์ความหมายที่สองในการใช้ได้ หมายความว่า เครื่องหมายนั้นต้องทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ หรือรู้ได้ว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งกำเนิดใด โดยปกติเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความหมายที่สอง (Secondary Meaning) หากเครื่องหมายนั้นมีลักษณะบ่งเฉพาะในตัวตั้งแต่แรกเริ่ม แต่ถ้าเครื่องหมายนั้นไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ ก็ต้องพิสูจน์ความหมายที่สองจากการใช้เครื่องหมายนั้น

ดังเช่น ในกรณีคดี Qualitex Co. v. Jacobson Products Co.⁷ ศาลฎีกาได้วางหลักของเครื่องหมายการค้าที่มีความหมายที่สอง (Secondary Meaning) คือ โดยปกติแล้วไม่ถือว่าสัญลักษณ์บ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) จึงไม่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้⁸ แต่ Qualitex ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า สีเขียวของนั้นได้ใช้เป็นเครื่องหมายการค้าจนเกิดความหมายที่สอง (Secondary Meaning) กล่าวคือ การใช้สีเขียวของกับตัวสินค้าและใช้เป็นสัญลักษณ์ในทางการค้า จนผู้บริโภคเมื่อเห็นสีเขียวของที่ใช้กับสินค้าแล้ว สามารถจดจำและแยกแยะได้ว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด

⁵ Legal Information Institute (LII),(n.d.). Trademark .Cornell University Law School. Retrieved January 20,2015, from <https://www.law.cornell.edu/wex/Trademark>

⁶ 15 U.S.C. § 1125(a)

⁷ Qualitex Co. v. Jacobson Products Co., Inc., 514 U.S. 159, 115 S. Ct. 1300, 131 L. Ed. 2d 248, 34 U.S.P.Q.2d (BNA) 1161 (1995).

⁸ 15 U.S.C. § 1125

ทั้งนี้สิเดียวสามารถใช้เป็นเครื่องหมายการค้าได้ ถึงแม้จะไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ แต่หากพิสูจน์ได้ว่า เมื่อใช้สิเดียวเป็นเครื่องหมายกับสินค้าแล้ว และทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด (พิสูจน์ความหมายที่ส่งจากการใช้) สิเดียวก็สามารถใช้เป็นเครื่องหมายการค้า และได้รับการคุ้มครองได้

ศาลฎีกาได้วางหลักของความหมายที่ส่งไว้ในคดีดังกล่าว คือ เครื่องหมายนั้นจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายได้ เมื่อพิจารณาว่าสิเดียวสามารถเป็นเครื่องหมายการค้า และได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ได้ หากสิเดียวนั้นนำมาใช้กับองค์ประกอบรวมหรือประกอบกับรูปลักษณ์ของสินค้าต่างๆ และเมื่อผู้บริโภคเห็นก็สามารถแยกแยะได้ถึงความแตกต่างของสินค้าหรือทราบถึงแหล่งที่มาว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด

ดังนั้นสิเดียวก็สามารถได้รับการคุ้มครองเป็นเครื่องหมายการค้าในรูปแบบของเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ได้ ซึ่งในคดีนี้เป็นตัวอย่างของเครื่องหมายที่ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ แต่ได้รับการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ หากสามารถพิสูจน์ความหมายที่ส่งจากการใช้ได้ (Secondary Meaning)

การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์

ตามหลักกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการคุ้มครององค์ประกอบรวมในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) Section 43(a) of the Lanham Act (15 U.S.C. § 1125(a))⁹ การห้ามไม่ให้บุคคลอื่นกระทำการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ไม่ว่าจะเป็นการใช้ คำ ชื่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย เครื่องมือใดๆ หรือรวมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ในทางการค้า หรือการโฆษณาทางการค้าของตน เพื่อทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดหรือไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเป็นสินค้าของผู้ประกอบการรายใด หรือทำให้ผู้บริโภคหลงผิดเข้าใจว่าสินค้านั้นเป็นเจ้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

ตามหลักกฎหมาย Trade Dress ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ที่ค่อนข้างกว้างและครอบคลุมเพียงพอ เช่นกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 Two Pesos, Inc v. Taco cabana, Inc., 112 S.Ct. 2753, 120 L.Ed.2d 615(1992) ข้อเท็จจริงคือ Taco cabana, Inc ได้ก่อตั้งร้านอาหารสไตล์เม็กซิกันที่รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1975 โดยรูปแบบการตกแต่งเป็นร้านอาหารสไตล์ร้านที่มีที่นั่งนอกชาน การตกแต่งภายในร้านทำจากสิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากมือ มีภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง ภายนอกร้านใช้สีส้มที่สดใสทาตามบนของตัวตึก ส่วนขอบรอบๆร้านใช้แสงนีออนประดับ และใช้ร่มเป็นสัญลักษณ์ในการประดับร้าน ซึ่งเป็นการตกแต่งร้านที่มีรูปแบบเฉพาะตัว

⁹ Section 43 of the Lanham Act (15 U.S.C.1125) False designations of origin and false descriptions forbidden

(a)(1) Any person who, on or in connection with any goods or services, or any container for goods, uses in commerce any word, term, name, symbol, or device, or any combination thereof, or any false designation of origin, false or misleading description of fact, or false or misleading representation of fact, which—

(A) Is likely to cause confusion, or to cause mistake, or to deceive as to the affiliation, connection, or association of such person with another person, or as to the origin, sponsorship, or approval of his or her goods, services, or commercial activities by another person, or

(B) In commercial advertising or promotion, misrepresents the nature, characteristics, qualities, or geographic origin of his or her or another person's goods, services, or commercial activities, Shall be liable in a civil action by any person who believes that he or she is or is likely to be damaged by such act.

ต่อมา Taco cabana, Inc. ได้ยื่นฟ้อง Two Pesos, Inc. ซึ่งเปิดกิจการหลังจากร้านอาหารของ Taco cabana โดย Two Pesos ได้ตกแต่งร้านอาหารในรูปแบบสไตล์แม็กซิกันเหมือนกับ Taco cabana ทั้งยังเปิดกิจการอยู่ในรัฐแท็กซัสอีกด้วย โดย Taco cabana กล่าวหาว่า Two Pesos ได้กระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ของตน ทั้งนี้ Two Pesos ได้แย้งว่ารูปลักษณ์ในการตกแต่งร้านทั้งหมด ไม่สามารถได้รับการคุ้มครองตามหลัก Trade Dress เนื่องจากรูปลักษณ์การตกแต่งร้านทั้งหมดไม่ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งความหมายที่สอง (Secondary Meaning)

ศาลชั้นต้นพิจารณาว่า ถึงแม้ Taco cabana จะยังไม่ได้สิทธิการได้มาซึ่งความหมายที่สองจากการใช้เครื่องหมายนั้น แต่องค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปแบบการตกแต่งร้าน ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) ซึ่งสามารถได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้ (Trade Dress)

Two Pesos อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา ศาลได้พิจารณาว่า Trade Dress คือ องค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปลักษณ์ของธุรกิจนั้น ดังนั้น องค์ประกอบรวมทั้งหมดของเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ของ Taco cabana ให้หมายรวมไปถึง รูปร่าง รูปทรง รูปแบบการตกแต่งภายนอกและภายในของร้าน ป้ายร้าน การตกแต่งพื้นที่ห้องครัวการออกแบบเมนู เครื่องมือที่ใช้ในการเสิร์ฟอาหาร เครื่องแบบพนักงานของร้าน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการทำให้เห็นถึงองค์ประกอบรวมทั้งหมดของรูปลักษณ์ของร้าน เมื่อผู้บริโภคได้เห็นรูปลักษณ์ทั้งหมดของการตกแต่งร้าน ก็สามารถแยกแยะถึงความแตกต่างและรู้ได้ว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด ซึ่งถือว่ารูปลักษณ์ทั้งหมดที่กล่าวมามีลักษณะบ่งเฉพาะตั้งแต่แรกเริ่มที่สามารถใช้เป็นเครื่องหมายการค้าได้

จากกรณีตัวอย่างข้างต้น การกระทำใดที่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ศาลฎีกาได้พิจารณาตาม Section 43(a) of the Lanham Act (15 U.S.C. § 1125(a)) ดังนี้

1. ศาลพิพากษาว่ารูปแบบการตกแต่งร้านทั้งหมด ถือว่าเป็นเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ซึ่งตามหลักแล้ว เมื่อองค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปลักษณ์ของร้านมีลักษณะบ่งเฉพาะแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความหมายที่สอง (Secondary Meaning)

2. ศาลพิพากษาว่า Two Pesos ได้ทำการตกแต่งร้านของตนให้มีรูปแบบลักษณะเหมือนกับ Taco Cabana อันจะทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดในตัวของแหล่งที่มาของสินค้าหรือของผู้ประกอบการ ซึ่งถือว่าเป็นการแข่งขันทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรมและเป็นการละเมิด Trade Dress ของ Taco cabana และเป็นกรกระทำละเมิดกับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นก่อนโดยสุจริต

ศาลฎีกาพิพากษาชี้ให้ Taco cabana ได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) อย่างไรก็ตามหากเจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เครื่องหมายของตนมีลักษณะบ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) แต่ต้องการที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายนั้นอย่างเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ก็สามารถทำได้ โดยจะต้องพิสูจน์ว่า เครื่องหมายนั้นได้ความหมายที่สองจากการใช้ (Secondary Meaning)

กรณีที่ 2 Qualitex Co. v. Jacobson Products Co., Inc., 115 S.Ct. 1300 (1995) ข้อเท็จจริงคือ Qualitex Co. ได้ใช้สีเขียวทองซึ่งเป็นสีที่พบบ่อยมาเป็นพิเศษเพื่อใช้กับสินค้าคือ แผ่นรองสำหรับการซักแห้ง และได้จดทะเบียนสีเขียวทองเป็นเครื่องหมายการค้าไว้ด้วย ต่อมา Jacobson ได้ใช้สีเขียวทองกับแผ่นรองสำหรับการซักแห้ง ซึ่งเป็นเจตลิตเดียวกับของ Qualitex

Qualitex จึงฟ้องร้อง Jacobson ขอให้ศาลตัดสินคดีเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว Jacobson ได้ต่อสู้คดีว่า โดยปกติสีเดียวไม่ถือว่ามีลักษณะบ่งเฉพาะ และไม่สามารถใช้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ Jacobson โต้แย้งว่าการพิสูจน์โดยการใช้นี้อย่างเดียวที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะความแตกต่างของสินค้าหรือแหล่งที่มาของสินค้า เป็นการยากที่จะพิสูจน์เพราะเฉดสีเดียวที่ใกล้เคียงกันมีอยู่มากมาย รวมถึงผลกระทบจากแสงสะท้อนของดวงอาทิตย์ก็มีผลทำให้เฉดสีเปลี่ยนไปได้¹⁰ โอกาสที่ผู้บริโภคจะสับสนหลงผิดในสินค้าหรือผู้ประกอบการ อันเนื่องมาจากการใช้เฉดสีเดียวเป็นเครื่องหมายการค้าจึงมีสูงมาก เฉดสีเดียวจึงไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะที่จะจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้

ศาลฎีกาพิจารณาว่า สีเดียวสามารถใช้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ถึงแม้สีเดียวจะไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ (Inherent Distinctiveness) แต่เมื่อผู้บริโภคได้เห็นสีเดียวของที่ใช้กับแผ่นรองสำหรับการซักแห้งแล้ว สามารถจดจำและแยกแยะได้ว่าเป็นสินค้าของ Qualitex

ดังนั้นสีเดียวหากสามารถใช้แล้วบ่งบอกถึงตัวสินค้า หรือเมื่อผู้บริโภคเห็นแล้วสามารถจดจำหรือแยกแยะได้ว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด ก็สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงความหมายที่สอง (Secondary Meaning) จากการใช้เป็นเครื่องหมายการค้าได้

อีกประเด็นหนึ่งที่ Qualitex ได้พิสูจน์เพิ่มเติมต่อศาลคือ สีเดียวของไม่ได้ทำหน้าที่ใช้สอยหรือใช้ประโยชน์ในทางการค้าได้ (non-functional) หมายถึง สีเดียวของไม่ได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการทำงานหรือเพิ่มประสิทธิภาพของตัวสินค้าแต่อย่างใด หากแต่ใช้สีนั้นเพื่อเป็นเครื่องหมายการค้า และเพื่อให้ผู้บริโภคเห็นแล้วสามารถจดจำได้ว่าเป็นสินค้าของ Qualitex

ดังนั้นเครื่องหมายที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) เครื่องหมายนั้นจะต้องไม่ทำหน้าที่เพื่อการใช้สอย หรือการใช้ประโยชน์ในตัวสินค้า หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับตัวสินค้า

ประเด็นสุดท้ายคือ Qualitex สามารถพิสูจน์ได้ว่ากรณีที่ Jacobson ลอกเลียนแบบสีเดียวของที่มีเฉดสีเดียวกับสินค้าของ Qualitex และยังใช้กับสินค้าประเภทเดียวกันคือแผ่นรองสำหรับซักแห้ง เป็นผลทำให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดในตัวสินค้าและตัวผู้ประกอบการ (Likelihood Confusion)¹¹

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาข้างต้น ศาลฎีกาได้พิพากษาว่าถึงแม้สีเดียวจะไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ แต่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ใช้เครื่องหมายนั้นกับสินค้าของตน จนทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำและรู้ได้ว่าเป็นสินค้าของผู้ประกอบการรายใด จนสามารถพิสูจน์ความหมายที่สองจากการใช้เครื่องหมายการค้า (Secondary Meaning)

ดังนั้น สีเดียวสามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ และสามารถได้รับการคุ้มครองสิทธิตามเครื่องหมายรูปลักษณ์ได้ (Trade Dress) ศาลฎีกาพิพากษาว่า Jacobson ละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายรูปลักษณ์ของ Qualitex

จากกรณีตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น J. Thomas McCarthy ได้กล่าวไว้ในเรื่องของเครื่องหมายการค้าและการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมว่า ผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าเครื่องหมายหรือสินค้านั้น ถูกละเมิดสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณ์หรือไม่¹² โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

¹⁰ Qualitex Co. v. Jacobson Products Co., 514 US 159 . SupremeCourt (1995). Retrieved May 17, 2015 from https://scholar.google.ca/scholar_case?case=17905304466595211702&q=Qualitex+v+Jacobson+Products+Co.&hl=en&as_sdt=

¹¹ 15 U.S.C. § 1125(a)

¹² Legal Information Institute (LII),(n.d.). Trademark . Cornell University Law School. Retrieved January 20,2015, from <https://www.law.cornell.edu/wex/Trademark>

ผู้ฟ้องทั้งสองยังโต้แย้งอีกว่า ข้อกำหนดขนาดตามประกาศพิพาทจะลดความสามารถของผู้ฟ้องคดีในการแข่งขันยี่ห้อของตนเพื่อแข่งขันกับยี่ห้ออื่นๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักมากกว่าตลาด ทำให้ผู้บริโภคแยกสินค้าของผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้ยากยิ่งขึ้น

ภายหลังศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ให้ยกคำขอทุเลาการบังคับคดี โดยศาลพิจารณาว่า การออกข้อกำหนดไม่น่าจะเกินขอบวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประชาชนและเยาวชน และผู้ฟ้องคดีทั้งสองสามารถจัดระบบการผลิตให้กลับคืนดั้งเดิมโดยไม่เสียหายเกินขนาด และไม่กระทบต่อเครื่องหมายการค้าหรือสิทธิประโยชน์อื่นได้ในภายหลัง จึงไม่เป็นภาระเกินสมควรแก่ผู้ฟ้องทั้งสอง อีกทั้งข้อเท็จจริงยังฟังได้ว่า มีผู้ผลิตบุหรี่รายอื่นสามารถปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขได้ จึงฟังไม่ได้ว่าการปฏิบัติตามประกาศพิพาทดังกล่าว เป็นปัญหาเชิงเทคนิคในการผลิตที่ฟังจะปฏิบัติไม่ได้

ผู้เขียนเห็นว่า กรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นการยากที่จะพิสูจน์การคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่คุ้มครององค์ประกอบรวมในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจน

หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องการจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายนั้น ต้องนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียน และเครื่องหมายที่สามารถใช้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ ต้องเป็นเครื่องหมายที่กฎหมายกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2543 มาตรา 4 และ มาตรา 6¹⁴

เมื่อวิเคราะห์แล้ว ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ามาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “เครื่องหมาย” และ “เครื่องหมายการค้า” ยังไม่กว้างมากพอที่จะครอบคลุมไปถึง การคุ้มครององค์ประกอบรวมในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) เหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งคุ้มครองภาพลักษณ์องค์ประกอบทั้งหมดของสินค้า เช่น สีเดียว กลิ่น เสียง การตกแต่งภาชนะบรรจุ การตกแต่งร้าน เทคนิคการขาย เป็นต้น

ส่วนเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของตนได้มีกรณีเดียวคือ การลวงขาย¹⁵ ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่มีสิทธิผูกขาดหรือหวงกั้นห้ามไม่ให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายของตนได้ แต่มีสิทธิฟ้องเรียกหรือค่าเสียหายหรือให้ระงับการลวงขายสินค้าได้เท่านั้น

กรณีการคุ้มครององค์ประกอบรวมในเครื่องหมายรูปลักษณ์ (Trade Dress) ยังเป็นการยากที่จะพิสูจน์สำหรับเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายเฉพาะกรณีลวงขายเท่านั้น ซึ่งเป็นการฟ้องร้องบุคคลอื่นที่มาทำการลวงขายสินค้าของตน เพื่อให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดคิดว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน

ทั้งนี้ ตามที่ผู้ฟ้องทั้งสองกล่าวว่า ประกาศที่กำหนดพื้นที่เตือนภัยโทษของบุหรี่ยี่สิบขนาดกว้างถึงร้อยละ 80 ทำให้ผู้ฟ้องได้รับผลกระทบเกี่ยวกับสัดส่วนของเครื่องหมาย และสิ่งซึ่งประกอบเครื่องหมายการค้า (Trade Dress) ทำให้สูญเสียลักษณะสำคัญซึ่งเป็นลักษณะบ่งเฉพาะของ Trade Dress และเป็นเหตุให้ส่งผลกระทบต่อการสร้างสรรคยี่ห้อและค่านิยมที่มากับยี่ห้อ เนื่องจากการจำกัด

¹⁴ เครื่องหมายการค้าอันพึงรับจดทะเบียนได้ ต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เป็นเครื่องหมายการค้าที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ
- (2) เป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ และ
- (3) ไม่เป็นเครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้ว

¹⁵ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 46 “บุคคลใดจะฟ้องคดี เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด สิทธิดังกล่าวไม่ได้ บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ที่ไม่ได้จดทะเบียน ในอันที่จะฟ้องคดีบุคคลอื่นซึ่งเอาสินค้าของตนไปลวงขาย ว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้น”

ความสามารถของผู้ฟ้องคดีทั้งสองในการสื่อสารอย่างเสรีถึงแหล่งที่มา คุณภาพที่ดี และความเกี่ยวเนื่องของสินค้าที่ข้อต่างๆของตนกับผู้บริโภคหรือไม่นั้น

ผู้เขียนเห็นว่าผู้ฟ้องต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า การลดขนาดเครื่องหมายการค้า รวมถึงองค์ประกอบรวมทั้งหมดในรูปลักษณะของชองบุหรีให้เป็นไปตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ทำให้ศูนย์เสียลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้าอย่างไร และมีผลกระทบต่อการจัดจำหรือการแยกแยะสินค้าของผู้บริโภคอย่างไร เมื่อผู้บริโภคเห็นเครื่องหมายการค้าหรือชองบุหรีแบบที่เป็นไปตามประกาศพิพาท หากเพียงแคลดขนาดเครื่องหมาย แต่ผู้บริโภคเมื่อเห็นเครื่องหมายการค้าแล้วยังสามารถแยกแยะความแตกต่างของสินค้าได้และรู้ถึงแหล่งที่มาของสินค้า หรือรู้ว่าเป็นของผู้ประกอบการรายใด อาจจะไม่ส่งผลกระทบต่อศูนย์เสียลักษณะบ่งเฉพาะในเครื่องหมายการค้า

ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องกล่าวว่าประกาศพิพาทดังกล่าว เป็นเหตุให้ส่งผลกระทบต่อการสร้างสรรคี่ชื่อและค่านิยมที่มากับยี่ห้อ เนื่องจากเป็นการจำกัดความสามารถของผู้ฟ้องคดีทั้งสองในการสื่อสารอย่างเสรีถึงแหล่งที่มา คุณภาพที่ดี และความเกี่ยวเนื่องของสินค้าที่ข้อต่างๆของตนกับผู้บริโภค

การจะพิสูจน์การคุ้มครององค์ประกอบรวมในเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ของชองบุหรีนั้น ผู้ฟ้องต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะของชองบุหรี มีผลกระทบทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถจดจำได้ว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิต หรือไม่สามารถรู้ถึงแหล่งที่มาของสินค้า หรือทำให้ผู้บริโภคสับสนหรือหลงผิดในสินค้าของผู้ผลิตถึงขนาด อันมีผลกระทบกับผลประกอบการหรือรายได้ของผู้ผลิต ถึงขั้นทำให้เสียหายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายการค้าตามประกาศพิพาท

กรณี ผู้ฟ้องอ้างว่าเป็นการจำกัดการสื่อสารต่อผู้บริโภค ให้รู้ถึงคุณภาพที่ดีของสินค้าในยี่ห้อต่างๆของตน ผู้เขียนเห็นว่า อาจจะไม่ได้อาจเนื่องจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยมีเจตนาให้ผู้บริโภคเมื่อเห็นเครื่องหมายการค้าแล้ว สามารถแยกแยะความแตกต่างของสินค้าหรือรู้ถึงแหล่งที่มาของสินค้าได้ แต่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ให้เครื่องหมายการค้าเป็นการรับประกันคุณภาพของสินค้า ซึ่งเครื่องหมายการค้าไม่ได้มีเจตนารับประกันคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก

เมื่อพิจารณาจากคดีชองบุหรีแล้ว การพิสูจน์เพื่อให้ได้การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ค่อนข้างยากที่จะพิสูจน์ เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยยังให้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนอยู่ในวงจำกัดอยู่ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณะที่ชัดเจนและกว้างกว่า รวมถึงยังให้การคุ้มครองสิทธิไปยังเครื่องหมายการค้าที่ไม่จดทะเบียนด้วย

กรณี การกฎหมายคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่สุจริตและใช้เครื่องหมายนั้นมาก่อน เพื่อไม่ให้บุคคลอื่นมากระทำละเมิดเครื่องหมาย และทำให้ประชาชนสับสนหรือหลงผิดในสินค้าหรือผู้ประกอบการ

ทั้งนี้ หลักกฎหมายของประเทศไทย เครื่องหมายที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นจะต้องจดทะเบียนและจำกัดเครื่องหมายที่สามารถจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้อยู่ในวงจำกัด โดยเครื่องหมายซึ่งสามารถนำมาจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้ นอกจากจะต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะแล้ว ก็ต้องเป็นเครื่องหมายที่จำกัดอยู่ในความหมายของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 4 ด้วย ซึ่งเป็นการคุ้มครองไม่กว้างเท่าของประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักกฎหมาย Trade Dress ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์ ให้มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า โดยให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายขยายไปจนถึงการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ในขณะที่ประเทศไทยในปัจจุบันได้ให้คำจำกัดความ และจำกัดสิทธิการคุ้มครองของเจ้าของเครื่องหมายการค้าไว้ค่อนข้างแคบ¹⁶ ทำให้ผู้ประกอบการต้องสูญเสียโอกาสทางการค้า

¹⁶ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มาตรา 4

และรายได้ รวมทั้งสูญเสียมูลค่าในทรัพย์สินทางปัญญาไป เนื่องจากมีผู้อาศัยช่องว่างทางกฎหมาย ทำให้ผู้บริโภคสับสน หรือหลงผิดในสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการ โดยอาศัยการทำให้เหมือนหรือคล้ายกับองค์ประกอบรวมในรูปลักษณะทางการค้าของผู้ประกอบการ ในการกระทำละเมิดเจ้าของเครื่องหมายการค้าผู้สุจริต

สรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

หลักการคุ้มครองเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน โดยมีลักษณะการคุ้มครองสิทธิที่กว้างกว่าการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย กล่าวคือ ถึงแม้เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้นำเครื่องหมายของตนไปจดทะเบียน เครื่องหมายนั้นก็ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิตามเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress)

กรณีมีบุคคลอื่นนำเครื่องหมายนั้นไปใช้ โดยการทำให้สาธารณชนสับสนหลงผิดคิดว่าสินค้าของผู้กระทำละเมิดเป็นสินค้าที่เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นผลิตขึ้น จึงเป็นกรณีการลวงขาย (Passing Off) และเป็นการทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้านั้นต้องเสียหายในทางธุรกิจ

สำหรับสิ่งที่ผู้ประกอบการควรระวังเกี่ยวกับ เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

1. เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนจะไม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการใช้เครื่องหมายเหมือนเช่นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน แต่มีสิทธิเพียงฟ้องผู้กระทำละเมิดสิทธิโดยการลวงขาย มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนแต่ไม่มีสิทธิห้ามผู้อื่นใช้เครื่องหมายของตนโดยไม่เป็นการลวงขายไม่ได้ (ธัชพันธ์ ประพุทธนิติสาร, 2547)

การพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำละเมิดกรณีการลวงขาย เป็นไปได้ยากเนื่องจากต้องพิสูจน์ว่าการกระทำนั้นทำให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิด เข้าใจว่าสินค้านั้นเป็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้าผลิตขึ้น ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าเสียชื่อเสียง เนื่องจากสินค้าที่ผู้กระทำละเมิดผลิตขึ้นไม่ได้มาตรฐานเหมือนกับสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้น ทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นต่อคุณภาพของสินค้า เป็นการส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินทางปัญญาอย่างหนึ่ง และยังทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าสูญเสียรายได้ เนื่องจากผู้บริโภคไปซื้อสินค้าที่มีราคาถูกกว่าเพราะเข้าใจว่าสินค้านั้นเป็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

2. กฎหมายการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา แม้เจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายไว้ แต่ยังคงได้รับการคุ้มครองสิทธิ เครื่องหมายของสินค้าหรือบริการนั้น หากสามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าเครื่องหมายหรือบริการนั้นเข้าหลักเกณฑ์ การคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายรูปลักษณะ (Trade Dress) และพิสูจน์ได้ว่าเครื่องหมายนั้นไม่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนหรือหลงผิดในความเป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการ

ถึงแม้เจ้าของเครื่องหมายรูปลักษณะจะไม่ได้นำเครื่องหมายของตนไปจดทะเบียน หากมีผู้กระทำละเมิดเครื่องหมายการค้าก็สามารถฟ้องป้องกันการละเมิดเครื่องหมายการค้าได้ (ห้ามไม่ให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายรูปลักษณะของตนได้) และเรียกค่าสินไหมทดแทนได้เช่นเดียวกับผู้ที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจดทะเบียน ซึ่งเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบที่ให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ประกอบการที่ได้คิดค้น สร้างสรรค์ลงทุนทั้งเงิน แรงงานและอาศัยระยะเวลาในการทำให้เครื่องหมายหรือบริการของตนเป็นที่ยอมรับ และประทับใจของผู้บริโภค รูปลักษณะทั้งหมดของสินค้าหรือบริการจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องหมายการค้าอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเกิดจากการสติปัญญาของมนุษย์ที่ทำให้เกิดมูลค่าขึ้นทางธุรกิจและกลายเป็นทรัพย์สินทางปัญญา

3. กรณีที่ผู้ประกอบการไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตน หากแต่ตนเองได้ลงทุน ลงแรง ในการสร้างรูปลักษณ์ทั้งหมด¹⁷ รวมถึงการผลิตสินค้าหรือบริการภายใต้เครื่องหมายของตน จน ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้านั้น

ทั้งนี้การคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า “เครื่องหมายหรือเครื่องหมายการค้า” ไว้อย่างจำกัดสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง ทำให้ผู้ประกอบการสูญเสียรายได้จากธุรกิจและจากผู้ที่อาศัยช่องว่างทางกฎหมาย โดยการเอาเปรียบผู้ประกอบการที่สุจริตและ ได้ลงทุน ลงแรง และอาศัยระยะเวลาในการผลิตสินค้าภายใต้เครื่องหมายของตน จนทำให้เครื่องหมาย กลายเป็นทรัพย์สินและมีมูลค่าอย่างมหาศาล

หากแต่การคุ้มครองสิทธิเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยจำกัดอยู่ในวงแคบ การจะทำให้เกิด ความเป็นธรรมกับผู้ประกอบการที่สุจริตอย่างสูงสุดยังคงเป็นเรื่องยุ่งยากในการพิสูจน์ ซึ่งทั้งนี้จะทำให้ เกิดผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป หากยังคงมีผู้อาศัยช่องว่างของกฎหมาย ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ประกอบการในประเทศไทย ควรจดทะเบียน เครื่องหมายการค้าของตนเพื่อให้ได้รับสิทธิในการคุ้มครองตามกฎหมาย

¹⁷ เครื่องหมายรูปลักษณ์ทั้งหมด (Trade Dress) ภาพลักษณ์ทั้งหมด รูปร่างหรือรูปทรงของบรรจุภัณฑ์ เทคนิคการขาย การตกแต่งร้าน เทคนิคการขาย ทุกอย่างที่เป็นภาพลักษณ์ทั้งหมดภายใต้สินค้าหรือบริการนั้น

บรรณานุกรม

- กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่2). (2543). กรุงเทพฯ: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์.
- วิชัย อริยนั้นทกะ. (2547). *ทรัพย์สินทางปัญญาในยุคโลกาภิวัตน์ เล่ม1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ฉันทพันธ์ ประพุทธนิตินิสาร. (2547). *ทรัพย์สินทางปัญญาในยุคโลกาภิวัตน์ เล่ม1*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ชวจารี เรียวแรงกุลศล. (2558). *การขยายการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียน.วารสารสุทธิปริทัศน์, 29, 218-236.*
- Barrett, M. (2000). *Intellectual Property Patents, Trademarks, & Copyrights*. New York: Aspenpublishers.
- Legal Information Institute (LII), (n.d.). *Trademark*. Cornell University Law School. Retrieved January 20, 2015, from <https://www.law.cornell.edu/wex/Trademark>
- McJohn, S. M. (2003). *Intellectual Property Examples and Explanations*. New York: Aspenpublishers.
- Merges, R.P. (2003). *Intellectual Property in the New Technological Age*. (3rd ed). New York: Aspenpublishers.
- Miller A. R., & Davis, M.H. (2000). *Intellectual Property Patent, Trademarks, and Copyright*. 3rd ed. U.S.A.: West Publishing.
- Qualitex Co. v. Jacobson Products Co., 514 US 159 - SupremeCourt 1995. Retrieved May 17, 2015, from https://scholar.google.ca/scholar_case?case=17905304466595211702&q=Qualitex+v+Jacobson+Products+Co.&hl=en&as_sdt=
- Stim, R. (2001). *Intellectual Property Patents, Trademarks, and Copyrights*. (2nd ed). New York: West Legal Studies Thomson Learning.

ข้อควรพิจารณาในการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อ แก้ไขการเขียนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษในฐานะ ภาษาต่างประเทศ

WRITTEN CORRECTIVE FEEDBACK IN THE EFL WRITING CLASS: WHAT SHOULD BE CONSIDERED?

ศิริลักษณ์ เวชสุ่มังคะโล*

Siriluck Wechsumangkalo*

---

* รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Deputy Dean for Academic Affairs, Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University

* Email address: siriluck.weo@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศและผู้วิจัยด้านการสอนภาษาอังกฤษต่างเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขการเขียนว่ามีประสิทธิภาพที่จะพัฒนาการเขียนของผู้เรียนภาษา บทความนี้ทบทวนรูปแบบต่างๆของการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขการเขียน และศึกษาประสิทธิผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับแต่ละรูปแบบต่อผู้เรียนในชั้นเรียนการเขียนตามที่พบในงานวิจัยด้านการสอนภาษาอังกฤษ รวมถึงประเด็นสำคัญที่ผู้สอนควรพิจารณา บทความนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการแก่ผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ เพื่อนำรูปแบบการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขการเขียนไปใช้ในชั้นเรียนการเขียนต่อไป

คำสำคัญ: การเขียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL writing) การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแก้ไขการเขียน (Written Corrective Feedback) การแก้ไขข้อผิดพลาด (Error Correction)

Abstract

EFL teachers and researchers in ELT agree on the importance of providing written corrective feedback as one effective way to improve language learners' writing. This article reviews different types of written corrective feedback and explores the effectiveness of each type of feedback on learners in writing classes, as suggested in a number of ELT studies. Some important aspects need to be taken into teachers' consideration for the implementation of the feedback. This article provides EFL teachers with some suggestions on how to adopt written corrective feedback in their writing classes.

Keywords: EFL Writing, Written Corrective Feedback (Written CF), Error Correction

Introduction

In designing a writing course, many aspects are typically taken into consideration by the teacher. Those include what teaching approaches should be implemented, what tasks should be assigned to students, what marking criteria should be applied, etc. How to provide feedback on the students' writing is also agreed as one of the teachers' concern.

As reviewed by Bitchener and Ferris (2012), researchers in the early years of SLA studies investigated written corrective feedback (written CF) in order to find out the answers to such issues as the following: 1) whether learner errors should be corrected, 2) which errors should be corrected, 3) when the errors should be corrected, 4) how the errors should be corrected, and 5) who should correct the errors.

Whether corrective feedback helps learners improve the quality and accuracy of their writing or not is still controversial. Some studies (Farrokhi & Sattarpour, 2012; Maleki & Eslami, 2013; Sheen, 2007; Sheen, Wright, Moldawa, 2009; Xu, 2009) have suggested that it has positive effects on learners' writing ability, while it has been reported as ineffective in other studies (for example, in Truscott, 2007).

However, providing written CF is an essential stage in any writing class. As pointed out by Bitchener and Ferris (2012), knowledge of the forms of structures is what all language learners need, so how to develop this knowledge is one important goal of all language courses. Written CF is essential as it can be viewed as a response to learners' errors — learners can develop their linguistic knowledge of forms and structures through feedback.

Thus, it is important and interesting for writing teachers to investigate different types of written corrective feedback and to find out what types are most practical for their particular classes. In this article, some important aspects that teachers may need to consider are discussed and some suggestions are offered in applying the use of written CF in the writing class.

Types of written CF

Are some types of written CF more effective than others? Which types of feedback work best for students is probably one of the teachers' concerns. Language teachers provide feedback on students' writing in different ways—adopting different types of written CF. Different ways of providing feedback may have different effects on language learners. As discussed by researchers in second language acquisition and second language writing and as reviewed in Ellis (2009) regarding strategies in providing feedback to students, some major types of written CF are as follows:

- Direct CF and indirect CF
- Focused CF and unfocused CF
- Metalinguistic CF
- Electronic feedback
- Reformulation

It should be noted that when direct CF and indirect CF are integrated with focus and unfocused CF, we can categorize them into four types: direct focused CF, indirect focused CF, direct unfocused CF, and indirect unfocused CF. These types of written CF can be implemented in an integrated way in L2 writing classes.

A number of studies have examined and discussed the effectiveness of these types of written CF in different contexts. Teachers may need to review each type of feedback and then make decisions on which types should be provided to their students and how the feedback should be implemented.

Direct CF and Indirect CF:

As discussed by Bitchener and Ferris (2012), direct CF provides explicit correction of forms and structures; the teacher crosses out unnecessary morphemes/words/phrases, inserts missing morphemes/words/phrases, and provides the correct forms or structures. In contrast, when providing indirect CF, the teacher indicates the students' errors but does not provide a correction; students have to resolve and correct the errors themselves. Indirect written CF can be given through the use of codes or underlines. Direct CF and indirect CF are two main options in the delivery of written CF.

A study by Maleki and Eslami (2013), in the context of Iranian EFL students, reported that the learners that received direct feedback and those that received indirect feedback achieved more than those that received no corrective feedback in using the target linguistic feature (i.e. the simple past tense) accurately in their writing. It was also reported that the learners that received indirect feedback performed significantly better than the other two groups.

As direct written CF provides learners with explicit guidance, it is widely argued that it is appropriate when learners do not know what the correct forms are. That means that it is probably better than indirect CF for learners with lower proficiency. Jalaluddin's (2015) study, in which Hindi learners' attitudes were investigated, showed that the students preferred direct feedback, as it demonstrated the correct forms of the language and was easier for them to acquire the forms; however, indirect feedback seemed to be more effective in improving the students' spelling errors. In a study conducted by Baleghizadeh and Dadashi (2011), investigating high school students in Iran, indirect feedback was also found to be more effective than direct feedback in solving students' problems in spelling. Indirect CF is often preferred as it encourages learners to solve problems themselves and promotes long-term learning.

In the Thai EFL context, Puengpipattrakul (2013) studied the use of integrated feedback — the integration of direct and indirect corrective feedback — in order to improve undergraduate students' writing competence. The results from her study showed a significant improvement in the accuracy of the students' writing. Kaweera and Usaha's (2008) study investigating the effect of different types of written CF—direct, coded, and "uncoded"— on Thai EFL university students' writing also revealed a positive effect of the feedback on the students' writing quality.

Focused CF and Unfocused CF:

When providing written CF to students, the teacher can indicate all of their errors or select some specific error types for correction; that is, choose either focused or unfocused CF.

Both focused and unfocused written CF have been found to have a positive effect on learners' accuracy in the use of some targeted grammatical structures. Xu (2009) investigated the effects of two types of written CF, direct focused and direct unfocused, on the accurate use of grammatical forms among EFL secondary school students in secondary schools in Hong Kong. A positive influence was found in both types of feedback. However, the direct focused was found

to be more effective than the direct unfocused feedback in improving the students' accurate use of targeted linguistic forms; i.e. number agreement, subject-verb agreement, and prepositions.

The result from a study by Sheen (2007), investigating the effectiveness of focused written CF on the accurate use of articles among intermediate-level learners from different language and ethnic backgrounds, also showed a significant positive effect on the learners' acquisition of that particular linguistic feature. Sheen et al. (2009) also confirmed that focused written CF helps improve learners' grammatical accuracy in L2 writing. Farrokhi and Sattarpour's (2012) study, conducted with high-proficient EFL learners in Iran, suggests that, in improving high-proficient L2 writers' grammatical accuracy, focused written CF is more effective when uses of articles are investigated.

Whether focused or unfocused feedback is more effective in improving L2 learners' language acquisition and their quality of writing is still unclear. The results from a study by Fazilatfar et al. (2014), in which advanced EFL learners in Iran were investigated, reported the effectiveness of unfocused written CF—the improvement of syntactic and lexical complexity in L2 learners' writing. However, evidence on the effectiveness of unfocused CF is still limited. It has often been argued that when unfocused CF is adopted for students with lower proficiency, it may discourage them as they need to manage a large number of errors in their writing.

Metalinguistic CF:

When providing metalinguistic CF, the teacher gives explicit comments about the nature of errors. As discussed by Ellis (2009), the most common way of providing this type of feedback is the use of error codes, in which abbreviated labels for different kinds of errors are adopted. Moreover, this type of feedback is provided with metalinguistic explanations — brief grammatical descriptions — of the learner's errors. Ellis (2009) has argued that this is less common probably because it is very time - consuming for the teacher and it requires the teacher's sufficient knowledge for clear and accurate explanation of the errors.

A study by Sheen (2007), in which focused written CF targeting one linguistic feature was investigated, showed that the feedback can improve learners' ability to write accurately, especially when the teacher's metalinguistic feedback is provided. A clear advantage of metalinguistic CF is that it promotes the learner's understanding of errors. Beuningen (2010) suggested that when students are engaged in metalinguistic feedback, written CF tends to be effective for the students' development of accuracy.

Electronic feedback:

Electronic feedback can be viewed as a tool for providing written CF. As suggested in Bitchener and Ferris (2012), if the students' writing assignments have been produced with a word processor, it might be easier for the teacher to provide his or her feedback online. According to Ellis (2009), the teacher can adopt a software program with extensive corpora of written English as a form of feedback. Milton (as cited in Ellis, 2009) adopted a software program called Mark My Words as a form of feedback. This program provides a store of approximately 100 errors frequently found in Chinese students' writing with brief comments and links to resources for correct forms. With the program, the teacher can insert brief comments into the students' text. The text is then returned to the students for them to self-correct. The successful result of the students' revision was reported (Ellis, 2009).

Yoke et al. (2013) investigated the effect of using MS Word and email as an alternative way of providing written CF to EFL learners—Malay students at the tertiary level. The results showed that the learners that were given online corrective feedback performed better than those that were given conventional corrective feedback when correction and comments were given using a red pen. The students' preference for online corrective feedback was also reported.

Reformulation

When this technique of written CF is given, the learner's writing is reformulated. Then, the learner himself or herself needs to identify the changes that have been made. Reformulation as a type of written CF was developed from a procedure of error analysis called reconstruction — a procedure in which the teacher needs to construct a native-like text containing errors (Ellis, 2009).

Kozlova (2010) pointed out that this type of written CF is in contrast to indirect written CF, as it provides the solution to the problem (but not the detection), whereas indirect written CF provides the detection (but not the solution).

A study by Ibarrola (2013), conducted with Spanish EFL learners in a school context, in which two correction strategies — reformulation and self-correction—were compared, showed that the reformulation helped learners do better in error detection with a higher percentage of reported errors. However, the study suggests that the use of reformulation for every individual student's work might not be practical for the teacher for classroom practice due to time constraints and task difficulty.

The applications of written CF in L2 writing classes

Some important factors need to be considered when teachers make decisions on the implementation of written CF in their writing classes. When applying the use of written CF in writing classes, teachers may have to prepare themselves, get their students prepared, and consider many other aspects. The following suggestions may help.

- Identifying the linguistic proficiency level of learners

Whether learners are at a lower or higher proficiency level is necessary to be considered. Some types of written CF may be more appropriate for learners with lower proficiency levels while others may not.

In Kozlova's (2010) article, students' ability to detect the errors in their writing, referred to in the article as "problem detection," was pointed out. Kozlova suggested that the teacher should determine how much help should be provided: students with greater knowledge may need less help.

Direct and focused written CF is suggested for those learners with a lower level of proficiency as their linguistic knowledge and their ability to correct the errors in their work tend to be limited.

- Analyzing the students and the errors in their writing

Student analysis may also be needed. Getting to know each student's linguistic proficiency level will help the teacher determine which types of feedback are appropriate.

As suggested in Guénette (2012)'s article, the types of errors found in each individual student's writing also need to be considered when choosing the type of feedback. Direct correction

might be more appropriate than indirect correction for some types of error, e.g., word choice, whereas indirect correction can be more effective for other types of error, e.g. rule-governed items (Bitchener and Ferris, 2011, as cited in Gu  nette, 2012).

- Identifying types of linguistic forms and structures to focus on

When assigning a writing task to students, the teacher may need to identify the types of errors to focus on. Bitchener and Ferris (2012) suggested that teachers may target the types of error that are frequently made and decide whether to target either only rule-based forms or more complex structures. When more complex items are targeted, metalinguistic feedback may also be appropriate. Certainly, the important factors, such as the linguistic proficiency level of learners, need to be taken into consideration.

- Identifying the amount of written corrective feedback

When the amount of written CF is not appropriate, it may have negative effects on learners. For example, giving too much feedback might be discouraging or de-motivating for some learners. At this point, Bitchener and Ferris (2012) suggested that teachers should first consider whether to adopt focused or unfocused written CF. If the decision is on focused written CF, what is to be considered next is the number of error categories on which to focus. As mentioned earlier concerning the linguistic proficiency level of learners as a factor to be considered, it might be noted that learners with a lower proficiency level may not be able to manage a large amount of feedback on their errors.

- Considering options for giving feedback

Computer-mediated corrective feedback is one option regarding electronic feedback. For example, in the study conducted by Al-Olimat and AbuSeileek (2015) with EFL secondary school students in Jordan, the feedback was given using Microsoft Word 2010 techniques. The effectiveness of this type of feedback was confirmed.

Gu  nette (2012) suggested that in providing feedback, the teacher may target some common errors made by the students in class and provide mini-lessons for them. This can be an alternative way of providing feedback. The teacher may provide a lesson for groups of students that produce the same types of errors in their writing (Bitchener & Ferris, 2012).

Student-teacher conference is a good option. The study conducted by Baleghizadeh and Gordani (2012) with graduate students in Iran showed the effectiveness of student-teacher conference feedback, in which the whole class discussed the errors found in their writing and suggested alternatives for those errors. However, the students and the teacher require sufficient metalinguistic knowledge for the implementation of student-teacher conference feedback.

- Indicating sources of the feedback

The teacher is not the only source of the feedback, and careful consideration may be needed when sources are indicated for the feedback. As suggested in Bitchener and Ferris (2012), other options include self-evaluation (self-editing), experts (or tutors), classmates (peer feedback), and electronic tools (word-processing packages or web-based editing services).

Students need to develop their self-editing skills so that they can edit their own work. The teacher can provide them with some tools—such as strategy training and linguistic knowledge — and self-editing opportunities through a multi-draft writing process (Bitchener & Ferris, 2012). The teacher may consider having their students obtain additional help from experts outside the classroom; however, the help should not replace the teacher’s feedback (Bitchener & Ferris, 2012).

Peer feedback is an additional alternative source. Although teacher feedback can lead to greater improvement of students' writing, peer feedback promotes learners' autonomy (Miao et al., 2006). The effectiveness of peer feedback on the improvement of EFL learners' writing performance was reported in a study by Soleimani and Jamzivar (2014), which was conducted with Iranian learners at the pre-intermediate level. Through the implementation of peer feedback, students are assigned to do two parts of the writing task—as a provider and receiver of the feedback (Tsai and Lin, 2012, as cited in Soleimani & Jamzivar, 2014). However, whether students should be assigned to correct their peers' errors or not is still debatable. Students may worry that they will not produce and obtain accurate feedback due to their limited linguistic knowledge. Bitchener and Ferris (2012) suggested that at least students may be assigned to locate the errors they can find in their peers' writing.

Electronic tools such as word processors and Internet search engines can also be used as a source of feedback, for example, as spelling and grammar checkers (Bitchener & Ferris, 2012).

- Preparing students

Students should be prepared. In order for students to gain the most benefits from written CF, the teacher may have them revise or rewrite their own writing (Günnette, 2012). It is important for the teacher to provide grammar lessons and training on strategies so that the students will be able to edit their own writing (Ferris & Helt, 2000, as cited in Lee, 2003). Moreover, students' motivation may also need to be encouraged as students are required to give some degree of attention to the teacher's feedback.

- Providing written comments

An article by Salteh and Sadeghi (2012), in which good strategies in giving teacher's corrections and comments were proposed, suggested that the teacher provide supportive comments to students as the comments tend to positively affect their attitudes toward writing. Salteh and Sadeghi (2012) further suggested that teachers avoid giving students too many comments on too many features as that may overwhelm them.

- Follow-up to written CF

The teacher may give students an assignment asking them to analyze their errors and make revisions (Bitchener & Ferris, 2012). This will encourage students to be responsible for editing their own work.

In an article by Muncie (2000), an interesting technique was suggested: ask the students to write a list of items concerning "How I can improve future composition." After each process of writing is completed, they can add more points to their list. This is one way to ensure that they will learn from the feedback or comments. Fewer and fewer points are expected over time.

Moreover, teachers may assign students to get involved in outside class learning; for example, teachers can provide them with more grammar practice. This may help them develop their linguistic knowledge for improvement of their writing.

Conclusion and discussion

Written corrective feedback has been widely discussed and its benefits have been confirmed in several recent studies. An increasing number of studies in the context of EFL learners have reported the effectiveness of written CF in relation to L2 acquisition and L2 writing development

and have suggested that direct written CF is more effective, especially for students with a lower level of English proficiency. Feedback can benefit learners even more when certain linguistic features are targeted or focused on. Teachers are suggested to consider different options for the delivery of the feedback, and the options can be implemented in an integrated way.

The suggestions given by studies in different EFL contexts can certainly be applied to Thai EFL writing classes. However, when making decisions on the application of written corrective feedback for particular classes, a number of aspects may need to be taken into careful consideration.

In order for written CF to be implemented effectively in L2 writing classes, teachers need to be prepared. As suggested in Bitchener and Ferris (2012), teachers need to develop their skills so that they can effectively provide feedback and additional instruction to their students; the time and effort that the teachers spend will then be meaningful.

Bibliography

- Al-Olimat S. I. & AbuSeileek A. F. (2015). Using computer-mediated corrective feedback modes in developing students' writing performance. *Teaching English with Technology*, 15(3), 3-30
- Baleghzadeh, S. & Dadashi, M. (2011). The effect of direct and indirect corrective feedback on students' spelling errors. *PROFILE*, 13(1), 129-137.
- Baleghzadeh, S. & Gordani, Y. (2012). Academic writing and grammatical accuracy: The role of corrective feedback. *Gist Education and Learning Research Journal*, 6.
- Beuningen, C. V. (2010). Corrective feedback in L2 writing: Theoretical perspectives, empirical insights, and future directions. *International Journal of English Studies*, 10(2), 1-27.
- Bitchener, J. & Ferris, D. R. (2012). *Written Corrective Feedback in Second Language Acquisition and Writing*. New York, NY: Taylor and Francis.
- Ellis, R. (2009). A typology of written corrective feedback types. *ELT Journal Volume*, 63(2), 97-107.
- Farrokhi, F. & Sattarpour, S. (2012). The effects of direct written corrective feedback on improvement of grammatical accuracy of high-proficient L2 learners. *World Journal of Education*, 2(2), 49.
- Fazilatfar, A., Fallah, N., Hamavandi, M. & Rostamian, M. (2014). The effect of unfocused written corrective feedback on syntactic and lexical complexity of L2 writing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 98, 482-488.
- Gu nette, D. (2012). The pedagogy of error correction: Surviving the corrective feedback challenge. *TESL Canada Journal*, 30, 117-126.
- Ibarrola, A. L. (2013). Reformulation and Self-correction: Insights into correction strategies for EFL writing in a school context. *Vigo International Journal of Applied Linguistics*, 10, 29-49.
- Jalaluddin, M. (2015). Role of direct and indirect corrective feedback in improvement of Hindi students' writing skills. *American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences*, 11(3) 159-162.
- Kaweera, C. & Usaha, S. (2008). The impact of different types of teacher written feedback on EFL university students' writing. *KKU Res J (GS)*, 8(2), 83– 94.
- Kozlova, I. (2010). Ellis's corrective feedback in a problem-solving context. *ELT Journal*, 64(1), 95-97.
- Lee, I. (2003). L2 writing teachers' perspectives, practices and problems regarding error feedback. *Assessing Writing*, 8, 216–237.
- Maleki, A. & Eslami, E. (2013). The effects of written corrective feedback techniques on EFL students' control over grammatical construction of their written English. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(7), 1250-1257.
- Miao, Y., Richard, B. & Yu, Z. (2006). A comparative study of peer and teacher feedback in a Chinese EFL writing class. *Journal of Second Language Writing*, 15, 179-200.
- Muncie, J. (2000). Using written teacher feedback in EFL composition classes. *ELT Journal*, 54(1), 47-53.
- Puengpipattrakul, W. (2013). Assessment of Thai EFL undergraduates' writing competence through integrated feedback. *Journal of Institutional Research South East Asia*, May/June, 11(1), 6-27.
- Salteh M. A. & Sadeghi K, (2012). Teachers' corrective feedback in L2 writing revisited: Concerns against and suggestions for its employment. *World Applied Sciences Journal*, 17(3), 375-383.
- Sheen, Y. (2007). The effect of focused written corrective feedback and language aptitude on ESL learners' acquisition of articles. *TESOL Quarterly*, 41(2), 255-283.

- Sheen, Y., Wright, D. & Moldawa, A. (2009). Differential effects of focused and unfocused written correction on the accurate use of grammatical forms by adult ESL learners. *System*, 37(4), 556–569.
- Soleimani, H. & Jamzivar, A. S. (2014). The impact of written peer corrective feedback on pre-intermediate Iranian EFL learners' writing performance. *IJLLALW*, 5(4), 1-10.
- Truscott, J. (2007). The effect of error correction on learners' ability to write accurately. *Journal of Second Language Writing*, 16, 255-272.
- Xu, J. (2009). Differential effects of two types of written corrective feedback (direct focused and direct unfocused) on the accurate use of grammatical forms by teenage EGL learners, *Proceedings of The 16th conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics* (54-59).
- Yoke et al., (2013). The use of online corrective feedback in academic writing by L1 Malay learners. *English Language Teaching*, 6(12), 175-180.

งบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ: การจัดทำและการพิจารณาปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ

CAPITAL BUDGETING FOR MUTINATIONAL CORPORATION: HOW TO DO AND CONSIDER MAJOR RISK FACTORS

ธนิดา จิตรน้อมรัตน์*

Thanida Chitnomrath*

---

* รองศาสตราจารย์ สาขาการเงิน วิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

* Associate Professor of Finance, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: thanida@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศต่างๆในโลกมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มต่างๆหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มอาเซียน (Association of South East Asian Nations: ASEAN) กลุ่มอียู (European Union: EU) เป็นต้น เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการค้าและเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศอื่นๆ ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกันในระหว่างประเทศที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนจากประเทศหนึ่งไปลงทุนในอีกประเทศหนึ่งมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การไปลงทุนข้ามประเทศจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆให้รอบคอบมากกว่าการลงทุนในประเทศของตน ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอกระบวนการวางแผนเพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจลงทุนในอีกประเทศหนึ่ง ที่เรียกว่าการทำงานงบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ (Capital Budgeting for Multinational Corporation) โดยเป็นการพิจารณาในมุมมองของบริษัทแม่ (Parent Company) ที่ไปลงทุนตั้งบริษัทลูกหรือบริษัทย่อย (Subsidiary Company) ในประเทศอื่น นอกจากนี้ บทความนี้ยังนำเสนอปัจจัยเสี่ยงต่างๆที่สำคัญที่ส่งผลต่อการลงทุนในบริษัทข้ามชาติด้วย ได้แก่ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ความเสี่ยงของประเทศที่ไปลงทุนที่ส่งผลต่อการพิจารณาผลตอบแทนที่ต้องการของการลงทุนและอัตราส่วนลดของการวิเคราะห์โครงการลงทุน กฎเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆ ของประเทศที่ไปลงทุนเกี่ยวกับการนำเงินส่งกลับประเทศบริษัทแม่ เป็นต้น โดยแสดงตัวอย่างการวิเคราะห์งบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติในแง่มุมต่างๆตามปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: งบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ

Abstract

Currently, many countries in the world are gathered in groups. There are several groups such as ASEAN (Association of South East Asian Nations), EU (European Union) etc., to create bargaining power of trade and economic against other groups. This makes cooperation among countries in the same group, resulting in the movement of capital from one country in another country. However, the more investments across the country need to carefully consider the several factors rather than investing in their own countries. Thus, this academic article aims to present the process of planning for investing in another country which is so-called that capital budgeting for Multinational Corporation by consideration in view of the parent company that invests to set up a subsidiary company in other countries. Besides that, the article also shows the key risk factors that affect investment in multinational companies with respect to fluctuations of exchange rates, the risk of the investments that affect the returns of the investment and a discount rate of investment project analysis including rules governing the repatriation of earnings to the parent company. The article displays examples analyzing the capital budgeting for multinational investments in various aspects of important risk factors mentioned explicitly.

Keywords: Capital Budgeting for Multinational Corporation

บทนำ

การลงทุนในต่างประเทศแตกต่างจากการลงทุนทั่วไปในประเทศ คือต้องอาศัยความรอบคอบอย่างมากก่อนตัดสินใจลงทุน นักลงทุนหรือผู้ประกอบการควรสำรวจและสัมผัสสถานที่จริง โดยการติดต่อผู้เชี่ยวชาญหรือบริษัทที่ปรึกษาการลงทุนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งข้อมูลสำคัญที่ควรศึกษาในประเทศที่ต้องการไปลงทุน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ภาวะเศรษฐกิจ ภาวะอุตสาหกรรม ภาวะตลาดของธุรกิจที่จะลงทุน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎระเบียบการลงทุน รวมทั้งสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับการลงทุนในประเทศนั้นๆ เช่น การได้รับความสะดวกจากหน่วยงานของรัฐบาลประเทศนั้นๆ ในการก่อตั้งธุรกิจ รวมทั้งการดำเนินการและการผลิตตามระเบียบของกฎหมายประเทศนั้น การได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นอย่างดีที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในบริษัทมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ทั้งในแง่ความเป็นไปได้ในการจัดการ การตลาด การผลิต และการเงิน ซึ่งทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า การทำแผนธุรกิจ (Business Plan) เพื่อจะได้ทราบอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจนั้นอย่างชัดเจน หากการวิเคราะห์ที่มีความละเอียดและรอบคอบมากเท่าไร โอกาสที่ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจแล้วประสบความสำเร็จก็จะมีความเป็นไปได้สูง

ในแผนธุรกิจที่จัดทำจะแสดงข้อมูลการวางแผนด้านต่างๆ ดังกล่าว แล้วนำมาประเมินเป็นตัวเลขนทางการเงิน เพื่อพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนจากกระแสเงินสดจ่ายในการลงทุนและกระแสเงินสดรับอันเกิดจากผลกำไรที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานในอนาคต เป็นลักษณะการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนลงทุนจริงในรูปของการทำงบประมาณจ่ายลงทุน – Capital Budgeting ซึ่งโดยหลักการแล้ว การทำงบประมาณจ่ายลงทุนในประเทศหรือข้ามชาติใช้หลักเดียวกัน (Booth, 1982; Suk Kim, Seung Kim & Kenneth Kim, 2002; Bierman & Smidt, 2007; Seitz & Ellison, 2007) คือจะยอมรับลงทุนในโครงการที่ให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value – NPV) เป็นบวกเสมอ แต่ในทางปฏิบัติ การทำงบประมาณจ่ายลงทุนข้ามชาติ (International/Multinational Capital Budgeting) ต้องพิจารณาให้รอบคอบในรายละเอียดเกี่ยวกับกระแสเงินสดในอนาคต และความเสี่ยงต่างๆที่จะเกิดขึ้น (Qun Zhang, Xiaoxia Huang, & Leming Tang, 2011; Madura, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา อัตราคิดลด อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล กระแสเงินสดกลับให้บริษัทแม่ และอัตราภาษีส่งเงินกลับประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอการดำเนินงานงบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporation – MNC) ในมุมมองของบริษัทแม่ ให้เห็นประจักษ์ว่า มีลักษณะแตกต่างจากการทำงบประมาณจ่ายลงทุนทั่วไปอย่างไร และมีปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญอะไรบ้างที่อาจส่งผลให้โครงการที่นำลงทุนในการพิจารณาครั้งแรกกลับกลายเป็นโครงการที่ไม่นำลงทุนได้ในที่สุด เนื้อหาของบทความแบ่งเป็นสามส่วน ส่วนแรกแสดงหลักการดำเนินงานงบประมาณจ่ายลงทุน ส่วนที่สองแสดงกรณีตัวอย่างการดำเนินงานงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติ ส่วนที่สามแสดงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่สำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา การเปลี่ยนแปลงของอัตราคิดลด และกรณีมีข้อจำกัดในการส่งเงินกำไรจากการประกอบการกลับประเทศ เป็นต้น อันจะส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทที่จะไปลงทุนข้ามชาติในอีกประเทศหนึ่ง

หลักการดำเนินงานงบประมาณจ่ายลงทุน

งบประมาณจ่ายลงทุน (Capital budgeting) หรือการประเมินโครงการลงทุนในอนาคต เป็นกระบวนการของการวางแผนเพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ระยะยาว เช่น การตั้งโรงงานใหม่ การซื้อเครื่องจักรใหม่ การทดแทนเครื่องจักรเดิม เป็นต้น กระบวนการดำเนินงานงบประมาณจ่ายลงทุนเริ่มจากเลือกโครงการที่จะลงทุนตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจะมีการประเมินเงินที่จะลงทุนในโครงการนั้นๆ ซึ่งเรียกว่า กระแสเงินสดจ่าย รวมทั้งต้องมีการประเมินกระแสเงินสดรับในอนาคตอันเกิดจากการลงทุนในโครงการ แล้วนำกระแสเงินสดจ่ายและรับมาประเมินความคุ้มค่าของการลงทุน

สำหรับการประเมินโครงการลงทุนมีวิธีประเมินหลายวิธี ได้แก่ วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period – PB) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value – NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return – IRR) ทั้งนี้แต่ละวิธีจะมีหลักในการประเมินแตกต่างกันไป สำหรับการประเมินโครงการที่นิยมในหมู่นักการเงิน (Copeland, Weston & Shastri, 2005) เพราะทำให้มองเห็นความคุ้มค่าเป็นตัวเงินได้อย่างชัดเจน คือวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value – NPV) เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้วิธีนี้นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง คือเป็นวิธีการวิเคราะห์ที่คำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับค่าของเงินเปลี่ยนแปลงตามเวลา (Time Value of Money – TVM) เนื่องจากการลงทุนเกี่ยวข้องกับระยะเวลายาวนาน ทำให้ค่าของกระแสเงินสดรับในแต่ละปีอาจไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับค่าของเงินในเวลาต่างๆ ให้มาเป็นเวลาเดียวกันในปัจจุบันเสียก่อน แล้วจึงพิจารณามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับกับกระแสเงินสดจ่าย โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ = (กระแสเงินสดจ่ายลงทุน) + มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับในอนาคตจากการลงทุนเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ว่า

$$NPV = -IO + \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+k)^t} + \frac{SV_n}{(1+k)^n}$$

โดย; NPV = มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) IO = เงินสดที่จ่ายลงทุนในโครงการ (Initial Outlay) K = ผลตอบแทนที่ต้องการของโครงการ (Required Rate of Return) n = อายุของโครงการ (Number of Periods) CF_t = กระแสเงินสดรับของโครงการในอนาคตในปีที่ 1 ถึงปีที่ n SV_n = มูลค่าซากของโครงการในปีที่ n (Salvage Value)

สูตรการคำนวณ NPV นี้ เมื่อใส่ค่าต่างๆลงไปคำนวณในสูตรแล้ว หากผลลัพธ์ที่ได้มีค่าเป็นบวก เช่น +20,000 บาท อธิบายได้ว่าโครงการที่จะลงทุนมีรายได้ในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิหลังหักภาษีมากกว่ากระแสเงินสดจ่ายลงทุนถึง 20,000 บาท แสดงว่าการลงทุนมีกำไร ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า จึงนำลงทุน แต่ถ้าผลลัพธ์ที่ได้มีค่าเป็นลบ เช่น -5,000 บาท อธิบายได้ว่าโครงการที่จะลงทุนมีรายได้ในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิหลังหักภาษีน้อยกว่ากระแสเงินสดที่จ่ายลงทุนไปถึง 5,000 บาท แสดงว่าการลงทุนให้ผลขาดทุน ไม่คุ้มค่า ไม่น่าลงทุน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนนำโครงการที่ให้ค่า NPV เป็นบวกไปลงทุนและติดตามผลการดำเนินงาน จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยเสี่ยงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าปัจจัยเหล่านั้นไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทแม่ (Shapiro, 1978; Shahrokh M. Saudagaran, 2002; Shapiro, 2006; Qun Zhang, Xiaoxia Huang, & Leming Tang, 2011; Madura, 2014) โดยปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่มีผลต่อการจัดทำงานประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติในมุมมองของบริษัทแม่ ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยน – อัตราแลกเปลี่ยนเป็นข้อจำกัดที่เกี่ยวกับเงินทุนที่ไหลเข้าออกจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนอาจส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดของการลงทุนและต้นทุนของบริษัทข้ามชาติได้ จนทำให้โครงการที่จะลงทุนให้ผลลัพธ์ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนก็เป็นได้ กฎระเบียบต่างๆของทางการของประเทศที่ไปลงทุน เช่น อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราภาษีเงินได้ของการนำกำไรส่งออกนอกประเทศ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะอาจมีผลต่อกำไรสุทธิของบริษัทข้ามชาติ และมีผลต่อการนำเงินกำไรส่งกลับให้บริษัทแม่ที่ไปลงทุนตั้งบริษัทข้ามชาติในต่างประเทศ นอกจากนี้บางประเทศอาจมีเงื่อนไขห้ามนำเงินส่งออกนอกประเทศ ทำให้บริษัทข้ามชาติที่เป็นบริษัทลูกไม่สามารถส่งเงินทุนกลับประเทศบริษัทแม่ได้ จนทำให้บริษัทแม่ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม ดังนั้น ในทางปฏิบัติ การทำงานประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติ จึงต้องพิจารณาให้รอบคอบเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ กระแสเงินสดของโครงการ ผลตอบแทนจากการลงทุน อัตราคิดลด การระดมเงินไปลงทุน อันอาจจะทำให้ผลลัพธ์ของการลงทุนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งจะกล่าวต่อไปในหัวข้อปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ควรพิจารณาในการจัดทำงานประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

กรณีตัวอย่างการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการลงทุนข้ามชาติของบริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ในประเทศไทยที่จะไปลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่า (ที่มีชื่อประเทศเป็นทางการว่าสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า หรือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา) วัตถุประสงค์การจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนข้ามชาติ (Shapiro, 2006; Suk Kim et al., 2002) จะเป็นการพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนในมุมมองของบริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ ว่าสมควรไปลงทุนตั้งบริษัทข้ามชาติในประเทศพม่าหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ บริษัทเจมีดีจیتالสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริษัทแม่ในประเทศไทยได้หรือไม่ โดยการวิเคราะห์ต้องกำหนดเงินสดจ่ายลงทุน กระแสเงินสดรับจากการลงทุนของบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่า กระแสเงินสดส่งกลับจากบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่ามายังบริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ในประเทศไทย ซึ่งตามหลักการแล้วเงินส่งกลับประเทศบริษัทแม่ อาจอยู่ในหลายรูปแบบ ได้แก่ เงินปันผลที่ส่งกลับให้บริษัทแม่ (Dividend) ค่าตอบแทนการดำเนินงาน (Royalty fee) ค่าบริหารงาน (Management fee) หรือ กำไรของบริษัทข้ามชาติที่ส่งกลับประเทศบริษัทแม่ เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะกำหนดว่า เงินส่งกลับมาให้บริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ในประเทศไทยจะอยู่ในรูปกำไรของบริษัทเจมีดีจیتال ข้อมูลสำหรับการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่าในมุมมองของบริษัทแม่ (บริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์) อยู่ในตารางที่ 1 ส่วนการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนเริ่มจากวิเคราะห์กระแสเงินสดของโครงการและการประเมินโครงการอยู่ในตารางที่ 2 และที่ 3

ตารางที่ 1 ข้อมูลทางการเงินสำหรับการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่า

เงินจ่ายลงทุนเริ่มแรก: 20 ล้านจ๊าด (MMK)
ราคาและปริมาณการขายในแต่ละปี:
ปีที่ 1 และ ปีที่ 2 เท่ากับ 60,000 หน่วย ราคาขายหน่วยละ 350 จ๊าด
ปีที่ 3 เท่ากับ 100,000 หน่วย ราคาขายหน่วยละ 360 จ๊าด
ปีที่ 4 เท่ากับ 100,000 หน่วย ราคาขายหน่วยละ 380 จ๊าด
ต้นทุนประกอบด้วย:
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย:
ปีที่ 1 และ ปีที่ 2 เท่ากับ 200 จ๊าด
ปีที่ 3 เท่ากับ 250 จ๊าด
ปีที่ 4 เท่ากับ 260 จ๊าด
ต้นทุนคงที่: ค่าเช่ารายปี 1 ล้านจ๊าด ค่าใช้จ่ายอื่นๆรายปี 1 ล้านจ๊าด ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรปีละ 2 ล้านจ๊าด
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล: อัตราร้อยละ 20 ของกำไรจากการดำเนินงาน
อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับการนำกำไรส่งออกนอกประเทศ: อัตราร้อยละ 10 หัก ณ ที่จ่าย
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ: สมมติให้อัตราแลกเปลี่ยนปีที่1-4 เท่ากับ อัตราแลกเปลี่ยน ณ ปัจจุบัน 1MMK=0.03THB
มูลค่าซาก: 12 ล้านจ๊าด
ผลตอบแทนที่ต้องการ: อัตราร้อยละ 15 เท่ากับต้นทุนของเงินทุนทั้งหมดของบริษัทแม่(เจริญเอ็นเตอร์ไพรส์)ที่นำไปลงทุนในบริษัทเจมีดีจیتال
อายุโครงการ: 4 ปี

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์กระแสเงินสดรับสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจิทัลในประเทศพม่า

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
1.ปริมาณขาย		60,000	60,000	100,000	100,000
2.ราคาขายต่อหน่วย		350	350	360	380
3.รายได้รวม (1 x 2)		21,000,000	21,000,000	36,000,000	38,000,000
4.ต้นทุนแปรผันต่อหน่วย		200	200	250	260
5.ต้นทุนแปรผันรวม (1 x 4)		12,000,000	12,000,000	25,000,000	26,000,000
6.ค่าเช่ารายปี		1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
7.ค่าใช้จ่ายรายปีอื่นๆ		1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
8.ค่าเสื่อมราคา		2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000
9.รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด (5+6+7+8)		16,000,000	16,000,000	29,000,000	30,000,000
10.กำไรก่อนภาษีเงินได้ (3-9)		5,000,000	5,000,000	7,000,000	8,000,000
11.ภาษีเงินได้นิติบุคคล (20%)		1,000,000	1,000,000	1,400,000	1,600,000
12.กำไรสุทธิ (10-11)		4,000,000	4,000,000	5,600,000	6,400,000
13.กระแสเงินสดรับสุทธิหลังภาษี (12+8)		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000

ในตารางที่ 2 การวิเคราะห์กระแสเงินสดรับสุทธิหลังภาษี มาจากการนำข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายในตารางที่ 1 มาคำนวณตามลำดับรายการในแต่ละข้อข้างต้น ตั้งแต่ข้อ 1 จนได้คำตอบในข้อ 13 เริ่มจากหารายได้รวมในข้อ 3 และค่าใช้จ่ายรวมในข้อ 9 นำมาลบกันเป็นกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ในข้อ 10 แล้วหักภาษีเงินได้นิติบุคคลตามอัตราภาษีของประเทศพม่าในข้อ 11 จะได้กำไรสุทธิของบริษัทเจมีดีจิทัลในข้อ 12 แล้วบวกรายการค่าใช้จ่ายที่มีได้มีการจ่ายเงินไปจริงคือค่าเสื่อมราคา เพื่อแปลงกำไรสุทธิให้อยู่ในรูปของกระแสเงินสดรับสุทธิหลังหักภาษี ตามวิธีการประเมินโครงการของการทำงบประมาณจ่ายลงทุน จะได้คำตอบในบรรทัดสุดท้ายว่า กระแสเงินสดรับจากการลงทุนของบริษัทเจมีดีจิทัล ในปีที่ 1 และปีที่ 2 เท่ากับ 6,000,000 บาท ปีที่ 3 เท่ากับ 7,600,000 บาท และปีที่ 4 เท่ากับ 8,400,000 บาท จากนั้น นำกระแสเงินสดรับสุทธิหลังหักภาษีของโครงการไปคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนในตารางที่ 3 ต่อไป

ในตารางที่ 3 เริ่มจากข้อสมมติที่ว่า กำไรในรูปกระแสเงินสดรับสุทธิหลังหักภาษีของบริษัทเจมีดีจิทัลจะถูกส่งกลับประเทศไทยให้บริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ทั้งหมด ร้อยละ 100 โดยต้องเสียภาษีเงินได้จากการนำกำไรส่งออกนอกประเทศพม่า ณ ที่จ่าย ร้อยละ 10 จะได้กระแสเงินสดกลับหลังหักภาษีในข้อ 16 รวมกับเงินมูลค่าซากที่จะได้รับคืนในปีที่ 4 ปีสุดท้ายของโครงการในข้อ 17 เป็นยอดรวมกระแสเงินสดรับที่ส่งกลับหลังหักภาษีในข้อ 18 โดยเติมกระแสเงินสดจ่ายลงทุนของโครงการในข้อ 19 ดังนั้น เมื่อรวมข้อ 18 และ ข้อ 19 แล้ว จะได้ กระแสเงินสดทั้งหมดของโครงการในข้อ 20 แปลงกลับเป็นสกุลเงินไทยตามอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดให้คงที่ไป 4 ปี เท่ากับ 1 เงินຈາດพม่าแลกได้เป็นเงินไทย 0.03 บาทไทย จะได้กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยของบริษัทแม่คือบริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ในข้อ 22 แล้วจึงนำมาปรับค่าของเงินที่ต่างเวลากันให้เป็นมูลค่าปัจจุบันในทุกค่า โดยคำนวณค่าปัจจัยดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบัน (Present Value Interest Factor – PVIF) ในข้อ 23 ก่อน ตามอัตราส่วนลดจากอัตราผลตอบแทนที่บริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ต้องการคือร้อยละ 15 ทั้งนี้ค่าปัจจัยดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันในปี 0 จะเป็นหนึ่งเสมอ สำหรับค่า PVIF=15% ปีที่ 1-ปีที่ 4 คำนวณจากสูตร $1/(1+.15)^n$ โดย n คือระยะเวลาปีที่ 1, 2, 3 และ 4 และเมื่อเอาค่าปัจจัยดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันในข้อ 23 คูณกับ กระแสเงินสดของโครงการในข้อ 22 จะได้ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดของโครงการในข้อ 24 แล้วนำค่าในข้อ 24 มาคำนวณหามูลค่า

ปัจจุบันสุทธิสะสมในข้อ 25 ซึ่งอธิบายได้ว่า ในปีที่ 1 ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับเป็น +140,875.20 บาท ขณะที่ค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุนอยู่ที่ -600,000 บาท สูงกว่า ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในปีที่ 1 ติดลบอยู่เท่ากับ -459,124.80 บาท (-600,000 +140,875.20) ในปีที่ 2 ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับเป็น +122,488.20 บาท ขณะที่ค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุนคงเหลืออยู่ที่ -459,124.80 บาท สูงกว่า ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในปีที่ 2 ยังติดลบอยู่เท่ากับ -336,636.60 บาท (-459,124.80 +122,488.20) ในปี ที่ 3 ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับเป็น +134,919.00 ขณะที่ค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุนคงเหลืออยู่ที่ -336,636.60 บาท สูงกว่า ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในปีที่ 3 ยังติดลบอยู่เท่ากับ -201,717.60 บาท (-336,636.60 +134,919.00) สำหรับในปีที่ 4 ปีสุดท้าย ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับเป็น +335,532.24 บาท ขณะที่ค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุนคงเหลืออยู่ที่ -201,717.60 บาท ต่ำกว่า ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในปีที่ 4 มีค่าเป็นบวกเท่ากับ +133,814.64 บาท (-201,717.60 +335,532.24) แสดงว่าการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจิทัลในประเทศพม่าทำให้บริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์มีผลกำไรในรูปแบบกระแสเงินสดเพิ่มขึ้นมากกว่าเงินที่จ่ายลงทุนไป การลงทุนครั้งนี้จึงคุ้มค่าลงทุน

ตารางที่ 3 การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจิทัลในประเทศพม่า

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
14. กระแสเงินสดกลับบริษัทแม่		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000
15. ภาษีเงินได้การส่งออกนอกประเทศ หัก ณ ที่จ่าย (10%)		(600,000)	(600,000)	(760,000)	(840,000)
16. กระแสเงินสดกลับหลังหักภาษี (14-15)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	7,560,000
17. มูลค่าซาก					12,000,000
18. รวมกระแสเงินสดรับส่งกลับหลังหัก ภาษี (16+17)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	19,560,000
19. กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเงินจำกัด ของ บริษัทแม่	20,000,000				
20. รวมกระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงิน จำกัดพม่า (18 และ 19)	-20,000,000	+5,400,000	+5,400,000	+6,840,000	+19,560,000
21. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจากเงินจำกัด พม่าเป็นเงินไทย(1MMK=0.03THB)	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
22. กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทย ของบริษัทแม่	-600,000	+162,000	+162,000	+205,200	+586,800
23. ค่าปัจจัยดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันที่ อัตราส่วนลดเท่ากับผลตอบแทนที่ต้องการ 15% (PVIF=15%)	1.0000	0.8696	0.7561	0.6575	0.5718
24. ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (22 x 23)	-600,000	+140,875.20	+122,488.20	+134,919.00	+335,532.24
25. มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม		-459,124.80	-336,636.60	-201,717.60	+133,814.64

ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ควรพิจารณาในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

ตารางที่ 4 – ตารางที่ 7 เป็นการนำปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญบางประการ (Shahrokh M. Saudagaran, 2002; Madura, 2014) ได้แก่ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ความผันผวนของผลตอบแทนที่จะได้รับ การไม่สามารถส่งเงินทุนกลับประเทศบริษัทแม่ (Blocked Funds) มาพิจารณาว่า ปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้นมีผลกระทบต่อการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนและการตัดสินใจลงทุนของบริษัทหนึ่งที่จะไปลงทุนในอีกประเทศหนึ่งอย่างไร โดยใช้ตัวอย่างเดิมที่บริษัทเจริยูเอ็นเตอร์ไพรส์ในประเทศไทยจะไปลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่า ตารางที่ 4 เป็นกรณีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยสมมติให้เงินบาทแข็งค่า หรือเงินพม่าอ่อนค่าลง ตารางที่ 5 เป็นกรณีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยสมมติให้เงินบาทอ่อนค่า หรือเงินพม่าแข็งค่าขึ้น ตารางที่ 6 เป็นกรณีความผันผวนของผลตอบแทนที่จะได้รับ จากตัวอย่างบริษัทเจริยูเอ็นเตอร์ไพรส์ที่ต้องการผลตอบแทนร้อยละ 15 พบว่ามีความไม่แน่นอนอันเกิดจากความเสี่ยงของ การลงทุนในประเทศพม่า ทำให้ผลตอบแทนที่ต้องการที่จะนำมาเป็นอัตราส่วนลดในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุน จำเป็นต้องปรับค่าด้วยความเสี่ยงของการลงทุนก่อน ตารางที่ 7 เป็นกรณีการไม่สามารถส่งเงินทุนกลับประเทศบริษัทแม่ได้ตามที่ต้องการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบการส่งเงินออกนอกประเทศของประเทศพม่า รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

ตารางที่ 4 การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศพม่า กรณีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยสมมติให้เงินบาทแข็งค่า หรือเงินพม่าอ่อนค่าลง

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
14.กระแสเงินสดกลับบริษัทแม่		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000
15.ภาษีเงินได้การส่งเงินออกนอกประเทศหัก ณ ที่จ่าย (10%)		(600,000)	(600,000)	(760,000)	(840,000)
16.กระแสเงินสดกลับหลังหักภาษี (14-15)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	7,560,000
17.มูลค่าซาก					12,000,000
18.รวมกระแสเงินสดรับส่งกลับหลังหักภาษี (16+17)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	19,560,000
19.กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเงินจำกัด ของบริษัทแม่	20,000,000				
20.รวมกระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินจำกัดพม่า (18 และ 19)	-20,000,000	+5,400,000	+5,400,000	+6,840,000	+19,560,000
21.อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจากเงินจำกัดพม่าเป็นเงินไทย	0.03	0.025	0.020	0.015	0.010
22.กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยของบริษัทแม่	-600,000	+135,000	+108,000	+102,600	+195,600
23.ค่าปัจจัยดอกระเบียบของมูลค่าปัจจุบันที่อัตราส่วนลดเท่ากับผลตอบแทนที่ต้องการ 15% (PVIF=15%)	1.0000	0.8696	0.7561	0.6575	0.5718
22.ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด(22 x 23)	-600,000	+117,396.00	+81,658.80	+67,459.50	+111,844.08
25.มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม		-482,604.00	-400,945.20	-333,485.70	-221,641.62

อธิบายตารางที่ 4 ได้ว่า กรณีมีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราโดยสมมติให้เงินบาทในอนาคตแข็งค่าหรือเงินพม่าอ่อนค่าลง จากอัตรา 1 จ้าดแลกได้ 0.03 บาท (1MMK=0.03THB) ในปี 0 กลายเป็นอัตรา 1 จ้าดแลกได้ 0.025 บาท (1MMK=0.025THB) ในปีที่ 1 และ 1 จ้าดแลกได้ 0.020 บาท (1MMK=0.020THB) ในปีที่ 2 และ 1 จ้าดแลกได้ 0.015 บาท (1MMK=0.015THB) ในปีที่ 3 และ 1 จ้าดแลกได้ 0.010 บาท (1MMK=0.010THB) ในปีที่ 4 ตามที่แสดงในตารางที่ 4 ข้อที่ 21 ส่งผลให้กระแสเงินสดโครงการที่เป็นเงินไทยในข้อ 22 และค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในข้อ 24 เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ บริษัทแม่ได้ค่าปัจจุบันของเงินสดรับจากการลงทุนในอนาคตเป็นเงินบาทไม่คุ้มค่ากับการลงทุน 600,000 บาท เห็นได้จากมูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในข้อ 25 ในแต่ละปี ติดลบในทุกปี แสดงว่า เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนผันผวนทำให้เงินบาทในอนาคตแข็งค่า ส่งผลให้โครงการที่นำลงทุนกลายเป็นโครงการที่ไม่น่าลงทุนไปได้ในท้ายที่สุด เพราะบริษัทแม่ได้รับเงินจากการลงทุนในโครงการน้อยลง (เทียบกับตารางที่ 3 ที่ยังไม่ได้พิจารณาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน)

ตารางที่ 5 การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจิดัลในประเทศพม่า กรณีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยสมมติให้เงินบาทอ่อนค่า หรือเงินพม่าแข็งค่าขึ้น

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
14.กระแสเงินสดกลับบริษัทแม่		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000
15.ภาษีเงินได้การส่งออกนอกประเทศหัก ณ ที่จ่าย (10%)		(600,000)	(600,000)	(760,000)	(840,000)
16.กระแสเงินสดกลับหลังหักภาษี (14-15)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	7,560,000
17.มูลค่าซาก					12,000,000
18.รวมกระแสเงินสดรับส่งกลับหลังหักภาษี (16+17)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	19,560,000
19.กระแสเงินสดลงทุนเงินจ้ำด ของบริษัทแม่	20,000,000				
20.รวมกระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินจ้ำดพม่า (18 และ 19)	-20,000,000	+5,400,000	+5,400,000	+6,840,000	+19,560,000
21.อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจากเงินจ้ำดพม่าเป็นเงินไทย	0.030	0.035	0.040	0.045	0.050
22.กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยของบริษัทแม่	-600,000	+189,000	+216,000	+307,800	+978,000
23.ค่าปัจจุบันดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันที่อัตราส่วนลดเท่ากับผลตอบแทนที่ต้องการ 15% (PVIF=15%)	1.0000	0.8696	0.7561	0.6575	0.5718
24.ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (22 x 23)	-600,000	+164,354.40	+163,317.60	+202,378.50	+559,220.40
25.มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม		-435,645.60	-272,328.00	-69,949.50	+489,270.90

อธิบายตารางที่ 5 ได้ว่า กรณีมีความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราโดยสมมติให้เงินบาทในอนาคตอ่อนค่าหรือเงินพม่าแข็งค่าขึ้น จากอัตรา 1 จ้าดแลกได้ 0.03 บาท (1MMK=0.03THB) ในปี 0 กลายเป็นอัตรา 1 จ้าดแลกได้ 0.035 บาท (1MMK=0.035THB) ในปีที่ 1 และ 1 จ้าดแลกได้ 0.040 บาท (1MMK=0.040THB) ในปีที่ 2 และ 1 จ้าดแลกได้ 0.045 บาท (1MMK=0.045THB) ในปีที่ 3 และ 1

จำกัดแลกได้ 0.050 บาท (1MMK=0.050THB) ในปีที4 ตามที่แสดงในตารางที่ 5 ข้อที่ 21 ส่งผลให้กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยในข้อ 22 และค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในข้อ 24 เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือบริษัทแม่ได้ค่าปัจจุบันของเงินสดรับจากการลงทุนในอนาคตเป็นเงินบาทคุ่มค่ากับการลงทุน 600,000 บาทมากขึ้น เห็นได้จากมูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในข้อ 25 ในแต่ละปี แม้จะยังติดลบในปีที่ 1, 2, 3 เหมือนตารางที่ 3 แต่มีผลสุทธิเป็นบวกสูงในปีที่4 สูงกว่าเดิมในตารางที่ 3 ถึง +489,270.90 บาท (ในตารางที่ 3 ปีที่4 มีค่าเพียง +133,814.64 บาท) แสดงว่าเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนผันผวนทำให้เงินบาทในอนาคตต่ออันค่า ส่งผลให้บริษัทแม่ได้รับเงินจากการลงทุนในโครงการเพิ่มมากขึ้น ทำให้โครงการที่นำลงทุนกลายเป็นโครงการที่นำลงทุนมากยิ่งขึ้น เป็นการต่อยอดการตัดสินใจว่าควรลงทุน

ตารางที่ 6 การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทแม่มีมติจัดในประเทศพม่า กรณีความผันผวนของผลตอบแทนที่จะได้รับอันเกิดจากความเสี่ยงของการลงทุนในประเทศพม่า

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
14.กระแสเงินส่งกลับบริษัทแม่		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000
15.ภาษีเงินได้การส่งออกนอกประเทศหัก ณ ที่จ่าย (10%)		(600,000)	(600,000)	(760,000)	(840,000)
16.กระแสเงินส่งกลับหลังหักภาษี (14-15)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	7,560,000
17.มูลค่าซาก					12,000,000
18.รวมกระแสเงินสดรับส่งกลับหลังหักภาษี (16+17)		5,400,000	5,400,000	6,840,000	19,560,000
19.กระแสเงินจ่ายลงทุนเงินจำกัด ของบริษัทแม่	20,000,000				
20.รวมกระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินจำกัดพม่า (18 และ 19)	-20,000,000	+5,400,000	+5,400,000	+6,840,000	+19,560,000
21. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา จากเงินจำกัดพม่าเป็นเงินไทย (1MMK=0.03THB)	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
22.กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยของบริษัทแม่	-600,000	+162,000	+162,000	+205,200	+586,800
23.ค่าปัจจัยดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันที่อัตราส่วนลดเท่ากับผลตอบแทนที่ต้องการ 15%บวก ค่าความเสี่ยง 5% = 20% (PVIF=20%)	1.0000	0.8333	0.6944	0.5787	0.4823
24.ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (22 x 23)	-600,000	+134,994.60	+112,492.80	+118,749.24	+283,013.64
25.มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม		-465,005.40	-352,512.60	-233,763.36	+49,250.28

อธิบายตารางที่ 6 ได้ว่า กรณีมีความผันผวนของผลตอบแทนที่จะได้รับอันเกิดจากความเสี่ยงของการลงทุนในประเทศพม่า ทำให้อัตราส่วนลดที่ใช้พิจารณาเพื่อปรับค่าของกระแสเงินสดให้เป็นค่าปัจจุบัน ต้องมีการปรับค่าตามความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนจากการลงทุนไปด้วย เพราะความเสี่ยงยิ่งสูงผลตอบแทนที่รองรับความเสี่ยงก็ควรจะไปด้วยเพื่อชดเชยความเสี่ยงภัย ทำให้อัตราส่วนลดที่ใช้ในการพิจารณาต้องเพิ่มส่วนชดเชยความเสี่ยงลงไป กลายเป็นเท่ากับ อัตราผลตอบแทนที่ต้องการบวก ผลตอบแทนที่ชดเชยความเสี่ยง ซึ่งในที่นี้สมมติให้ผลตอบแทนชดเชยความเสี่ยงเท่ากับ 5%

ดังนั้นอัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณหาค่าปัจจุบันของมูลค่าปัจจุบันจึงเท่ากับ $15\% + 5\%$ เท่ากับ 20% ส่งผลให้ค่าปัจจุบันของมูลค่าปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดและมูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย (เมื่อเทียบกับโครงการเดิมในตารางที่ 3) อย่างไรก็ตาม สำหรับตัวอย่างที่นำมาแสดง มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม ในข้อ 25 ในปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของโครงการยังคงเป็นบวก แสดงว่าแม้จะมีความเสี่ยงสูงจากการลงทุนและได้พิจารณาชดเชยความเสี่ยงภัยแล้ว โครงการนี้ก็ยิ่งให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก นั่นคือ โครงการนี้ยังน่าสนใจและยังคุ้มค่าน่าลงทุนอยู่

ตารางที่ 7 การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจیتالในประเทศไทยมา กรณีการส่งเงินทุนกลับประเทศบริษัทแม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบการส่งเงินออกนอกประเทศของประเทศไทยมา

รายการ	ปี 0	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4
14.กระแสเงินสดกลับบริษัทแม่		6,000,000	6,000,000	7,600,000	8,400,000
					7,600,000
					6,000,000
					6,000,000
					<u>28,000,000</u>
15.ภาษีเงินได้การส่งเงินออกนอกประเทศหัก ณ ที่จ่าย (10%)					(2,800,000)
16.กระแสเงินสดกลับหลังหักภาษี (14-15)					25,200,000
17.มูลค่าซาก					12,000,000
18.รวมกระแสเงินสดรับส่งกลับหลังหักภาษี (16+17)					37,200,000
19.กระแสเงินสดจ่ายลงทุนเงินจำกัด ของบริษัทแม่	20,000,000				
20.รวมกระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินจำกัด พม่า (18 และ 19)	-20,000,000				+37,200,000
21.อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจากเงินจำกัดพม่า เป็นเงินไทย(1MMK=0.03THB)	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
22.กระแสเงินสดของโครงการที่เป็นเงินไทยของบริษัทแม่	-600,000				+1,116,000
23. ค่าปัจจุบันดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบันที่อัตราส่วนลดเท่ากับผลตอบแทนที่ต้องการ 15% (PVIF=15%)	1.0000	0.8696	0.7561	0.6575	0.5718
24.ค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด (22 x 23)	-600,000				+638,128.80
25.มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสม		-600,000	-600,000	-600,000	+38,128.80

อธิบายตารางที่ 7 ได้ว่า กรณีการส่งเงินทุนกลับประเทศบริษัทแม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบการส่งเงินออกนอกประเทศของประเทศไทยมา สมมติว่า มีข้อห้ามส่งเงินออกนอกประเทศระหว่างการลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจیتال โดยจะส่งเงินกลับประเทศได้เมื่อโครงการนั้นสิ้นสุดแล้ว ทำให้กำไรที่จะส่งกลับประเทศบริษัทแม่ ในปีที่ 1, 2, และ 3 ต้องถูกเก็บสะสมไว้แล้วส่งกลับในปีสุดท้ายของโครงการ (ดูข้อ 14 ในตารางที่ 7) จะเห็นว่าเงินส่งกลับในปีที่ 4 รวมเป็นเงินทั้งหมด 28 ล้านบาท ถูกหักภาษีเงินได้การนำเงินส่งออกนอกประเทศพม่าร้อยละ 10 คงเหลือเป็นเงินส่งกลับประเทศไทยเท่ากับ 25.2 ล้านบาท ในข้อ 16 บวกมูลค่าซากทรัพย์สินที่คาดว่าจะขายได้อีก 12 ล้านบาท ในข้อ 17 รวมเป็นเงิน

ส่งกลับทั้งหมดในปีที่ 4 เท่ากับ 37.2 ล้านจั๊ต ในข้อ 18 และเมื่อรวมกระแสเงินสดจ่ายของการลงทุนในข้อ 19 แล้ว จะได้กระแสเงินสดของโครงการในการลงทุนของบริษัทแม่ในข้อ 20 ว่า มีกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในปี 0 เท่ากับ 20 ล้านจั๊ต และมีกระแสเงินสดรับปีเดียวคือปีที่ 4 เท่ากับ 37.2 ล้านจั๊ต และเมื่อปรับค่าตามอัตราแลกเปลี่ยนให้เป็นเงินไทยในข้อ 22 และปรับค่าอีกครั้งให้เป็นมูลค่าปัจจุบันในข้อ 24 แล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ในข้อ 25 พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิสะสมในปีสุดท้ายคือปีที่ 4 ยังคงเป็นค่าบวก +38,128.80 บาท แสดงว่า แม้จะมีปัญหาในเรื่องการส่งเงินกลับประเทศที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบของประเทศนั้น โครงการนี้ก็ยังมีมูลค่าอยู่ เพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนยังคงเป็นบวก ดังนั้นจึงควรตัดสินใจลงทุนในโครงการนี้

สรุป

สถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างมากทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศต่างๆ ไม่สามารถอยู่ตามลำพังอย่างมีเสถียรภาพได้ จึงเกิดการรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองของตนให้มากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มของปะเทศในยุโรป ทำให้เกิดกลุ่มสหภาพยุโรปหรืออียู (European Union: EU) การรวมกลุ่มของปะเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดกลุ่มอาเซียน (Association of South East Asian Nations: ASEAN) ซึ่งการรวมกลุ่มกันนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกันทางการค้าและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจในประเทศหนึ่งสามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนไปลงทุนข้ามประเทศได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดบริษัทข้ามชาตินอกประเทศบริษัทแม่มากมาย ซึ่งการไปลงทุนตั้งบริษัทใหม่ในต่างประเทศ จำเป็นต้องมีการพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนให้แน่ใจเสียก่อนที่จะทำการลงทุนจริง เพื่อเป็นการประกันในระดับหนึ่งว่าการลงทุนไปแล้วจะประสบผลสำเร็จไม่เสียเงินลงทุนไปโดยเปล่าประโยชน์ วิธีการพิจารณาแบบนี้ เรียกว่า การจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ (Capital Budgeting for Multinational Corporation) ดังเช่นตัวอย่างที่แสดงการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทเจริญเอ็นเตอร์ไพรส์ในประเทศไทยที่จะไปลงทุนตั้งบริษัทเจมีดีจิดัลในประเทศพม่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติจะไม่แตกต่างจากหลักการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทต่างๆ ที่ลงทุนในประเทศก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาปัจจัยเสี่ยงของการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนของบริษัทข้ามชาติแล้ว พบว่า การประเมินโครงการของบริษัทข้ามชาติในมุมมองของบริษัทแม่ที่ไปลงทุนในต่างประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำปัจจัยเสี่ยงมาพิจารณาในการวิเคราะห์ ดังที่แสดงตัวอย่างให้เห็นปัจจัยเสี่ยงต่างๆ จากตัวอย่างในตารางที่ 4 – ตารางที่ 7 ว่า ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทแม่อย่างไร กล่าวได้ว่าการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนสำหรับบริษัทข้ามชาติ ต้องใช้ความรอบคอบอย่างมากในการสำรวจ เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ปัจจัยรอบด้านที่เกี่ยวข้องให้ถ่องแท้ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้จากการลงทุนในอนาคตให้มากที่สุด

บรรณานุกรม

- Bierman, JR. & Smidt, S. (2007). *The Capital Budgeting Decision: Economic analysis of investment projects* (9th edition). New York: Taylor & Franics.
- Booth, L. D. (1982). Capital Budgeting Frameworks for the Multinational Corporation. *Journal of International Business Studies*, 13(2), 113-123.
- Copeland, T. E., Weston, J. F. & Shastri, K. (2005). *Financial Theory and Corporate policy* (4th edition). Boston: Pearson Addison – Wesley.
- Kim, Suk H., Kim, Seung H., & Kim, Kenneth A. (2002). *Global Corporate Finance* (5th edition). New York: Blackwell.
- Madura, J. (2014). *International Financial Management* (12th edition). Cincinnati OH: South - Western College.
- Seitz, N. & Ellison, M. (2007). *Capital Budgeting and Long-Term Financing Decisions* (4th edition). Cincinnati OH: South-Western College.
- Qun Zhang, Xiaoxia Huang, & Leming Tang. (2011). Optimal multinational capital budgeting under uncertainty. *Journal of Computers and Mathematics with Applications*, 62(12), 4557-4567.
- Shahrokh M. Saudagaran, (2002). *Multinational capital budgeting: the additional factors that MNCs must consider while getting into foreign projects*. International Accounting – A User Perspective, Book courtesy. New Delhi: Taxmann.
- Shapiro, A. C. (2006). *Multinational Financial management* (8th edition). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Shapiro, A. C. (1978). Capital Budgeting for the Multinational Corporation. *Journal of Financial Management*, 7(1), 7-16.

บริการสารสนเทศเพื่อส่งเสริมศักยภาพ ของผู้สูงอายุ

INFORMATION SERVICES FOR EMPOWERING THE ELDERLY

พรชิตา อุปัติมภ์*

Pornchita Upatum*

---

* อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

* Lecturer, Department of Library Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University

* Email: timupatum@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า วิธีที่จะส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ คือ 1) การรู้สารสนเทศ ผู้สูงอายุตระหนักถึงความสำคัญสารสนเทศ โดยแสวงหาสารสนเทศ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อนามัย ที่อยู่อาศัย กฎหมาย และผลประโยชน์ด้านสวัสดิการ 2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้ห้องสมุด เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ ควรพัฒนาและเผยแพร่สารสนเทศที่ใช้งานง่าย เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ การรู้สารสนเทศ

Abstract

This article presents the background knowledge of the global ageing society and the international principles. A synthesis of research shows that the methods for active ageing are 1) information literacy; the elderly recognize the importance of information for their daily life, for example, health, housing, laws and welfare benefits, 2) learning activities; the elderly participate in learning activities such as training, using the library. Therefore, agencies has a mission to develop and disseminate user-friendly information to assist the elderly for lifelong learning.

Keywords: Elderly, Empowerment for the Elderly, Information Literacy

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขส่งผลให้โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงไป จากการสำรวจขององค์การสหประชาชาติเมื่อพ.ศ. 2556 พบว่า จำนวนและสัดส่วนการเกิดของประชากรน้อยลง ขณะเดียวกันจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตามเกณฑ์ที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้ว่า “ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่า ประเทศนั้นได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ” จากเกณฑ์กำหนดดังกล่าว พบว่าปัจจุบันมีประเทศที่ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วโดยสมบูรณ์หลายประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 32 ของประชากรทั้งหมด ประเทศอิตาลี มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งหมด ประเทศเยอรมัน มีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 26.8 ของประชากรทั้งหมด (United Nations, 2013, pp. 94-95) ส่วนประเทศไทย มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ประมาณร้อยละ 14.3 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จากตัวเลขดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อระดับกว้างต่อทุกคนในประเทศ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้ทำงาน ไม่สามารถสร้างรายได้หรือผลผลิตใดๆ แก่สังคมได้ นอกจากนั้นยังอาจเป็นภาระที่ครอบครัวต้องเลี้ยงดู รวมทั้งสังคมต้องเกื้อกูลผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ผลผลิตรวมของประเทศลดลงเนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ทำให้ต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านอื่นๆ ตามมา นอกจากนี้ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีอายุยืนยาวมากขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นและยาวนานมากขึ้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558, น. 8)

ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ หน่วยงานระดับนานาชาติที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ คือ องค์การสหประชาชาติ ได้ดำเนินการจัดประชุมเกี่ยวกับผู้สูงอายุและรับรองหลักการของสหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุ (United Nations Principles for Older Persons) ขึ้นใน พ.ศ. 2534 โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 5 ด้าน คือ 1) ความเป็นอิสระ 2) การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม 3) การได้รับการดูแลและคุ้มครอง 4) การบรรลุความมุ่งหวัง และ 5) ความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ต่อมาพ.ศ. 2545 ได้จัดประชุมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับภาวะประชากรสูงอายุ จากการประชุมดังกล่าว มีการลงมติยอมรับแผนปฏิบัติการนานาชาติแมดริดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing 2002-MIPAA) เน้นประเด็นสำคัญในการพัฒนา 3 ประการ คือ 1) ผู้สูงอายุกับการพัฒนา 2) สูงวัยอย่างสุขภาพดี และ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต (United Nations, 2002) นอกจากนี้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้เสนอกรอบนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active ageing: a policy framework) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่สังคม ซึ่งเป็นยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณค่า โดยเสนอองค์ประกอบหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพไว้ 3 ประการ คือ สุขภาพที่ดี การมีหลักประกัน และการมีส่วนร่วม ต่อมาในพ.ศ. 2555 ได้มีการทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศสมาชิก โดยเน้นให้ประเทศสมาชิกตระหนักถึงจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

นโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุขององค์การระดับนานาชาติดังกล่าว มุ่งเน้นพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพ มีคุณค่าต่อสังคม และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (United Nations Population Fund, 2012) ประเด็นสำคัญที่ประเทศภาคีสมาชิกให้ความสนใจ คือ การพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพได้ คือ การจัดการศึกษาให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Commonwealth of Australia, 2011, p. 29; Dantzer, Keogh, Sloan, & Szekely, 2012, p. 5; Mauger, 2008, p.1) ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการนานาชาติ

เกี่ยวกับผู้สูงอายุแมดริต โดยชี้ให้เห็นว่า การเข้าถึงสารสนเทศ ความรู้ การศึกษา และการฝึกอบรมเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมฐานความรู้ ทั้งนี้ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการเรียนรู้หรือเข้าถึงสารสนเทศที่เท่าเทียมกัน ทั้งการส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาตลอดชีวิต การฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การจัดการบริการสารสนเทศที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการออกแบบสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ เสียง หรือคอมพิวเตอร์ให้สอดคล้องกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น การมองที่ไม่ชัดเจน การได้ยินที่เสื่อมไป เป็นต้น (United Nation, 2002, pp. 26-27) ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอวิธีส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ โดยการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวข้องได้แก่ 1) พฤติกรรมสารสนเทศ และ 2) กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางแก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ

พฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสารสนเทศในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความต้องการสารสนเทศ (Information needs) เป็นต้นเหตุให้เกิดพฤติกรรมสารสนเทศ (Information behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งสารสนเทศ โดยใช้ช่องทางในการเผยแพร่และได้มาซึ่งสารสนเทศที่จะตอบสนองต่อความต้องการ (Wilson, 2000, pp. 50-51) ซึ่งความต้องการสารสนเทศของคนนั้นเกิดมาจากแรงกระตุ้นของความต้องการพื้นฐาน 3 ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ และความต้องการทางด้านปัญญา (Wilson, 2006, p. 662) เช่นเดียวกับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน คือ ดังนี้

1.1. ต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่

1.1.1 สารสนเทศเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในด้านการเสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้สูงอายุจึงต้องการสารสนเทศเพื่อดูแลสุขภาพร่างกายของตน (Eriksson-Backa, 2010, p. 181; Harrod, 2010, p. 283; Zou & Zhou, 2014, p.114)

1.1.2 สารสนเทศเกี่ยวกับโรค หรืออาการป่วย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น ดังนั้นการแสวงหาสารสนเทศของผู้สูงอายุจึงแตกต่างกันไปตามโรคหรืออาการป่วยที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญ โดยมีแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับโรคเฉพาะทาง (Bhadrashtetty & Maheswarappa, 2014: p. 7; Getz & Gabriella, 2010, p. 136; Harrod, 2010; Zou & Zhou, 2014)

1.1.3 สารสนเทศเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (Zou & Zhou, 2014) รวมทั้งการออกแบบสภาพแวดล้อมในชุมชน ที่อยู่อาศัยที่หน่วยงานภาครัฐจัดให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ

1.2 ต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่

1.2.1 สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและสวัสดิการของรัฐ (Pulsdenttir, 2012, p. 138) ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้สูงอายุและบริการต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นจัดให้ เช่น เงินบำนาญ (Zou & Zhou, 2014) บริการทำความสะอาดบ้าน บริการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

1.2.2 สารสนเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ ข่าวสารของเพื่อนบ้าน กิจกรรมทางสังคม (Getz & Weissman, 2010; Zou & Zhou, 2014)

1.2.3 สารสนเทศเกี่ยวกับการเงิน การประกันภัย ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับความคุ้มครองจากการซื้อประกันภัย (Pulsdenttir, 2012) ผลประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐ ภาษีทรัพย์สิน ตลอดจนการวางแผนในการใช้เงิน (Getz & Weissman, 2010)

1.3 ต้องการสารสนเทศเพื่อส่งเสริมทักษะด้านปัญญาและการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงวัย ผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศเพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงแสวงหาสารสนเทศ เพื่อทำความเข้าใจและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อม รวมทั้งแสวงหาสารสนเทศเพื่อวางแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพึ่งพาตนเองมากที่สุด (Harrod, 2010)

จากความต้องการสารสนเทศที่กล่าวข้างต้น ทำให้ตระหนักได้ว่า สารสนเทศมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุมีการแสวงหาสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการสารสนเทศพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน คือร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ซึ่งสารสนเทศส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุต้องการล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญในขณะนั้น ดังนั้นความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุจึงไม่คงที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาหรือสภาวะการณ์ที่กำลังเผชิญ

2. แหล่งสารสนเทศที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ ผู้สูงอายุใช้แหล่งสารสนเทศที่ใกล้ตัว สะดวก และเข้าถึงได้ง่าย เช่น แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ เภสัชกร พยาบาล (Bhadrashetty & Maheswarappa, 2014; Chaudhuri, Le, White, Thompson, & Demiris, 2013; Eriksson-Backa, 2010; Kim, & Choi, 2014) เพื่อน และญาติ (Chaudhuri et al., 2013) ตลอดจนการรับสารสนเทศผ่านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ (Zou & Zhou, 2014) และแหล่งสารสนเทศออนไลน์ (Harrod, 2010)

3. อุปสรรคและปัญหาในการแสวงหาสารสนเทศ จำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ คุณลักษณะของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา การรู้และความสามารถทางภาษา ความจำ คักยภาพทางกายภาพ พฤติกรรมส่วนบุคคล เช่น ความเชื่อในแพทย์ทางเลือก ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศ (Kbayesi, Meyer, & Mache, 2013, p.123) และปัจจัยทางด้านหน่วยงานที่ให้บริการ เช่น ไม่มีป้ายประกาศบอกบริการ ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ได้ (Bhadrashetty, & Maheswarappa, 2014) ความซับซ้อนของสารสนเทศ (Longo et al., 2010, p. 334) ตลอดจนความยุ่งยากในการใช้เทคโนโลยี และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ (Kim & Choi, 2014)

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุ ส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น จึงขอยกตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการเพื่อส่งเสริมศักยภาพ โดยทบทวนงานวิจัยที่ปรากฏในฐานข้อมูล Science Direct และ Google Scholar ระหว่างปี ค.ศ. 2010 – 2015 ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ผู้สูงอายุตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพในการดูแลตนเองทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การออกกำลังกาย โภชนาการ (Chang & Lin, 2011; Fei Yue Community Services, 2012; Friebe & Schmidt-Hertha, 2013; Wister, Malloy-Weir, Rootman, & Desjardins, 2010; Lin, Chen, & Cheng, 2014)

2. การฝึกอบรม (Training) ผู้สูงอายุต้องการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต ตลอดจนการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหาสารสนเทศ (Gardner, Netherland, & Kamber, 2012; Wong, Chen, Lee, Fung, & Law, 2014)

3. การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนการเป็นอาสาสมัคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม (Gardner, Netherland, & Kamber, 2012; Lin, Chen, & Cheng, 2014)

จากความต้องการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น พบว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการเพื่อส่งเสริมศักยภาพมี 3 กิจกรรม คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม และการมีส่วนร่วม ดังนั้นหน่วยงานที่มีภารกิจในการดูแลและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ต้องจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

บริการสารสนเทศเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ

การบริการสารสนเทศ (Information service) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลสารสนเทศ และความรู้แก่ผู้สูงอายุในสถานการณ์ต่างๆ (Age UK, 2013, p.4) ซึ่งการบริการสารสนเทศนั้นมีหลากหลายรูปแบบ เช่น บริการช่วยค้นหาสารสนเทศ บริการแนะแหล่งสารสนเทศ บริการแนะนำการอ่าน (Age UK, 2013, p.4; Cassell & Hiremath, 2013, p. 5) อย่างไรก็ตามรูปแบบการบริการสารสนเทศนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานจะอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (Rowley 2006, p. 20) จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุ และความต้องการกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุ สามารถนำมาพัฒนาแนวทางในการจัดบริการสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของเนื้อหาเพื่อจัดเตรียมบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

1. หน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ควรจัดเตรียมสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งต้องมีรายละเอียดแยกตามประเภทและความชำนาญของแหล่งให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

2. หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ปัจจุบันจัดเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรจัดเตรียมสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เช่น

2.1 สารสนเทศเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคมที่ผู้สูงอายุสามารถใช้บริการได้ในท้องถิ่น เช่น การเข้ารับการรักษา หรือการเข้ารับการตรวจสุขภาพ ได้โดยไม่เสียค่าบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

2.2 สารสนเทศเกี่ยวกับการฝึกอบรม เช่น การอบรมการประกอบอาชีพจากหน่วยการพัฒนาฝีมือแรงงานในท้องถิ่น

2.3 สารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน หรือกฎหมายที่มีการปรับปรุงแก้ไข และส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิต เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการออม กฎหมายเกี่ยวกับผลตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ จากเงินประกันสังคม

2.4 สารสนเทศเกี่ยวกับบริการต่างๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เช่น การให้บริการของห้องสมุดประชาชน การให้บริการของสนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย ที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุโดยไม่คิดค่าบริการ

2.5 สารสนเทศเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น สารสนเทศของชมรมผู้สูงอายุ ข่าวสารของสมาชิกในชมรม

3. หน่วยงานที่ให้บริการด้านการศึกษา เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่มีภารกิจในด้านการจัดการศึกษาให้กับคนทุกช่วงวัย ควรจะเผยแพร่หลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง นอกจากนั้นแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดประชาชน ส่วนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ ควรมีมุมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ โดยจัดสารสนเทศให้บริการตามความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุในท้องถิ่น

4. หน่วยงานที่ให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานให้บริการสุขภาพที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น ควรจัดเตรียมสารสนเทศจำแนกเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ โดยให้มีรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับผู้สูงอายุ คือ

4.1 ใช้สื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น โปสเตอร์ที่ออกแบบเรียบง่าย ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ ข้อความไม่ซับซ้อน หากใช้การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ควรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย พูดในจังหวะที่ไม่เร็วมากเกินไป หากเป็นการผลิตสื่อบนเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ ควรเลือกใช้สีที่เหมาะสม ภาพ ตัวอักษรต้องไม่เคลื่อนไหว เป็นต้น

4.2 ใช้รูปภาพที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจง่ายแทนการสื่อสารด้วยตัวอักษร เนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องสายตา หรือการอ่าน การนำเสนอสารสนเทศด้วยตัวอักษรขนาดปกติ ผู้สูงอายุไม่สามารถอ่านได้ ทำให้ไม่สามารถรับสารสนเทศได้ทั้งหมด

จากที่กล่าวมา หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ส่วนสาธารณะ ตลอดจนหน่วยงานในท้องถิ่น ควรจัดเตรียมสารสนเทศสำหรับการบริการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริการแนะนำแหล่งสารสนเทศ เช่น แหล่งบริการสารสนเทศทางการแพทย์และสาธารณสุข แหล่งบริการสารสนเทศเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม แหล่งสารสนเทศที่ให้บริการเกี่ยวกับกฎหมายและแหล่งบริการสารสนเทศที่ให้บริการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม การจัดบริการสารสนเทศของหน่วยงานต่างๆ ควรจะมีช่องทางในการให้บริการสารสนเทศที่หลากหลาย เช่น การบริการสารสนเทศทางโทรศัพท์ การให้บริการสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ โดยการบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรเน้นบริการเชิงรุก คือการเข้าถึงผู้ใช้ (Outreach) เช่น บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (Bookmobile service) บริการเยี่ยมตามบ้าน (Home visits) หรือ บริการนำส่งถึงบ้าน (Home delivery services) เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถหรือไม่สะดวกในการเดินทางมายังแหล่งสารสนเทศ ดังนั้นการบริการสารสนเทศจึงต้องให้บริการที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุมากที่สุด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทบทวนงานวิจัยในต่างประเทศระหว่างปี ค.ศ. 2010-2015 เกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ในด้านพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน 3 ด้าน คือ 1) ความต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสนเทศเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและการเจ็บป่วย ตลอดจนสารสนเทศเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม 2) ความต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ ความมั่นคง เช่น สวัสดิการของรัฐและกฎหมาย การมีส่วนร่วมทางสังคม และ 3) ความต้องการสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านปัญญา เช่น การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ส่วนในด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจึงต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ เช่น 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ เน้นการพัฒนาศักยภาพทางสุขภาพกาย สุขภาพจิต 2) การฝึกอบรมผู้สูงอายุต้องการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อแสวงหาสารสนเทศสำหรับดูแลตนเอง และ 3) การมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ

จากพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุ ความต้องการกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ ควรจัดบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ โดยเน้นบริการสารสนเทศที่เข้าถึงผู้สูงอายุในลักษณะบริการเชิงรุก (Age UK, 2013, p.18-20) เช่น

1. บริการเยี่ยมตามบ้าน (Home visits) เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนไม่สะดวกในการเดินทาง ดังนั้นการจัดบริการเยี่ยมตามบ้าน จึงเป็นการบริการที่หน่วยงานควรจัดให้บริการ ทั้งนี้เพื่อติดตามและให้สารสนเทศแก่ผู้สูงอายุ

2. บริการนำส่งถึงบ้าน (Home delivery services) ผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการเดินทางมายังแหล่งสารสนเทศ หน่วยงานควรให้บริการนำส่งสารสนเทศถึงบ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

3. บริการทางโทรศัพท์ (Telephone services) มีเจ้าหน้าที่ให้บริการตอบคำถามและชี้แนะแหล่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ

4. การให้บริการสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communications technology services) เช่น บริการสารสนเทศผ่านวิทยุชุมชน บริการสารสนเทศผ่านโทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ ตลอดจนการบริการสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ ในเว็บไซต์หน่วยงานนั้นจึงควรมีการรวบรวมและเชื่อมโยงแหล่งบริการสารสนเทศในด้านต่างๆ เช่น แหล่งบริการสารสนเทศที่อยู่อาศัย แหล่งบริการสารสนเทศด้านกฎหมาย แหล่งบริการสารสนเทศด้านการเงิน ฯลฯ นอกจากนั้น หน่วยงานควรจัดทำเฟซบุ๊กเพื่อสร้างกลุ่มสมาชิกและติดต่อสื่อสารกับผู้สูงอายุ

5. อาสาสมัคร (Volunteers) หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ควรมีอาสาสมัคร เพื่อให้บริการสารสนเทศ ตลอดจนการให้บริการเยี่ยมตามบ้าน ซึ่งอาสาสมัครนั้นหน่วยงานอาจจะพิจารณาจากผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในชุมชน หรือผู้นำในชุมชน เพราะจากพฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ พบว่า จะรับสารสนเทศจากคนใกล้ชิด เช่น ญาติ เพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนที่เป็นผู้สูงอายุด้วยกัน

6. การจัดนิทรรศการ (Exhibition) เพื่อนำเสนอบริการสารสนเทศของหน่วยงาน ตลอดจนบริการต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นจัดให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดนิทรรศการอาจจะจัดทั้งในหน่วยงาน การจัดนิทรรศการตามชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เยี่ยมชม นอกจากนั้นหน่วยงานควรจัดนิทรรศการออนไลน์ เพราะปัจจุบันสถิติการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานจึงควรจัดบริการดังกล่าวรองรับ

7. การฝึกอบรม (Training) หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอาจจะร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น หรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อจัดฝึกอบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุ ผู้นำในท้องถิ่น ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตามประเด็นความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ เช่น การฝึกอบรมด้านสุขภาพ กฎหมาย การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การรู้สารสนเทศ

8. การจัดพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ หน่วยงานควรมีพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ เช่น การจัดมุมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวสำหรับกิจกรรมร่วมกันและควรมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เก้าอี้ โต๊ะ แสงสว่างที่เหมาะสม สภาพอากาศที่เหมาะสม

9. บริการอินเทอร์เน็ตสำหรับผู้สูงอายุ หน่วยงานควรมีคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไว้สำหรับให้บริการผู้สูงอายุ

จากที่กล่าวมา เห็นได้ว่า การจัดบริการสารสนเทศของหน่วยงาน สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม นโยบายของหน่วยงาน ตลอดจนความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญในการบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ คือ การบริการสารสนเทศที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยสารสนเทศที่ให้บริการนั้นต้องมีเนื้อหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ มีรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ที่อาจมีช่วงวัย สภาพทางร่างกายและสติปัญญาต่างกัน ตลอดจนเลือกช่องทางในการให้บริการที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าผู้สูงอายุได้รับสารสนเทศที่ต้องการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ตนเองและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2558). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2557*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). รายงานผลเบื้องต้นสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557. สืบค้น 23 มกราคม 2559, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/older57.pdf>
- Age UK. (2013). *Information and advice for older people evidence review*. Retrieved December 14, 2015, from http://www.ageuk.org.uk/Documents/ENGB/Forprofessionals/Research/IA_for_Older_People_Evidence_Review_update.pdf
- Ahmad, K. & Hafeez, M. (2011). Factors affecting social participation of elderly people: A study in Lahore. *J. Anim. Plant Sci*, 21(2), 283-289.
- Bhadrashetty, A. & Maheswarappa, B.S. (2014). Health Information needs, sources availability and their use by elderly people in south India: A case study of Kalagi, A Gram Panchayat in Chittapur Taluk of Gulbarga District, India. *Research Journal of Library Sciences*, 2(6), 7-11.
- Cassell, A. K. & Hiremath, U. (2013). *Reference and information services: An introduction*. Chicago: Neal-Schuman.
- Chang, Dian-Fu & Lin, Sung-Po. (2011). Motivation to learn among older adults in Taiwan. *Educational Gerontology*, 37(7), 574-592.
- Chaudhuri, S., LE, T., White, C., Thompson, H., and Demiris, G. (2013). Examining Health Information-Seeking behaviors of older adults. *Computers, Informatics, Nursing: CIN*, 31(11), 547-553.
- Commonwealth of Australia. (2011). *Realising the economic potential of senior Australians: turning grey into gold*. Australia: Advisory Panel on the Economic Potential of Senior Australians.
- Dantzer, F. Keogh, H., Sloan, F., and Szekely, R. (2012). *Intergenerational learning and active ageing*. Retrieved October 2, 2015, from http://www.enilnet.eu/Intergenerational_Learning_and_Active_Ageing-European_Report.pdf
- Eriksson-Backa, K. (2010). Elderly people, health information, and libraries: A small-scale study on seniors in a language minority, *Libri: International Journal of Libraries and Information Services*, 60(2), 181-194.
- Fei Yue Community Services. (2012). *Lifelong learning among older adults in Singapore*. Singapore: Fei Yue Community Services.
- Friebe, J. & Schmidt-Hertha, B. (2013). Activities and barriers to education for elderly people. *Journal of Contemporary Educational Studies / Sodobna Pedagogika*, 64(1), 10-26.
- Gardner, P., Netherland, J., and Kamber, T. (2012). Getting turned on: Using ICT training to promote active ageing in New York City. *The Journal of Community Informatics*, 8(1), 1-16.
- Getz, I. & Weissman, G. (2010). An information needs profile of Israeli older adults, regarding the law and services. *Journal of Librarianship and Information Science*, 42(2), 136-146.
- Harrod, M. (2010). I have to keep going: Why some older adults are using the Internet for health information. *Ageing Int*, 36(2), 283-294.
- Kbayesi, K.M., Meyer, WJ.H., and Machet, M. (2013). Health care information needs and behaviour of home-based elderly people in Kenya: a case study of Nakuru district, Kenya. *African Journal of Library, Archives & Information Science*, 23(2), 123-132.

- Kim, S. & Choi, H. (2014). Still hungry for information: Information seeking behavior of senior citizens in South Korea. *In iConference 2014 Proceedings* (pp. 889–894). Retrieved October 2, 2015, from <http://doi:10.9776/14300>
- Lin, Wan-I, Chen, Mei-Lan, and Cheng, Ju-Chun. (2014). The promotion of active aging in Taiwan. *Ageing Int*, 39(2), 81–96.
- Longo, R. D., Schubert, L.S., Wright, A. B., LeMaster, J., Williams, D.C., and Clore, N.J. (2010). Health information seeking, receipt, and use in diabetes self-management. *Annals of family medicine*, 8(4), 334 - 339.
- Mauger, S. (2009). Comment. *London age*. Retrieved October 2, 2015, from <http://www.ageuk.org.uk/brandpartnergloballondonvpp/documents/>
- Medlock, S., Eslami, S., Askari, M., Arts, D.L., Sent, D., de Rooij, S.E., Abu-Hanna, A. (2015). Health information-seeking behavior of seniors who use the internet: A Survey. *J Med Internet Res*, 17(1), e10.
- Pálsdóttir, Á. (2012). Relatives as supporters of elderly peoples' information behaviour. Retrieved June 2, 2015, from <http://InformationR.net/ir/17-4/paper546.html>
- Rowley, J. (2006). *Information marketing*. (2nd ed). Aldershot, UK: Ashgate Publishing.
- The World Health Organization. (2002). *Active ageing: A policy framework*. Geneva: World Health Organization.
- United Nations. (1991). United Nations Principles on Older Persons. Retrieved June 20, 2015, from <http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r091.htm>
- _____. (2002). International plan of action on ageing. *Second World Assembly on Ageing Madrid*. 8–12 April. Retrieved June 2, 2015, from <http://www.un.org/esa/socdev/ageing/ageipaa4.htm>
- _____. (2013). *World Population Ageing: 1950-2050*. New York: United Nation.
- United Nations Population Fund. (2012). *Ageing in the twenty-first century: A celebration and a challenge*. New York: United Nations Population Fund.
- Wilson, T.D. (2000). Human information behavior. *Informing Science*, 3(2), 49-55.
- _____. (2006). 60 Years of the best in information research: On user studies and information needs. *The Journal of Document*, 62(6), 658-670.
- Wister, A.V., Malloy-Weir, L.J., Rootman, I., and Desjardins, R. (2010). Lifelong educational practices and resources in enabling health literacy among older adults. *J Aging Health*, 22(6), 827-854.
- Wong, Yu-cheung, Chen, H., Lee, V. W. P., Fung, J. Y. C., and Law, Chi-kwong. (2014). Empowerment of Senior Citizens via the learning of information and communication technology. *Ageing Int*, 39(2), 144–162.
- Zou, C.F. & Zhou, P. (2014) Analyzing Information Needs of Elderly People: A Survey in Chinese Rural Community. *Open Journal of Social Sciences*, 2(9), 109-115.

แนวทางปฏิบัติและการส่งเสริมการประชุม สีเขียวในประเทศไทย

AVAILABLE GUIDELINES AND APPROACHES TO PROMOTE GREEN MEETINGS IN THAILAND

นงคินุช ศรีธนานันต์*
Nongnuj Sritanaanant*

---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
* Assistant Professor, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University
* Email: nongnuj@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การประชุมเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดผลดีต่อเมืองเจ้าภาพในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในเวลาเดียวกัน การรวมตัวของผู้คนจำนวนมากได้สร้างผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการจัดงานประชุมในต่างประเทศได้เห็นความสำคัญของประเด็นความยั่งยืน จึงมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางการประชุมสีเขียวเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม หากในประเทศไทยยังมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดประชุมสีเขียวในขอบเขตจำกัด บทความนี้กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตามแนวคิด “การประชุมสีเขียว” ซึ่งได้มีการพัฒนาและเผยแพร่เป็นที่ยอมรับโดยองค์กรสากลที่สำคัญ และกล่าวถึงการริเริ่มเผยแพร่แนวทางการจัดประชุมสีเขียวในประเทศไทย โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมการนำไปปฏิบัติให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยการปรับปรุงข้อมูลและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้จัดงานและผู้ให้บริการของไทย ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การประชุมสีเขียว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อุตสาหกรรมการประชุม กิจกรรมการจัดงานอย่างยั่งยืน

Abstract

Meeting events attract visitors to the destinations, bringing economic and social benefits to the host country, but at the same time have unavoidable negative environmental impacts. In recent years, meeting professionals in many countries become aware of the importance of sustainability issues and strive to minimize negative impacts by promoting the implementation of green meetings, while the green concept and guidelines for organizing green events are still not popular in Thailand. The article introduces guidelines and standards related to ‘Green Meetings’ that have been well developed by leading international organizations, and goes on to address some initiatives to promote green meetings in Thailand, along with suggestions to increase participation in green practices by revising the guidelines, increasing the green awareness among local organizers and suppliers, and encouraging more research studies on related topics.

Keywords: Green Meetings, Sustainable Tourism, Meetings Industry, Sustainable Events

บทนำ

งานประชุมดึงดูดให้มีผู้คนเดินทางมายังเมืองเจ้าภาพที่จัดงาน ซึ่งต้องอาศัยบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะดวกสบายไม่ต่างจากการท่องเที่ยว จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และจัดอยู่ในประเภทการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (business tourism) ซึ่งกลายเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่ขยายตัวต่อเนื่องในหลายภูมิภาคของโลก

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุมได้เติบโตมากและรวมตัวกลายเป็นอุตสาหกรรมการประชุม (Meetings Industry) โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO, 2006) ร่วมกับองค์กรสากลชั้นนำ ได้เสนอแนะนิยามเพื่อกำหนดขอบเขตของ “การประชุม” (meeting) ว่าเป็นการรวมตัวของคนตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปมาประชุมกันไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมงในสถานที่ให้บริการโดยมีค่าใช้จ่าย เพื่อความสะดวกชัดเจนในการประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ หากในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยมีความนิยมเรียกอุตสาหกรรมประชุมนี้ว่า “MICE (ไมซ์)” ซึ่งเป็นคำย่อ (acronym) มีที่มาจากอักษรต้นของคำสี่คำคือ Meeting, Incentive, Convention/Conference และ Exhibition (ICCA, n.d.) เพื่อสื่อสารถึงความหลากหลายของประเภทธุรกิจ ครอบคลุมถึงการจัดประชุมรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการจัดนิทรรศการหรืองานแสดงสินค้า

อุตสาหกรรมประชุมในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจุดหมายทางการท่องเที่ยว (tourist destination) ในหลายประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญของสังคม โดยเฉพาะจากการสร้างรายได้ การจ้างงาน และการลงทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การประชุมยังสร้างโอกาสสำหรับการแบ่งปันความรู้และการสร้างเครือข่าย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ ความเข้าใจอันดีต่อกันและความร่วมมือระหว่างประเทศ การขยายตัวของอุตสาหกรรมประชุมจึงยังคงมีต่อเนื่องในหลายเมืองทั่วโลก โดยมีหลักฐานเห็นได้จากการพัฒนาโครงการก่อสร้างพื้นที่จัดงานขนาดใหญ่ ศูนย์การประชุมและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมประชุม โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกได้รายงานว่าการขยายตัวของอุตสาหกรรมประชุมในเขตภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก (UNWTO, 2014)

นอกจากผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมแล้ว การจัดงานประชุมยังได้สร้างผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลจากการมารวมตัวกันของผู้คนจำนวนมากในแต่ละครั้ง ความตื่นตัวของสังคมโลกในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ทำให้ผู้ประกอบการจัดประชุมจำนวนมากเริ่มแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และแสดงเจตนาในการวางแผนจัดงานที่มุ่งลดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้ได้นำไปสู่การพัฒนาแนวทาง “การประชุมสีเขียว (Green Meetings)” ซึ่งหมายถึง การประชุมหรืองานที่จัดขึ้นโดยมีการพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน เพื่อการลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม (CIC, 2004) เกณฑ์การพิจารณาจึงมุ่งที่เป้าหมายเพื่อลดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบัน การประชุมสีเขียวได้รับความนิยมในต่างประเทศ มีการพัฒนาแนวทางและส่งเสริมความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องในการนำไปปฏิบัติ มีการเผยแพร่ข้อมูลครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ ของการจัดงาน ซึ่งสามารถสืบค้นเพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม หากในประเทศไทย แม้ว่าจะมีการเผยแพร่แนวทางการปฏิบัติแล้วในอดีต แต่ขาดความต่อเนื่องในส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งผู้จัดงาน ผู้ร่วมงาน และผู้ให้บริการ นอกจากนี้ ยังขาดการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถนำไปใช้อย่างกว้างขวาง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางส่งเสริมการประชุมสีเขียวของไทยเพื่อการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยกล่าวถึงตัวอย่างแนวทางในต่างประเทศที่พัฒนาจากประสบการณ์การปฏิบัติ และมีการปรับปรุงต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับในสากล ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถใช้อ้างอิงในการปฏิบัติหรือใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแนวทางของไทย จากนั้นจึงกล่าวสรุปแนวทางการปฏิบัติของไทยซึ่งมีการเผยแพร่ในขอบเขตจำกัด และเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดประชุมสีเขียว โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการปฏิบัติซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์และศักยภาพการแข่งขันของไทย

สำหรับผู้สนใจจัดการประชุม “สีเขียว” หรือ อย่างเป็นทางการต่อสิ่งแวดล้อม อาจเริ่มจากแนวทางที่เผยแพร่ในประเทศไทยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประเมินขั้นต้น แล้วจึงพัฒนาตนเองในขั้นต่อไปตามแนวทางในคู่มือแนะนำของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) หรืออาจเลือกสมัครเข้าร่วมมาตรฐานสากลที่มีข้อกำหนดในการดำเนินงานเพื่อการรับรองในระดับสากล ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่าย ได้แก่ มาตรฐาน APEX/ASTM หรือ มาตรฐาน ISO 20121

การประชุมสีเขียว: แนวทางการปฏิบัติในสากล

1. จากแนวทางสู่มาตรฐานสากล

แนวทางการจัดประชุมสีเขียวที่มีการเผยแพร่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ริเริ่มพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2003 โดยสภาอุตสาหกรรมการประชุม (Convention Industry Council - CIC) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อธุรกิจการจัดประชุมและนิทรรศการ มีการตั้งคณะทำงานด้านการประชุมสีเขียว (Green Meetings Task Force) ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และองค์กรการกุศล ที่มีบทบาทสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม การบริการจัดประชุม และการส่งเสริมการประชุมและการท่องเที่ยว คณะทำงานได้สรุปผลและจัดทำเป็นเอกสารรายงานการประชุมสีเขียว (Green Meetings Report) โดยเสนอความหมาย (กล่าวไว้ในบทนำ) และสรุปประโยชน์ที่ได้รับคือการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน รวมทั้งกล่าวถึงผลดีต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้หลักการของการนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) การใช้ซ้ำ (reuse) และการลดการใช้ (reduce) ซึ่งจะลดปริมาณขยะได้มาก (CIC, 2004)

สาระสำคัญเป็นการนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้เกี่ยวข้องสองฝ่าย คือ

1. ฝ่ายผู้ให้บริการ (Suppliers) ซึ่งแบ่งย่อยได้ 7 กลุ่ม ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการประชุมและการท่องเที่ยว (convention and visitors bureaus) หรือ บริษัทบริหารจัดการในเมืองจุดหมาย (destination management companies) สถานที่พักแรม (accommodations) สถานที่จัดงาน (event venues) ผู้ให้บริการขนส่ง (ทางบก น้ำ อากาศ) ผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage Providers) ผู้ให้บริการสนับสนุนงานแสดงสินค้า (Exhibition Service Providers)

2. ฝ่ายผู้จัดงาน (Event Organizers) โดยพิจารณาจากการทำงานของผู้จัดงาน ได้แก่ การคัดเลือกเมืองจุดหมายเพื่อจัดงาน การเลือกที่พัก การเลือกสถานที่จัดงาน การเลือกใช้พาหนะเดินทางและขนส่ง การเลือกบริการอาหารและเครื่องดื่ม การจัดแสดงสินค้า การสื่อสารและการตลาด และการดำเนินงานในสำนักงาน

แนวปฏิบัติที่ดีของทั้งสองฝ่ายเป็นเพียงแนวทางเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดงานได้นำไปปฏิบัติตามความสมัครใจ โดยแบ่งเป็นแนวปฏิบัติขั้นต่ำ (minimum) และแนวปฏิบัติที่แนะนำอย่างยิ่ง (strongly recommended) ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับผู้ให้บริการและผู้จัดงาน แสดงไว้ในตารางที่ 1

ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำแนวทางเหล่านี้ไปใช้ในการจัดงานอย่างไม่เท่าเทียมกัน มีการเลือกใช้มากน้อยต่างกัน (Spatisano, 2014) และข้อมูลแนวทางที่เสนอแนะก็ยังไม่ครอบคลุมครบทุกด้านของการจัดงาน จึงได้มีความพยายามพัฒนาแนวปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานสากลในระยะต่อมา แต่รายงานนี้ยังคงใช้อ้างอิงได้เพื่อให้เข้าใจขอบเขตของประเด็นความยั่งยืนในอุตสาหกรรมประชุม

การพัฒนาแนวทางการจัดประชุมสีเขียวให้เป็นมาตรฐานและมีการจำแนกระดับขั้นความสำเร็จได้ริเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 2008 โดยสภาอุตสาหกรรมการประชุม (CIC) ร่วมมือกับ ASTM International (เดิมคือ American Society of Testing and Materials- เป็นองค์กรระดับสากลที่พัฒนาข้อกำหนดมาตรฐานต่างๆ) และตัวแทนผู้ประกอบการวิชาชีพจัดประชุม ผู้ให้บริการด้านงานประชุม (เช่น โรงแรมและศูนย์การประชุม) ผู้เชี่ยวชาญจากภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา บริษัทจัดงานแสดงสินค้า เป็นต้น รวมจำนวนมากกว่า 200 คนที่มีส่วนร่วมอภิปรายความคิดเห็น มีการจัดประชุมโดยแบ่งเป็นคณะกรรมการพิจารณามาตรฐานการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ซึ่งซับซ้อนต่างกัน รวมทั้งสิ้น 9 ด้าน และใช้ระยะเวลาพัฒนานานกว่า 5 ปี เพื่อเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดประชุมมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดี และนำไปปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเพื่อจัดการประชุมที่สนับสนุนความยั่งยืน

มาตรฐานการจัดงานนี้ชื่อว่า APEX/ASTM Environmentally Sustainable Event Standards หรือเรียกอย่างสั้นว่า ASTM Green Meeting Standards ซึ่งได้ดำเนินการสำเร็จและเผยแพร่ฉบับสมบูรณ์ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2556 ประกอบด้วยรายละเอียดมาตรฐาน 9 ด้านตามองค์ประกอบหลัก (Spatrisano, 2014) ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดีบางประการของฝ่ายผู้ให้บริการและฝ่ายผู้จัดงาน ใน Green Meetings Report

สถานที่พักแรม (ที่พักประเภทต่างๆ รวมถึงเรือสำราญ)	ฝ่ายผู้ให้บริการ
<p><u>แนวปฏิบัติที่ดีขั้นต่ำ (Minimum Best Practices)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและวางกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยให้มีการสื่อสารสม่ำเสมอผ่านหลายช่องทางไปยังพนักงาน ผู้จัดสิ่งสินค้า/บริการ และแขก/ลูกค้า ● พัฒนาโครงการจัดการพลังงาน เพื่อลดปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยวางแผนให้มีการปรับปรุง/พัฒนาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาให้มีการตรวจสอบจากภายนอกในจุดที่สามารถประหยัดพลังงานได้ ● วางนโยบายจัดซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ระบุแหล่งอ้างอิงที่ใช้ตรวจสอบได้) ● ริเริ่มหรือขยายกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการนำวัสดุอุปกรณ์กลับมาใช้ซ้ำ และมีการคัดแยกขยะ ● มีแผนเสนอทางเลือกให้แขกผู้พักสามารถใช้ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนผ้าในคืนที่สอง โดยต้องมีการอบรมพนักงานแม่บ้านให้ปฏิบัติตามที่แขกต้องการว่าจะใช้ซ้ำหรือให้เปลี่ยน และวางป้ายข้อความแจ้งให้แขกทราบทางเลือกนี้ 	
<p><u>แนวปฏิบัติที่ดีที่แนะนำอย่างยิ่ง (Strongly Recommended Best Practices)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ติดตั้งอุปกรณ์ที่กดสบู์เหลว แชมพูและโลชั่นทาผิว ในห้องน้ำภายในห้องพักแขก ● ติดตั้งอุปกรณ์ห้องน้ำแบบประหยัดน้ำที่มีคุณภาพดี ● วางแผนการจัดการพลังงาน โดยเลือกใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าแบบประหยัดพลังงาน เช่น หลอดประหยัดไฟ เครื่องควบคุมอุณหภูมิ ระบบควบคุมการเปิด-ปิดไฟโดยใช้บัตรกุญแจห้องพัก 	
การสื่อสารและการตลาด	ฝ่ายผู้จัดงาน
<p><u>แนวปฏิบัติที่ดีขั้นต่ำ (Minimum Best Practices)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● สื่อสารการริเริ่มจัดงาน “สีเขียว” ให้ผู้เข้าร่วมงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสื่อมวลชนทราบ ● ลดการใช้กระดาษให้มากที่สุดโดยใช้การสื่อสารและส่งเสริมการตลาดทางเว็บไซต์และอีเมลล์ เสนอให้ลงทะเบียนออนไลน์ เผยแพร่กำหนดการ เอกสารวิชาการและเอกสารประกอบการบรรยายทางออนไลน์ ● เอกสารที่จำเป็นต้องพิมพ์ ให้พิมพ์บนกระดาษทั้งสองหน้า โดยใช้ผลิตภัณฑ์กระดาษรีไซเคิลที่ผ่านการบริโภคแล้ว (post-consumer recycled paper) และใช้หมึกพิมพ์ฐานน้ำมันพืช (vegetable-based inks) ● นำป้ายชื่อที่ทำจากวัสดุรีไซเคิลมาใช้ซ้ำ และจัดหาที่ทิ้งเพื่อเก็บรวบรวมของใช้ซ้ำแล้ว 	
<p><u>แนวปฏิบัติที่ดีที่แนะนำอย่างยิ่ง (Strongly Recommended Best Practices)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ติดต่อขอให้โรงแรมและสถานที่จัดงานประสานงานโดยใช้ใบงานจัดเลี้ยง (Banquet Event Orders -BEO) และใบรายนามผู้เข้าพัก (rooming lists) แบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกเหนือจากให้บริการลงทะเบียนเข้าพัก (checkin) และคืนห้องพัก (checkout) ในระบบสำหรับผู้ร่วมประชุม ● ลดการปล่อยมลพิษจากการคมนาคมขนส่ง และสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยติดต่อเชิญวิทยากรท้องถิ่นและใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 	

ที่มา: Convention Industry Council (2004, pp. 5-6, 13-14)

1. ที่พักแรม (Accommodations) ได้แก่ โรงแรมและผู้ประกอบการที่ให้บริการที่พักแรมประเภทต่างๆ
2. โสตทัศนูปกรณ์ (Audio-Visual) ครอบคลุมการดำเนินงานระบบแสง เสียง และการจัดแสดงต่างๆ
3. การสื่อสารและสื่อเพื่อการตลาด (Communication & Marketing Material) รวมถึง กำหนดการ/โปรแกรมการประชุม วัสดุและสิ่งพิมพ์เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงาน เช่น ป้ายชื่อ ถุง/กระเป๋าเอกสาร หรือของแจกต่างๆ
4. เมืองจุดหมายปลายทาง (Destinations) หรือเขตพื้นที่จัดงาน มาตรฐานด้านนี้จะครอบคลุมเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประชุม เช่น เมืองที่จัดงานต้องมีการสนับสนุนการนำกลับมาใช้ซ้ำ มีการกำจัดขยะ รวมถึงระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นทางเลือกสำหรับการเดินทางระหว่างท่าอากาศยานและสถานที่จัดประชุม
5. การจัดแสดงสินค้า (Exhibits) รวมถึงแนวปฏิบัติสำหรับผู้รับสร้างคหุหาแสดงงาน (contractor) ผู้จัดงาน (organizer) และผู้ร่วมแสดงงาน (exhibitor)
6. บริการอาหารและเครื่องดื่ม สำหรับผู้ประกอบการที่ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มทุกประเภท
7. สถานที่จัดประชุม (Meeting Venue) ได้แก่ สถานที่ทุกประเภทที่ใช้จัดงานประชุม
8. สำนักงานภายในสถานที่จัดงาน (On-site Office) ซึ่งมีบทบาทในการจัดเตรียมและดูแลการดำเนินงานตลอดเวลาจัดงาน มาตรฐานในส่วนนี้จะเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประหยัดพลังงาน และความร่วมมือของพนักงานในการนำกลับมาใช้ซ้ำ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการเพื่อความยั่งยืน
9. การคมนาคมขนส่ง ได้แก่ การวางแผนจัดหาขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมประชุมและเจ้าหน้าที่จัดงาน ในการเดินทางไป-กลับจากสถานที่จัดงาน รวมถึงการจัดรถบริการรับ-ส่งระหว่างจุดที่จัดงานต่างๆ

ข้อกำหนดในแต่ละมาตรฐานข้างต้น ยังแบ่งย่อยเป็น 8 หมวด โดย 4 หมวดแรกครอบคลุมเรื่องนโยบายและการปฏิบัติได้แก่ การจัดการบุคลากรและนโยบายสิ่งแวดล้อม การสื่อสาร การจัดซื้อจัดจ้าง และ ชุมชนมีส่วนร่วม (community partners) ซึ่งแสดงถึงการสนับสนุนของชุมชนท้องถิ่น สำหรับ 4 หมวดหลังเป็นประเด็นข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับขยะและของเสีย พลังงาน คุณภาพอากาศ และน้ำ

มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเป็นชุดมี 9 ด้านนี้เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเลือกบางมาตรฐานไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเภทกิจการ โดยกำหนดเกณฑ์รับรองมาตรฐานเป็นระดับ 1 – 4 ตามลำดับขั้นการพัฒนาและปรับปรุงในแต่ละด้าน การเผยแพร่มาตรฐานนี้มุ่งหวังการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนจากฝ่ายผู้จัดงานและผู้ให้บริการ จึงได้กำหนดให้ทั้งสองฝ่ายต้องมีผลดำเนินงาน (ในกระบวนการที่เกี่ยวข้อง) ในระดับเดียวกันจึงจะผ่านมาตรฐานขั้นต้น เช่น ทั้งสองฝ่ายต้องมีนโยบายชัดเจนเรื่องความยั่งยืน หากอีกฝ่ายยังไม่มียุทธศาสตร์ ก็จะไม่สามารถผ่านเกณฑ์องค์ประกอบนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประสงค์จะเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดในข้อกำหนดมาตรฐานชุดนี้ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ปัจจุบัน นอกจากมาตรฐานของ APEX/ASTM ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติในแต่ละด้านอย่างชัดเจนแล้ว ยังมีมาตรฐานระบบสากลที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ให้บริการ คือมาตรฐาน ISO 20121 Event Sustainability Management System ซึ่งเป็นมาตรฐานระบบการจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการจัดงานต่างๆ โดยเน้นที่ระบบการจัดการและกระบวนการจัดงาน ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การนำไปปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผลตามเป้าหมายเพื่อความยั่งยืน จึงแตกต่างจากมาตรฐานของ APEX/ASTM ตรงที่ไม่ได้กำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติงาน

2. จากแนวปฏิบัติที่ดีสู่คู่มือแนะนำ

องค์การสหประชาชาติมีภารกิจสำคัญทั้งในด้านการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโลกและอื่นๆ อีกหลายด้าน ทำให้การดำเนินงานของระบบสหประชาชาติจะประกอบด้วยหน่วยงานและสำนักงานจำนวนมากตั้งอยู่ทั่วโลก ในทุกปีมีกิจกรรมการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอตลอดปี เพื่อการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหา และการบรรลุข้อตกลงต่างๆ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการจัดประชุม เพราะมีการใช้พลังงานใช้น้ำ ก่อให้เกิดขยะและมลภาวะ รวมทั้งการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงเริ่มพยายามจัดการประชุมตามแนวทางสู่ความยั่งยืน และต่อมามีความต้องการเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดีจากประสบการณ์ดำเนินงานจัดประชุม จึงได้พัฒนาความร่วมมือกับโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme – UNEP) และองค์กรชื่อ “รัฐบาลท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Local Governments for Sustainability - ICLEI)” รวมถึงหน่วยงานอื่นในระบบสหประชาชาติ จัดทำคู่มือแนะนำการประชุมสีเขียว (Green Meeting Guide) พิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2009 เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดประชุมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยระบุเป้าหมายสำหรับการจัดงานประชุมขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีผู้เข้าร่วมไม่เกิน 200 คน เนื่องจากเป็นขนาดงานประชุมที่จัดบ่อยที่สุด และได้ส่งเสริมให้ผู้จัดประชุมทั้งภายในระบบสหประชาชาติ และองค์กรอื่นๆ ทั่วโลกสามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งอาจต้องมีการพิจารณาความแตกต่างของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ต่างกัน (UNEP, 2009)

ในคู่มือมีเนื้อหาแบ่งเป็น “สิ่งที่ควรทราบ (what to know)” และ “สิ่งที่ควรทำ (what to do)” เกี่ยวกับการประชุมสีเขียว โดยตอนแรกกล่าวถึงความหมายความสำคัญ การบริหารจัดการและการสื่อสาร แนวทางพิจารณาดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการเลือกบริการที่เกี่ยวข้อง (สถานที่จัดงาน ที่พัก การคมนาคมขนส่งในท้องถิ่น และการจัดนิทรรศการ) รวมถึงในการวางแผนเตรียมงานประชุม (เช่น การลดการใช้กระดาษและอุปกรณ์สิ่งของสำหรับผู้ร่วมงาน) ตลอดจนการรักษาสมดุลสภาพภูมิอากาศ (climate neutrality) ด้วยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การคำนวณและการชดเชยคาร์บอน มีการให้ความหมายของ “การประชุมหรือกิจกรรมจัดงานสีเขียว” คือ กิจกรรมที่มีการออกแบบและจัดขึ้นตามแนวทางที่มุ่งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างประโยชน์ให้กับคนรุ่นต่อไปในชุมชนเจ้าภาพจัดงาน ส่วนตอนที่สองเป็นข้อแนะนำสำหรับผู้จัดงานในรูปแบบตารางรายการประเมิน (checklist) เพื่อใช้ตรวจสอบประเมินตนเองตามแนวทางที่เสนอแนะไว้ในด้านการเลือกสถานที่จัดงาน ที่พักแรม การจัดเลี้ยง การวางแผนและจัดเตรียมการประชุม การเดินทางขนส่งในท้องถิ่น และการจัดนิทรรศการ

ต่อมา มีการปรับปรุงคู่มือเพื่อให้ครอบคลุมการจัดงานประชุมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และได้พัฒนาเป็นคู่มือแนะนำการจัดงานที่ยั่งยืน (Sustainable Events Guide) พิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2012 โดยยังลำดับเนื้อหาคล้ายคู่มือฉบับเดิม และบางข้อมูลคงเดิมเพราะเป็นแนวทางที่ยังใช้ได้กับงานประชุมขนาดใหญ่ แต่มีการขยายรายละเอียดมากขึ้นรวมถึงกรณีศึกษาของหลายหน่วยงานที่มีการปฏิบัติที่ดี ตัวอย่างตารางรายการประเมินแสดงไว้ในตารางที่ 2 (UNEP, 2012)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างตารางรายการประเมินในคู่มือแนะนำการจัดงานที่ยั่งยืนของ UNEP

6.4.2 เอกสารสำหรับงานที่จัด	ใช่/ไม่ใช่	ข้อสังเกต
พิมพ์เอกสารเท่าที่จำเป็น โดยส่งเอกสารอื่นทางอีเมลล่วงหน้า และเตรียมสำเนาเอกสารจำนวนไม่มากสำรองไว้ที่โต๊ะลงทะเบียน หรือเตรียมเครื่องพิมพ์/สำเนาเอกสารไว้ที่บริเวณจัดงาน เพื่อส่งพิมพ์เท่าที่ผู้ร่วมงานมาขอ		
กระดาษที่ใช้ในงานควรเป็นแบบรีไซเคิล 100% โดยมีส่วนผสมของวัสดุรีไซเคิลอย่างน้อย 65% และปลอดจากการใช้สารคลอรีนในการฟอกกระดาษ (แบบ ECF หรือ TCF) หลีกเลี่ยงสิ่งพิมพ์ที่มีสีสันทึบและเคลือบมัน (ถ้าไม่มีกระดาษรีไซเคิล 100% ให้พยายามใช้กระดาษที่มีส่วนผสมของวัสดุรีไซเคิลในสัดส่วนสูงที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ หรือใช้กระดาษจากแหล่งผลิตที่ถูกต้อง)		
จัดหาแผ่นซีดี หรืออุปกรณ์ USB stick บันทึกข้อมูลในงานประชุม เพื่อหลีกเลี่ยงการพิมพ์เอกสาร เสนอทางเลือกให้ผู้ร่วมงานเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อให้อ่านไฟล์เอกสารการประชุมได้จากเว็บไซต์ในส่วนที่มีการจำกัดสิทธิ์การเข้าถึง		
จัดพิมพ์เอกสารในห้องถิ่น/สถานที่จัดประชุม แทนการส่งเอกสารมาจากสำนักงานใหญ่		
กระเป๋าสตางค์เอกสาร ป้ายข้อความ ของที่ระลึก และวัสดุสิ่งของต่างๆ ควรผลิตขึ้นในห้องถิ่น โดยใช้วัสดุอินทรีย์หรือรีไซเคิล และควรนำไปใช้ซ้ำได้ หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุ PVC หรือผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีอันตราย		
ปากกาควรจัดเตรียมให้เฉพาะผู้ที่ติดต่อขอ ควรเลือกใช้ปากกาที่ทำจากวัสดุรีไซเคิลและเติมหมึกได้ ควรชวนเชิญหรือส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานนำปากกาและกระดาษมาเอง		

ที่มา: ปรับปรุงจาก United Nations Environment Programme (2012, pp.80-81)

การประชุมสีเขียว: แนวทางการปฏิบัติในไทย

การเสนอแนะแนวทางสำหรับธุรกิจการจัดประชุม

ในประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (Thailand Convention and Exhibition Bureau – TCEB หรือ สสปน.) เป็นหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การประชุม เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายหรือศูนย์กลางการจัดประชุมในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งรวมทุกกิจกรรมของ MICE ตลอดจนการจัดงานในโอกาสพิเศษ (event) สสปน.ได้ริเริ่มส่งเสริมการประชุมสีเขียวโดยร่วมมือกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยในการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำเอกสารคู่มือเผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2552 คือ “Green Meeting Guideline – แนวการปฏิบัติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับอุตสาหกรรมการจัดประชุม สัมมนา และนิทรรศการ” (TCEB, 2010) เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติ ที่นำไปสู่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักสำคัญ 3 ประการในการดำเนินงาน คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดปริมาณขยะและมลพิษ และการลดการใช้สารเคมี

แนวทางปฏิบัติแบ่งตามองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดประชุม ซึ่งมีส่วนคล้ายกับแนวทางในระดับสากล ข้อมูลแนะนำเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณานำไปใช้มี 8 ด้าน คือ (1) สถานที่จัดประชุมและนิทรรศการ (2) สถานที่พัก (3) การคมนาคมขนส่งผู้เข้าร่วมประชุม ผู้เข้าชมนิทรรศการ นักท่องเที่ยว

และอุปกรณ์การจัดงาน (4) การจัดอาหารและเครื่องดื่ม (5) รูปแบบการจัดประชุมและนิทรรศการ (6) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (7) รางวัลและของที่ระลึก (8) การดำเนินงานของผู้จัดงาน ตัวอย่างข้อเสนอในการดำเนินงานแสดงไว้ในตารางที่ 3

แม้ว่าแนวทางในคู่มือจะมีรายละเอียดจำกัดและบางประเด็นซ้ำซ้อน แต่ก็นับเป็นความพยายามแรกของหน่วยงานรัฐที่ได้ส่งเสริมการจัดประชุมค้ำึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การนำแนวทางไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสมัครใจและการใส่ใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ภายหลังจากเผยแพร่แนวทางที่แนะนำแล้ว ไม่ได้มีมาตรการจูงใจกระตุ้นการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการสำรวจติดตามผลการนำไปใช้ของผู้ประกอบการในประเทศเพื่อรับทราบปัญหาและข้อเสนอแนะ จึงทำให้การทบทวนเพื่อปรับปรุงแนวทางปฏิบัติในคู่มือให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นเป็นไปได้ยาก ปัจจุบัน สสพ. ไม่ได้เผยแพร่คู่มือดังกล่าวอีก แต่ได้สนับสนุนให้ผู้ประกอบการธุรกิจการประมงพัฒนาการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานระดับสากล โดยส่งเสริมให้ดำเนินการตามข้อกำหนดมาตรฐานระบบ ISO ที่เกี่ยวกับการจัดงานประชุมเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานที่สำคัญ คือ (1) มาตรฐานระบบการจัดการพลังงาน ISO 50001 (Energy Management System) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานและการจัดการสิ่งแวดล้อม และ (2) มาตรฐานระบบการจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการจัดงานต่างๆ ISO 20121 (Event Sustainability Management System) ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการประชุมที่ได้รับรองแล้วได้แก่ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (ได้รับรอง ISO 50001 ปี พ.ศ. 2554 และ ISO 20121 ปี พ.ศ. 2557) และ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี กรุงเทพมหานคร เอ รอยัล เมอริเดียน (ได้รับรอง ISO 20121 ในปี พ.ศ. 2556)

แนวทางของภาคธุรกิจเพื่อการรับรอง (เฉพาะขั้นตอนการประชุม)

ในภาคธุรกิจมีการจัดประชุมสม่ำเสมอเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการภายในองค์กร ผู้ร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในสังกัด การประชุมภายในองค์กรไม่มีการเดินทางและไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับการใช้บริการสถานที่จัดประชุม จึงไม่นับเข้าในอุตสาหกรรมการประชุม หากในทางปฏิบัติ ได้มีการส่งเสริมการจัดประชุมสีเขียวโดยเน้นให้มีการปฏิบัติจริง โดยองค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Thailand Business Council for Sustainable Development - TBCSD) ได้ร่วมมือกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ริเริ่มจัดโครงการ Green Meetings ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อเผยแพร่แนวทางการจัดประชุมสีเขียวและส่งเสริมการนำไปปฏิบัติ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกที่ดีในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีการมอบใบรับรอง Green Meetings Certification

โครงการนี้มีขอบเขตจำกัดเฉพาะขั้นตอนการจัดประชุมภายในองค์กร ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การเรียนเชิญและการประชาสัมพันธ์การประชุม (2) การจัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม (3) การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ (4) การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม (5) การจัดเตรียมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงานและลดปริมาณขยะในแต่ละขั้นมีแนวทางปฏิบัติโดยให้ผู้สมัครใจร่วมโครงการและใช้เป็นเกณฑ์ประเมินตนเองในตารางว่า สามารถทำได้ ทำไม่ได้ หรือทำได้บางส่วน ตัวอย่างแนวทางการจัดประชุมสีเขียวของ TBCSD แสดงไว้ในตารางที่ 4

องค์กรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการตรวจประเมินจากนักวิชาการจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เพื่อการพิจารณารับรอง โดยมีใบรับรอง 2 ประเภท คือ 1) Green Meetings สำหรับการรับรององค์กรที่นำแนวทางการจัดประชุมสีเขียวไปใช้ได้จริง และ 2) Green Meetings Plus สำหรับการรับรององค์กรที่มีการจัดประชุมสีเขียวจริง และส่งเสริมให้คู่ค้าได้นำแนวทางการจัดประชุมสีเขียวไปใช้ด้วย ปัจจุบันโครงการนี้มีองค์กรที่เข้าร่วมมากกว่า 70 องค์กร ทั้งที่เป็นองค์กรสมาชิกและองค์กรภายนอก (ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2559 มีรายชื่อได้แก่ บริษัท ปตท. จำกัด ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด บริษัทไทยแอร์ไทย จำกัด อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร บริษัทซีพีอินเตอร์เทรด จำกัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น) โดยมีการเผยแพร่รายงานการดำเนินการตามเกณฑ์ที่สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ ความสำเร็จของโครงการส่วนหนึ่งเป็นผลจากแนวทางส่งเสริมที่ชัดเจน มีการรับรองและรณรงค์ให้องค์กรสมาชิกซึ่งเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงในประเทศได้เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 3 ตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติใน Green Meetings Guideline

ด้านการจัดอาหารและเครื่องดื่ม

- ใช้ภาชนะคงทนถาวรที่นำมาใช้ใหม่ได้ในการบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม
- ลดการใช้ภาชนะชนิดใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งที่ทำจากโฟม พลาสติก กระดาษ
- หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรุงบรรจุซอง และส่งเสริมการใช้ภาชนะบรรจุเครื่องปรุงสำหรับใช้ร่วมกัน เช่น ขวดหรือกระปุก เพื่อลดการเกิดของเสียและขยะบรรจุภัณฑ์
- หากจำเป็นต้องใช้ภาชนะที่ใช้แล้วทิ้ง ให้เลือกใช้ประเภทที่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ เช่น ใบตอง หรือทำจากพืช หรือใช้กระดาษแทนโฟมและพลาสติก
- เลือกใช้วัสดุคืบเพื่อเตรียมอาหารที่ผลิตหรือปลูกได้ในท้องถิ่น เช่น พืชผักอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมการตลาดใช้สารเคมี และเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

ด้านรูปแบบการจัดประชุมและนิทรรศการ

- บริการน้ำดื่มในขวดแก้วหรือเอือกพร้อมแก้วเปล่าให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมแทนการเตรียมน้ำในแก้วตั้งรอไว้เพื่อลดการสูญเสียกรณีผู้ร่วมประชมน้อยกว่าที่คาด
- จัดเตรียมเอกสารการประชุมโดยพิมพ์กระดาษทั้ง 2 หน้า และพิมพ์เท่าที่จำเป็น
- ตั้งจุดรับคืนป้ายชื่อผู้ร่วมประชุมบริเวณทางออกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่
- เลือกใช้วัสดุรีไซเคิล (Recyclable Materials) หรือนำวัสดุที่เหลือจากการใช้ครั้งที่ผ่านามาเพื่อใช้ซ้ำ (Reuse of materials) เช่น พรม บอร์ด ป้ายชื่อคูกา ริง กระโปรงโต๊ะ ฯลฯ
- ลดการใช้กระดาษเป็นสื่อเผยแพร่โดยสนับสนุนให้ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล (memory stick) หรือให้เปิดอ่านและบันทึกข้อมูลจากเว็บไซต์ของงานนั้น
- เตรียมภาชนะเพื่อรองรับไปพลิวแผ่นพับที่ผู้ร่วมงานไม่ต้องการบริเวณทางออก เพื่อเป็นการแยกขยะก่อนนำไปรีไซเคิล รวมทั้งป้ายชื่อผู้เข้าร่วมงานเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ
- ใช้ถุงผ้าคืบใส่เอกสารให้ผู้เข้าร่วมประชุม แทนการใช้กระดาษหรือซองพลาสติก

ที่มา: ปรับปรุงจาก Thailand Convention and Exhibition Bureau (2009)

ตารางที่ 4 ตัวอย่างแนวทางการจัดประชุมสีเขียว เผยแพร่โดยองค์การธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (TBCSD)

การจัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม

- ส่งเอกสารการประชุมทางอีเมลล์ และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการประชุมนำเอกสารการประชุมมาในวันที่ประชุม
- เตรียมไฟล์ข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมการประชุมสามารถดาวน์โหลดได้จากอินเทอร์เน็ต
- จัดทำเอกสารการประชุมเฉพาะที่จำเป็น พยายามสรุปข้อมูลให้สั้น กระชับและได้ใจความ
- เลือกใช้กระดาษรีไซเคิล (Recycled Paper)
- จัดทำเอกสารการประชุมโดยการจัดพิมพ์เอกสารทั้ง 2 หน้า
- จัดพิมพ์เอกสารการประชุมที่เป็นสีขาว-ดำเท่านั้น
- ไม่จัดพิมพ์เอกสารการประชุมที่เป็นสไลด์ PowerPoint ถ้ามีความจำเป็นควรจัดพิมพ์ 4-6 สไลด์/หน้า

การจัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์

- เลือกห้องประชุมให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าร่วมการประชุม
- ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าประหยัดพลังงานและมีประสิทธิภาพสูง เช่น หลอดประหยัดไฟ เครื่องปรับอากาศเบอร์ 5 ฯลฯ
- กำหนดและปรับตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศไว้ที่ 25-26 องศาเซลเซียส
- ตกแต่งสถานที่โดยใช้ไม้ประดับที่ปลูกในกระถาง หรือถ่วงพวงมาลัยดอกไม้เพื่อลดปริมาณขยะ รวมถึงสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ได้ใหม่
- ลดการใช้โฟมและพลาสติก โดยหันมาใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ในการตกแต่งสถานที่
- เตรียมถังขยะแยกประเภทสำหรับขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) ได้แก่ กระดาษ ขวดพลาสติก เศษแก้ว กระป๋อง และขยะมูลฝอยทั่วไปอย่างเพียงพอและชัดเจน เพื่อให้สามารถคัดแยกประเภทขยะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา: องค์การธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (TBCSD). (มปป.)

วิเคราะห์และข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมการจัดประชุมสีเขียวสู่ความยั่งยืน

แนวทางการจัดประชุมสีเขียวในต่างประเทศมีพัฒนาการจากความร่วมมือของหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นเพื่อการลดผลกระทบทางลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติที่มีประสบการณ์ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี สำหรับฝ่ายผู้จัดงานและผู้ให้บริการสนับสนุน ได้นำไปใช้ตามความเหมาะสม แนวทางที่เผยแพร่โดยสภาอุตสาหกรรมการประชุม (Convention Industry Council - CIC) ได้มีการทบทวนและปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมทุกด้านของการจัดงาน และได้พัฒนาต่อไปจนเป็นมาตรฐานการจัดงานที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นผลจากการระดมความคิดเห็นอย่างจริงจังในทุกด้านของการจัดงาน จนได้ข้อกำหนดและเกณฑ์รับรองมาตรฐานในชั้นต่างๆ ส่วนคู่มือแนะนำการจัดประชุมสีเขียวของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ที่เผยแพร่เพื่อส่งเสริม “แนวทางสีเขียว” สำหรับการจัดประชุมขนาดย่อม (ไม่เกิน 200 คน) ก็มีการพัฒนาปรับปรุงต่อมาให้ครอบคลุมงานประชุมขนาดใหญ่ โดยมีส่วนร่วมจากองค์กรภายนอกในการเสริมตัวอย่างบทเรียนจากกรณีศึกษาอีกจำนวนมาก ทั้งมาตรฐานการจัดงานที่ยั่งยืนของ CIC และคู่มือแนะนำการจัดงานที่ยั่งยืนของ UNEP ต่างเป็นผลจากการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ในประเทศไทย กล่าวได้ว่าแนวทางการจัดประชุมสีเขียวหรือการจัดงานอย่างยั่งยืนยังมีการรับรู้ไม่แพร่หลาย แม้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการเผยแพร่แนวทางการปฏิบัติและส่งเสริมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประชุมสีเขียวแล้ว แต่ไม่ได้มีมาตรการจริงจังเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม และไม่ได้มีการทบทวนเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ต่อมาได้หยุดเผยแพร่ข้อมูลและได้สนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องไปพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานสากล เพื่อการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการจัดงาน (ISO 20121) จึงทำให้ขาดแหล่งข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติงานทั่วไป ซึ่งยังจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ในขณะที่ภาคธุรกิจแม้จะมีการส่งเสริมการจัดประชุมสีเขียว แต่จำกัดเพียงงานประชุมภายในองค์กรที่โดยมากเป็นงานขนาดเล็ก แนวทางการจัดงาน 5 ขั้นตอนซึ่งสะท้อนคุณภาพการจัดการแบบ “สีเขียว” ไม่ได้ได้รับการทบทวนและปรับปรุง รวมทั้งปริมาณหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการยังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาของโครงการ แนวทางนี้เน้นประสิทธิภาพการจัดการภายในองค์กรเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม แม้จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการประชุม แต่ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนภาคเอกชนของไทย ในอุตสาหกรรมการประชุม ที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบจัดการจนได้รับรองมาตรฐานสากล ก็มีเพียงธุรกิจผู้ให้บริการเพียงไม่กี่ราย จำนวนที่น้อยนี้คงเป็นผลจากปัจจัยด้านทรัพยากรและเวลา รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

อุตสาหกรรมการประชุมในประเทศไทยมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และมีปัจจัยความพร้อมต่างกัน แนวทางการส่งเสริมการจัดประชุมโดยพัฒนาให้ได้รับรองมาตรฐานสากลด้านการจัดการอย่างยั่งยืนอาจเป็นไปได้สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีความพร้อมมากกว่า ดังนั้น ในการส่งเสริมการจัดประชุมสีเขียวเพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติได้มากขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับที่ดีขึ้น อาจพิจารณาดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการที่ได้รับรองมาตรฐานสากล ISO 20121 แล้ว มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้จากผลการดำเนินงาน และแบ่งปันความรู้เพื่อสรุปข้อเสนอแนะและอุปสรรคซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบการจัดการ และเป็นแนวทางส่งเสริมให้ธุรกิจอื่นได้พิจารณาดำเนินการ การเพิ่มจำนวนธุรกิจที่ปฏิบัติตามแนวทาง การประชุมสีเขียวย่อมเป็นผลดีต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

2. ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมของไทยและเผยแพร่เป็นความรู้ที่เข้าถึงได้ทั่วไป โดยจัดให้มีคณะทำงานพิจารณาจากแนวทางปฏิบัติ และ/หรือคู่มือแนะนำขององค์กรสากล รวมถึงแนวทางการจัดประชุมสีเขียวของไทยที่มีการเผยแพร่แล้ว และเลือกในส่วนที่สามารถทำได้โดยทั่วไปพร้อมทั้งปรับปรุงให้เข้ากับ

สถานการณ์ปัจจุบัน การปรับปรุงในครั้งแรกอาจมีความไม่สมบูรณ์ครบทุกด้าน แต่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดงานได้มีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงและทราบวิธีการดำเนินงาน การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดประชุมสีเขียวสำหรับผู้วางแผนจัดงานประชุม (meeting planners, organizers)

3. เป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการนำไปปฏิบัติในการจัดงานเพื่อความยั่งยืน (Boo and Park, 2013) ในการส่งเสริมการนำไปปฏิบัติ อาจต้องมีมาตรการเพื่อจูงใจ รวมถึงอาจให้มีการประเมินและการรับรอง เพื่อให้สามารถติดตามผลการนำไปใช้และนำข้อมูลมาทบทวนและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป สำหรับการเผยแพร่ความรู้อาจพัฒนาเป็นหัวข้อการอบรมหรือจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการประชุมไปสู่ความยั่งยืน การศึกษาสำรวจเกี่ยวกับการจัดประชุมสีเขียว มีประเด็นที่หลากหลายโดยอาจมุ่งศึกษาจากกลุ่มผู้จัดงาน ผู้ให้บริการ รวมถึงผู้เข้าร่วมงาน เช่น การสำรวจกลุ่มผู้ร่วมงานในด้านการรับรู้เกี่ยวกับการประชุมสีเขียวและการตัดสินใจเข้าร่วมงาน การสำรวจเพื่อตรวจสอบความรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงาน การศึกษาแนวโน้มในการจัดงานของธุรกิจผู้จัดงาน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาส่งเสริมการจัดงานสีเขียวหรืออย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังอาจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในคู่มือของสหประชาชาติโดยสำรวจจากความเห็นของผู้จัดงานและผู้ให้บริการในประเทศไทย เป็นต้น

สรุป

แนวทางการจัดงานหรือจัดประชุมสีเขียวได้มีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในต่างประเทศในประเทศไทยแม้จะมีแนวทางปฏิบัติที่เผยแพร่แล้ว แต่ยังคงขาดการปรับปรุงเพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน การจัดงานประชุมปัจจุบันมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยว จึงมีแนวโน้มที่ประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยพยายามดึงดูดผู้จัดงานและแข่งขันเพื่อรับสิทธิ์การเป็นเจ้าภาพจัดงานขนาดใหญ่ แนวทางการจัดงาน “สีเขียว” หรือ “อย่างยั่งยืน” ได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างสรรค์รูปแบบการจัดงานที่ได้รับความนิยมมาก สืบเนื่องจากการตื่นตัวในด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ หน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการรวมถึงการจัดงานในโอกาสพิเศษ จึงควรให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้และสนับสนุนแนวทางการจัดงานอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับของอุตสาหกรรมการประชุม เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนาการจัดงานอย่างยั่งยืนในระดับที่แข่งขันได้ในตลาดสากล และเพื่อให้เกิดความสมดุลอย่างแท้จริงในการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

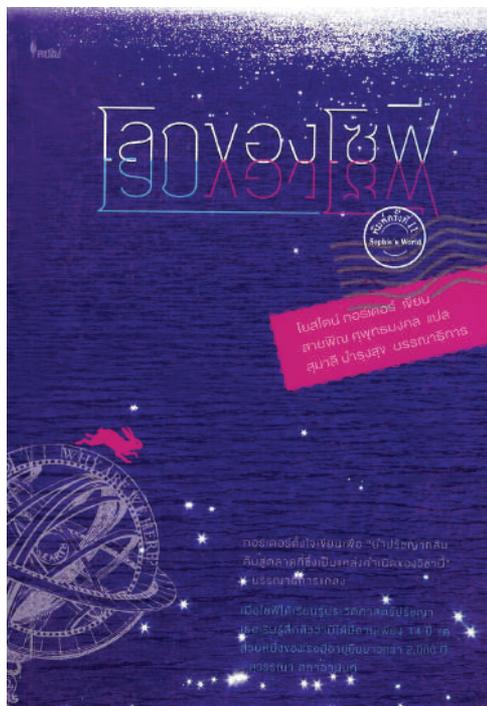
- องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (TBCSD). (มปป.). *TBCSD GREEN MEETING (แนวทางการจัดประชุมสีเขียวไปใช้ในองค์กร)*. สืบค้น 4 เมษายน 2559, จาก <http://www.tei.or.th/tbcسد/projects/greenmeeting.html>
- Boo, S & Park E. (2013). An Examination of Green Intention: The Effect of Environmental Knowledge and Educational Experiences on Meeting Planners' Implementation of Green Meeting Practices. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(8), 1129-1147.
- Convention Industry Council (CIC). (2004). *The Green Meetings Report*. Retrieved May 14, 2009 from http://www.conventionindustry.org/Files/CIC_Green_Meetings_Report.pdf
- Goldman, M. (2010). *Green Meetings – The Green Standards?* Retrieved April 17, 2016 from <http://www.meetingstoday.com/ArticleDetails/tabid/136/RegionID/0/ArticleID/14198/Default.aspx>
- International Congress and Convention Association (ICCA). (n.d.). Definition of MICE – FAQs ICCA Statistics. Retrieved May 16, 2008 from <http://www.iccaworld.com/aeps/aeitem.cfm?aeid=29>
- Spatrisano, A. (2014). *What You Need to Know about Green Meetings Standards*. Retrieved April 14, 2016 from <http://www.greenbiz.com/blog/2014/01/21/epa-approved-standards-green-meetings>
- Thailand Convention and Exhibition Bureau (TCEB). (2009). *Green Meetings Guideline*. Retrieved February 2, 2010 from http://www.businesseventsthailand.com/fileadmin/user_upload/documents/mice-journal/guide_book.pdf
- Thailand Convention and Exhibition Bureau. (2010). Green Meetings are Achievable. *MICE Report*, 2010(2). Retrieved August 13, 2010 from http://www.businesseventsthailand.com/fileadmin/user_upload/documents/mice-reports/MICE_Report_2010_-_Issue_2.pdf
- United Nations World Tourism Organization. (2006). *Measuring the Economic Importance of the Meetings Industry: Developing a Tourism Satellite Account Extension*. Retrieved May 17, 2007 from http://www.iccaworld.com/cnt/docs/UNWTO_Complete Stats Report.pdf
- United Nations Environment Programme. (2009). *Green Meeting Guide 2009: Roll out the Green Carpet for your Participants*. Retrieved September 18, 2011 from <http://www.greeningtheblue.org/sites/default/files/GreenMeetingGuide.pdf>
- United Nations Environment Programme. (2012). *Sustainable Events Guide: Give your Large Event a Small Footprint*. Retrieved January 4, 2011 from <http://www.greeningtheblue.org/sites/default/files/Sustainable Events Guide May 30 2012 FINAL.pdf>
- United Nations World Tourism Organization. (2014). *AM Reports, Volume Seven – Global Reports on the Meetings Industry*, UNWTO, Madrid.

ชื่อหนังสือ : "โลกของโซฟี"

ชื่อผู้แปลโดย สายพิน ศุพุทธมงคล

ชื่อผู้แนะนำหนังสือ : กัลยา สว่างคง*

Kanlaya Swangkong*

เมื่อพูดถึงหนังสือปรัชญาคงมีน้อยคนนักที่จะเลือกซื้อหนังสือแนวนี้มาอ่าน ทั้งนี้มีคำกล่าวของนักวิจารณ์ต่างชาติหลายท่านที่ว่า "Philosophy bakes no bread" หรือจะแปลเป็นสำนวนไทยง่ายๆ ว่า "ปรัชญากินไม่ได้" ดังนั้นผู้คนส่วนใหญ่จึงมักเลือกของที่กินได้และไม่เลือกปรัชญา อย่างไรก็ตามปรัชญาจะ "กิน" ไม่ได้ แต่ปรัชญาช่วยให้มนุษย์ได้เข้าใจถึงชีวิตของตนเองและของผู้อื่น ได้เข้าใจว่าที่มนุษย์ "กิน" อยู่ทุกวันนี้ทำไม และเพื่ออะไร ตลอดจนเข้าใจว่าชีวิตเป็นอย่างไรและชีวิตที่ดีคืออะไรด้วย

* อาจารย์ประจำ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Lecturer, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University

* Email: kanlaya.swa@dpu.ac.th

โลกของโซฟีเป็นหนังสือแปลที่เป็นที่นิยมอ่านกันทั่วโลกโดยมีการแปลเป็นภาษาต่างๆ มากกว่า 30 ภาษา เป็นหนังสือที่มีความพิเศษเพราะนับเป็น “ตำรา” ประวัติศาสตร์ปรัชญาตะวันตกในลักษณะของนิยาย ทั้งนี้เพราะ โลกของโซฟี เป็นหนังสือปรัชญาที่เขียนในลักษณะนิยายการผจญภัยทางความคิดและจินตนาการของเด็กสาวอายุ 14 ปีที่ชื่อ โซฟีและครูสอนปรัชญาผู้ลึกลับนาม “อัลแบร์โต” โซฟีเป็นเสมือนตัวแทนของผู้คนบนโลกที่มีคำถามเหมือนกันอยู่เสมอว่า “เราเป็นใคร” และ “โลกมาจากไหน” บทสนทนาระหว่างโซฟีและครูสอนปรัชญาของเธอในหนังสือเล่มนี้จะโยงเข้ากับปรัชญาในยุคสมัยต่างๆ ได้อย่างอย่างลึกซึ้ง

ผู้เขียนได้ยกคำคมของเกอเธ่ กวีเอกชาวเยอรมันมานำเข้าสู่เนื้อหา โดยเกอเธ่กล่าวว่า “คนที่ไม่สามารถใช้ประสบการณ์สามพันปีของมนุษยชาติได้ ก็ต้องมีชีวิตอย่างไร้ค่าไปวันๆ” ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยว่าคนเราจำเป็นต้องรู้จักรากเหง้าของตัวเอง รู้ประวัติของตัวเองและประวัติของสังคมที่ตัวเองอยู่เพื่อที่จะได้เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง หนังสือที่มีความหนาถึง 523 หน้าเล่มนี้ประกอบไปด้วย 35 ตอน โดยผู้เขียนเริ่มต้นจากการทำให้ประวัติศาสตร์ปรัชญาเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้อ่านโดยใช้ตัวละครวัยรุ่นและเนื้อเรื่องที่ลึกลับซับซ้อนมาหลอกล่อความสนใจของผู้อ่านในช่วงต้น หลังจากนั้นก็จะมีความลึกลับและเหตุการณ์เหลือเชื่อต่างๆ ทอยยเกิดกับโซฟี ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่เป็นลูกเล่นในการนำเสนอแก่นของปรัชญาโลกตะวันตกในยุคต่างๆ เริ่มต้นตั้งแต่ ตำนานทวยเทพที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ ไส้เรียงมาเป็นยุคปรัชญาธรรมชาติ ยุคเฮเลนนิสซึม ยุคกลาง ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ยุคบาโรค ยุคภูมิปัญญา ยุคโรแมนติก จนถึงสุดท้ายที่ยุคของเราหรือยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความลึกลับ โดยในแต่ละยุคจะมีการอธิบายแนวคิดของนักปรัชญาสำคัญๆ ของยุคเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้ใคร่ครวญและมีประสบการณ์ร่วมไปในยุคต่างๆ ด้วย ถึงแม้ผู้เขียนจะมีการเฉลยปริศนาของสาวน้อยโซฟีไว้ในช่วงกลางเล่ม แต่ก็ได้เพิ่มความซับซ้อนโดยการนำผู้อ่านไปสู่ชีวิตของเด็กสาวอีกคนหนึ่งคือ ฮิลเด เมลเลอร์ นาค และ พันตรีอัลเบิร์ต นาค ผู้เป็นบิดา ซึ่งโลกของ ฮิลเด เมลเลอร์ นาคกับปรัชญาสมัยใหม่ก็มีความน่าดึงดูดใจไม่แพ้โลกของโซฟีและปรัชญาในยุคแรกๆ เลยทีเดียว

จุดเด่นของ โลกของโซฟี คือการใช้ภาษาง่ายๆ มีการยกตัวอย่างในชีวิตประจำวันมาประกอบการอธิบายหลักปรัชญาในยุคต่างๆ ได้อย่างไม่น่าเบื่อ และยังสามารถต่อแนวคิดของนักปรัชญาในแต่ละยุคเข้าไว้ด้วยกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของปรัชญาในแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกปรัชญาทางตะวันออกเข้าไปได้อย่างสอดคล้องเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความเป็นสากลของปรัชญา ทั้งนี้เพราะผู้เขียนตั้งใจจะให้โลกของโซฟีเป็นหนังสือปรัชญาและนวนิยายในเล่มเดียวกันและหวังจะให้มันเป็นหนังสือที่อ่านกันได้ทั้งครอบครัวอีกด้วย

สาระสำคัญอีกอย่างหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือ ความฝันของผู้เขียนที่จะยุติความรุนแรงและยุติสงคราม ซึ่งดูเหมือนว่ากระบวนการทางปรัชญาเช่น การสงสัย การตั้งคำถาม การคิดหาเหตุผล ความรักในความรู้ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยในการผลิตยารักษาความรุนแรงได้ดีที่สุด ทั้งนี้ผู้เขียนเชื่อว่าหากมนุษย์ร่วมมือกันแก้ปัญหาของมนุษยชาติด้วยกันแล้ว มนุษย์ก็ไม่ต้องมีชีวิตอย่างปากกัดตีนถีบอีกต่อไป และเมื่อมนุษย์เข้าถึงรากทางปัญญาที่ยิ่งใหญ่มนุษย์ก็จะยุติความรุนแรงได้ในที่สุด

แนวทางการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ (Manuscript) สำหรับขอตีพิมพ์ในวารสารสุทธิปริทัศน์

วัตถุประสงค์การจัดพิมพ์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

วารสารสุทธิปริทัศน์มีนโยบายการจัดพิมพ์ราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ ประจำเดือน ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 2 เมษายน- มิถุนายน ฉบับที่ 3 กรกฎาคม- กันยายน และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม ของทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

นโยบายการจัดพิมพ์

- วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่างๆ อาทิเช่น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม กฎหมาย ภาษาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการศึกษา และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- บทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ
- บทความวิชาการ มุ่งเน้นบทความที่เสนอแนวความคิดหรือทฤษฎีใหม่หรือบทความที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเรื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆ
- บทความวิจัย มุ่งเน้นงานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายความในแง่มุมสำคัญต่างๆ ของทฤษฎีเหล่านั้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเรื่องได้
- วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหรือวิธีทดลองทดสอบในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อสังคมวิชาการในวงกว้าง

กระบวนการคัดเลือกบทความ ค่าธรรมเนียม การเตรียมต้นฉบับ และสิทธิของผู้เขียน

วารสารสุทธิปริทัศน์จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Double-Blinded Peer Review Process ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- บทความที่ส่งเข้ามาจะผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และถูกส่งไปยังผู้ชำนาญการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความ จะเป็นผู้ให้ความเห็นและขอแนะนำว่าบทความนั้นๆ จะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข ซึ่งผู้เขียนจะต้องส่งบทความอีกครั้ง และต้องทำการแก้ไขให้เสร็จภายใน 10-15 วัน หลังจากได้รับผลการประเมิน
- ในกรณีบทความได้รับการแก้ไขแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่า บทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้
- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น และผ่านการตรวจข้อผิดพลาด

ในข้อความและการพิมพ์

- ในกรณีที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องมาแล้ว
- กรณีบทความเคยนำเสนอในการประชุมวิชาการ หรือพิมพ์เผยแพร่ในภาษาอื่น ๆ ต้องมีการแจ้งไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากค้นพบว่าบทความได้รับการตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว หรือเป็นการคัดลอกมาจากแหล่งอื่น โดยกองบรรณาธิการจะตรวจสอบการคัดลอกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

- บทความทุกชิ้นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณา และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับบทความหรือผลงาน ไม่ว่าจะ เป็นบทความรับเชิญหรือในกรณีอื่น
- บทความที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อพิมพ์เผยแพร่จะถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารสุกฤษปริทัศน์
- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในระยะเวลา 3 สัปดาห์ หากได้รับผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ
- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน
- ในการจัดทำบทความผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทางวารสารสุกฤษปริทัศน์กำหนดไว้ โดยสามารถดาวน์โหลดรูปแบบและส่งบทความผ่านระบบ Online Submission ได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal> กรณีระบบ Online Submission มีปัญหา ส่งบทความต้นฉบับจำนวน 1 ชุด และบันทึกแผ่น CD 1 ชุด ส่งมาที่ กองบรรณาธิการวารสารสุกฤษปริทัศน์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (ศูนย์บริการวิจัย) 110/1-4 ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 02-9547300 ต่อ 445 หรือ 128,528,892 Email: dpujournal@dpu.ac.th
- ถ้าบรรณาธิการรับบทความไว้พิจารณา ทางกองบรรณาธิการวารสารจะแจ้งผลไปที่อีเมลล์ ของผู้เขียนเพื่อ ชำระเงินเป็นค่าจัดการลงบทความในอัตรา 3,000 บาท ต่อ 1 บทความ
- เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนสามารถ Download วารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>

รูปแบบการพิมพ์บทความ

บทความต้นฉบับจะต้องจัดทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้

- ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์ลงโปรแกรม Microsoft Word กระดาษขนาด A4
- ขอบกระดาษ เว้นระยะขอบ 1 นิ้ว ทุกด้าน
- การตั้งค่าระยะบรรทัดให้ใช้ค่าตามปกติ คือ 1 เท่า หรือ 1 Single
- จำนวนหน้า ไม่เกิน 12 หน้า เท่านั้น ขนาดกระดาษ A4 (รวม ชื่อเรื่อง รูปและตารางที่เกี่ยวข้อง บรรณานุกรม และภาคผนวก) หากเกินกว่านั้น ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม สำหรับ

หน้าที่เกิน หน้าที่เกิน 300 บาท

- ใส่เลขหน้า กำหนดมุมบนขีดขวา ขนาด 14 point ทุกหน้า
- ตัวอักษร Browallia New ตามที่กำหนดดังนี้

ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 18 point กำหนดขีดซ้าย ตัวหนา
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทุกตัว
- ควรให้มีความกระชับให้มากที่สุด

ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อ-ที่อยู่และประวัติผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point กำหนดขีดซ้ายทั้งหมด ประกอบด้วยชื่อผู้เขียน ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน และที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์ ทั้งเบอร์โทรศัพท์มือถือ และที่ทำงาน e-mail พร้อมประวัติผู้เขียนโดยย่อ

บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- ชื่อ "บทคัดย่อ" และ "Abstract" ขนาด 16 point กำหนดกึ่งกลาง ตัวหนา เว้น 1 บรรทัด
- Text บทคัดย่อภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point
- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

- ความยาวไม่เกิน 1 หน้า ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในหน้าเดียวกัน เนื้อหาในบทคัดย่อควรระบุวัตถุประสงค์โดยย่อ ผลการวิจัยและบทสรุปโดยย่อ

คำสำคัญ (Keywords)

- พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ และอยู่ในหน้าเดียวกันกับบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point

- ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานและเป็นคำหลักที่ใช้ในการอ้างอิง ค้นหา ไม่เกิน 10 คำ

เนื้อหา (Body) ประกอบด้วย

- ขนาด 14 point พร้อมเลขหน้ากำหนดมุมบนด้านขวา

- ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

- บทนำ

- วัตถุประสงค์(การวิจัย)

- แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (หากเป็นบทความวิจัยควรมีการนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย)

- วิธีการดำเนินการวิจัย (หากเป็นบทความวิจัย)

- ผลการวิจัย และอภิปรายผล

- บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- บรรณานุกรม (ใช้รูปแบบ APA Style และผ่านการตรวจสอบผิดพลาดในข้อความและจากการพิมพ์)

• **การแสดงผลภาพและรูปภาพ (Figure)** ให้พิมพ์คำว่า “ภาพที่...” ตามด้วยลำดับที่ของภาพ 1, 2, 3... ไว้ด้านล่างของภาพหรือรูปนั้นพร้อมคำอธิบาย โดยให้ใช้สีขาว-ดำเท่านั้น หรือ ภาพสีต้องพิมพ์สีและมีขนาดที่สามารถอ่านได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ โดยผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมหน้าละ 500 บาท

• **การพิมพ์ตาราง (Table)** ให้พิมพ์คำว่า “ตารางที่...” ตามด้วยลำดับที่ของตาราง 1, 2, 3... ไว้ด้านบนของตาราง และมีคำอธิบาย

• **การเขียนบรรณานุกรม (Bibliography)** ใช้รูปแบบ APA Style

(อ่านรายละเอียดได้จากเว็บไซต์ของวารสาร <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal>)

ใบสมัครสมาชิกและใบสั่งซื้อ

ชื่อ-นามสกุล.....
 สถานที่จัดส่งวารสาร.....
 เลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....
 อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
 สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์(มือถือ)..... โทรศัพท์(บ้าน/ที่ทำงาน).....

Email:.....

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ ☞ ฉบับที่ 1 ม.ค.-มี.ค. ฉบับที่ 2 เม.ย.- มิ.ย.
 ฉบับที่ 3 ก.ค.-ก.ย. ฉบับที่ 4 ต.ค.-ธ.ค.

ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร“สุทธิปริทัศน์” 1 ปี 2 ปี 3 ปี

- สถานภาพสมาชิก สมาชิกใหม่ เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....
- สมาชิกเก่า ต่ออายุสมาชิกตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ถึงปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อัตราค่าสมาชิกฉบับละ 550 (รวมค่าจัดส่ง)

- 1 ปี จำนวน 4ฉบับ เป็นเงิน 2,200 บาท
- 2 ปี จำนวน 8ฉบับ เป็นเงิน 4,400 บาท
- 3 ปี จำนวน 12ฉบับ เป็นเงิน 6,600 บาท

- สั่งซื้อเป็นรายฉบับ ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. ....จำนวน.....ฉบับ
 ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. ....จำนวน.....ฉบับ
 ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. ....จำนวน.....ฉบับ
 ปีที่.....ฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ. ....จำนวน.....ฉบับ

รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน.....บาท (ตัวอักษร) .....บาท

ออกใบเสร็จในนาม.....

- วิธีชำระเงินค่า โอนเงิน ธนาคารไทยพาณิชย์ เลขที่บัญชี 152-206333-6 ชื่อบัญชี“มหาวิทยาลัยธุรกิจ
 สมัครสมาชิกโดย บัณฑิตย์”สาขามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประเภทออมทรัพย์
- ธนาคารดีสั่งจ่าย “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์” (ปทจ.หลักสี่)

ส่งหลักฐานการโอนเงิน เจ้าหน้าที่ของจดหมายถึง กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย)
 เลขที่ 110/1-4ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210(ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับ)
 หรือส่งแฟกซ์/Email 02 580-0064, dpujournal@dpu.ac.th (ระบุสมัครสมาชิก/ต่ออายุ/สั่งซื้อรายฉบับในใบPay in)

โทร. 02954-7300 ต่อ 445,528,636

Email:dpujournal@dpu.ac.th

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบฟอร์มเสนอส่งบทความ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 1) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ อื่นๆ โปรดระบุ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด ป.เอก ป.โท. ป.ตรี อื่นๆ.....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 2) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ อื่นๆ โปรดระบุ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด ป.เอก ป.โท. ป.ตรี อื่นๆ.....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่นๆ โปรดระบุ.....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนคนที่ 3) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ อื่นๆ โปรดระบุ.....

การศึกษาสูงสุด ป.เอก ป.โท. ป.ตรี อื่นๆ.....

สถานที่ทำงาน.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....Email.....

ประเภทบทความที่ขอส่ง บทความวิจัย บทความวิชาการ

ถ้าบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ หรืออื่น ๆ โปรดระบุ.....

งานวิจัย/วิชาการ ชื่อเรื่อง.....

ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ชื่อเรื่อง.....

อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่าบทความนี้เป็นผลงานที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ที่ใดมาก่อนและจะไม่นำไปตีพิมพ์ลงในวารสาร

อื่นซ้ำอีกและเป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมตามที่ระบุในบทความตามจริง กรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์และมีการฟ้องร้องเกี่ยวกับข้อความส่วนใด

ส่วนหนึ่ง ภาพ กราฟ และ หรือข้อคิดเห็นใดที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการละเมิดลิขสิทธิ์แต่เพียงฝ่ายเดียว"

ข้าพเจ้ายอมรับเงื่อนไขของกองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ทุกประการ

ลงชื่อ.....

( )

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เมื่อบรรณาธิการตอบรับพิจารณาบทความของท่าน โปรดชำระเงินค่าลงบทความอัตราสมาชิก 3,500 บาท **ไม่เป็นสมาชิก 4,500 บาท**

โอนเงิน ธนาคารไทยพาณิชย์ เลขที่บัญชี 152-206333-6 ชื่อบัญชี "มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต" สาขามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ประเภทออมทรัพย์

ธนาคารตั้งจ่าย "มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต" (ปทจ.หลักสี่)

ส่งหลักฐานการโอนเงินทาง Email:dpujournal@dpu.ac.th, Fax 0 2580-0064 (โปรดระบุว่าจะส่งบทความ ในใบPay in) หรือทางไปรษณีย์ จ่าหน้า
 กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ (ศูนย์บริการวิจัย อาคาร 6 ชั้น 17) เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ จ.กรุงเทพฯ 10210
 (วงเล็บมุมของ ค่าลงบทความวารสารสุทธิปริทัศน์) โทร. 0 2954-7300 ต่อ445,528,128

“วารสารสุทธิปริทัศน์” มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน) ในกลุ่ม TCI 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อัตราค่าจัดการลงบทความ

สมาชิก 3,500 บาท ต่อบทความ

ไม่เป็นสมาชิก 4,500 บาท ต่อบทความ

ค่าสมัครสมาชิก รายปี ฉบับละ 550 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

1 ปี จำนวน 4 ฉบับ	2,200	บาท
2 ปี จำนวน 8 ฉบับ	4,400	บาท
3 ปี จำนวน 12 ฉบับ	6,600	บาท

Special Call: ฉบับพิเศษ

เกิดพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 10 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
(เมษายน-มิถุนายน 2560)

โปรโมชั่นพิเศษปี 2560

สมัคร 2 ปี แคมป์ วารสาร 1 ฉบับพิเศษ เกิดพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 10

สมัคร 3 ปี แคมป์ วารสาร 1 ฉบับพิเศษ เกิดพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 10 พร้อมรับส่วนลดค่าสมาชิก 550 บาท

ค่าธรรมเนียมพิเศษ

- ส่วนที่เกิน 12 หน้า (ไม่เกิน 16 หน้า) คิดเพิ่มเติม ในอัตราหน้าละ 300 บาท (รวมถึงบทความฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการรับรองให้ตีพิมพ์จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว)
- ภาพประกอบสี คิดเพิ่มเติมในอัตราหน้าละ 500 บาท

www.dpu.ac.th/dpurc/journal

Facebook: /suthiparithat

Email: dpujournal@dpu.ac.th

6 วิทยาลัย และ 6 คณะที่ตอบโจทย์อนาคต

<p>วิทยาลัยบริหารธุรกิจเชิงนวัตกรรมและทรานส์ (CIBA) หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซลูชัน • สาขาวิชาการตลาด • สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ • สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ • สาขาวิชาการประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว • สาขาวิชาการเงิน • สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ <p>หลักสูตรนิเทศบัณฑิต</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชานิเทศศาสตร์ <p>หลักสูตรนานาชาติ (ภาษาอังกฤษ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bachelor of Business Administration (International Business) • Bachelor of Business Administration (Tourism Entrepreneur) <p>หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาการวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจ 	<p>วิทยาลัยนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ (CITE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ • สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ • สาขาวิชาการออกแบบเชิงโต้ตอบและการพัฒนาเกม • สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ • สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการและโลจิสติกส์ • สาขาวิชาวิศวกรรมหุ่นยนต์ • สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม 		
<p>วิทยาลัยการพัฒนา และฝึกอบรมด้านการบิน (CADT)</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาธุรกิจการบิน • สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการบิน 	<p>วิทยาลัยการแพทย์บูรณาการ (CIM)</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาบูรณาการสุขภาพและความงาม • สาขาวิชาการประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ • สาขาวิชาแพทย์แผนไทย 	<p>วิทยาลัยนานาชาติจีน-อาเซียน CHINA-ASEAN International College (CAIC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว • สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ • สาขาวิชาการเงินและการบัญชี • สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ 	<p>วิทยาลัยนานาชาติสังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์ International College of Social Sciences and Communication (ICSC)</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลักสูตรสังคมศาสตร์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน • หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคุณธรรมเชิงสังคมและนวัตกรรม (หลักสูตรนานาชาติ)

<p>คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์นวมงคล</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชานิติศาสตร์ (กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ นวัตกรรม และการสร้างสรรค์, กลุ่มวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม, กลุ่มวิชาทางกฎหมายภาครัฐ) 	<p>คณะศิลปกรรมศาสตร์</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาศิลปะการแสดงประยุกต์ • สาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก • สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน • สาขาวิชาการออกแบบและธุรกิจแฟชั่น 	<p>คณะศิลปศาสตร์</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาภาษาอังกฤษ • สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ • สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ • สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ • สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ (หลักสูตรนานาชาติ)
<p>คณะนิเทศศาสตร์</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาการโฆษณา • สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ • สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด • สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ • สาขาวิชาสื่อสารมวลชนและนวัตกรรมสื่อ • สาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล 	<p>คณะรัฐประศาสนศาสตร์</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ 	<p>คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม</p> <ul style="list-style-type: none"> • สาขาวิชาการท่องเที่ยว • สาขาวิชาการโรงแรม

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์
 ศูนย์บริการวิจัย อาคาร 6 ชั้น 17
 110/1-4 ถนนประชาชื่น หลีกสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
 โทรศัพท์: 0 2954-7300 ต่อ 445, 528, 636
 โทรสาร: 0 2580-0064 อีเมล: dpujournal@dpu.ac.th